

PODATKI O DIPLOMSKI NALOGI

Ime in priimek:	Nejc Perhavec
Naslov diplomske naloge:	Perspektiva antirasističnega socialnega dela pri delu s prosilci za mednarodno zaščito in begunci
Mentorica:	doc. dr. Jelka Zorn
Kraj:	Ljubljana
Leto:	2016
Št. strani:	167
Št. prilog:	5
Deskriptorji:	antirasizem, antidiskriminacija, antizatiralno socialno delo, begunci, migracije, prosilci za mednarodno zaščito, rasizem

Povzetek: Begunci in prosilci za mednarodno zaščito zaradi svojega pravno-formalnega statusa in ranljivosti predstavljajo posebej pomembno skupino uporabnikov za socialno delo. Diplomsko delo obravnava delo s to ciljno skupino z vidika antirasističnega socialnega dela, ki ga razumemo kot del širšega antizatiralnega in antidiskriminatornega socialnega dela. Antirasistično socialno delo obsega tako metode zagovorništva na individualni in kolektivni ravni ter prepoznavanje rasizmov in neenakih razmerij moči. Tovrstno socialno delo prepozna pomen praktičnega socialnega dela in aktivizma temnopoltih ter pripadnikov manjšin. Socialni delavci in delavke naj bi v skladu s tem spodbujali uporabnike, da se organizirajo in probleme zatiranja in dominacije rešujejo kolektivno. V raziskavi raziščem, kdo in na kakšen način antirasistično socialno delo izvaja v praksi na primeru Malte, države, ki jo zaznamuje visoka stopnja nestrpnosti do migrantov in rasizma. Prikažem, da prihaja v razmerju do teoretske opredelitve v praksi do širšega razumevanja antirasistične prakse ne le v razmerju socialni delavec-migrant, ampak tudi znotraj same migrantske skupnosti.

Title: The perspective of anti-racist social work in working with asylum seekers and refugees

Descriptors: anti-racism, antidiscrimination, anti-repressive social work, asylum seekers, migration, refugees, racism

Abstract: Due to their legal status and vulnerability, refugees and asylum seekers represent an important target group for social workers. The thesis considers social work with this target group from the viewpoint of the anti-racist social work theory which is understood as part of broader anti-repressive and anti-discriminatory social work practise. Anti-racist social work involves methods of individual work as well as advocacy and the acknowledgment of racisms and unequal power relations. It recognizes the importance of practical social work and activism of black people and minorities. Social workers should thus encourage users to organize themselves and solve problems related to oppression and domination collectively. In the research I examine who and in what way implements anti-racist social work in practice by using the example of Malta, a state characterized by significant levels of intolerance towards migrants and racism. I demonstrate that as opposed to the theoretical definitions practical anti-racist social work is understood more broadly, not only with respect to the social worker-migrant relation, but also within the migrant community itself.

Nejc Perhavec

Perspektiva antirasističnega socialnega dela
pri delu s prosilci za mednarodno zaščito in begunci

Diplomsko delo

Ljubljana, 2016

Nejc Perhavec

Perspektiva antirasističnega socialnega dela
pri delu s prosilci za mednarodno zaščito in begunci

Diplomsko delo

Mentorica: doc. dr. Jelka Zorn

Ljubljana, 2016

Slika 1 Demonstracije migrantov na Malti, Valletta, julij 2015

Kazalo vsebine

1. Uvod.....	1
2. Migracije	6
3. Pregled pomembnejših teorij in modelov socialnega dela.....	13
3.1 Tradicionalne teorije socialnega dela.....	13
3.2 Moderne teorije socialnega dela	14
3.3 Postmoderne teorije socialnega dela.....	16
3.4 Antizatiralno in antidiskriminacijsko socialno delo	19
4. Antirasistično socialno delo	26
4.1 Rasa, identiteta in rasizem	26
4.2 Meje in državljanstvo.....	31
4.3 Nastanek in metode antirasističnega socialnega dela	33
4.3 Antirasistično socialno delo z migranti, begunci in prosilci za mednarodno zaščito	41
5. Študija primera: Malta	50
5.1 Migracije na Malti.....	50
5.2 Javno mnenje o migracijah	53
5.3 Rasizem na Malti: izzivi za antirasistično socialno delo	54
5.4 Rasizem in diskriminacija pri zaposlovanju na Malti.....	56
5.6 Diskriminacija in rasizem na področju zakonodaje	59
6. Raziskava	62
6.1 Opredelitev problema.....	62
6.2 Metodologija	63
7. Obdelava in analiza podatkov	69
8. Rezultati in razprava	72
8.1. Antirasistično socialno delo	72
8.1.1. Prepoznavanje osebnega, kulturnega in institucionalnega rasizma.....	72
8.1.2 Zagovorništvo	74
8.1.3 Informiranje, izobraževanje in načrtovanje služb.....	76
8.1.4 Med političnim/makro in mikro delovanjem.....	77
8.1.5 Medkulturno sporazumevanje	78
8.1.6 Etika socialnega dela pri delu z begunci	80
8.2 Nadzor nad priseljevanjem na Malti	81
9. Sklepi	84

10. Uporabljena literatura	87
11. Priloge	93
11.1 Intervju z African Media Association.....	93
11.2 Intervju s socialno delavko v centru Marsa	105
11.3 Intervju s socialno delavko (2) v centru Marsa.....	119
11.4 Intervju z ustanoviteljico Migrant Women Association	122
11.5 Dnevnik opazovanja z udeležbo	130
12. Enote kodiranja s pripisanimi pojmi	139

Kazalo tabel

Tabela 1 Število prihodov beguncev in migrantov v Evropo leta 2015	3
Tabela 2 Antirasistična načela po avtorjih.....	40
Tabela 3 Število oseb, ki so na Malto prispeli z barkami po letih	50
Tabela 4 Število prošenj za mednarodno zaščito (2004 – 2015) na Malti.....	51
Tabela 5 Število oseb v programih premestitve in preselitve iz Malte.....	52
Tabela 6 Cenzus tujih državljanov na Malti leta 2011	52

Kazalo slik

Slika 1 Demonstracije migrantov na Malti, Valletta, julij 2015	1
Slika 2 Grafit »Črnci ven!«.....	59
Slika 3 Letak KKK.....	59

1. Uvod

Migracije so postale osrednja politična in družbena tema na globalni ravni. Čeprav niso nov fenomen, v luči povečanega števila prosilcev za mednarodno zaščito v evropskih državah narašča zanimanje javnosti zanje, k čemur pomembno prispeva tudi dejstvo, da mednarodni in lokalni mediji migracije dnevno postavljajo v osrednja poročila. Evropska unija (EU) in njene države članice na temeljih strahu pred drugačnostjo, preteče »nevarnosti« in v bran »nacionalne varnosti« stopnjujejo nadzor na zunanjih, t. i. schengenskih mejah, prav tako pa ga ponovno uvajajo tudi na že ukinjenih notranjih mejah EU. Pravica do svobode gibanja in mobilnost ljudi v okviru varovanja nacionalnih meja in suverenosti držav sta postali kritični vprašanji, ki pa imajo za ljudi različnih nacionalnosti, verskih prepričanj, etničnosti, socialnih statusov ter spola različen pomen.

V Splošni deklaraciji o človekovih pravicah iz leta 1948 je v 14. členu zapisano, da ima vsakdo pravico v drugih državah iskati in uživati pribežališče pred preganjanjem. Konvencija o statusu beguncev iz leta 1951 in njen Protokol iz leta 1967 določata, kdo je begunec ter kakšno pravno zaščito in pomoč morajo države, ki so podpisale konvencijo, zagotoviti beguncem. Hkrati so EU in njene države članice, ki so sicer podpisnice omenjenih dokumentov, v zadnjih letih sprejele številne ukrepe, s katerimi omejujejo vstop migrantom in prosilcem za mednarodno zaščito na njihovo ozemlje oz. jih od tega poskušajo odvrniti z omejevanjem pravic, ki jih lahko uživajo po prihodu. Primer omejevanja vstopa je ograja, ki so jo madžarske oblasti v času pisanja diplomskega dela jeseni 2015 postavile na meji s Srbijo in z njo skoraj popolnoma preprečile vstop prosilcev za mednarodno zaščito na madžarsko ozemlje. V zimskih mesecih leta 2015 in v začetku leta 2016 smo bili priča podobnim ukrepom s strani drugih držav na t. i. zahodnobalkanski begunski poti, vključno s Slovenijo.

Migracije na globalni ravni je v luči dogajanj v zadnjih letih mogoče razumeti predvsem skozi optiko čedalje večjega razkoraka med varnimi in bogatimi državami ter nestabilnimi in ekonomsko šibkejšimi državami ter neenakostmi, ki nastajajo v okviru globalne trgovine in ekonomske politike. Ni pa to edini razlog za migracije. Čedalje več je tudi t. i. okoljskih (ekoloških oz. podnebnih) beguncev, ki migrirajo

zaradi degradiranega, onesnaženega in za življenje nevzdržnega naravnega okolja, čeprav mednarodnopravno gledano okoljevarstveni razlogi še niso priznani kot osnova za pridobitev mednarodne zaščite. Govorimo tudi o pojmu mešanih migracij, ki jih spodbujajo različni dejavniki, kot je beg pred oboroženimi konflikti oz. spopadi ter želja po boljšem življenju zase in za svoje bližnje, ki pa so lahko tudi prepleteni oz. delujejo v kombinaciji. (Migration Observatory 2016)

Izkoriščanje naravnih dobrin in danosti ter prebivalcev revnejših držav poteka že stoletja. Evropski kolonializem, ki je imel začetke v 15. stoletju, je skupaj z drugimi razvitimi državami sveta dobil novi neokolonialni obraz sodobnega časa, ki ima za posledico številna vojna žarišča na azijski in afriški celini, npr. v Siriji, Iraku, Afganistanu, Jemnu, Somaliji in Eritreji. Priča smo prepolnim barkam z ljudmi, ki plujejo iz Mjanmara in Bangladeša preko Južnokitajskega morja proti Maleziji in Filipinom, iz Libije proti Italiji in iz Turčije proti Grčiji. Ljudje migrirajo v iskanju zatočišča pred oboroženimi spopadi, preganjanjem, lakoto, revščino in obupom. Na drugi strani pa smo priča porastu diskriminacije, nestrpnosti, rasizma in nacionalističnih skupin v ciljnih državah ter drugim konfliktom, ki zaznamujejo današnji svet nestrpnosti, predsodkov, revščine, trpljenja in lakote. Večina sveta še vedno ne sliši trpljenja ljudi v od vojn opustošenih državah Bližnjega vzhoda in Afrike, za kratek čas jih predramijo le takrat, ko se jim »konflikt« naseli v lastno sosese, trgovinski center, šolo, ulico ali dvorišče.

Begunska kriza, ki je zaznamovala preteklo leto v Evropi, je povzročila najbolj množično razseljevanje ljudi po drugi svetovni vojni. Po podatkih Mednarodne organizacije za migracije (IOM) je v letu 2015 Evropo po različnih poteh doseglo 1.046.599 ljudi, in sicer po kopenski poti 34.887 in čez Mediteransko morje 1.011.712. Od tega je bilo 853.650 oseb registriranih v Grčiji, 153.842 pa v Italiji. Do 26. maja 2016 je v Evropo prispelo 202.825 oseb, od tega je bilo 196.933 prihodov po morju in 5.892 po kopnem. (IOM 2016b)

Prihode v evropske države v letu 2015 prikazuje spodnja tabela.

Tabela 1 Število prihodov beguncev in migrantov v Evropo leta 2015 (IOM 2015)

Država	Skupaj	Po morju	Po kopnem
Grčija	857.363	853.650	3.713
Italija	153.842	153.842	
Bolgarija	31.174		31.174
Španija	3.845	3.845	
Ciper	269	269	
Malta	106	106	
<i>Skupaj</i>	<i>1.046.599</i>	<i>1.011.712</i>	<i>34.887</i>

Medtem ko se številne države članice EU, vključno s Slovenijo, s skokovitim povečanjem števila prosilcev za mednarodno zaščito srečujejo zadnje leto, je to zaradi geografske bližine državam izvora in dejstva, da so na zunanjih mejah EU, že vrsto let realnost za države Mediterana – Grčijo, Italijo, Malto in Španijo. V diplomskem delu se bom osredotočil na primer migracij na Malto, majhen otok, kjer sem v letu 2015 bival sedem mesecev. Malto je tako v preteklosti kot danes zaznamovala predvsem njena strateška lega sredi Sredozemskega morja in bližina afriški celini. Ko govorimo o migracijah v sodobnem času, pa so pomembni dejavniki še ugodno podnebje ter gospodarski razcvet z enim najnižjih odstotkov brezposelnosti v Evropski uniji, kjer se poleg glavne gospodarske panoge turizma hitro razvija še trgovina in novodobna »i-gaming« industrija oz. spletno igralništvo. Malta tako postaja multikulturni otok, kjer se kulture Zahodne in Severne Evrope srečujejo s kulturami Bližnjega vzhoda in afriških držav. Na Malti sicer najvišji odstotek tujega prebivalstva zaradi kolonialne preteklosti še zmeraj predstavljajo Britanci, in sicer jih po popisu prebivalstva leta 2011 na Malti stalno prebiva 6.615 (UNHCR 2015a). Zaradi strateške pozicije pa je Malta hkrati poleg italijanskega otoka Lampedusa točka, do kamor so v preteklih letih na barkah pripluli tudi številni prosilci za mednarodno zaščito iz afriške celine.

Prihodi beguncev na Malto puščajo demografske, socialne, politične in ekonomske sledi na malteški družbi. Spreminja se kulturna, verska, etnična in rasna sestava skupnosti, ki postaja vse bolj multikulturna in raznolika. Spremembe v demografski sestavi družbe povzročajo, da pri lokalnih prebivalcih narašča strah pred migranti, prosilci za mednarodno zaščito in begunci. Odpira se prostor za številne diskurze, ki generirajo rasizem, nestrpnost, zatiranje, diskriminacijo, sovraštvo in nacionalizem. Vloga socialnih delavcev postaja v tem okviru pomembna predvsem z vidika antirasističnega delovanja, saj vprašanja o državljanstvu, identiteti, etnični, verski in rasni pripadnosti postajajo hkrati tudi vprašanja o spoštovanju človekovih pravic, enakih možnostih in zmožnosti za sobivanje v multikulturnem okolju.

V diplomskem delu me bo zanimalo, kako skozi perspektivo antirasističnega socialnega dela delujejo institucije, v katerih so zaposleni socialni delavci, ter različne organizacije, ki so jih ustanovili sami begunci oz. migranti in pa druge civilnodružbene iniciative. Raziskoval bom, kako socialni delavci, različne skupine in organizacije podpirajo in pomagajo prosilcem za mednarodno zaščito in beguncem ob prihodu ter pri integraciji v novo okolje, pri čemer bom ta vprašanja prikazal na praktičnem primeru Malte. Zanimalo me bo, kdo vse nudi podporo beguncem in prosilcem za mednarodno zaščito v skupnosti, da bodo ti enako obravnavani in uživali enake pravice ter imeli enake možnosti za delo, izobraževanje, dostop do zdravstvenih storitev in socialne varnosti ter vključevanja v družbene procese. Socialno delo bom torej obravnaval širše, saj me bodo poleg institucij, ki se jih tradicionalno razume kot vire pomoči v okviru socialnega dela, zanimale tudi druge oblike antirasističnega socialnega dela, vključno z neformalnimi in tistimi, katerih izvor je v civilni družbi. S tem bom raziskal, kakšen je pomen socialnega dela pri delu s prosilci za mednarodno zaščito in begunci, kakšen potencial za razvoj in s tem za uspešnejše delovanje ima pri povezovanju z drugimi akterji na področju migracij ter tudi kje so njegove pomanjkljivosti na področju antirasističnega delovanja. Zanimalo me bo, ali lahko v organizacijah, ki delajo z begunci in prosilci za mednarodno zaščito, zasledimo vidike in načela antirasističnega socialnega dela ter ali je vloga antirasističnega socialnega dela, da pomaga vzpostaviti migrantske skupine oz. migrantske nevladne organizacije kot način krepitev moči beguncev oz. iskalcev zatočišča.

V diplomskem delu bom preverjal naslednji hipotezi:

1. Profesionalni socialni delavci pri delu s prosilci za mednarodno zaščito in begunci delujejo iz perspektive antirasističnega socialnega dela.
2. Aktivnosti migrantskih nevladnih organizacij so osnovane iz perspektive antirasističnega socialnega dela.

Raziskovalne metode, uporabljene za preverjanje hipotez, bodo analiza in interpretacija primarnih virov in sekundarne literature, študija primerov, opazovanje z udeležbo in polstrukturirani intervjuji. Za študijo primerov sem izbral Malto, kjer sem med svojim prebivanjem na otoku izvedel pet intervjujev.

V drugem poglavju bom podal osnovne podatke na področju migracij in mednarodne zaščite na globalnem nivoju ter orisal splošno družbeno klimo, v kateri delujejo socialni delavci. V tretjem poglavju bom z namenom teoretske umestitve antirasističnega socialnega dela predstavil najpomembnejše teorije in modele socialnega dela, vključno z antidiskriminacijskim in antizatiralnim socialnim delom. V četrtem poglavju bom podrobneje opisal antirasistično socialno delo s poudarkom na delu s prosilci za mednarodno zaščito in begunci. Pojasnil bom tudi za raziskovalni problem ključne pojme rase, nacionalnih meja in državljanstva. V petem poglavju se bom osredotočil na študijo primera in s tem namenom opisal migracije na Malti, javno mnenje ter ključne izzive za antirasistično socialno delo na otoku. V šestem poglavju bom predstavil in opisal metodologijo raziskave, ki sem jo opravil na Malti v maju in juniju 2015. Intervjuje sem opravil s socialnima delavkama in vodjama migrantskih nevladnih organizacij z namenom preverjanja teoretskih izhodišč v praksi. To bo podlaga tudi za oblikovanje sklepov v zadnjem poglavju diplomskega dela.

2. Migracije

V tem poglavju bom podal osnovne podatke in najnovejše statistike na področju mednarodne zaščite in razseljenosti na globalni ravni. Prav tako bom podal definicijo prosilca za mednarodno zaščito in begunca ter pojasnil druge najpogostejše pojme na področju migracij. Z namenom orisa družbenih odnosov, v okviru katerih delujejo socialni delavci, bom podal tudi podatke nekaterih javnomnenjskih raziskav na področju odnosa lokalnega prebivalstva do migracij.

Po podatkih Visokega komisariata Združenih narodov za begunce (UNHCR) je prvič po drugi svetovni vojni prisilno razseljenih ljudi – beguncev, prosilcev za mednarodno zaščito in notranje razseljenih oseb – po svetu več kot 65.3 milijona (UNHCR 2016c). Eno desetletje poprej je bilo prisilno razseljenih ljudi 37,5 milijona. Skokovito narašča tudi število notranje razseljenih ljudi, ki ali ne morejo ali ne želijo zapustiti lastne države; teh je po zadnje razpoložljivih podatkih 38,2 milijona. Medtem ko danes več kot polovica vseh beguncev na svetu izvira iz Sirije, Afganistana in Somalijske, na porast števila razseljenih oseb vplivajo številni dolgotrajni in novi konflikti po svetu. V zadnjih petih letih je teh bilo osem v Afriki (Slonokoščena obala, Centralna afriška Republika, Libija, Mali, severovzhodna Nigerija, Demokratična republika Kongo, Južni Sudan in Burundi); trije na Bližnjem vzhodu (Sirija, Irak in Jemen); eden v Evropi (Ukrajina) in trije v Aziji (Kirgizija, nekatera območja v Mjanmaru in Pakistanu). (UNHCR 2015)

Po poročilu UNHCR je v letu 2014 vsak dan morale svoje domove zaradi konfliktov in preganjanj zapustiti 42.500 ljudi. V primerjavi z letom 2013 (32.200 oseb) je to četrtnina več in skoraj štirikrat več kot v letu 2010, ko je po svetu svoje domove vsak dan zapustilo 10.900 ljudi. V poročilu za leto 2014 UNHCR tudi ocenjuje, da je po svetu približno 10 milijonov ljudi brez državljanstva. Iz podsaharske Afrike je število beguncev naraslo na 3,7 milijona, kar je največ po letu 1996. Ponovni izbruh nasilja v Južnem Sudanu je povzročil 1,5 milijona na novo razseljenih ljudi iz tistega območja. Sledi Demokratična republika Kongo z enim milijonom razseljenih oseb. (UNHCR 2014)

Večina beguncev biva v sosednjih ali bližnjih državah, kot so Turčija, Libanon, Jordanija, Pakistan, Iran, Etiopija in Kenija. Število notranje razseljenih oseb je

najvišje v Siriji, Kolumbiji, Iraku, Sudanu, Demokratični republiki Kongo in v Pakistanu (Svetovna banka 2015). Podatki za leto 2014 kažejo, da je bilo v šestih državah, ki gostijo največ beguncev (Turčija, Pakistan, Libanon, Iran, Etiopija, Jordanija), nastanjenih 45,4 odstotka vseh beguncev pod mandatom UNHCR. (UNHCR 2014)

V letu 2015 je bilo v državah EU vloženih 1.255.600 prošenj za mednarodno zaščito, kar je več kot dvakratnik vloženih prošenj v 2014 (627.000). Največ prosilcev je izviralo iz Sirije (29 odstotkov), sledili so državljani Afganistana (14 odstotkov), Iraka (deset odstotkov), Kosova in Albanije (pet odstotkov) in Pakistana (štirje odstotki). Beležil se je tudi znaten porast prošenj ljudi neznanega državljanstva. Pred letom 2015 je petnajst tedanjih članic EU največje število prošenj za mednarodno zaščito zaradi jugoslovanske vojne beležilo leta 1992, ko je njihovo število znašalo 672.000. V letu 2015 je Nemčija prejela 442.000 prošenj in s tem prevzela prvo mesto na globalni ravni, ki ga je v letu 2014 zavzemala Rusija, predvsem zaradi vojne v Ukrajini. (Eurostat 2016)

Mednarodne migracije torej vse bolj postajajo del realnosti in vsakdana vseh držav. Politične, socialne, varnostne, ekonomske in okoljske razmere v svetu so razlog, da se posamezniki, družine in celotne skupnosti v vse večjem številu odločajo zapustiti svoje lokalne skupnosti in domove ter oditi v predele sveta, za katere verjamejo, da jim lahko nudijo večjo varnost, mir in pogoje za dostojno življenje. Nekateri se odpravijo iz strahu in vojn, drugi gredo zaradi težkih ekonomskih razmer iskat delo in večjo socialno varnost, tretji so preganjani zaradi etničnih, rasnih, religioznih in drugih osebnostnih prepričanj in značilnosti, kot so spol ali spolna identiteta. Ko govorimo o migracijah in migrantih, je zato potrebno zavedanje, da govorimo o različnih skupinah in kategorijah oseb. Za lažje razumevanje izrazov, povezanih z migracijami, so različne mednarodne in civilnodružbene organizacije pripravile slovarje pogostih izrazov. Ker bom v diplomskem delu obravnaval begunce in prosilce za mednarodno zaščito v evropskem kontekstu, bom poleg uveljavljenih mednarodnih definicij uporabljal predvsem novejšje izraze, ki se jih je začelo uvajati s ciljem preprečevanja predsodkov, stigme oz. negativnega označevanja migrantov. Zapisani so v slovarju pogostih izrazov, ki ga je pripravila Evropska migracijska

mreža (EMN), ki se naslanja tudi na definicije Mednarodne organizacije za migracije (IOM).

Po definiciji IOM-a je migrant poimenovan kot oseba, ki se v iskanju boljšega materialnega stanja ali socialnih razmer, premika iz ene države v drugo ali znotraj države, da bi zase in za svojo družino izboljšal možnosti. Dokumentirani migrant je oseba, ki zakonito vstopi v državo na podlagi pogojev, migrant v neregularni situaciji pa je tisti, ki je vstopil v državo brez dokumentov ali mu je v državi, kjer se nahaja, prenehalo dovoljenje za prebivanje. Dodati je treba, da se izraz »migrant v neregularni situaciji« in »nedokumentiran migrant« uporablja namesto izraza »ilegalni« oz. »nezakoniti« migrant, saj ne moremo ljudi označiti kot ilegalne, predvsem pa je tako poimenovanje poniževalno, diskriminatorno in se ga povezuje s kriminalnim dejanjem, kar nedovoljen prehod nacionalnih meja ni. Za ljudi, ki se zaposlijo ali delajo v drugi državi, se uporabljajo tudi izrazi, kot so ekonomski migrant, usposobljen (kvalificiran) migrant in začasen migrantski delavec. (IOM 2011, EMN 2014)

Za namen diplomskega dela nas zanimajo predvsem prosilci za mednarodno zaščito in begunci. Prosilci za mednarodno zaščito oz. azil so osebe, »ki v drugi državi iščejo varnost pred preganjanjem in drugimi oblikami nasilja in čakajo na odločitev o svojih vlogah za status begunca v skladu z ustreznimi mednarodnimi in nacionalnimi predpisi. V primeru zavrnitve morajo zapustiti državo in so lahko prisilno odstranjeni, tako kot vsak drug tujec, ki nima urejenega statusa, razen če mu je bivanje dovoljeno iz humanitarnih ali drugih podobnih razlogov« (IOM 2011). V državah EU in mednarodni skupnosti je izraz prosilec za mednarodno zaščito razumljen kot oseba, ki je vložila prošnjo za mednarodno zaščito, ki jo ureja Direktiva 2013/32/EC o skupnih postopkih za priznanje ali odvzem mednarodne zaščite, v slovenskem kontekstu pa Zakon o mednarodni zaščiti (2016). Vsak begunec je torej predhodno bil prosilec za azil oz. mednarodno zaščito, medtem ko vsak prosilec za mednarodno zaščito ne postane begunec, saj mu je lahko podeljen začasen status subsidiarne ali začasne humanitarne zaščite¹, lahko pa je njegova prošnja tudi zavrnjena, kar pomeni, da se sprožijo postopki prostovoljnega ali prisilnega vračanja v državo izvora ali tretjo varno državo.

¹ Termini, vezani na pravne statute, se razlikujejo glede na državo.

Definicija in pravni status beguncev in begunk izhaja iz Konvencije Združenih narodov o statusu beguncev iz leta 1951, ki je temeljni mednarodni pravni dokument na tem področju in je bila sprejeta z namenom pomoči beguncem po koncu druge svetovne vojne. Protokol iz leta 1967 je razširil namen Konvencije ter odstranil njene geografske in časovne omejitve. Konvencija begunca ali begunko opredeli kot osebo, ki se »zaradi utemeljenega strahu pred preganjanjem, osnovanem na rasi, veri, narodni pripadnosti, pripadnosti določeni družbeni skupini ali določenem političnem prepričanju, nahaja izven države, katere državljan je, in ne more, ali zaradi takšnega strahu noče uživati varstva te države; ali tisti, ki nimajo državljanstva in so zaradi navedenih razlogov nočejo ali ne morejo vrniti v državo izvora«. (Ženevska konvencija o statusu beguncev, 1. člen).

Načini, kako se begunci dolgoročno naselijo v drugih državah, se razlikujejo. Lahko se dolgoročno ustalijo v prvi državi, v katero prispejo po odhodu iz domovine (npr. sirski državljani v Libanonu), lahko pa nekaj časa preživijo v tranzitni državi oz. državah, preden se dokončno ustalijo v tretji državi (npr. begunci, ki sprva bivajo v Libiji in na Malti, preden se prek programov preselitve² dolgoročno ustalijo v ZDA). Tretja skupina ima praktično stalen status begunca v begunskih taboriščih in drugih podobnih centrih. Četrta skupina pa se lahko iz različnih razlogov po preteku določenih časovnih obdobj odloči za vrnitev v domovino. Čeprav imajo vse te skupine beguncev podobne potrebe in se soočajo s težavami, ki so skupne njihovem statusu, se je treba zavedati tudi razlik, ki izhajajo iz teh procesov, in jih upoštevati pri oblikovanju politik in načrtovanju programov na področju socialnega dela, kot opozarja Mednarodna federacija socialnih delavcev. (IFSW 2015)

Vsak begunec je ne glede na zgoraj navedene skupine v ranljivem položaju, vendar so nekateri posamezniki zaradi osebnih značilnosti ali posebej travmatskih izkušenj izpostavljeni povečani ranljivosti in tveganjem. Za ranljive skupine beguncev (in širše migrantov) najpogosteje štejemo otroke (še posebej mladoletnike brez spremstva), gibalno ovirane osebe, starejše, nosečnice, starše samohranilce, osebe z resnejšo boleznijo in osebe z motnjami v duševnem zdravju, žrtve trgovine z ljudmi in mučenj,

² Preselitev je »premestitev in integracija oseb (beguncev, notranje razseljenih oseb idr.) na drugo geografsko območje in okolje, ponavadi v tretjo državo. Je dolgotrajna naselitev beguncev v državi, ki ni država zatočišča. Ta pojem ponavadi obsega tisti del procesa, ki se začne z izborom beguncev za preselitev in zaključi z nastanitvijo beguncev v skupnosti države, v katero so se preselili. (IOM 2006: 63)

posilstev ali drugih oblik psihološkega, fizičnega ali spolnega nasilja (European Council on Refugees and Exiles). Poleg otrok so posebej ranljive tudi ženske, ki se pogosto soočajo z diskriminacijo na podlagi spola, spolnim nasiljem in omejenimi možnostmi za sprejemanje odločitev glede lastnega življenja in življenja svojih otrok. Enako velja za okužene s HIV/AIDS, ki se soočajo s stigmo bolezni in posledično z izločanjem iz družbe ter diskriminacijo. Zaradi njihove ranljivosti je pomembno, da se jih kot take čim prej prepozna oz. identificira ter da se jih obravnava prioritarno oz. prilagojeno njihovim značilnostim oz. izkušnjam, npr. z nudenjem psihosocialne pomoči (UNHCR 2016). Slednje je posebej pomembno prav za socialne delavce, na kar opozarja tudi Mednarodna federacija socialnih delavcev. (IFSW 2015)

Statistični podatki in mednarodne raziskave prikazujejo, da migracije prinašajo tako pozitivne kot negativne vidike na osebni in družbeni ravni. Po besedah Soydna (v Williams 1998: 23–27) migracije spreminjajo družbene, ekonomske in politične razmere v ciljnih državah in jih spreminjajo v multikulturne skupnosti. Soydan v tej perspektivi predstavi migracije, ki na eni strani probleme generirajo ter jih na drugi strani rešujejo, ob tem pa doda tudi perspektivo, kjer migracije lahko analiziramo na makro nivoju, ki je obenem tudi družbeni nivo, in mikro nivoju, ki je individualni oz. osebni nivo. Migracije kot mehanizem za rešitev problema na individualnem nivoju postanejo rešitev za posameznika, ki je na primer politično preganjan in v ciljni državi zaprosi za mednarodno zaščito ter si tam uredi življenje. Na družbeni ravni lahko migracije rešujejo problem oz. pozitivno vplivajo na potrebe po večjem številu delavcev v ciljnih državah, potrebo tehnoloških podjetij po visoko izobraženem znanstvenem kadru, pozitivno lahko vplivajo na bogato raznolikost kultur, ter na koncu, s prihodom uspešnih tujih športnikov lahko država in družba pridobita na prepoznavnosti in številu uspehov.

Ko pa Soydan govori o migracijah, ki težave generirajo, ima na individualnem nivoju v mislih predvsem težave pri prilagajanju migrantov v novem okolju, nezaposljivost, nepriznavanje izobrazbenih kvalifikacij ter stres in druge psihosomatske dejavnike, ki vplivajo na medosebne, družinske in zakonske odnose. Kot posledico omeni tudi zlorabo opojnih snovi, pri čemer omeni še element posttravmatske stresne motnje in z njim povezane druge motnje v duševnem zdravju, zaradi katerih po številnih

raziskavah prihaja do povečane uporabe zdravil in nedovoljenih drog med migranti oz. begunci.³

Problemi zaradi migracij na družbenem nivoju so po Soydanu predvsem segregacija na področju zaposlovanja, bivanja ter etničnih, kulturnih in socialnih razlik. Migranti namreč prihajajo iz ekonomsko revnih držav, ki jih pogosto pestijo tudi vojne ter verski in etnični konflikti. V ciljnih državah so potem spet deležni, kot pravi Soydan, fenomenov izključenosti, rasizma in diskriminacije.

Migracije nimajo učinkov le na države priseljevanja, ampak tudi na države izvora, in sicer tako na družine kot na lokalne skupnosti. Pozitivni in najbolj raziskani učinki so predvsem finančna nakazila, ki jih migranti pošiljajo nazaj v države izvora (t. i. *remittances*⁴), ter kvalifikacije in izkušnje, ki jih pridobijo in s katerimi lahko prispevajo k razvoju na različnih področjih v svojih državah razvoja. Hkrati pa imajo lahko številčne migracije tudi učinek »bega možganov« in negativen vpliv na ekonomski in družbeni razvoj regij, kadar jih množično zapusti predvsem mlajša

³ Tako na primer raziskava iz leta 2009 z imenom »Trajanje bivanja in uporaba psihoaktivnih drog pri nedavno priseljenih beguncih na Švedskem – na registru bazirana raziskava« (lasten prevod), ki jo je objavila Mednarodna revija za enakost v zdravju in je zaobjela 43.403 beguncev iz Afganistana, Eritreje, Etiopije, Iraka, Irana in Somalije, ki so migrirali na Švedsko v obdobju med 1998 in 2008, ter 1.144.074 državljanov Švedske, med katere so všteti tudi potomci migrantov. Podatke so raziskovalci pridobili iz švedskega Registra za predpisana zdravila. Rezultati so pokazali, da kljub večjemu številu beguncev, ki trpijo za katero od oblik duševne bolezni, v primerjavi s splošno populacijo pri uporabi drog ne odstopajo bistveno od skupine, ki je bila rojena na Švedskem. Predvsem begunci, ki so nedavno prispeli na Švedsko, imajo nižjo stopnjo uporabe drog (vseh drog skupaj), v prvih letih (šest odstotkov) pa se uporaba povečuje s trajanjem bivanja beguncev in se pri desetem letu bivanja izenači s stopnjo uporabe tam rojenih Švedov (12 odstotkov). Enaki rezultati so pri uporabi antidepresivov, katerih uporaba med begunci počasi narašča iz začetnih treh odstotkov na šest odstotkov po 10 letih bivanja na Švedskem v primerjavi z dvanajstimi odstotki uporabe med tam rojenimi Švedi. Avtor raziskave nizke številke pripiše tudi vzroku nedostopnosti zdravstvenega sistema, saj morajo kljub brezplačnemu zdravstvu na Švedskem v nekaterih primerih uporabniki prispevati lasten delež k nakupu zdravil, kar bi lahko pri beguncih, kot najranljivejši skupini z nizkimi dohodki, omejilo dostop do zdravil. Pri tem opozarja, da na posamezno obnašanje beguncev pri uporabi zdravil vpliva tudi nerazumevanje zaradi jezika in kulturna različnost dojemanja duševnega zdravja. Razlike obstajajo tudi znotraj etničnih skupin, pri čemer izstopajo begunci iz Eritreje, Etiopije in Somalije, med katerimi jih drogo uporablja enkrat manj kot npr. med begunci iz Afganistana, Iraka ali Irana. Razlike so opazne tudi med ženskami, saj begunke iz Irana, Iraka in Afganistana uživajo bistveno več drog v skupini vseh drog in pa tudi več antidepresivov v primerjavi z begunkami iz Afriškega roga. Avtor zaključuje, da v raziskavi sicer niso imeli informacij o stanju duševnega zdravja med begunci, zato ne more oblikovati končnega zaključka, vendar glede na povečevanje uporabe drog skozi trajanje bivanja – tu je lahko faktor tudi lažji dostop skozi čas bivanja zaradi lažje komunikacije, spoznavanja kulture – ne moremo izključiti povezanosti med uporabo drog in slabšanjem duševnega zdravja. (Brendler-Lindqvist et al. 2014)

⁴ V letu 2015 so finančna nakazila s strani migrantov znašala 432 milijard dolarjev (Svetovna banka 2016). Poleg številnih pozitivnih posledic tovrstnih finančnih nakazil v države v razvoju lahko ta ustvarjajo odvisnost lokalnih skupnosti od finančne podpore in jih posledično odvrčajo od dolgoročne samozadostnosti.

populacija. Slednje lahko oteži tudi kasnejšo pokonfliktno obnovo in dolgoročno stabilizacijo držav izvora. (Golinkowska 2008)

Medtem ko torej raziskave kažejo številne pozitivne učinke migracij, a tudi izzive, ki jih prinašajo tako za posameznike in družine ter za države izvora in ciljne države, se percepcija migracij in njihovih učinkov s strani javnega mnenja pomembno razlikuje po državah in regijah. IOM je med letoma 2012 in 2014 izvedel obsežno raziskavo z imenom Gallup World Poll o tem, kakšno je mnenje prebivalcev različnih delov sveta o migracijah. Raziskava, ki je bila izvedena v več kot 140 državah na vzorcu 183.772 odraslih oseb, je pokazala, da si prebivalci severnih evropskih držav (Danska, Švedska, Finska) želijo, da stopnja migrantov ostane enaka oz. se celo poveča (Velika Britanija je izjema med zahodnimi državami, saj si 68 odstotkov njenih prebivalcev želi zmanjšanje priseljevanja tujcev). Nasprotno pa prebivalci držav iz juga Evrope (Španija, Grčija, Malta, Italija) nasprotujejo migracijam in bi raje videli, da se število migrantov v njihovem okolju zmanjša. V Grčiji se je 84 odstotkov vprašanih odraslih prebivalcev izreklo za zmanjšanje priseljevanja, s čimer se Grčija uvršča na prvo mesto med 140 državami, vključenimi v raziskavo. Podobno so se odzvali na Malti (76 odstotkov), Španiji (56 odstotkov) in Italiji (67 odstotkov). (IOM, 2015)

Evropa je edina celina na svetu, kjer v povprečju večina njenih prebivalcev (52,1 odstotkov vprašanih) trdi, da bi se stopnja priseljevanja morala znižati in le 7,5 odstotkov, da bi se ta lahko povečala. V Severni Ameriki se je proti priseljevanju izreklo 39,3 odstotkov vprašanih in za povečanje 22,8 odstotkov. Raziskava je pokazala, da vprašanje priseljevanja korelira s stopnjo percepcije vprašanih o gospodarskem položaju njihove države. V državah, kjer gospodarski kazalniki kažejo slabo, je dvakrat bolj verjetno, da so se vprašani izrekli proti priseljevanju, kot pa vprašani iz držav z dobro finančno in gospodarsko sliko. (IOM, 2015)

Podrobnejše podatke o raziskavah javnega mnenja o migracijah, ki so bile izvedene na Malti, bom podal v petem poglavju. Razumevanje javnega mnenja je za namen diplomskega dela pomembno predvsem v luči prepoznavanja potrebe po antirasističnem delovanju socialnih delavcev, predvsem v okviru metod zagovorništva, izobraževanja in informiranja javnosti in strokovnih delavcev, pozitivne diskriminacije in ustvarjanja okolja ter pogojev za medkulturno sobivanje, kot bo prikazano v četrtem poglavju.

3. Pregled pomembnejših teorij in modelov socialnega dela

V tem poglavju bom navedel teorije in metode socialnega dela ter orisal njihov razvoj. Zanimalo me bo, katera teorija oz. model socialnega dela razlaga socialno delo kot antirasistično socialno delo in katero epistemologijo naj zavzame socialni delavec, če želi s svojim delom ravnati po načelih antirasističnega socialnega dela.

Socialno delo je stroka, ki vedno znova išče svojo lastno vrednost, teorijo, metode in se bori za prepoznavnost v prostoru številnih ved. S svojo interdisciplinarnostjo se »osredotoča na vprašanje medsebojne pomoči in samopomoči pripadnikov dane skupnosti« (Mesec 1990). Več teoretikov socialnega dela to označuje s pojmi »različnost« (Francis J. Turner v Milošević-Arnold in Poštrak 2003), »znanstvena umetnost«, »stroka brez lastnosti« (Šugman Bohinc v Bardmann 1996) in stroka, ki je »svoj lastni uravnavalec – pri vsakem primeru se mora odločiti, kakšno obliko, lastnosti bo zavzelo«. (von Foerster 1993 v Šugman Bohinc 1996)

Socialno delo se je kot poklic in stroka začelo oblikovati na prehodu iz devetnajstega v dvajseto stoletje. Že v času fevdalizma je skupnost, ki je bila takrat še močno povezana, pomagala beračem. Z nastankom protestantizma, razvojem mest, osredotočenostjo ljudi v lastno delo oz. poklic in posledično izginjanjem skupnosti se je breme skrbi za revne preneslo na državo, ki je začela ustanavljati institucije, v katerih so skrbeli za reveže. V času industrijske revolucije se je neposredna pomoč ljudi v skupnosti spremenila v posredno pomoč ljudi, ki so za to usposobljeni. Iz dobroteljnosti in človekoljubnosti je prerasla v solidarnost oz. filantropijo. (Flaker 2012: 50)

3.1 Tradicionalne teorije socialnega dela

Od začetka dvajsetega stoletja se je v socialnem delu začel uveljavljati tradicionalni model socialnega dela, ki je ljudi obravnaval skozi psihoanalitsko teorijo in se osredotočal na odpravo osebnostnih motenj, ki bi naj bile vzrok za medosebne konflikte in stiske ljudi. Socialno delo je bilo v tem obdobju videno kot pomoč

posamezniku prek resocializacije, rehabilitacije in intervencije. Cilj tovrstnega socialnega dela je socialni nadzor, ki ga v imenu države izvajajo socialni delavci, tako da posamezniku ali skupini pomagajo pri socializaciji in prilagoditvi obstoječim družbenim strukturam in vrednotam družbe. Predstavniki radikalnega socialnega dela, ki bo opisano v nadaljevanju, so takšnemu tradicionalnemu oz. konservativnemu modelu očitali predvsem osredotočenost na posameznika in ne na odnose med člani družbe. (Milošević-Arnold in Poštrak 2003)

Thompson (v Urh 2009: 25) pravi, da je tradicionalno socialno delo popolnoma zanemarilo rasne in etnične dimenzije posameznikov in vpliv rasizma na njih. Največja kritika tradicionalnega socialnega dela je po njenem mnenju neprepoznavanje dejavnikov, kot so nezaposlenost, revščina in slabe bivalne razmere, in pa nezainteresiranost za marginalne in izključene skupine ter vzdrževanje obstoječega sistema.

3.2 Moderne teorije socialnega dela

Med moderne teorije socialnega dela spadajo trije modeli socialnega dela, in sicer reformistični, radikalni in sistemsko-ekološki model. (Milošević-Arnold in Poštrak 2003)

Reformistični model je nastal v okviru dobrodelnega gibanja konec devetnajstega stoletja ter se začel pojavljati v obdobjih družbenih kriz: gospodarske krize v tridesetih letih dvajsetega stoletja in v času obeh svetovnih vojn, ko so bile na oblasti social-demokratske stranke, ki so hotele s socialnimi reformami zagotoviti ljudem osnovno socialno varnost. »Socialne reforme so običajno posledica socialnih gibanj, to je organiziranih dejavnosti, v katerih sodeluje veliko število ljudi iz različnih skupin prebivalstva in katerih cilj je sprememba zakonodaje, socialne politike ali družbenih norm. Gre za izboljšanje socialno-ekonomskega položaja posameznih družbenih skupin v okviru obstoječih družbenih odnosov in hkrati za pomoč posameznikom v stiski« (Milošević-Arnold in Poštrak 2003: 132). Tovrstno socialno delo ima za svoj cilj preobrazbo socialnih institucij, da bi dosegli večjo socialno pravičnost. Bistvo tega modela je predvsem začetek skupnostnega socialnega dela in aktivistična drža.

Ideja radikalnega modela se je razvijala v šestdesetih in sedemdesetih letih dvajsetega stoletja. K njeni ideji so prispevala številna revolucionarna gibanja predvsem v Latinski Ameriki in v evropskih državah, kjer so spodbudo dobila v povezavi s socialistično levico, ki je imela za podlago marksistično teorijo. Socialni delavci, ki so delovali v okviru radikalnega modela, se na začetku niso ukvarjali s posameznikom, saj jih je bolj zanimal celoten sistem in institucije, ki jih je treba predrugačiti skupaj z partnerji, aktivisti in soborci, ki so v njih prikrajšani. Cilj je bil spremeniti ter zahtevati politične in družbene spremembe, da se bo položaj posameznika spremenil na bolje. Po Milošević-Arnold (v Poštrak 2003: 77, 133 – 137) je »ta misel dokončno zavrgla tradicionalno miselnost o politični nevtralnosti socialnega dela«. Radikalno socialno delo je prav tako osnova za direktno socialno delo (Flaker 2012). Kot eno izmed pomanjkljivosti radikalnega socialnega dela Thompson (1995) izpostavi osredotočenost na razrede in zapostavljenost drugih socialnih razlik, kot so rasa, spol, starost in telesno stanje.

Sistemsko-ekološki model je nastal v obdobju med 70. in 90. leti dvajsetega stoletja in je usmerjen k spodbujanju učinkovitih povezav in interakcij med ljudmi in njihovim okoljem. To lastnost je v socialno delo prinesla sistemska teorija, katere utemeljitelj je Bertalanffy, ki je sistem definiral kot množico elementov, ki součinkujejo (Lussi 1991: 28). Velik vpliv na ta model je imelo tudi feministično gibanje, iz katerega se je kasneje razvilo feministično socialno delo. Slednje je začelo problematizirati predvsem različne vrste diskriminacije s poudarkom na razlikovanju na podlagi spola in se ukvarjati z razvijanjem tehnik in usposabljanjem strokovnjakov za odpravljanje predsodkov do ljudi. Pri sistemsko-ekološkem modelu se govori o strokovni intervenciji oz. o reševanju problema, na katerem lahko dela socialni delavec v skupnosti, družini ali skupini. (Milošević-Arnold in Poštrak 2003: 137 – 138)

»Od sorodnih profesij, ki se ukvarjajo s pomočjo ljudem ('helping professions'), se socialno delo razlikuje po tem, da spodbuja in razvija interakcije med posamezniki in njihovim okoljem, s čimer se dosežejo pozitivne spremembe na obeh straneh.

Strokovne intervencije socialnega dela so usmerjene bodisi na posameznika, na okolje ali na interakcijo med njima. Druge profesije so glede svojih nalog bolj specializirane.

Socialno delo pa mora vedno upoštevati vse dimenzije, da bi ljudem omogočilo socialno integracijo in ustrezno opravljanje različnih življenjskih vlog«.

(Milošević-Arnold in Postrak 2003: 138)

Bistvo sistemsko-ekološkega modela je torej v tem, da je uporabnik dobil pravico do odločitve in izbire, kako želi živeti in kako želi rešiti svoj problem, postal je torej strokovnjak v svoji izkušnji. Ob tem je socialni delavec uporabniku partner in sopotnik pri reševanju težav.

3.3 Postmoderne teorije socialnega dela

Postmodernizem se je začel razvijati v 90. letih dvajsetega stoletja in je imel velik vpliv na razvoj modelov socialnega dela. Številni socialni delavci so postmoderne teorije povezali in uporabljali v socialnodelavski praksi tako pri delu s posameznim primerom kot pri skupnostnem delu ter delu na politični ravni. Postmodernizem se ne zanaša na velike teorije, ki lahko privedejo do spregledanja lokalnih izkušenj in razlik, ter zavrača utopične projekte družbene preobrazbe. Zanaša se predvsem na obstoj več možnih resnic, ki so odvisne od specifične situacije, v kateri se nahaja posameznik. (Healy 2005: 195–198)

Healy (2005: 198) izpostavi tri t. i. »post« teorije:

1. postmodernizem (teorije o družbi, kulturi in zgodovini);
2. poststrukturalizem (teorije o vplivu jezika na razmerja moči, znanje in identiteto);
3. postkolonializem (teorije o zapuščini evropske kolonizacije).

Socialnokonstruktivistični model je postmoderna teorija socialnega dela, ki je nastala v 80. letih dvajsetega stoletja in ima za cilj učinkovito partnerstvo z uporabnikom, pri katerem je treba upoštevati posameznikovo realnost in ga spodbujati, da sam razvije nove moči, možnosti in smisle. Pri tem modelu gre za pomoč, pri kateri socialni delavec več ni tisti, ki poseduje resnico in znanje za rešitev problema posameznika, ampak se rešitev (so)ustvarja v dialogu med socialnim delavcem in uporabnikom. Uporabnik je tukaj prvič dobil moč, s katero je lahko največji ekspert za lastno

življenje in osebne težave (Milošević-Arnold in Postrak 2003). Šugman (2005: 160) pravi, da »konstruktivizem poudarja pluralnost osebnih ter družbenih konstrukcij sveta in s tem odpira prostor za njihovo sožitje«. Najpomembnejšo vlogo pri tem pristopu imajo jezik, socialna interakcija in zgodbe. Slednje Anderson in Goolishian opredelita kot 'reprezentacijo doživetja' in konstruiranje zgodovine v sedanost, saj je »pripovedovanje osebne zgodovine v sedanosti, pripovedovanje nove zgodbe, postavljanje stare zgodbe v nov kontekst, njeno preokvirjanje« (Šugman Bohinc 2003: 20). Nadalje pravita, da je »terapevtova naloga (je) raziskovati klientove vire 'doslej nepovedanega', zlasti vire moči, kar zajame nov veter v jadra klientove radovednosti in želje po učenju ter omogoči njegovi domišljiji in predstavljenosti ustvariti tako novo zgodovino kakor novo prihodnost«. (Šugman Bohinc 2003: 20)

Pri vseh modelih socialnega dela, ki sem jih opisal, so vidne razlike v usmerjenosti delovanja posameznega modela oz. teorije. Tako se na družbeno makro raven usmerjata predvsem reformistični in radikalni model, medtem ko se tradicionalni in konstruktivistični model usmerjata na mikro raven dela s posameznikom oz. manjšo skupino ljudi (Milošević-Arnold in Postrak 2003: 143):

- 1.) Tradicionalni model je usmerjen na posameznika in je umeščen v okvir regulacije, torej urejanja položaja uporabnika v obstoječem družbenem položaju.
- 2.) Reformistični model se usmerja na skupnost in družbo v celoti. S postopnimi spremembami, reformami v okviru obstoječe družbe želi regulirati, urediti položaj uporabnika.
- 3.) Sistemsko-ekološki model poskuša zaobjeti vse vidike. Ne osredotoča se niti na izoliranega posameznika niti na skupnost ali družbo, prav tako se ne posveča zgolj radikalni spremembi ali urejanju v okviru obstoječe ureditve. Posameznik je vpet v sistem ali v okolje, sprememba sistema ali okolja je prej njegovo pravilo kot posebnost.
- 4.) Radikalni model je umeščen v okvir radikalne spremembe na makro ravni, saj je usmerjen predvsem v spremembe na družbeni ravni. S spremembo na družbeni ravni naj bi se posledično spremenil in izboljšal položaj uporabnikov.
- 5.) Konstruktivistični model je umeščen v kontekst mikro ravni in radikalnih sprememb, saj se osredotoča na vprašanje življenjskega sveta uporabnika in

možne spremembe v tem kontekstu. Nekateri kritiki konstruktivističnemu pristopu očitajo apolitičnost, vendar sta lahko socialna delavka ali delavec in uporabnik z zornega kota konstruktivističnega modela udeležena v dialogu, v katerem lahko uporabnik izraža željo tudi po radikalni spremembi svojega položaja.

Socialno delo lahko glede na cilje oz. glede na to, kakšne spremembe si želimo udejanjiti, razdelimo tudi na matrico štirih stebrov – tiste, ki svet vidijo objektivistično in si prizadevajo za ohranjanje obstoječega (psihoanaliza, sistemski nauk, behaviorizem) in jih imenujemo *popravljalci*, tiste, ki svet prav tako vidijo objektivno, vendar si želijo sprememb (marksizem, družbeni reformizem) in jih imenujemo *revolucionarji*, tiste, ki sveta ne želijo spremeniti, vendar bi ga radi razumeli (eksistencializem, fenomenologija, konstrukcionizem), imenujemo jih *osmišljevalci*, ter tiste, ki pravijo, da je treba spremeniti zavest o svetu, da bi svet spremenili (feminizem, antirasistična kritika), imenujemo jih *budilci* (Howe 1987 v Flaker 2012). Kot pravi Flaker (2012), je takšna razdelitev modelov socialnega dela (reformistični, radikalni, sistemski, konstruktivističen) historična, saj jih s tem zgodovinsko razporedimo in bi jih morali označiti bolj kot »zgodovinski trendi«.

Od socialnega dela se danes pričakuje, da deluje na širokem spektru družbene realnosti in v »skladu s sodobnimi koncepti skupnostne skrbi, zagovorništva, vzpostavljanja socialnih podpornih mrež in krepitve moči uporabnikov« (Milošević-Arnold in Postrak 2013: 143). Socialno delo se usmerja predvsem v zagotavljanje posameznikove blaginje, a ima hkrati možnost aktivistične države z delovanjem na višji družbeni ravni, kjer lahko zastopa interese skupnosti, skupin in perspektivo socialnega varstva (Milošević-Arnold in Postrak 2003: 144). Vse več socialnih delavcev se odloča zapustiti javni sektor in se pridružuje nevladnim organizacijam, prehaja v socialno podjetništvo in se v duhu tega prilagaja potrebam ljudi v skupnosti. S »tem, ko se osvobodijo birokratskih ovir, imajo socialni delavci potencialno več možnosti za pomoč revnim s socialnimi akcijami (priporočila, preučevanje potreb, ali vzpostavljanje koalicije za pritisk na vlado). S tem povezane strategije zagovorništva in krepitve moči lahko privedejo do prenosa moči, tako da skupina uporabnikov, ki

potrebuje storitve, pridobi in izkusi svojo lastno ekonomsko in politično moč«. (Milošević-Arnold in Poštrak 2003: 148)

3.4 Antizatiralno in antidiskriminacijsko socialno delo

Antirasistično socialno delo lahko razumemo kot del širšega antizatiralnega in antidiskriminatornega socialnega dela, ki spadata v kritično šolo socialnega dela. Kritično socialno delo se ukvarja z analizo in preobrazbo razmerij moči na vseh ravneh prakse socialnega dela, torej ga zanima vpliv makrodružbenih struktur na probleme, s katerimi se soočajo tako uporabniki kot tudi socialni delavci. Te strukture so npr. kapitalizem, ki oblikuje odnose med srednjim in delavskim razredom, patriarhalnost, ki vpliva na odnos moški-ženske, in imperializem, ki omejuje ter določa odnose med prebivalci različnih držav. Socialni delavci kritične šole torej poskušajo razumeti prvotne vire zatiranja v okviru družbenih struktur in jih tudi spremeniti. Hkrati uporabnike ozaveščajo o razlogih in virih za njihove težave, ki niso njihova osebna krivda, ampak so ukoreninjeni v nepravilne socialne strukture. Kritično socialno delo možnost doseganja sprememb vidi v kolektivni družbeni akciji; socialni delavci naj bi spodbujali uporabnike, da se organizirajo in probleme zatiranja in dominacije rešujejo kolektivno in ne na individualni ravni. (Healy 2005: 172–176)

Dominelli (2008) definira zatiranje kot sistem dominacije, ki zanika osebno dostojanstvo, človekove pravice, socialne resurse in pravico do moči. Antizatiralno socialno delo se je kot pojem začelo uporabljati v 90. letih dvajsetega stoletja (Healy 2005: 173). Osnovano je na dveh temeljnih načelih, in sicer da je usmerjeno k uporabniku in da stremi k njegovemu opolnomočenju (Dalrymple in Burke v Dominelli 2002: 32). Osnovano je na predpostavki, da morajo socialni delavci prepoznati raznolike oblike zatiranja in da se mora vsako zatiranje ovrednotiti kot škodljivo. (Thomspon v Healy 2005: 179)

Diskriminacija je majhen del zatiralnega sistema, ki se prvotno nanaša na dostopnost do socialnih resursov in moči (Dominelli 2008). Antidiskriminatorno socialno delo je po Paynu eden izmed devetih glavnih teoretičnih modelov socialnega dela, v katerega spadajo antirasistično ter feministično socialno delo in generični antidiskriminacijski

prijemi.⁵ Nastalo je iz radikalnega modela socialnega dela, ki na politični ravni deluje v smeri doseganja enakopravnosti in boljšega socialnega ter ekonomskega položaja ljudi. Antidiskriminatorna praksa temelji na načinih dela, ki niso utemeljeni na predsodkih, pristranskosti, diskriminaciji in nepravičnemu obravnavanju. Uporabnike se obravnava spoštljivo ne glede na njihovo raso, spol, spolno usmerjenost, telesne omejitve, socialni razred, versko pripadnosti ali starost. (Payne 1997)

Kot sem omenil v podpoglavju o modernih teorijah socialnega dela, je radikalno socialno delo kritiziralo tradicionalno ali k psihičnim procesom usmerjeno socialno delo ter se po kritiki, da obravnava socialne razlike le glede na razrede, v 80. letih preobrazilo v širše radikalno socialno delo, ki ima poudarek na rasi, etnijah, rasizmu ter seksizmu (Thompson 1995: 273). Tovrstno razširjeno radikalno socialno delo je tako »postalo znano kot antidiskriminacijska praksa ali praksa proti zatiranju« (Phillipson v Thompson 1995: 274). Thompson še doda: »Antidiskriminacijska praksa se je potemtakem razvila kot pristop k socialnemu delu, ki priznava pomen diskriminacije in zatiranja v življenju na družbeno obrobje potisnjenih družbenih skupin, od koder prihaja večina strank socialnega dela«. (Thompson 1995: 274).

Thompson (1995: 275 – 276) antidiskriminacijsko socialno delo v praksi opiše skozi različne teme razmerja moči med uporabnikom in socialnim delavcem, zatiranjem, opolnomočenjem uporabnikov ter potrebnim skupnim odzivom. Pomembno je izpostaviti predvsem skupen nastop in nujnost razvijanja skupnega odziva na »rušilne socialne sile«, kot Thompson poimenuje rasizem, seksizem in druge diskriminatorne prakse. Pomemben je tudi vidik razmerja moči, kjer je na eni strani uporabnik tisti, ki je nemočen, izoliran in zatiran, socialni delavec pa poseduje moč in lahko le to tudi zlorabi.

Thompson v svoji razpravi o antidiskriminacijskem socialnem delu izpostavi tudi številne ovire, ki stojijo na poti, da bi se širša družba in posameznik znebila diskriminatornih načinov delovanja. Predvsem je pomembno poudariti strah. Ljudje se v osnovi socializiramo v sistem vzorcev, prepričanj in idej, ki trdno držijo

⁵ Generični antidiskriminatorni prijem je po Paynu (1997: 242) stvaritev 90. let 20. stoletja. Enači ga z antizatiralnim pristopom – oba analizirata različne vrste diskriminacij. Ta pristop vidi zatiranja kot zelo kompleksna na več nivojih, ki jih socialni delavec in uporabnik težko sprejemata na enakovreden način: rasa, zatiranje na podlagi starosti, homoseksualnost. To je lahko zaradi lastnih predsodkov ali ocene, da ima lahko npr. diskriminacija na podlagi starosti manj posledic za določenega uporabnika kot rasizem.

diskriminatorno držo ter se jih je težko znebiti. Ko se jih želimo na neki točki otresti (Thompson uporabi izraz »odučenje«), lahko to povzroči strah, spremembo verovanja in zanikanje. Pri ljudeh pogosto prihaja tudi do zmanjšanja relevantnosti oz. minimizacije diskriminacije in zatiranja. Tak primer je na primer velikokrat slišano minimiziranje: »Pri nas ni veliko temnopolnih, zato rasizem ni problem« (Thompson 1995: 276 – 279). Pri tem izpostavi, »da imajo beli socialni delavci in učitelji odgovornost do problematike rasizma tudi tam, kjer ni temnopolnih uporabnikov, zato da se z rasizmom lahko sploh spopademo«. Thompson navede tudi strategije, ki so potrebne za utrditev antidiskriminatorne prakse. Strategije navajam, kot jih je po Thompsonu povzela Urh (2009: 39):

1. »vključevanje antidiskriminatorne perspektive v vsa področja socialnega dela, tj. na področje teorije, politike in prakse;
2. prevrednotenje tradicionalnih oblik socialnega dela v smislu ne le zavreči, temveč tudi »predelati« tradicionalne pristope;
3. kritika slabe prakse, saj bi v nasprotnem primeru le zagovarjali lastno antirasistično naravnost, istočasno pa bi dopuščali obstoječo zatiralsko prakso npr. ustanove, v kateri delamo;
4. kritika antiintelektualizma, pri čemer gre za zavračanje vrednosti, ki jo ima na učenje in prakso teorija (zavračanje teorije je za socialno delo nevarno, saj tako hitro zapademo v »zdravorazumska prepričanja«, ki pogosto temeljijo na zatiranju in izključevanju);
5. kritika brez groženj, kar pomeni, da je treba socialne delavce kritizirati, ne da bi jim pri tem grozili – ljudje se iz groženj nič ne naučijo, vendar se prav tako nič ne naučijo, če jim je preveč udobno;
6. skrb za osebje, kar pomeni omogočanje situacij, kjer se bodo sodelavci počutili podprte, sprejete - v nasprotnem primeru socialni delavci, ki so pod stresom, pogosteje razčlovečijo ljudi, saj jih jemljejo kot predmet.«

Antizatiralno in antidiskriminacijo socialno delo temeljita na številnih sorodnih predpostavkah. Po Dalrymple in Burku (v Healy 2005: 179) naj bi ključna razlika med njima bila, da antizatiralno socialno delo trdi, da se spremembe dosega s

spreminjanjem organizacije družbenih struktur, medtem ko antidiskriminacijo socialno delo kot primarni način za spreminjanje družbenih razmer vidi antidiskriminacijsko zakonodajo. Antidiskriminacijsko socialno delo lahko v tem oziru smatramo za vrednotno načelo, ki je podstat celotnega socialnega dela, in ne nujno za poseben model socialnega dela. (Payne 1997: 241)

Antizatiralno in antidiskriminacijsko socialno delo zahtevata določen nivo introspekcije, s katero se prepozna negativne odnose in prepričanja, ki so temelj predsodkov ter diskriminatorne prakse. Tako pri uporabnikih kot pri socialnih delavcih imajo predhodne izkušnje, razmišljanja ter občutki pomemben vpliv na delovanje in vedenje. Tako marginalizirane skupine kot socialni delavci so zato lahko tudi sami vir zatiranja in diskriminacije, kadar ne razumejo zatiranja in dinamik, ki ju poganjajo. (Dominelli, 2002: 8)

Poleg tega Dominelli (2002: 28) opozarja, da je pomembno tudi delovno okolje socialnega delavca, saj odnos med socialnim delavcem in uporabnikom ni neodvisen od pravnih vidikov in drugih značilnosti institucije, v okviru katere se srečujeta. Socialno delo je namreč del države blaginje in je kot tako od nje odvisno. Socialni delavci so v delovnem razmerju osebe z močjo, česar se morejo zavedati in delovati v smeri, da ta svoj dostop do moči delijo z uporabniki (Healy 2005: 174). Thompson (v Healy 2005: 180) pravi, da je slogan »če nisi del rešitve, si del problema« posebno relevanten pri dvojni vlogi socialnega dela, saj lahko socialni delavec s svojo intervencijo ali okrepi zatiranje ali pa prispeva k njegovemu lajšanju in odpravljanju. Vendar pa se hkrati socialno delo izvaja tudi v okviru družin, skupnosti, prostovoljstva in drugih organizacijah ter je kot tako širše od socialnega dela, ki se izvaja v institucijah nacionalne države. V sklopu »novih« družbenih gibanj, ki v ospredje postavljajo specifične potrebe žensk, manjšin, starejših, oseb z motnjami v duševnem zdravju, LGBT skupin idr., uporabniki postavljajo pod vprašaj predpostavko o upravičenosti in usposobljenosti strokovnjakov za intervencije v njihova življenja, ne da bi upoštevali njihove lastne izkušnje in želje (Belenky et al. v Dominelli 2002: 1). Ta gibanja izzivajo številne vidike strokovne prakse profesionalnih delavcev in dihotomijo socialnega dela, ki po eni strani pomaga ranljivim skupinam v okviru odpravljanja neenakosti sodobnih družbeno-političnih sistemov, po drugi strani pa vzdržuje *status quo* v okviru nacionalnih držav in zaradi

omejenih resursov določa o upravičenosti do socialnih storitev v okviru države blaginje⁶ (Dominelli, 2002: 28–30). Dominelli izpostavlja, da je pri antizatiralnem socialnem delu prav povezovanje in sodelovanje različnih akterjev ključno, saj je za spremembo trenutnih razmer bistvena skupna akcija – sodelovanje pri prepoznavanju problemov v skupnosti in oblikovanje rešitev zanje. (Dominelli 2002: 34–35)

Teoretiki antizatiralnega socialnega dela opozarjajo, da so različne oblike zatiranja v medsebojnem odnosu. Čeprav so zatiranja, kot so seksizem ali razlikovanje na podlagi starosti, v teoriji analizirana samostojno, v praksi delujejo hkrati in lahko posameznike prizadenejo na več nivojih hkrati. Pri organizaciji kolektivne akcije morajo socialni delavci zato biti pozorni, da en vidik zatiranja ne bo nujno razumljen kot temeljni povezovalni dejavnik skupine. Primer je izkušnja matere samohranilke manjšinske rase in gibalno oviranega pripadnika iste manjšine, pri katerih poistovetenje na podlagi rasnega zatiranja ne bi nujno bilo mogoče in zadostno (Healy 2005: 180). Ta večnivojskost je razvidna tudi v oblikovanju »črnkega« feminizma, ki opozarja na hkratno delovanje seksizma in rasizma (Payne 1997: 240). To spoznanje je pomembno za analizo zatiranja migrantov in ranljivosti določenih skupin beguncev (otroci brez spremstva, gibalno ovirani begunci itd.), kot je bilo omenjeno v drugem poglavju.

Principi antizatiralnega socialnega dela v praksi so (Healy 2005: 183–188):

1. Kritična samorefleksija: Socialni delavci svojo prakso dojemajo odprto in kritično. Razumejo svoja ozadja in pripadnosti skupinam ter kako ti vplivajo na odnos z uporabniki. Pri tem upoštevajo tudi ozadja in »biografije« drugih profesionalnih delavcev ter se sprašujejo, kako ti vplivajo na zmožnost empatije in razumevanja uporabnikov. Refleksija o našem članstvu v določenih družbenih skupinah in tudi vključevanje socialnih delavcev s podobnim družbenim ozadjem, kot ga imajo uporabniki, je osnova za naslavljanje razlik v moči.
2. Kritična ocena izkušenj in zatiranja uporabnika: Socialni delavci ocenijo, kako so osebne, kulturne in strukturne okoliščine (kot so rasa, spol in razred,

⁶ Npr. družine z migrantskim ozadjem so bile v Veliki Britaniji dolgo izključene iz upravičenosti do socialnih storitev, saj se jih je smatralo za izkoriščevalce sistema, ki nezadostno prispevajo k socialnim prispevkom; tudi danes so migrantske družine pogosto odvisne od pomoči lastnih družin, prijateljev in širše skupnosti. (Dominelli, 2002: 1, 28–30)

geografska lokacija, duševno zdravje, brezposelnost) vplivale na probleme ter izkušnje uporabnikov in na njihove možnosti delovanja. Prav tako so dovzetni za analizo prevladujočih ideologij in njihovega vpliva na oblikovanje politik ter razdeljevanja resursov. Pri tem je pomembna tudi pozornost pri uporabi jezika, saj odraža razmerja moči in označuje sprejemljivo in nesprejemljivo obnašanje (npr. uporaba besed, kot so »moten«, »rizičen«). (Dalrymple in Burke v Healy 2005: 184)

3. Krepitev moči uporabnikov: Socialni delavci uporabnike spodbujajo k opolnomočenju na kulturni, institucionalni, strukturni in tudi osebni ravni (Dalrymple et al. v Healy 2005: 185). Na osebni ravni je uporabnikom omogočeno deljenje občutkov nemoči in prepoznavanje strukturnih ter kulturnih neenakosti, ki zaznamujejo njihove izkušnje zatiranja (Mullay in Thompsom v Healy 2005: 185). S tem uporabniki prepoznajo, da v svoji izkušnji niso osamljeni. Socialni delavci uporabnike podpirajo pri prepoznavanju svojih zmožnosti in veščin ter krepijo njihovo samozavest. Na institucionalni ravni socialni delavci stremijo k antidiskriminatorni obravnavi uporabnikov in k njihovi vključenosti v oblikovanje rešitev. Pri tem imajo pomembno vlogo »usposabljanja na področju ozaveščenosti« socialnih delavcev (Thompson v Healy 2005: 186). Opolnomočenje na strukturni ravni od socialnih delavcev zahteva, da k bolj pravični razdelitvi materialnih resursov in družbene moči prispevajo s spreminjanjem družbenih, ekonomskih in političnih struktur. Ena od strategij za doseganje tega cilja je tudi povezovanje z družbenimi gibanji ter oblikovanje alternativnih storitev ali organizacij. (Mullaly v Healy 2005: 186)
4. Delovanje v partnerstvih: Uporabniki so čim bolj vključeni v odločevalske procese, ki vplivajo na njihova življenja. Komunikacija je odkrita, socialni delavci odprto govorijo o naravi svojega dela in njihovi poklicni odgovornosti. Odkritost komunikacije je lahko podkrepljena s pisnim dokumentom, v katerem socialni delavec in uporabnik določita svoje odgovornosti v intervenciji. Socialni delavci torej delujejo v smeri zmanjševanja ovir za partnerstvo, ki je omejeno z razmerji moči v delovnem odnosu ter stigmo koriščenja socialnih storitev. (Dalrymple in Burke v Healy 2005: 187)

5. Minimalna intervencija: Z namenom omejevanja socialnega nadzora socialni delavci v življenja uporabnikov intervenirajo minimalno. V praksi to pomeni, da socialni delavci intervenirajo zgodaj, da primarno preprečijo napredovanje oz. eskalacijo škode, ki jo doživljajo uporabniki. Gre tudi za ozaveščanje uporabnikov o dosegljivih storitvah in povezovanju storitev (npr. skupine mladih staršev ne vključimo le v skupine o starševstvu, ampak jih ozavestimo o tečajih izobraževanja in pismenosti, s katerimi na dolgi rok izključujemo omejitve v družbeni in ekonomski participaciji).

Antizatiralno socialno delo torej v ospredje postavlja vrednote in socialno pravičnost. Krivde za težave ne prelaga na posameznika, ampak uporabnika obravnava v sklopu zatiranja na osebni, kulturni in strukturni ravni. Rešitve išče v lokalnih spremembah in organizaciji podpornih skupin, v ozadju dela pa je refleksija socialnih delavcev o lastni subjektivnosti in strukturah moči. Glavne kritike modela so, da se nezadostno posveča faktorjem tveganja, ki se nanašajo na osebne lastnosti posameznika in njegove psihološke značilnosti, kar je posebej pomembno pri zaščiti otrok, duševnem zdravju in delu v zaporih. Intervencija v takšnih primerih ni nujno zatirska, saj npr. ščiti žrtev nasilja. Prav tako ni nujno, da uporabnik intervencijo socialnega delavca razume kot zatiralsko, saj nekateri posamezniki sami iščejo podporo ali pa imajo lahko že v osnovi drugačno, »nezatiralno« razumevanje socialnega dela. V takšnih primerih intervencije ni treba ali pa ne smemo omejiti na minimalen nivo. Omejitev antizatiralnega socialnega dela je tudi ideološka polarizacija odnosov na »mi« in »oni« in vztrajanje na lastnem razumevanju »pravega« socialnega dela, kar omejuje učinkovito sodelovanje med različnimi deležniki. (Healy 2005: 188–191)

Antizatiralno in antidiskriminacijsko socialno delo sta pomembna podstat za razumevanje antirasističnega socialnega dela, ki bo pojasnjeno v nadaljevanju. Pred tem bom zaradi celostnega razumevanja tematike orisal za socialno delo pomembne koncepte rasizma, rase, identitete, državljanstva in nacionalnih meja.

4. Antirasistično socialno delo

4.1 Rasa, identiteta in rasizem

V nadaljevanju bom obravnaval koncepte identitete ter rase in rasizma. Učinki migracij niso le problemi posameznikov, ampak so v osrčju širših vprašanj o nacionalnosti, pripadnosti in identiteti vseh, zato migracije izzivajo koncepte nacije, nacionalne identitete, upravičenosti in državljanstva. (Williams in Mekada 2014)

Identiteta je osrednji pojem raziskovanja antizatiralnega, antidiskriminacijskega in antirasističnega socialnega dela. Temelji na pogosto binarnih razlikah, ki eno lastnost prepoznajo kot superiorno in drugo kot inferiorno, na podlagi tega pa se oblikujeta dominantna ter deviantna, marginalizirana skupina (Dominelli 2002: 37–38). V diskurzu o identiteti in etnični pripadnosti je pogosto, da za osnovo vzamemo svojo dominantno kulturo in na podlagi nje predpostavljamo značilnosti in lastnosti druge kulture. To vodi v evropocentrizem in v predpostavko ter pričakovanje, da se bodo migranti asimilirali ali pa da bodo svojo kulturo kvečjemu ohranili v multikulturnem okolju. V novih okoljih se migranti srečajo z novimi kulturami, drugačnimi vzorci, normami in vrednotami. Identitete in etnične pripadnosti migrantov se srečajo z drugimi kulturami in skupinami. Da bi si v tem novem okolju medsebojno pomagali, se začnejo organizirati v različne podporne in socialne skupine. Dominelli pravi, da so identitete postale osnova za socialno organiziranje, skozi katero si lahko ljudje tudi izboljšajo socialne razmere: »V okviru socialne pravičnosti so ženske, temnopolti in gibalno ovirani ljudje ustvarili družbena gibanja, da bi zasledovali lastne pravice. S svojimi zahtevami so izvedli organizacijske in zakonodajne spremembe, da bi s tem zaščitili človekove pravice in dostojanstvo.« (lasten prevod, Dominelli 2008: 41)

Dominelli nastajanje identitete formulira kot politično dejanje, ki se oblikuje skozi dogovorjene socialne interakcije in vključuje odnose moči, ki se ustvarjajo in distribuirajo med deležniki. Kot pravi, so spol, etnična pripadnost, starost, družbeni razred in spolna usmerjenost družbene razlike in delitve, na podlagi katerih nastaja identiteta, prav tako pa se identiteta ustvarja prek pogajanja o socialnih virih, kot so socialni status, dohodek, religija, jezik in druge kulturne značilnosti, ki »vključujejo občutek pripadnosti in pravico do prostora v javni sferi« (lasten prevod), (Dominelli

2008: 36). Doda, da tisti v dominantnih skupinah, ki bi naj bili upravičeni do teh resursov, izključujejo tiste v podrejenih skupinah, ki si morajo omenjene socialne vire ustvariti z osebnimi veščinami in karizmatičnostjo. To je proces, ki etnične manjšine – v našem primeru begunce in prosilce za mednarodno zaščito – označuje za podrejene, manjvredne (Dominelli 2008: 36 – 37).

Bartoli (2013) navaja Halla, ki pravi, da so identitete fluidne, nepopolne in vedno v procesu nastajanja. Enako trdi Dominelli, ko govori o postmoderni formulaciji identitet, ki so fluidne in večdimenzionalne, saj se razvijajo skozi interakcije z drugimi (Dominelli 2008: 41). Bartoli (2013) povzema Pilkingtona, ki pravi, da se narodnost ločuje glede na kulturne značilnosti, ki vsebujejo skupen jezik, skupno zgodovino, vero v skupne prednike, povezanost z dejansko ali namišljeno državo, skupno religijo in skupinskim spominom. Predvsem jezik in religija sta dve značilnosti, ki imata veliko vlogo pri tem, kako sta posamezna kultura in etnična skupina sestavljeni.

Razmišljanje med teoretiki gre v smer, da etničnost in etnična pripadnost med migranti, predvsem poznejših generacij, vedno znova nastaja skozi interakcijo z drugimi kulturami. S tem se spreminjajo tudi identitete, ki se oblikujejo prek okolja (Dominelli 2001).

Ko govorimo o »rasi«, se večina avtorjev, ki obravnavajo ta »ideološki konstrukt« (Zaviršek 2005), nasloni na zgodovinska dejstva nadvlade »bele« rase nad »temnopolto«. Besedo »rasa« velikokrat najdemo v narekovajih, kar predstavlja pomanjkanje njene veljavnosti kot opisnega in analitičnega orodja (Woodward v Bartoli 2013). To, kot pravi Spencer, nakazuje tudi njen družbeno konstruiran pomen namesto biološkega značaja (v Bartoli 2013). Bartoli pri tem tudi povzame pisatelja in raziskovalca na področju izobraževanja antirasistične prakse socialnega dela Gurnama Singha, ki razlikuje tri obdobja opredeljevanja inferiornosti temnopolte rase. Tako imenovano religiozno rasno razmišljanje v »bibličnem obdobju« (lasten prevod) je označevalo temnopolte ljudi kot tiste brez duše, nečiste, z grehom, zlom in smrtjo, belo barvo kože pa kot znak čistosti, božanstva in duhovnosti. »Biološko obdobje« je na podlagi psevdoznanstvenih razlag opravičevalo zatiranje in suženjstvo temnopolte rase. »Sociološko obdobje« pa je bilo sprva zaznamovano z analizo strukturalne moči

na podlagi opazovane in vidne diskriminacije, kasneje pa predvsem s kulturno analizo in teoretiziranjem. (Black v Bartoli 2013)

Rasizem je v vsaj eni od trenutno poznanih oblik v človeški zgodovini prisoten že od samega začetka človekovega organiziranja v skupnosti, začetkov prečkanja meja, odkrivanja neznanega sveta, novih ljudstev in celin. Rommelspacher (v Zaviršek 2005) pravi, da je zgodovina rasizma kot proces, kjer ne obstaja samo en rasizem. Korenine današnjega rasizma segajo v obdobje kolonializacije in začetek odnosa med »belimi« in »temnopoltimi« ljudmi.

»Rasizem temelji na poniževanju ljudi, ki jim glede na izvor pripisujemo negativne lastnosti, in na povečevanju tistih, ki jim glede na izvor pripisujemo pozitivne lastnosti. Pripisane pozitivne lastnosti naj bi ob enem potrjevale ideale lepote, kreposti, inteligence in premišljenosti skupine, ki velja za dominantno.«
(Rommelspacher v Zaviršek 2005: 251).

Tudi Balibar pravi, da je evropski rasizem fenomen, ki z njegovimi nasilnimi oblikami sega v daljno preteklost evropske kolonialne družbe in migranti kot »najnižji od nizkih«. Evropejci ne zavračamo in rasno ter kulturno stigmatiziramo le tujcev, ampak tudi med narodi znotraj Evrope obstajajo velike razlike; kot pravi Balibar, delujemo proti samim sebi. (Balibar 2002: 44)

Arendt opisuje vstop rasne miselnosti na prizorišče aktivne politike takrat, ko so evropski narodi pripravili in do neke mere udeležili nacionalno državo. Razvoj rasne miselnosti Arendt opisuje skozi zgodovinsko dogajanje v Franciji, Angliji in Nemčiji, pri čemer začetek rasne miselnosti v Franciji vidi v odnosu med plemstvom in buržuazijo v osemnajstem in devetnajstem stoletju. Pravi, da je bilo tako za nemško kot angleško rasno misel značilno, da sta se porodili iz želje, da bi dobre strani plemiških meril razširili na vse sloje, in da sta se obe napajali iz pristnih nacionalnih čustev. (Arendt 2003: 244 – 245)

V dvajsetem stoletju se je sodobna razlaga rasizma premaknila iz »genetsko-biološke interpretacije temnopoltih ljudi« (Zaviršek 2005), »biološke dediščine« (Zorn 2003) in zavedanja, da rasa ni povezana le z barvo kože (Bartoli 2013), k »rasizmu brez ras ali kulturnemu rasizmu« (Balibar v Zorn 2013) ali »kulturalizaciji rasizma« (Essed v

Zaviršek 2005). Essed (v Zaviršek 2005: 254) govori tudi o »vsakdanjem rasizmu, ki pomeni izkušnjo rasizma v določenem socialnem kontekstu«.

Rasizem delimo na institucionalno, individualno, osebno in kulturno raven (Zorn 2003). Dominelli (2008: 14 – 15) podobno deli rasizem na osebni, institucionalni in kulturni rasizem, katerih značilnosti se medsebojno prepletajo. Osebni ali individualni rasizem opredeli kot predsodke, negativni odnos do ljudi in aktivnosti, ki zanikajo dostojanstvo in enakost ljudi. Je tiste vrste rasizem, na katerega ljudje največkrat pomislimo, ko razgovor nanese na rasistično obnašanje ali dejanje. Institucionalni rasizem je po njeni interpretaciji tisti, pri katerem sistem, oblast in politike izključujejo določene skupine ljudi iz upravičenosti do socialnih virov, do uspeha v sistemu, jih vidijo kot raso manjvredne in brez vrednosti povzročijo, da se raso tolerantni ljudje začnejo obnašati na rasističen način. Kulturni rasizem pa je v nasprotju s klasičnim oz. osebnim rasizmom, ki razlikuje na podlagi ras, vgrajen v različnost vrednot, tradicij, idej in norm, ki ustvarjajo socialne interakcije in vključno z jezikom in religijo tvorijo kolektivni svetovni nazor.

»Rasa je torej ideološki konstrukt, rasizem pa ideologija, struktura in proces, v katerem neenakosti, inherentne širši socialni strukturi, pojasnujemo na determinističen način (z biološkimi posebnostmi), ki so dobile ime »rasa« ali »etnična« skupina, včasih pa tudi »kultura«. Rasizem, ki deluje preko zakonodaj in pravil in preko regulacije in alokacije resursov, je tudi proces, ki v praksah vsakdanjega življenja proizvaja predsodke in konkretne akcije (kot je diskriminacija).«
(Zaviršek 2005: 253)

Rasizem je povezan s konceptom moči. Zahteve po moči ustvarjajo podobe »tujosti« in spreminjajo posameznike in posameznice ter skupine v »notranje« ali »zunanje« tujce (Zaviršek 2005: 252). Rasizem je posebna oblika zatiranja, ki stereotipizira in negativno vrednoti človekove etnične in kulturne lastnosti. Kot je bilo pojasnjeno v prejšnjem podpoglavju, rasizem vzajemno deluje z drugimi oblikami zatiranja, kot so na primer seksizem in diskriminacija starejših. (Dominelli 2008)

Javni diskurz o migrantih se v zadnjem obdobju čedalje bolj premika iz etničnega in rasnega k vprašanju verske pripadnosti, kar v evropskem prostoru pomeni predvsem dihotomijo med krščanstvom in islamom. Še posebej se je percepcija prebivalcev Evrope do beguncev in prosilcev za mednarodno zaščito spremenila po terorističnih napadih v Združenih državah Amerike leta 2001 (Dominelli 2008: 26). Islamofobija, ki pomeni tujost, grozo, strah in fobijo ter je analogna ksenofobiji (Williams et. al 1998: 197), se vse do današnjih terorističnih napadov po Evropi, Afriki in Bližnjem vzhodu stopnjuje in je prispevala k diskriminatornemu odnosu do temnopoltih beguncev in prosilcev za azil, ki temelji na predsodkih in stigmi. Temnopolti migranti so velikokrat označeni za verske fundamentaliste ali celo islamske teroriste. Za razumevanje razmer na Malti, ki služi za študijo primera tega diplomskega dela, je pomembno enakovredno obravnavati tako raso kot religijo, saj večina prosilcev za mednarodno zaščito in beguncev izvira iz večinsko muslimanskih držav, medtem ko so Maltežani izrazito rimskokatoliške veroizpovedi.

Pieterse (v Williams et al. 1998: 183) opozarja, da je evropska kultura najpogosteje napačno opisana in razumljena kot elitna kultura skupnosti nacionalnih držav, ki temelji na vplivih skupne judovsko-krščanske civilizacije ter antične Grčije in Rima na področju vladanja, prava, filozofije, znanosti in umetnosti. Tako razumevanje temelji na konceptu evropske realnosti devetnajstega stoletja in zanemarja vpliv, ki so ga na prav te civilizacije imele religije ter kulture Azije in Afrike, stik s kolonijami in kasneje prisotnost migrantskih delavcev iz bivših kolonij ter južne in vzhodne Evrope ter beguncev, ki so sčasoma postali del evropskega prebivalstva (Williams et al. 1998: 184). Malta je pri tem poseben primer, saj so danes krščansko državo bistveno oblikovali vplivi tujih sil, ki so jo v preteklosti okupirali, med katerimi je predvsem na jezik imela ključen vpliv prisotnost Arabcev. Hkrati ustava Republike Malte rimskokatoliško religijo določa za državno religijo in Cerkvi podeljuje dolžnost in pravico, da prebivalstvo uči o tem, »katera načela so dobra in katera slaba« (Ustava Republike Malte, 2. člen). V tem smislu je za razumevanje rasizma in nestrpnosti do migrantov na Malti ključno razumevanje tako rasnih kot verskih razlik.

4.2 Meje in državljanstvo

Nadzor nad priseljevanjem temelji na rasnih, etičnih, verskih in ekonomskih konceptih o ljudeh, ki jih – kot je bilo opisano v prejšnjem podpoglavju – dojemamo kot »druge«, ki niso »kakor mi« in so zato »vir okužbe ali onesnaženja«. To mišljenje je podprto z zamišljenimi in formalnimi delitvami na »domače« in »tuje«, »državljan« in »tujec«, »nas« in »njih« (Humphries 2005: 279). Tako je Humphries definirala nadzor, ki mu sledijo države, s tem pa tudi ljudje. Temu pogledu je podoben Balibarjev pogled na institucionalni razizem v Evropski uniji, ki ustvarja zunanje in notranje meje:

»Zunanje meje so reproducirane navznoter in so razpršene vsepovsod v notranjosti: nadaljujejo se v obliki notranjih meja, kar konkretno pomeni, da so skupine ljudi, ki so subjekti preiskovanja, pogojevanja vstopa, selekcionirani na zunanji meji Evropske unije, podvrženi takemu režimu tudi v notranjosti držav EU. Tako so meje bistvenega pomena za konstrukcijo evropskega javnega prostora in državljanstva, še posebej njegove socialne dimenzije«. (Balibar v Zorn 2004)

Državljanstvo je mogoče v različnih državah pridobiti na različne načine, v večini primerov pa je za to možnost potrebno dolgoletno in neprekinjeno bivanje v državi ter zadostitev nekaterim drugim pogojem, kot je znanje jezika, poznavanje državne ureditve itd. Osebe, ki so pridobile status begunca na Malti, lahko tako na primer zaprosijo za državljanstvo, ko na Malti neprekinjeno bivajo deset let. Vlogo za državljanstvo morajo oddati na Ministrstvo za notranje zadeve, kjer je v pristojnosti ministra, da sprejme ali zavrne prošnjo (UNHCR 2013). Poročilo Evropske komisije proti rasizmu in nestrpnosti na Malti iz leta 2013 (European Commission Against Racism and Intolerance 2013: 11) opozarja malteške oblasti, da prosilci čakajo tudi od 15 do 20 let na odobritev državljanstva, po tem ko so že izpolnili vse uradne kriterije za njegovo pridobitev. Omenjena komisija podaja kritiko tudi na same kriterije za pridobitev državljanstva, saj omogočajo pristransko in diskriminatorno odločanje. Eden izmed takšnih kriterijev je na primer, da mora biti kandidat *dobrega značaja*.

Pridobitev državljanstva je z ukrepi, s katerimi so nekatere države uvedle možnost nakupa državljanstva, postalo tudi razredno vprašanje in s tem tudi vprašanje socialne neenakosti. Možnost nakupa državljanstva ali naturalizacije je uvedla tudi Malta, ki z zakonom, sprejetim leta 2014 (Maltese Citizenship Act, CAP. 188), tovrstno politiko imenuje »Individual Investor Programme of the Republic of Malta« (Osebni investicijski program Republike Malte, lasten prevod). V tem aktu ponuja malteško in s tem tudi EU državljanstvo po ceni 650.000 EUR za vlagatelja prošnje in nadalje za vsakega otroka oz. družinskega člana še dodaten znesek do višine 50.000 EUR, kar je odvisno od starosti (cena državljanstva za mladoletnega otroka do 18 let starosti je 25.000 EUR). Ob tem veljajo še dodatni pogoji, kot sta na primer obvezno lastništvo stanovanja v vrednosti najmanj 350.000 EUR in obvezna investicija v malteško gospodarstvo v vrednosti 150.000.

Celotnemu diskurzu o državljanstvu in pravici pridobiti ali ne pridobiti državljanstvo v tisti državi, v kateri bivaš, je postalo torej vprašanje privilegija najbogatejših, pa tudi, kot pravi Dominelli (2008: 185), »discourses of otherness« (diskurz drugosti, lasten prevod), »lesser humanity« (manjše človečnosti, lasten prevod) in »threatened national security« (ogrožene nacionalne varnosti, lasten prevod). Prav slednje dejstvo grožnje po besedah Dominellijeve prispeva k temu, da so prosilci pod konstantnim strahom nepridobitve državljanstva in se zaradi tega tudi ne upajo politično udejstvovati ali kritizirati oblasti. Država s tem pridobi veliko moč nad posameznikom, kar se kaže tudi v trenutnih političnih in varnostnih ukrepih zahodnih držav, ki z grožnjo terorizma, drugačno raso, vero in izgledom vzdržujejo strah med ljudmi.

Dominelli v povezavi z omenjenimi kriteriji, ki so nastali predvsem zaradi strahu državljanov pred migranti in posledično dajejo videz legitimnosti države, da diskriminira in omejuje pravice prosilcem, razpravlja tudi o transnacionalnosti, pri čemer povzema misli Caglarja in Ehrkampa ter pravi, da rajši vidimo (zahtevamo), da se (i)migranti, begunci in prosilci za azil asimilirajo v novo kulturo, kot pa da bi s tem dobili bogastvo transnacionalnosti in multikulturalnosti. Transnacionalnost po drugi strani omogoča, da se identitete, vezi in pripadnost hkrati ohranjajo tako v prostoru, iz katerega so prišli, ter formulirajo v prostoru, v katerem se nahajajo trenutno, to pa na

ново definira tudi razumevanje državljanstva oz. multidržavljanstva ter 'več javnih sfer, ki segajo prek nacionalnih meja v družbeni praksi'. (Dominelli 2008: 169 – 170) Kot že zapisano, pa države, ne samo Malta, državljanstva prodajajo in poklanjajo privilegiranim (t. i. zaslužnim) posameznikom, ki bi naj zaradi svoje slave ali bogastva državi prinesli več davkov, prestiža ali razpoznavnosti, hkrati pa omejujejo dostop do državljanstva posameznikom, ki dolgotrajno bivajo v državi in izpolnjujejo vse pravno-formalne pogoje zanj. Odrekanje socialnih, političnih in drugih pravic ter ustvarjanje kategorije marginalnih posameznikov so ukrepi, ki izpostavljajo vezi med državljanstvom, migrantskim statusom in nacionalno državo. Dominelli izpostavlja dilemo, kako se lahko državljanu neke države odvzamejo človekove pravice samo zato, ker je prečkal nacionalno mejo, ima drugačno nacionalnost ali biva drugje, ko po mednarodnem pravu istočasno še vedno uživa enake človekove pravice v svoji državi izvora. (Dominelli 2008: 185)

4.3 Nastanek in metode antirasističnega socialnega dela

V nadaljevanju se bom osredotočil na antirasistično socialno delo in njegovo vlogo pri delu z begunci in prosilci za mednarodno zaščito. Opredelil bom, kaj je antirasistično socialno delo ter kakšno etično in strokovno držo moramo zavzeti socialni delavci in delavke pri delu z begunci, prosilci za azil in skupnostjo, da bi s svojim delovanjem zmanjšali neenakosti, izključevanje in revščino. Pri opredeljevanju antirasizma in povezanih metod socialnega dela se bom skliceval na poglavitne teoretike na tem področju. V tem poglavju bom tudi raziskal, kako socialni delavci delujemo v sklopu antirasističnega socialnega dela ter kakšne metode in prakse naj uporabljamo, da bomo s tem krepili moč in zagovarjali pravice prosilcev za mednarodno zaščito, beguncev, njihovih družin ter skupnosti.

Antirasizem kot gibanje je nastajalo kot odgovor na številne zgodovinske dogodke, povezane z rasizmom in rasno diskriminacijo, ki so se odvijali predvsem v Veliki Britaniji in Združenih državah Amerike. Antirasizem ima svoje začetke v kritični rasni teoriji, v sklopu katere so v 70. letih dvajsetega stoletja v Združenih državah Amerike temnopolti akademiki in aktivisti iz pravnih fakultet oblikovali radikalna

levičarska gibanja ter kritiko liberalnih in konservativnih mislecev, ki so izhajali iz kritičnih študij prava, saj so rasizem in rasna vprašanja razumeli drugače od njih (Bartoli 2013). Podobno se je v Veliki Britaniji antirasizem pojavil iz kritike liberalnega multikulturalizma in rasistične narave države. (Gillborn 2006: 2)

Kritična rasna teorija je dvignila zavedanje o tem, kako rasizem deluje in kako je razumljen v povezavi s strukturami močmi belopoltnih ljudi. Slednji namreč ne vidijo svoje barve kože in rase kot socialno konstrukcijo, temveč jo dojemajo kot naravno in očitno dejstvo. Termin »white supremacy« (bela nadvlada, lasten prevod) se je v kritični rasni teoriji začel uporabljati z namenom opozoriti na sistem privilegiranosti belopoltnih ljudi, ki so je deležni, ne glede na to, ali si tovrstni privilegij želijo ali ne. Sistemska rasna neenakost in nepravilnost se v družbi ne zmanjšujeta prav iz razloga belopolte nadvlade (Bartoli prav to označi kot rasizem), saj so ljudje, institucije in organizacije slepi, arogantni in se ne zavedajo svoje belopolte privilegiranosti. Bartoli pravi, da je iz tega vidika socialnim delavcem, ki delajo tako na individualnem mikro nivoju kot na institucionalnem makro nivoju, težko doseči spremembe. Še posebej je doseganje sprememb oteženo tistim socialnim delavcem in skupnostnim zagovornikom, ki delujejo na makro nivoju, kjer se srečujejo s številnimi interesi, ki želijo ohraniti *status quo*. Vseeno pa se po njenih besedah lahko borimo za spremembe na dnevni ravni skupaj z našimi uporabniki ter v sodelovanju z organizacijami, skupnostjo in drugimi profesionalnimi socialnimi delavci. Bartoli doda še, da rasizem, ki razdvaja temnopolte in belopolte ljudi, vseeno ponuja priložnost za zavezanost in sodelovanje v praksi v lokalni skupnosti, na delovnem mestu in na političnem parketu. Nadaljuje z mislijo, da moramo, v kolikor želimo zgraditi nerasistično, enakopravno družbo, razviti vizijo, orodja in spretnosti tukaj in zdaj. Kot jedro kritične rasne teorije Bartoli prepozna prav antirasizem. (Bartoli 2013)

Dominelli definira antirasizem kot »stanje misli, občutkov, političnih zavez in akcije, s katerimi izkoreninjamo rasno zatiranje in ustvarjamo enakost ter preoblikujemo edinstvene socialne vezi med temnopoltnimi in belopoltnimi ljudmi« (Dominelli 2008: 33). Doda, da se antirasistični odnosi osredotočajo na probleme, ki so povezani z »raso« in so hkrati pozorni na drugačne oblike zatiranja. Antirasistično socialno delo opredeli kot »obliko prakse, ki za svoj izhodiščno točko vzame rasne družbene

odnose, ki prikazujejo temnopolte ljudi kot manj vredne. Cilj je izkoreniniti rasne družbene odnose in dinamiko iz socialnega dela kot stroke in družbe«. (Dominelli 2008: 33)

Na področju izobraževanja se je antirasistična teorija začela uveljavljati konec 80. let dvajsetega stoletja, ko je Central Council for Education and Training of Social Workers (CCETSW)⁷ pozval k vključitvi in naslavljanju antirasističnih praks (znanje o delovanju in posledicah rasizma, zatiranje, etničnost) v samo izobraževanje za študente socialnega dela in socialne delavce. Pozval je k vključitvi temnopoltih socialnih delavcev in študentov socialnega dela v samo strukturo CCTSW (Dominelli 1988:61, Bartoli 2013).

»Socialni delavci morajo biti sposobni za delo v večrasni in večkulturni družbi.

CCETSW si bo zato prizadeval zagotoviti, da bodo študenti ne le opremljeni z znanjem za etnično občutljivo prakso, temveč tudi za soočanje z institucionalnimi in drugimi oblikami rasizma. *CCETSW* si bo tudi prizadeval, da bosta vsebina in kontekst učenja promovirala in razvijala ta pristop. *CCETSW* bo prav tako poskušal zagotoviti, da bodo študenti opremljeni z znanjem za preseganje drugih oblik diskriminacije, ki temeljijo na starosti, spolu, spolni usmerjenosti, razredu, hendikepiranosti, kulturi ali verskem prepričanju.«

(CCETSW v Urh 2009: 34)

Vsi programi izobraževanja na področju socialnega dela v Veliki Britaniji, ki jih je potrdil CCTSW, so morali vključiti teme o antirasizmu in enakih možnostih v učne načrte. Antirasizem je v 90. letih dvajsetega stoletja postal del teorije in prakse socialnega dela v Veliki Britaniji. (Urh 2009: 34)

Na področju zgodovine izobraževanja antirasističnega socialnega dela, ki ima svoje korenine v Veliki Britaniji, je vse do 60. let dvajsetega stoletja veljalo, da sta zakonodaja in socialno delo, ki sta imela opravka s kulturno in rasno drugačnostjo, bila več ali manj slepa za antirasistično izobraževanje, prakse in prijeme (Barn v Bartoli 2013). Po drugi svetovni vojni je socialno delo, ki je delalo s etničnimi

⁷ Organ, ki je v Veliki Britaniji od leta 1970 do 2001 skrbel za promocijo strokovnega izobraževanja socialnih delavcev in socialnih delavk.

manjšinami, videlo potrebo, da se le te asimilirajo v večinsko prebivalstvo, kar lahko razumemo tudi z vidika zapuščine suženjske in kolonialistične preteklosti Velike Britanije. V 60. letih dvajsetega stoletja se je uveljavil 'colour-blind approach' (barvno slep pristop, lasten prevod), ki je imel s poudarjanjem potrebe po enakosti obravnave, enakih pravic in spoštovanja za vse velik vpliv na socialno delo. (Husband v Bartoli 2013)

V 70. letih dvajsetega stoletja se je razvila politika multikulturalnosti in antidiskriminatornih zakonov, kar je tudi socialno delo oddaljilo od univerzalnih in generičnih pristopov h kulturno specifičnim praksam. Velika Britanija je v tem obdobju leta 1976 kot prva evropska država sprejela zakon na področju enakosti med rasami, ki je prepovedal neposredno in posredno diskriminacijo na podlagi rase. V obdobju 80. let dvajsetega stoletja smo bili priča rasti avtonomnih temnopoltih in etničnih skupin, kot so na primer organizacije temnopoltih za duševno zdravje, skupine za begunce in različni projekti za ženske. Vzpostavljene so bile tudi posebne socialnodelavske storitve za temnopolte in azijske etnične skupine. V tem obdobju pa so se začeli tudi rasistični napadi s strani skrajne desnice in nasprotnikov multikulturalizma (Bartoli 2013). Bartoli doda, da se danes tako v Veliki Britaniji kot v drugih državah govori o politikah multikulturalnosti in kulturni homogenosti, ki se odražajo skozi integracijske procese. Med te sodijo tudi kulturna in jezikovna asimilacija.

Pred pregledom glavnih značilnosti antirasističnega socialnega dela je treba predstaviti, kako in zakaj se je antirasistično socialno delo ločilo od antizatiralnega socialnega dela, ki je bilo predstavljeno v prejšnjem poglavju. Bartoli (ibid) navaja, da so socialni delavci zaradi lažjega delovanja, prakse in izobraževanja vse neenakosti, zatiranja in diskriminacije potisnili pod eno streho antizatiralnega socialnega dela. Vendar je ta termin postal splošen in ne zaobjame specifičnosti rasizma, starosti, seksizma in spola, kar lahko prinese manko spretnosti in znanja pri delu z uporabniki. Boyce (Boyce et al. v Bartoli 2013) je primerjala standard in prakso antirasističnega in antizatiralnega socialnega dela in pri praktikih in študentih socialnega dela zaznala pomanjkanje znanja in razumevanja, kako rasizem vpliva na posameznike, skupine in skupnost oz. prepričanje, da ne potrebuje posebne pozornosti. Iz tega vidika lahko razumemo pomembnost antirasističnega socialnega dela prav v tem, da se med več

vrstami zatiranje osredotoča prav na odpravljanje osebnega, institucionalnega in kulturnega rasizma, uči socialne delavce in druge skupnostne delavce, kako odpraviti predsodke, stigme in strah pred temnopolto skupnostjo, in predvsem uči, kako se moramo vsi skupaj zavzeti za družbene spremembe.

Urh (2009) razdeli ključna načela antirasistične prakse v šest kategorij:

- 1.) ozaveščenost o lastnih predsodkih;
- 2.) razumevanje lastnega položaja znotraj privilegiranosti;
- 3.) prepoznavanje rasizmov na osebni, strukturni in kulturni ravni;
- 4.) preseganje in prepoznavanje neenakih razmerij moči;
- 5.) aktivna udeležba uporabnikov – metoda zagovornišтва;
- 6.) makro in mikro nivo delovanja.

Tudi sam bom sledil tej razdelitvi, vendar bom vnesel še nekatere druge značilnosti antirasističnega pogleda in prakse. Veliko značilnosti antirasističnega dela sem opisal že v poglavju, kjer sem raziskoval antidiskriminatorno in antizatiralno socialno delo.

Ostaja tudi vprašanje antirasističnega delovanja preostalih deležnikov v skupnosti, predvsem migrantskih nevladnih organizacij in njihovega delovanja za zmanjšanje rasizma, izključenosti in diskriminacije. Prav tako se postavlja vprašanje, kakšno vlogo imajo pri krepitevi antirasističnega socialnega dela temnopolti socialni delavci oz. socialni delavci, ki so pripadniki manjšin, katerim pripadajo in lahko zavzamejo tudi vlogo t. i. kulturnih mediatorjev.

Prepoznavanje rasizmov v antirasističnem socialnem delu je eno ključnih načel. Vprašanja antirasističnega socialnega dela, ki si jih zastavlja Dominelli (1988: 13), gredo predvsem v smer vloge belopoltnih ljudi, da zmanjšajo osebni, kulturni in institucionalni rasizem, kakšne socialnodelavske antirasistične politike in prakse moramo zasledovati socialni delavci in kako preprečiti, da socialni delavci in delavke ne bomo sami spodbujali rasizma in zatiranja. Dominelli v članku o antirasistični perspektivi v evropskem socialnem delu pravi, da je antirasistično socialno delo »oblika socialnodelavske prakse, ki se neposredno loteva strukturnih neenakopravnosti, ki jih vzdržuje rasizem. Njegov cilj je priskrbeti deprivilegiranim državljanom potrebne storitve, in sicer tako da se ukvarja z njihovimi potrebami, kakor jih sami definirajo, v profesionalnem razmerju, ki je usmerjeno k temu, da jim

omogoča prevzeti nadzor nad odločitvami, ki zadevajo njihovo življenje» (Dominelli 1995: 190). Na ravni osebnega rasizma je pomembno, da želja po odpravljanju rasizma v posamezniku vznikne spontano in da se socialni delavec zaveda odgovornosti o lastnem rasizmu. Če ima institucija izoblikovane postopke in politike, ki podpirajo antirasistično delo, lahko posameznik stremi k preoblikovanju neenakih razmerij v družbi. Za to, da bomo v instituciji delali proti rasizmu, moramo po besedah Lene Dominelli slediti naslednjim dejavnostim: »pridobiti druge za stvar, doseči, da bo organizacija sprejela antirasistično politiko in razvila strategije za njegovo uveljavljanje, razpravljati v svoji službi o naravi rasizma, usmerjati sredstva v izvajanje antirasističnih pobud, od usposabljanja v sami službi do oblikovanja ustrežnejših služb, novačiti in obdržati zaposlene iz vrst deprivilegiranih državljanov, poiskati načine, da bi zagotovili take delovne pogoje v pisarni, ki bodo odražali zavzemanje službe za antirasistično prakso, odpraviti rasistično rutino in prakso« (Dominelli 1995: 191). Pri antirasističnem delu na ravni kulturnega rasizma je treba začeti sprejemati različne kulture in se postaviti v pozicijo, v kateri ne predstavljamo večvrednega evropskega naroda. (Dominelli 1995: 191)

Pri antirasističnem socialnem delu je pomembno zavedanje o lastni poziciji socialnih delavcev znotraj medsebojnih razmerij. Prav zavedanje, da pripadamo večinski belopolti populaciji, ki poseduje moč in želi nadvladati oz. dominirati drugim rasam, je ključno za socialne delavce in delavke, ki delujejo iz perspektive antirasističnega socialnega dela. Dominelli je v svoji prvi izdaji knjige antirasistično socialno delo zapisala, da »moramo prenehati izkoriščati temnopolte ljudi in se odpovedati neenaki obravnavi temnopolnih« (Dominelli 1988: 14). V tem kontekstu Dominelli naslavlja predvsem belopolte socialne delavce in njihovo dožemanje lastne večvrednosti in dominantnosti, ki je postala že del naše osebnosti in strukture ter jo je težko zaznati. »Osnovna naloga belopolnih socialnih delavcev, ki želijo delati po načelih antirasističnega socialnega dela, je sprememba njihovega osebnega rasističnega odnosa in prakse, prav tako pa odnosa organizacije, v kateri delajo«. (Dominelli 1988: 40)

Če želimo delovati v skladu z antirasističnim socialnim delom, je po mnenju Dominelli zelo pomembno, da preoblikujemo prakso socialnega dela s spodbujanjem rasne enakosti in pravičnosti. Pri tem Dominelli poudari, da je treba presekati

»gordijski voz« pri dvojni vlogi socialnega dela, ki na eni strani izvaja družbeni nadzor, s tem ko v rokah drži socialna finančna sredstva, ter se na drugi strani predstavlja kot nosilec stroke pomoči. Dominelli doda, da če želimo delati antirasistično socialno delo, ni dovolj, da zgolj dodatno upoštevamo »raso«, ampak je treba zavzeti javno politično pozicijo proti rasizmu na kulturnem, individualnem in institucionalnem nivoju ter se skupaj z izobraževanjem in prakso boriti proti samemu rasizmu, ki ga legitimira sama država s svojimi institucijami. (Dominelli 1988: 35)

Socialni delavec, ki zavzame antirasistično pozicijo, ima po mnenju Dominellijeve nalogo in vlogo dvigniti zavedanje pri belopolnih ljudeh, da je rasizem socialni problem. Antirasistična perspektiva socialnemu delavcu omogoča, da na podlagi svojih veščin in izkušenj sodeluje v javnih diskurzih o revščini, socialni izključenosti in tudi pri preoblikovanju samega socialnega dela. Dominelli še doda, da je »primarna naloga socialnega delavca, ki želi implementirati antirasistične prakse, da spremeni lastne in institucionalne odnose in prakse v katerih deluje«. (Dominelli 1988: 40)

Ker v diplomskem delu raziskujem in primerjam antirasistično delovanje socialnih delavcev in migrantskih nevladnih organizacij, v katerih delajo temnopolti begunci ali prosilci za mednarodno zaščito, je treba izpostaviti tudi njihovo vlogo pri antirasističnem socialnem delu – torej ali lahko iz njihovega delovanja in prakse sklepamo, da uporabljajo orodja in načela antirasističnega socialnega dela. Slednje bom prikazal v raziskavi, na tem mestu pa naj omenim, da temnopolti ljudje niso pasivni in se v prostoru organizirajo, da bi s tem branili lastne interese, izzivajo razumevanje zatiranja belopolnih ljudi in zahtevajo konec osebnemu, institucionalnemu in kulturnemu rasizmu (Moore 1978, CCCS 1982 in Gilroy v Dominelli 1988). »Antirasistično socialno delo prepoznava pomembnost temnopolte neodvisnosti, v kateri temnopolti ljudje razvijajo lastne strukture in organizacije proti rasizmu« (Dominelli 1988: 41). Pri tem je pomembno izpostaviti tudi temnopolte socialne delavce in begunce ter prosilce za mednarodno zaščito, ki opravljajo antirasistično socialno delo oziroma skupnostno delo v praksi. Pri raziskovanju antirasističnega socialnega dela namreč ne moremo spregledati pomembne vloge, ki jo ima samoorganizacija in delovanje različnih skupin migrantov, kot bo prikazano tudi na primeru Malte v nadaljevanju.

V tabeli so navedena antirasistična načela, kot jih je zbrala Urh (2009: 40):

Tabela 2 Antirasistična načela po avtorjih

Avtor	Antirasistična načela
Katz (1984)	- prepoznavanje in preseganje osebnih, kulturnih in strukturnih rasizmov - razumevanje rasizma kot problema večine (večinska privilegiranost)
Dominelli (1988)	- identificiranje z antirasistično perspektivo na osebni, kulturni, strukturni ravni - identificiranje, spreminjanje sistema, ki vzdržuje neenake možnosti - ustvarjanje alternativ, ki niso zatiralne - delovanje po načelu pozitivne diskriminacije - spoštovanje kulturnih razlik - razvijanje pozitivne identitete pripadnikov etničnih skupin - opolnomočenje uporabnikov služb - delo na potrebah uporabnikov

Thompson (2001)	- prepoznavanje in preseganje osebnih, kulturnih in strukturnih rasizmov - lastna angažiranost - delo na kulturnih razlikah (ne na kulturnih primanjkljajih) - razvijanje pozitivne etnične identitete - pozitivna diskriminacija - opolnomočenje - zaposlovanje pripadnikov etničnih skupin
Razack (2002)	- kritično razumevanje strukturnih neenakosti - razumevanje lastnega položaja znotraj privilegiranosti
Dalrymple in Burke (2003)	- osebno znanje - znanje o delovanju in razumevanju družbenega sistema - znanje in razumevanje o različnih družbenih skupinah in kulturah - soočanje in spreminjanje osebnih in strukturnih predsodkov - zavzemanje za družbene spremembe

4.3 Antirasistično socialno delo z migranti, begunci in prosilci za mednarodno zaščito

Za socialne delavce migranti begunci in prosilci za mednarodno zaščito predstavljajo posebno pomembno skupino uporabnikov in raziskovalno ciljno skupino. Vloga socialnih delavcev v imigracijski politiki je pomembna, saj različni statusi migrantov ne določajo le pogojev njihovega vstopa v državo, ampak tudi kdo je do česa upravičen, kaj ta oseba lahko v določeni državi počne in prav tako, kaj ji ni dovoljeno (Dominelli 2008: 167). Nadalje se migrante različnih statusov pogosto predstavlja kot nadpovprečno številčne koristnike socialnih storitev in pomoči, hkrati pa so nemalokrat podvrženi diskriminaciji, marginalizaciji in kršitvam človekovih pravic. Ob tem se njihove vloge kot ponudnikov socialnih storitev oz. socialnih delavcev ne priznava v zadostni meri. Nenazadnje so množične migracije tesno povezane s problemi rasne in etnične diskriminacije, ksenofobije ter povečanih družbenih neenakosti, ki so osrednja tema in izziv za socialno delo. (Williams in Mekada 2014)

Prosilci za mednarodno zaščito in begunci so ena izmed najbolj ranljivih skupin v našem okolju. Revščina, družbena izključenost, slabi stanovanjski pogoji, nepoznavanje jezika, slabe zaposlitvene možnosti in negotovost so razmere, v katerih se pogosto znajdejo, ko vstopijo v novo državo. Bercht pravi, da je »že sam azil krizna situacija. Ta ne pomeni le, da človek ni več v znanem, domačem okolju, temveč tudi prekinitev in ločitev, izgubo domovine in vsega, kar je s tem povezano – materialne lastnine, socialne in kulturne mreže, specifičnega statusa, družine, prijateljev, dela in tudi izgubo politične, kulturne in intelektualne identitete«. (Bercht 2005: 294)

Ranljive skupine prosilcev za mednarodno zaščito in beguncev, kot so ženske, otroci, starejši in gibalno ovirani, so potrebni posebne pozornosti. John Collet, socialni delavec, ki dela s prosilci za azil v Veliki Britaniji, v svojem članku »Immigration is a Social Work Issue« (Hayes 2004) govori o razlogih, zakaj so prosilci za azil zagotovo ciljna skupina, s katerimi imajo opravka socialni delavci. Pri delu s prosilci za azil opazuje, da so najbolj ranljive ženske, ki so izpostavljene fizičnemu in psihičnemu nasilju, v času čakanja na rešitev njihove vloge nosijo večje breme vzdrževanja družine kot moški, zato se tudi pogosto zgodi, da pride do ločitev, ko ostanejo same z otroki. Strahovi po zavrnitvi, nesprejemanje, revščina v ciljni državi in vsi dogodki, ki so jih doživeli v lastni državi ter na poti, lahko privedejo do travm in posttravmatske stresne motnje. Collet pravi, da prosilci za azil zaradi številnih stresnih situacij in

intervjujev, s katerimi v sklopu priznavanja statusa mednarodne zaščite oblasti preverjajo njihovo nacionalnost, zgodbo in resničnost podatkov, privedejo do izgube spomina in raztresenosti – vse to pa po njegovih besedah doživljajo v državah, ki so jih pred tem videli v superlativih.

Metode, ki jih socialni delavci uporabljajo pri delu z migranti, prosilci za azil in begunci, morajo biti torej posebej prilagojene, saj gre za osebe, ki so za seboj zapustile službe, družine, lastno domovino in prijatelje, kar predstavlja veliko stisko in travmo. Potrebne so veščine in znanja, s katerimi jih socialni delavci podpirajo pri iskanju in ustvarjanju novega prebivališča in ustvarjanju novih socialnih vezi. (Zorn 2003: 308) Dominelli (2008: 188–189) opozarja, da so socialni delavci deležni malo podpore in posebnih usposabljanj za delo z migranti, prosilci za azil in begunci, zato pogosto nimajo zadostnega znanja, da bi ga uspešno opravljali. Poleg tega delujejo v okviru zakonodaje, ki omejuje njihovo vlogo na razdeljevanje omejenih resursov v družbi (npr. socialnih stanovanj), s čimer krepijo institucionalni rasizem. Naslednja omejitev je tudi pomanjkanje politične volje in nizka prioritetenost teme migracij. Dominelli (2008: 174) ugotavlja, da npr. v Veliki Britaniji in Kanadi socialni delavci redko delajo z begunci in prosilci za mednarodno zaščito, z izjemo ukrepov na področju zaščite otrok. V kontekstu socialnega dela z begunci in prosilci za mednarodno zaščito je torej vloga socialnih delavk in delavcev precej nejasna, saj se srečujejo z drugimi specializiranimi skupinami, kot so mednarodne organizacije, nevladne organizacije, specializirane na področju dela z begunci in prosilci za mednarodno zaščito, prostovoljne humanitarne organizacije in pa organizacije, ki so jih ustanovili sami begunci in prosilci za mednarodno zaščito. Kot pravi Humphries (v Hayes 2004), se pogosto dogaja, da socialne delavke in delavci niso prepričani, ali je delo z begunci in prosilci za mednarodno zaščito sploh njihova odgovornost, ter zavzamejo pozicijo, da se bodo z njimi ukvarjale »migrantske organizacije«.

V nadaljevanju podajam razmišljanja različnih avtorjev in organizacij o vlogi socialnih delavcev in možnih intervencijah na področju antirasističnega socialnega dela s to specifično skupino uporabnikov.

Mednarodna federacija socialnih delavcev (IFSW) opozarja, da je pri delu z begunci sicer treba odgovoriti na njihove osnovne potrebe, kot so prehrana, oblačila, zdravstvena oskrba in prebivališče, vendar morajo politike hkrati ustrezno nasloviti

tudi potrebe, vezane na psihosocialno dobrobit in širšo družbeno udejstvovanje beguncev. Hkrati z zadovoljevanjem osnovnih potreb morajo socialni delavci preprečevati dolgotrajno odvisnost beguncev od pomoči. Dolgoročni cilj mora namreč biti samozadostnost, ekonomska neodvisnost ter duhovna in intelektualna izpolnitev beguncev. Ohranitev osebne identitete in občutek kontinuitete obstoja, ohranjanje upanja in razvoj osebnih potencialov so psihosocialni cilji, ki jih socialni delavci lahko dosegajo s programi, ki so občutljivi za kulture razlike, aktivno vključujejo begunce in njihove skupnosti ter so osnovani na zavedanju, da so uporabniki izkusili izgubo in ločitve ter v nekaterih primerih tudi nasilje. (IFSW 2015)

IFSW predlaga naslednje praktične storitve pri socialnem delu s prosilci za mednarodno zaščito in begunci: tečaji kulturne orientacije, tečaji pismenosti in učenje jezikov, zdravstvena oskrba, usposabljanja za večjo zaposljivost, tečaji na področju družinskega življenja in nege otrok, ukrepi na področju bivanjskih razmer, karierno svetovanje, organiziranje skupin za samopomoč, športne in druge prostočasne aktivnosti v izogib družbeni izolaciji, ukrepi na področju duševnega zdravja, storitve tolmačev, svetovanja in posebne storitve za ranljive skupine, kot so otroci brez spremstva, ženske in starejši. (IFSW 2015)

Poleg zgoraj navedenih storitev na področju direktnega dela s posamezniki in posameznicami, IFSW prav tako poudarja pomembnost dela v lokalnih skupnostih in z lokalnim prebivalstvom, ki ga je treba osvestiti in senzibilizirati za prisotnost beguncev. Prav tako poleg primerov praktičnega dela z begunci IFSW navaja, da je odgovornost socialnega dela kot profesije tudi aktivno iskati alternativne politike in sisteme za soočanje s stiskami beguncev po svetu. Pri tem morajo socialni delavci tesno sodelovati z drugimi akterji na področju migracij, kot so Amnesty International, Rdeči križ in Rdeči polmesec, ter lobirati na ravni držav in globalnih forumov za izboljšanje razmer pri sprejemu beguncev. IFSW poudarja tudi pomen beguncev kot pomembnih akterjev pri nudenju neposredne in posredne pomoči svojim skupnostim, ki morajo zato biti aktivno vključeni v vse faze preprečevanja in reševanja problemov. (IFSW 2015)

Iz zgoraj navedenega je razvidno, da je za učinkovito in daljnosežno antirasistično socialno delo ključno delovanje socialnih delavcev na mikro, mezo in makro ravni, pri čemer se razume, da je nivo delovanja posameznega socialnega delavca v veliki

meri odvisen od tega, ali je socialni delavec del institucije, odločevalskih struktur, nevladne organizacije, aktivistične skupine idr. Prav tako je pomembno sodelovanje različnih deležnikov, ki delujejo na teh ravneh, in aktivno vključevanje predstavnikov beguncev, migrantov oz. manjšin tako v neposredno nudenje storitev uporabnikom kot v oblikovanje dolgoročnih rešitev. V nadaljevanju navajam razumevanje antirasističnega socialnega dela z begunci različnih avtorjev.

Zorn pravi, da moramo v socialnem delu »uveljaviti [moramo] metode socialnega dela, ki temeljijo na antirasistični perspektivi – zagovorništvo, načrtovanje služb, izdelava individualnih načrtov, etnografska metoda, osebna asistenca, neposredno plačevanje socialnih storitev«. (Zorn 2003: 307 - 308)

Zorn (2003: 308) navaja naslednje metode socialnega dela z begunci:

- »Individualno svetovanje: pomembno je zagotoviti transparentnost postopkov in pravic (denimo azilnega postopka) in občutek osebne varnosti (podpora, sočustvovanje v zvezi s preživetimi izkušnjami in izgubami);
- Zagovorništvo v individualnih primerih in skupinsko zagovorništvo;
- Načrtovanje novih služb in projektov, ki bodo prispevali k ustvarjanju novih socialnih mrež (denimo organiziranje skupin za medsebojno podporo beguncev, organiziranje družbenih večerov za begunce in lokalno prebivalstvo) in novih zaposlitvenih možnosti (kooperative);
- Izdelava in implementacija individualnih načrtov za življenje v novi državi za vsakega begunca in begunko posebej. Metoda individualnega načrtovanja naj bi beguncem zagotovila podporo pri načrtovanju njihove prihodnosti in s tem tudi nadzor nad lastnim življenjem ter na splošno prispevala k raznovrstnosti socialnih storitev;
- Neposredno financiranje, s katerim omogočamo izbire, na primer da begunci dobijo denar neposredno v svoje roke ter tako pripravljajo obroke po lastnem izboru in potrebah ter živijo v običajnem stanovanju v skupnosti.«

Dominelli (2008: 184) navaja več praktičnih načinov in metod antirasističnega socialnega dela s prosilci za mednarodno zaščito in begunci:

- dostojanstveno in spoštljivo ravnanje;

- informiranje beguncev in prosilcev za mednarodno zaščito o njihovih pravicah;
- poznavanje ustrezne zakonodaje;
- ocenjevanje potreb in povezovanje teh z rezultati raziskav;
- zmanjševanje tekmovanja za omejene socialne vire z argumentiranjem, da so pomoči potrebni vsi, tako prosilci za mednarodno zaščito, begunci in domačini;
- zagovarjanje sprememb politike;
- mobilizacija resursov v skupnosti;
- lobiranje politike oz. vlade.

Za sprejemanje beguncev in prosilcev za mednarodno zaščito v lokalni skupnosti morajo socialni delavci, ki delujejo iz perspektive antirasističnega socialnega dela uporabljati pristope, kot so (Dominelli 2008: 192):

- omogočanje dialoga z lokalnim prebivalstvom;
- mobilizacija skupnosti, da vsem omogoči dostojne pogoje bivanja;
- zagovarjanje pravice do kvalitetnega šolanja za vse mlade ljudi;
- pomoč pri učenju lokalnega jezika;
- spodbujanje vzpostavljanja stikov;
- omogočanje ponovne vzpostavitve odnosov z družinami v državah izvora;
- ohranjanje osredotočenosti na njihovo moč;
- skrb za njihovo psihosocialno in čustveno zdravje;
- ščitenje pravic, ki izhajajo iz konvencij in lokalnih zakonodaj;
- delovanje z ljudmi v skupnosti tako, da se vzpostavljajo kulturne povezave med njimi in s socialnimi mrežami, ki so prilagojene posebej njim;
- komuniciranje in deljenje dobrih praks z drugimi organizacijami, ki delajo s prosilci za azil.

Pomembno je, da socialni delavci vpeljujejo pozitivno diskriminacijo do zapostavljenih skupin. To pomeni predvsem, da delujejo na ravni zakonodaje, vladnih programov in na ravni politike socialnih služb (Dedeč 2002 v Zorn 2003). Socialni delavci morajo poznati zakonodajo, s katero lahko pomagajo uporabnikom, da dobro

poznajo svoje pravice. Poznavanje zakonodaje, nacionalnih in mednarodnih dokumentov, nacionalnih programov ter razpisov, prek katerih lahko pridobimo sredstva in z njimi financiramo programe in projekte, so pomembni elementi socialnega dela z begunci in prosilci za mednarodno zaščito.

Ugotovimo lahko, da avtorji navajajo delovanje tako na mikro kot na mezo in makro ravni. Nudenje neposredne materialne in druge pomoči posameznikom, vključno s psihosocialno pomočjo in dolgoročnim osamosvajanjem na področju zaposlovanja in bivanja, je nujno, a hkrati je naloga socialnih delavcev tudi, da sodelujejo z lokalnimi skupnostmi pri oblikovanju podpornega okolja, podpirajo samoorganiziranje migrantov, si prizadevajo za sprejem bolj vključujočih politik in nenazadnje za spremembo zakonodaje.

Humphries (2004: 92–95) opozarja, da morajo socialni delavci razumeti inherentno rasistično naravo nadzora nad priseljevanjem in politike, ki je ne morejo odpraviti ne glede na to, kakšno antidiskriminacijsko držo zavzamejo. Pri delu v centrih za tujce oz. centrih za pridržanje, ki so institucije zaprtega tipa, podobne zaporom, in azilnih domovih ter v drugih oblikah dela z migranti v okviru socialne politike nacionalne države se socialne delavce uporablja za instrument nadzora nad tistimi osebami, ki niso upravičene do obstoječih socialnih prejemkov. Humphries pravi, da v taki vlogi socialni delavci le krepijo nadzor nad priseljevanjem ter vzdržujejo ozek in negativen pristop k delu z migranti, ki temelji na odmerjanju socialnih prejemkov in oceni tveganj, ki ga te osebe predstavljajo. Socialni delavci imajo v takšnih pogojih torej reakcionističen in nekritičen pogled na politike, njihovo privoljenje v takšno sodelovanje Butler in Drakeford (v Humphries 2004: 94) označita za obliko »družbene avtoritativnosti«.

Ta kritika, ki dvomi v možnost resničnega antizatiralnega socialnega dela v okviru obstoječega sistema, je relevantna predvsem za analizo intervjujev, ki sem ju opravil v odprtem centru za tujce Marsa na Malti.

Tudi Zorn (2014) opozarja, da sistem nadzora nad priseljevanjem določa, kdo je upravičen do vključevanja na različnih ravneh (vstop v državo, bivanje, zaposlovanje, zdravstvena oskrba ipd.) v neko družbo, prav tako pa tudi ureja upravni pripor⁸ in

⁸ Upravni ali administrativni pripor je pripor oseb, ki niso storile kaznivega dejanja. Njegov namen je »zagotoviti, da pride do izvršitve drugega upravnega ukrepa (kot je deportacija ali izgon). V večini

deportacije oseb. Etično in politično socialno delo, ki izkušnje migrantov razume v luči odnosov moči in vprašanj pravičnosti, zato vidi problem v samem nadzoru, ne v npr. migrantih brez papirjev⁹ ali zavrnjenih prosilcih za mednarodno zaščito samih (Hayter et al. v Zorn 2014: 2). Posledično je vprašljiva upravičenost delovanja socialnih delavcev v centrih za pridržanje, saj naj bi po eni strani lajšali življenja priprtih migrantov in odgovarjali na njihove osnovne potrebe, a po drugi strani delujejo v okviru zatiralskih institucij in so z njimi omejeni, zato je socialno delo v teh okvirih »utopičen projekt«. (Zorn 2014: 9)

Čeprav diplomsko delo posebej ne obravnava migrantov v neregularni situaciji in oseb brez državljanstva, je zgoraj navedena kritika relevantna za socialno delo z vsemi kategorijami migrantov, saj gre v osnovi za vprašanja spoštovanja človekovih pravic in vloge socialnih delavcev ter možnosti za etično in na vrednotah socialnega dela utemeljeno delovanje. Za raziskovanje razmer na Malti, ki služi za študijo primera tega diplomskega dela, pa je v luči navedene kritike pomembno dejstvo, da je vsak tuj državljan, ki vstopi v državo brez dovoljenja, torej brez veljavnega potovalnega dokumenta ali vizuma, vključno s prosilci za mednarodno zaščito, nemudoma nameščen v center za pridržanje za obdobje 12-ih oz. 18-ih mesecev, če je njegova prošnja za azil zavrnjena (UNHCR 2015). Med priporom se »človek vživi v stalno držo čakanja, brez vpliva na oblikovanje življenja, odvisen je od moči drugih in doživlja neprestan strah pred pretečim izgonom. V tem se ne zrcalijo zgolj isti elementi občutenja, ki so že zaznamovali izkušnjo preganjanja in mučenja, temveč se ti še krepijo, saj jih vedno znova proizvaja administrativno nasilje«. (Bercht 2005: 295)

Ključni avtorji na področju antizatiralnega in antirasističnega socialnega dela pozivajo k političnemu angažmaju socialnih delavcev, ki morajo v sodelovanju z zatiranimi skupinami izzivati trenutne razmere moči in neenakosti ter stremeti k opolnomočenju ter emancipaciji ljudi (Zorn 2014: 14). Zaključimo lahko, da utemeljitelji antizatiralnega in antirasističnega socialnega dela kot poglavitno nalogo socialnih

držav migrante brez urejenega statusa zadržijo v upravnem priporu zato, ker kršijo predpise o priseljevanju, kar ne šteje za kaznivo dejanje.« (IOM 2006: 22). V mnogih državah so osebe lahko v upravnem priporu tudi med čakanjem na izid prošnje za mednarodno zaščito. (IOM 2006: 22)

⁹ Neregularni migranti so osebe, ki prekršijo pravila o vstopu v državo ali nimajo dovoljenja, da ostanejo v državi gostiteljici, zato nimajo urejenega statusa v državi, kjer se nahajajo. Imenujejo se tudi nedokumentirani migranti ali neevidentirani migranti, pogosto tudi nezakoniti migranti. (IOM 2006: 40)

delavcev vidijo prav politično akcijo v smislu spreminjanja krivične globalne ureditve in zatiralskih odnosov med večinskim in manjšinskim prebivalstvom. Kot nakazano zgoraj, se nepravična globalna ureditev udejanja tudi s pomočjo nadzora nad priseljevanjem, vključno s priporom in omejevanjem svobode nekaterih, in podeljevanjem državljanstva za bogate in »zaslužne«.

5. Študija primera: Malta

5.1 Migracije na Malti

Za razumevanje migracij na Malti, ki bo služila za študijo primera tega diplomskega dela, je treba omeniti predvsem dogajanje v Eritreji in Somaliji. Iz Eritreje je v letu 2014 v Etiopijo prišlo 40.000 beguncev, kar je enkrat več kot v letu 2013. Prav tako se nadaljuje izseljevanje prebivalcev Somalije, ki so zatočišče našli predvsem v Keniji (11.500), Etiopiji (6.300) in Jemnu (17.600). Malta je v letu 2014 gostila 14 beguncev na tisoč prebivalcev, kar jo po podatkih UNHCR iz leta 2014 uvršča na deseto mesto na svetu. (UNHCR 2014)

Po podatkih UNHCR je na Malto od leta 2003 z barkami prišlo nekaj več kot 17.000 ljudi. V letu 2013 je iz severnih afriških držav na barkah prispelo 2.008 migrantov, od katerih je bilo 25 odstotkov otrok. Tabela prikazuje število prihodov po letih.

Tabela 3 Število oseb, ki so na Malto prispeli z barkami po letih (UNHCR 2016b)

Leto	Število prošenj
2003	520
2004	1388
2005	1822
2006	1720
2007	1702
2008	2775
2009	1475
2010	47
2011	1579
2012	1890
2013	2008
2014	568
2015	104

V letu 2015 so zaradi evropskega programa reševanja na Sredozemskem morju Triton, ki na morju rešene begunce nastanja v Italiji, na Malto prišli le 104 begunci

(UNHCR 2015c). Medtem ko je bil zadnji prihod barke na otok januarja 2015, pa Malta od takrat beleži porast prošenj za mednarodno zaščito državljanov Libije ter Sirije, ki na Malto prispejo z letali. Teh je bilo v prvih štirih mesecih leta 2016 245 iz Libije ter 105 iz Sirije. Skupno je bilo v obdobju januar–april 2016 na Malti vloženih 494 prošenj za mednarodno zaščito. (UNHCR 2016b)

Tabela 4 Število prošenj za mednarodno zaščito (2004–2015) na Malti (UNHCR 2016b)

Leto	Število prošenj
2004	997
2005	1666
2006	1272
2007	1379
2008	2607
2009	2389
2010	175
2011	1862
2012	2056
2013	2204
2014	1280
2015	1692

Osebe, ki na Malto prispejo brez veljavne potne listine oz. vizuma, so v skladu z malteškim imigracijskim zakonom lahko priprte za obdobje največ 12 mesecev oz. 18 mesecev v primeru, da je bila njihova prošnja za mednarodno zaščito zavrnjena. V primeru podelitve statusa mednarodne zaščite lahko začasno bivajo v odprtem nastanitvenem centru ali pa se odločijo za življenje na zasebnem naslovu. (UNHCR 2016b)

Po podatkih UNHCR manj kot 30 odstotkov od približno 19.000 oseb, ki so od leta 2002 na Malto prispele z barkami, trenutno biva v državi. Osebe z mednarodno zaščito imajo potovalni dokument, ki jim omogoča, da svobodno zapustijo državo, za kar se pogosto odločijo. Prav tako je bilo preko 2.800 oseb trajno preseljenih v ZDA in druge države članice EU, kar prikazuje spodnja tabela. (UNHCR 2016b)

Tabela 5 Število oseb v programih premestitve in preselitve iz Malte (UNHCR 2016b)

Leto	Premestitve v evropske države (EU in ne-EU)	Preselitve v Združene države Amerike	Preselitve v druge države
2005	36	0	0
2006	20	0	0
2007	48	28	0
2008	0	175	0
2009	106	188	0
2010	221	244	0
2011	164	176	4
2012	105	307	8
2013	20	392	0
2014	0	577	0
2015	0	568	0
2016 (do 13. 5.)	0	107	0

Kot je bilo omenjeno v uvodnem poglavju, so za Malto značilne tako ekonomske kot prisilne (tudi mešane) migracije, saj gre zaradi ugodnega gospodarstva in podnebja tako za priseljevanje ljudi iz drugih evropskih oz. ekonomsko bolj razvitih držav kot za prihode prosilcev za mednarodno zaščito zaradi bližine afriški celini.

Tabela 6 Cenzus tujih državljanov na Malti leta 2011 (UNHCR 2016b)

Nacionalnost	Število oseb
Združeno kraljestvo	6.615
Somalija	1.041
Italija	950
Bolgarija	850
Nemčija	745
Rusija	603
Eritreja	548
Srbija	541
Švedska	449
Libija	403

5.2 Javno mnenje o migracijah

V prvem poglavju sem navedel izsledke mednarodne raziskave o javnem mnenju na področju migracij. Odnos do migracij je posebej zaostren na Malti. Po izsledkih evropske raziskave javnega mnenja Evrobarometer o političnih in ekonomskih razmerah, ki je potekala maja 2015 in v kateri je sodelovalo 34 evropskih držav (28 članic, 5 kandidat in turški del Cipra), 76 odstotkov vprašanih na Malti meni, da je priseljevanje najpomembnejša tema v državi, medtem ko je na ravni EU-28 takšnega mnenja le 23 odstotkov vprašanih. Nadalje priseljevanje Maltežani uvrščajo tudi na drugo mesto po najpomembnejšem vprašanju na osebni ravni (22 odstotkov) (najpomembnejše je rast cen in življenjskih stroškov s 24 odstotki vprašanih), medtem ko je na ravni EU-28 takih respondentov le šest odstotkov. Tudi na evropskem nivoju Maltežani uvrščajo priseljevanje najvišje na lestvici pomembnih tem (65 odstotkov), na ravni EU-28 pa je takih respondentov le 38 odstotkov. (Evropska komisija 2015 a) Intervjuvance so med drugim povprašali, kateri sta dve največji težavi, s katerimi se soočajo v državi bivanja. Migracije je kot največjo težavo prepoznalo 76 odstotkov vprašanih Maltežanov, na drugo mesto so kot edina država EU postavili okoljske, klimatske in energetske težave. Poleg Malte so migracije kot največji problem v svoji državi izpostavile še Nemčija (46 odstotkov vprašanih), Velika Britanija (35 odstotkov) in Danska (35 odstotkov). Pri raziskavi je zanimivo predvsem to, da je večina držav na prvo mesto postavila problem brezposelnosti, na Malti pa je bilo takšnih respondentov le pet odstotkov. Tudi na vprašanje o dveh največjih težavah (13 možnih izbir), s katerimi se srečuje Evropa, so prebivalci Malte s 65 odstotkov vprašanih postavili migracije na prvo mesto in na drugo mesto terorizem s 27 odstotkov vprašanih. (Evropska komisija 2015 b)

V letu 2015 je malteško Ministrstvo za socialni dialog, ki je pristojno za področje migracij, financiralo izvedbo raziskave o dojemanju migracij s strani Maltežanov. Rezultati so pokazali, da večina prebivalcev meni, da je Malta premajhna, da bi lahko nasloвила potrebe tujih državljanov in da je tujcev na otoku že sedaj preveč. Le malo vprašanih je poznalo pomen integracije, pri čemer je na poznavanje termina imela pomemben vpliv izobrazba vprašanega. Vprašani so kot pozitivno posledico migracij navedli, da migranti opravljajo dela, ki jih malteški državljani ne želijo opravljati,

vendar so hkrati izrazili bojazen, da tujci predstavljajo konkurenco pri iskanju zaposlitve. Le malo vprašanih ceni prispevek tujcev k raznolikosti družbe. Tujci so bolj cenjeni zaradi investicij na področju nepremičninskega trga, kupne moči in ekonomskega prispevka.

Zanimiva ugotovitev omenjene raziskave je, da medtem ko 49 odstotkov vprašanih pozna osebo, ki prihaja iz druge države EU, znaša odstotek ljudi, ki poznajo osebo iz podsaharske Afrike, nekaj čez deset odstotkov, iz Bližnjega vzhoda pa nekaj čez pet odstotkov. Pri osebah, ki osebno ne poznajo nobenega tujega državljana, je večja verjetnost, da nasprotujejo migracijam v državo, je pokazala raziskava. Vprašani so izrazili strah pred verskim ekstremizmom kot ključno skrb, vezano na priseljevanja na otok, medtem pa se je le malo vprašanih izreklo, da jih skrbi ksenofobija in rasizem v družbi.

5.3 Rasizem na Malti: izzivi za antirasistično socialno delo

V tem podpoglavju bom predstavil poročila in podatke nevladnih, vladnih in mednarodnih organizacij o ksenofobiji in rasizmu, s katerim se zadnja leta srečujejo begunci, prosilci za mednarodno zaščito in migranti na Malti, ki po večini prihajajo iz afriških držav. Navedel bom tudi ukrepe, s katerimi je Malta pristopila k reševanju tega problema, in priporočila za boj proti rasizmu, ksenofobiji in diskriminaciji, ki prihajajo iz različnih institucij in organizacij.

Kot piše v letnem poročilu o človekovih pravicah, ki ga izdaja malteška fundacija People for Change (Malta Human Rights Report 2014), je bilo v letu 2014 zaznati številne grožnje posameznikom in organizacijam na antimigrantskih Facebook skupinah, različnih socialnih medijih in v komentarjih spletnih medijev. Organizirani so bili tudi številni protestni shodi proti migrantom. (Cassar in Gauci 2015)

Ena izmed najbolj poglobljenih raziskav na področju diskriminacije migrantov na Malti je bila raziskava o nezadostnem poročanju o diskriminaciji in incidentih na Malti (Underreporting Discriminatory Incidents in Malta 2010), ki jo je izvedla malteška Nacionalna komisija za promocijo enakosti in v sklopu katere so izvedli preko enainpetdeset poglobljenih intervjujev z migranti. Rezultati so pokazali, da je kar 62 odstotkov intervjuvanih oseb potrdilo, da so doživeli rasno diskriminacijo, od

tega jih je bilo 94 odstotka temnopoltih. Tretjina vseh, ki so doživeli rasno diskriminacijo, je žvela v odprtih centrih za migrante in polovica v najemniških stanovanjih. Veliko rasne diskriminacije se namreč dogaja prav na področju iskanja najemniškega stanovanja v odnosu z lastniki nepremičnin. Po raziskavi je kar 62 odstotkov vprašanih potrdilo, da so bili diskriminirani zaradi drugačne rase s strani lastnikov stanovanj. (National Commission for the Promotion of Equality 2010)

Med vrstami diskriminacije, ki so jo doživeli, prevladuje verbalno nadlegovanje (78 odstotkov). Skoraj vsi (90 odstotkov) so doživeli rasno diskriminacijo, ko so uporabljali javni prevoz (avtobusi), od teh 62 odstotkov s strani šoferja avtobusa. Veliko rasne diskriminacije je po besedah migrantov tudi v lokalih, diskotekah in nočnih klubih – po raziskavi je tovrstno diskriminacijo doživelo 76 odstotkov intervjuvancev (National Commission for the Promotion of Equality 2010). Poročilo Evropske komisije proti rasizmu in nestrpnosti malteškim oblastem posebej svetuje ukrepanje in pozornost v primerih diskriminacije in rasizma prav med prevozniki avtobusov, delavcev v nočnih lokalih in zasebnih prodajaln. (European Commission against Racism and Intolerance 2013: 21)

Raziskava Underreporting Discriminatory Incidents in Malta 2010 je tudi pokazala, da žrtve rasističnega oz. etničnega nasilja ne prijavijo dogodkov policiji. Po raziskavi kar 66 odstotkov intervjuvanih za rasističen dogodek ni povedalo nikomur. Preostale žrtve (34 odstotkov) so dogodek zaupale prijateljem, 17 odstotkov od teh tudi sorodnikom in nevladnim organizacijam. Le dva odstotka tistih, ki so govorili z nevladnimi organizacijami, je dogodek prijavilo tudi policiji. Rezultat raziskave je, da je med enainpetdesetimi vprašanimi le ena oseba vložila uradno pritožbo zaradi diskriminacije. Razlog, zakaj dogodkov ne zaupajo institucijam oz. bližnjim osebam, je predvsem prepričanje, da se kljub njihovi pritožbi ne bi nič spremenilo. Vprašani so navedli tudi, da policija ne bi naredila svojega dela, da se bojijo izgube službe, da bi bili izpostavljeni in ustrahovani ter da uradniki na policiji nočejo sprejeti njihove pritožbe oz. jih pri tem zaničujejo (National Commission for the Promotion of Equality 2010). Evropska komisija proti rasizmu in nestrpnosti je v zgoraj omenjenem poročilu pozvala malteške oblasti, da privedejo vse tiste, ki so odgovorni za rasistično nasilje, pred sodišča, brez zavlačevanja in v upanju, da bodo pravično kaznovani. Ob tem malteškim oblastem predlaga, da začnejo promovirati in spodbujati javno

razpravo o človekovih pravicah v odnosu do migrantov in beguncev ter da se posvetijo večjemu informiranju prebivalcev, zakaj migranti in begunci bežijo iz svojih držav.

5.4 Rasizem in diskriminacija pri zaposlovanju na Malti

Na področju zaposlovanja je bilo tudi iz pogovorov z begunci in prosilci za mednarodno zaščito moč razumeti, da so deležni diskriminacije pri iskanju zaposlitve, na samem delovnem mestu in pri plačilu za opravljeno delo. Po raziskavi Underreporting Discriminatory Incidents in Malta je bilo 60 odstotkov intervjuvanih diskriminiranih pri iskanju službe, 78 odstotkov na samem delovnem mestu in 76 odstotkov pri neenakem plačilu v primerjavi z drugimi zaposlenimi. Zaposleni begunci, prosilci za mednarodno zaščito, osebe s subsidiarno zaščito ali začasno humanitarno zaščito so velikokrat deležni diskriminacije in rasističnih opazk na samem delovnem mestu, tako s strani svojih sodelavcev, predvsem pa s strani delodajalcev. (Underreporting Discriminatory Incidents in Malta 2010)

Po podatkih splošnega delavskega sindikata na Malti (General Workers Union) in evropske Agencije za temeljne pravice (Fundamental Rights Agency – FRA) je veliko število migrantov zaposlenih na nezakonit način in izkoriščenih s strani delodajalcev, še posebej v gradbenem sektorju. Poročilo Agencije za temeljne pravice v svojih zaključkih ugotavlja, da so predvsem migrantski delavci iz podsaharske Afrike deležni največ izkoriščanja, ki se kaže predvsem v neplačilu ali delnem plačilu za opravljeno delo, slabi varnosti pri delu in zdravstveni oskrbi, neupravičenosti do dopusta in bolniške, podaljšanem delu in delu brez podpisane pogodbe. Raziskava je prikazala tudi številne faktorje, ki so razlog za izkoriščanje migrantskih delavcev. Med njimi so nizka stopnja izobrazbe, izpostavljenost ekstremni revščini v lastni domovini, nizke profesionalne veščine, pravo-formalni status tujca, slabo znanje angleškega in malteškega jezika ter barva kože. Evropska komisija za boj proti rasizmu je v svojem poročilu zapisala, da je bila s strani civilne družbe obveščena, da so delavce po celodnevnem delu plačali 25 centov namesto 25 EUR, kot je bilo dogovorjeno. (European Commission against Racism and Intolerance 2013: 20)

Prosilci za mednarodno zaščito iz podsaharske Afrike so ena najbolj izkoriščenih in diskriminiranih skupin na Malti. Veliko težav imajo pri iskanju dela, hkrati pa se jim kratijo osnovne pravice. V poročilu Evropske mreže proti rasizmu (ENAR 2013) je zapisano, da prosilci za mednarodno zaščito iz podsaharske Afrike večinoma najdejo dela označena kot »3 'Ds' (dirty, dangerous and degrading)«, (trije d-ji, umazano, nevarno, ponižujoče, lasten prevod). To so po večini ročna dela v gradbeništvu in čiščenju, kjer je povprečna mesečna plača 500 evrov. Tudi to poročilo opozarja, da so delovni pogoji nevzdržni, delavci niso zavarovani, delajo nezakonito, ne prejmejo plačila za nadure in so izpostavljeni izkoriščanju ter zlorabam. Velika težava, ki jo omenja to poročilo, je tudi nepriznavanje certifikatov oz. kvalifikacij, ki so jih migranti pridobili v lastni državi.

Poročilo omenja tudi diskriminacijo pri zaposlovanju glede na versko prepričanje, saj imajo muslimanske ženske, ki nosijo naglavne rute, težave pri zaposlitvi. Tako diskriminacijo je v raziskavi za to poročilo priznala tudi ena izmed intervjuvank, ki ji je delodajalec postavil za pogoj, da jo vzame v službo, v kolikor ne bo nosila naglavne rute. Nevladne organizacije so tudi poročale, da so žensko, ki je nosila naglavno ruto, zavrnil v *Employment and Training Corporation* (malteški nacionalni zavod za zaposlovanje) z razlago, da bo nošenje rute negativno vplivalo na njeno zaposljivost.

S strani vlade in drugih institucij so bili v preteklih letih vzpostavljeni tudi ukrepi za izboljšanje informiranosti, vključenosti in antidiskriminatorne politike do prosilcev za mednarodno zaščito.

5.5 Rasizem in diskriminacija na področju bivanja na Malti

Veliko diskriminacije in rasizma so begunci in prosilci za mednarodno zaščito deležni pri najemanju stanovanj. Po prenehanju bivanja v odprtih centrih za prosilce za mednarodno zaščito in selitvi v lastne bivalne prostore se njihova navzočnost v skupnosti poveča, posledično začne prihajati tudi do diskriminacije in rasizma s strani lastnikov, sosedov in nepremičninskih agentov. V raziskavi o bivalnih razmerah migrantskih in etničnih skupin na Malti z naslovom »I'm not racist, but...« (Nisem

rasist, ampak...) (NCPE 2011) so rezultati pokazali, da lahko diskriminacijo in razizem pri iskanju stanovanj razdelimo na dve večji kategoriji: diskriminacijo pri iskanju stanovanj in diskriminacijo s strani lastnikov stanovanj, ki jih oddajajo. Pri tem so najbolj izpostavljeni migranti iz podsaharske Afrike, Severne Afrike in Bližnjega vzhoda. Migranti so v raziskavi pričali, da so jih lastniki zmerjali z živalmi in z rasističnimi opazkami v smeri, da ne bodo oddali stanovanja »črncu«.

Razlikujejo se tudi načini iskanja stanovanj, saj si državljani EU večinoma najdejo bivališče prek nepremičninskih agentov, ljudje iz podsaharske Afrike in Bližnjega vzhoda pa v časopisih, prek prijateljev in na podlagi videnih znakov na hišah »To let« (oddamo, lasten prevod). Migranti iz Afrike v raziskavi poročajo, da jim lastniki ne pokažejo računov za stroške vode in elektrike in od njih zahtevajo, da plačujejo mesečne stroške brez vedenja o dejanski porabi. Tudi na protestih v Valletti, katerih sem se udeležil in jih bom podrobneje predstavil v nadaljevanju, so migranti opozarjali na dvig stroškov bivanja. Nekaj migrantov iz Afrike je v raziskavi povedalo, da so se uprli plačevanju teh računov na pavšal, posledično pa so lastniki zahtevali, da se nemudoma izselijo. Pri tem je pomembno vedeti, da so begunci in migranti v takih situacijah zelo ranljivi, saj so pogosto brez družin, prijateljev in drugih bližnjih oseb, h katerim bi se lahko zatekli v takšnih primerih. V raziskavi so povedali, da so prijatelji in socialna mreža med begunci zelo pomembni, saj lahko pri njih nekaj dni prespijo, preden poiščejo drugo bivališče.

Diskriminacija s strani sosedov do pripadnikov etničnih manjšin, predvsem do temnopoltnih, ki prihajajo iz Afrike, se kaže v različnih oblikah, od verbalnih opazk do zastraševanja. Maltežani po raziskavi v veliko primerih kličejo policijo, ker sumijo, da so migranti ugrabili otroka, ker ne skrbijo za domače živali, če sami popravljajo kakšno stvar v stanovanju, kličejo lastnike itd. (NCPE 2011: 81)

Slika 2 Grafit »Črnci ven!« (Vir: Racist Violence in Malta, The People for Change Fundation)

Slika 3 Letak KKK (Vir: Racist Violence in Malta, The People for Change Fundation)

5.6 Diskriminacija in rasizem na področju zakonodaje

Malta je v mednarodni skupnosti deležna številnih kritik zaradi svoje zakonodaje na področju migracij, predvsem ko gre za dolžino pridržanja beguncev v centrih za tujce ter za življenjske razmere v teh centrih, nespoštovanje konvencij o osebah brez državljanstva – predvsem pri zaščiti otrok brez državljanstva ter pomanjkljivosti pri razpoložljivosti in pravičnosti postopkov pri pridobivanju državljanstva (UNHCR 2015) ter drugih zakonih, ki kršijo pravice beguncev in prosilcev za mednarodno zaščito. Iz poročila malteške fundacije Aditus in Jezuitske begunske službe na Malti

iz februarja 2015 izhaja, da ostajajo razmere v odprtih centrih kritične. Poročilo prikazuje, da v odprtih centrih v posamezni sobi bivajo od štiri (otroci brez spremstva) do 25 oseb, v kontejnerjih pa osem oseb. V posameznem centru se je v času pisanja poročila nahajalo od 400 (Center Marsa) do 500 (Hangar center) ljudi, kar vodi v velike higienske in druge težave. Centre vodijo majhne skupine ljudi, kar ne zadostuje za socialno oskrbo in podajanje zadostnih informacij. Prosilci za mednarodno zaščito, ki živijo v centrih, dobijo premajhno količino socialne pomoči in storitev, navaja poročilo. Prosilcem za mednarodno zaščito je sicer omogočen dostop do brezplačnih zdravstvenih storitev in vključitev v brezplačno šolstvo za otroke. (Asylum Information Database Country Report Malta 2015)

Razmere na Malti zaznamujejo tudi dolgotrajni administrativni postopki in obvezno zadržanje v zaprtih centrih vseh kategorij migrantov. O počasnih postopkih je oblast pozvala k ukrepanju tudi Evropska komisija proti rasizmu in nestrpnosti (ECRI 2013: 29), kjer jim priporoča spremembo zakonodaje na tak način, da bi bilo vsem osebam, ki so zaprti v centrih za pridržanje, zagotovljeno hitro in učinkovito pravno sredstvo za izpodbijanje zakonitosti njihovega pripora. Razloge za politiko dolgotrajnih postopkov vlada opravičuje predvsem s podatki, da je Malta najgostejše poseljena država Evropske unije, ki ima glede na njeno število prebivalcev (400.000) in ozemeljsko majhnost največji odstotek prošenj za mednarodno zaščito na 1000 prebivalcev (4,9 odstotka). Zaradi navedenega naj bi bila upravičena do izvajanja posebnih ukrepov. Oblasti so še v letu 2009 trdile, da je pridržanje migrantov »močan odvračilni ukrep« in oblika kaznovanja nedokumentiranih migrantov. Minister za zunanje zadeve Republike Malte je takrat dodal, da mora to sporočilo priti do vseh in da nezakoniti vstop v državo ne bo ostal nekaznovan. Drugi vladni uradnik je povedal, da želijo s pripori prepričati migrante, naj se vrnejo domov, sorodnikom ter drugim tujcem pa naj povedo, da je na Malti grozno in naj raje ne hodijo tja. (Global Detention Project, 2014)

Pri zakonodajnih postopkih poročilo Evropske komisije proti rasizmu in nestrpnosti (ECRI 2013) priporoča malteškim oblastem, da spoštujejo pravice migrantov, katerim so podelili subsidiarno zaščito. V praksi se namreč velikokrat dogaja, da ti ne dobijo vseh pravic, ki izhajajo iz Zakona o beguncih. Ta govori, da imajo posamezniki, ki so si pridobili status subsidiarne zaščite, pravico do osebnih dokumentov, skupaj z

začasnim enoletnim obnovljivim dovoljenjem za prebivanje, pravico do dela, pravico do socialne pomoči, do integracijskih programov, zdravniške oskrbe itd. Podobno kritiko je ECRI podala v primeru začasne humanitarne zaščite (*temporary humanitarian protection*), ki temelji na lokalni zakonodaji. Tovrstno zaščito malteške oblasti podeljujejo tistim, ki niso pridobili statusa begunca oz. subsidiarne zaščite, vendar jih je treba zaščititi zaradi posebnih humanitarnih in/ali zdravstvenih razlogov ali če se osebe ne morejo vrniti v lastno državo zaradi razlogov, za katere niso krivi sami.

Iz začasne humanitarne zaščite po pričanju beguncev ne izhajajo nobene pravice. S tem statusom ljudje niso upravičeni do zdravstvene oskrbe in socialne zaščite.

Navedena področja, ki so bila obravnavana v omenjenih poročilih, za raziskovanje rasizma na Malti niso izčrpna. Izpostavljajo pa ključne probleme in izzive, ki so bili prepoznani v tej državi in katere bi lahko naslavljal socialni delavci v okviru antirasističnega socialnega dela. Ta področja bom poleg nekaterih drugih izzivov obravnaval v raziskovalnem delu diplomskega dela v nadaljevanju.

6. Raziskava

6.1 Opredelevanje problema

Že pred selitvijo na Malto v začetku leta 2015 sem se pri svojem delu z ljudmi srečeval s številnimi diskriminacijami in predsodki, ki jih na dnevni ravni doživljajo gibalno ovirani, Romi, brezdomci in druge skupine ljudi, ki veljajo v družbi za »drugačne« oz. druge. S svojim delovanjem v skupnosti in pri delu s študenti invalidi sem vedno težil k iskanju rešitev, kako v nekem prostoru zmanjšati izključenost, stigmo in predsodke do določenih skupin ljudi ter na drugi strani razmišljal o najučinkovitejših možnostih hkratnega vključevanja taistih oseb.

Z začetkom bivanja na Malti sem predvsem iz vsakodnevne medijskega poročanja zaznal, da je migrantska tematika na tem majhnem prostoru pereč problem za lokalno prebivalstvo in za celotno malteško družbo. Zgodbe iz časopisov so pripovedovale o temnopoltih migrantih, njihovem prevelikem številu, azilnih centrih, stroških države, težavah s integracijo, nasiljem migrantov nad domačini itd. Na drugi strani se je veliko govorilo in pisalo tudi o izkoriščanju prosilcev za mednarodno zaščito in beguncev s strani lokalnega prebivalstva na področjih zaposlovanja, pomanjkljive zdravstvene oskrbe, do katere lahko dostopajo te osebe, in rasističnih napadov s strani lokalnega prebivalstva. Poročila nevladnih organizacij so kazala, da lokalna zakonodaja v veliko primerih krši pravice beguncev in prosilcev za mednarodno zaščito.

Na podlagi te izkušnje in zaznavanja problema sem začel raziskovati perspektivo antirasističnega socialnega dela ter prakse in načela, s katerimi lahko v nekem okolju zmanjšamo rasizem, diskriminacijo in izključenost. Sprva sem želel tovrstne prakse raziskovati zgolj v sklopu delovanja socialnih delavk in delavcev, ki bi naj v ozadju že imeli določeno znanje o antirasističnem socialnem delu. Pri že opravljenih intervjujih s socialnima delavkama v centru za tujce na Malti (Center Marsa) sem ugotovil, da z omejitvijo zgolj na socialnodelavsko stroko izgubim širši vpogled (več zornih kotov) oz. antirasistično perspektivo socialnega dela in delovanje v preostalih

organizacijah, ki prav tako delajo z begunci in prosilci za mednarodno zaščito ter s svojimi aktivnostmi prispevajo k antirasizmu, antidiskriminaciji in vključevanju beguncev in prosilcev za azil. Raziskavo sem zato razširil tudi na migrantske nevladne organizacije, ki jih vodijo sami begunci in prosilci za mednarodno zaščito.

Pri raziskovanju me je zanimalo, ali lahko v delu posameznikov in organizacij, znotraj katerih delujejo, zasledim perspektivo antirasističnega socialnega dela. Zanimalo me je, kakšno je poslanstvo organizacij, kako zaposleni v organizacijah vidijo razmere, v katerih živijo begunci in prosilci za mednarodno zaščito, kakšno je njihovo delo v praksi in kakšne rešitve vidijo za zmanjševanje rasizma, diskriminacije in izključevanja v malteški družbi.

6.2 Metodologija

Pri raziskovanju perspektive antirasističnega socialnega dela z begunci in prosilci za mednarodno zaščito sem poleg teoretičnega dela obravnaval poglede, mnenja, zgodbe in razumevanja socialnih in skupnostnih delavcev v institucijah in nevladnih organizacijah. Tovrstno raziskovanje posameznih primerov v organizacijah in njihovo delovanje lahko uvrstimo med pluralne študije primera, da bi s tem, kot pravi Mesec (2007: 18) »odkrili konkretne splete značilnosti, različne poteke dogodkov in različne možnosti doživljanja in ravnanja sistemov«. V našem primeru gre za kvalitativno raziskovanje dela z begunci in prosilci za azil, ki ga v različnih organizacijah opravljajo ljudje iz perspektive antirasističnega socialnega dela, saj »zbiramo izkustveno gradivo, zbrano v raziskovalnem procesu, besedn[i]e opis[i]e ali pripovedi, in v katerih je to gradivo tudi obdelano in analizirano na beseden način brez uporabe merskih postopkov, ki dajo števila, in brez operacij nad števili« (Mesec 2007: 11). Gre tudi za komparativno študijo primera, saj bom različne načine delovanja posameznikov in njihovih organizacij med seboj primerjal. Znotraj skupine migrantskih skupnostnih delavcev bom pogledal, na kakšen način delajo z begunci in prosilci za mednarodno zaščito in kako se njihovo delo razlikuje od tistega, ki ga opravljata socialni delavki v Centru Marsa. Primere delovanja različnih posameznikov bom povezal s teorijo antirasističnega socialnega dela in raziskal, v katerem od primerov lahko zasledim prakse in načela antirasističnega socialnega dela.

Zaradi širokega področja, ki ga zajemata postavljeni hipotezi, in narave intervjujev sem v intervjujih uporabljal polstrukturirana vprašanja, ki bi zajela široko področje dela s begunci in prosilci za mednarodno zaščito. Pri iskanju socialnih delavcev in delavk, ki bi bili pripravljeni sodelovati v raziskavi, sem naletel na več zavrnitev oz. neodzivanje nevladnih organizacij, ki delajo z migranti, še posebej pa pri organizacijah, ki se sicer predstavljajo kot samostojne, vendar njihovo delovanje financira vlada. S tem, ko sem pridobil dovoljenje za izvedbo intervjuja s socialnima delavkama v Centru Marsa, so se mi zaprla vrata v vse druge vladne institucije, katerim sem prav tako poslal prošnjo. Krovna nacionalna agencija s pristojnostjo za prosilce za mednarodno zaščito Agency for the Welfare of Asylum Seekers (AWAS), ki nadzira vse zaprte in odprte centre, mi je sicer odpisala z načelnim odobravanjem, vendar je po opravljenih intervjujih v Centru Marsa postala neodzivna za vse nadaljnje prošnje. Na moje pisne in telefonske prošnje se niso odzvali v največji nevladni organizaciji, ki dela s begunci in prosilci za azil, in sicer v Jezuitski begunski službi. Nezmožnost vključitve te organizacije predstavlja omejitev raziskave.

S prvo različico polstrukturiranih vprašanj sem tako izvedel dva intervjuja s profesionalnima socialnima delavkama, ki sta zaposleni v Centru Marsa. V letu 2015 je na Malti delovalo osem sprejemnih centrov, od katerih je šest upravljal AWAS, dva pa nevladni organizaciji. Center Marsa je v obdobju od leta 2010 do 30. septembra 2015, torej tudi v času mojih intervjujev s socialnima delavkama, upravljala nevladna organizacija Foundation for Shelter and Support to Migrants (FSM) s finančno podporo malteške vlade. S 1. oktobrom 2015 je vodenje centra prešlo pod vodstvo AWAS-a. AWAS upravlja tudi z drugimi odprtimi in zaprtimi centri na Malti. Agencija zaposluje socialne delavce in psihologe, vendar podatki o njihovem številu, dejavnostih in profilih niso javno dostopni.

V Centru Marsa je lahko hkrati nastanjenih 400 oseb, vendar je število pogosto večje (tudi do 500 nastanjenih oseb). V skupinskih sobah biva do 24 oseb. Poročilo Asylum Information Database Country Report Malta, ki sta ga novembra 2015 izdali malteški civilnodružbeni organizaciji Fundacija Aditus in Jezuitska begunska služba, opozarja na slabe higienske razmere, pomanjkljivo zdravstveno oskrbo in nezadostna finančna sredstva, ki so osebam, nastanjenim v centrih, dana v osebno razpolago.

Pri izvedbi intervjujev sem raziskoval, kaj so naloge socialnih delavcev v Centru Marsa, ali pri svojem delu izhajajo iz perspektive antirasističnega socialnega dela in kakšno razmišljanje imajo o politiki do beguncev in prosilcev za mednarodno zaščito. Drugo različico intervjujev sem tako naredil s tremi migrantskimi nevladnimi organizacijami. Vprašanja sem prilagodil tako, da sem vključil tudi njihove osebne zgodbe, ki so jih zaznamovale kot migrante, begunce ali prosilce za mednarodno zaščito na Malti. Njihov pogled na rasizem in diskriminacijo in s tem povezane osebne izkušnje so mi dale dodaten celosten nabor informacij o situaciji na otoku.

Pri kvalitativnem raziskovanju sem uporabil tudi druge metode zbiranja podatkov, da bi čim bolj celostno zaobjel perspektivo antirasističnega delovanja organizacij in ljudi, ki delajo v njih. Tako sem vodil dnevnik, v katerega sem si zapisoval dogodke, ki sem jih lahko povezoval s tematiko. Opazovanje z udeležbo mi je dalo širšo perspektivo dejanskih, realnih težav, s katerimi se soočajo begunci in prosilci za mednarodno zaščito. Uporabil sem tudi druge vire, kot na primer govori, slike in napisi na transparentih, ki sem jih pridobil na antirasističnem protestu migrantov v Valletti. Opazoval sem tudi delo drugih – predvsem mednarodnih – organizacij, ki so izvajale številne integracijske projekte, katerih zaradi osredotočenja na državne institucije in nevladne organizacije nisem obravnaval v diplomskem delu.

Populacijo v raziskavi sestavljajo profesionalni socialni delavci in delavke ter migranti – skupnostni delavci, ki delajo z begunci in prosilci za mednarodno zaščito. Ločil sem populacijo profesionalnih socialnih delavcev in migrantskih skupnostnih delavcev v nevladnih organizacijah. Vzorec, ki sem ga dobil pri socialnih delavcih, je relativno majhen, kar je tudi pomanjkljivost raziskave.

Proces zbiranja podatkov sem začel 15. junija 2015, ko sem imel dogovorjen intervju s socialnima delavkama v Centru Marsa. Pred tem sem organizaciji na njihovo zahtevo poslal vprašanja v vpogled. Sporočili so mi, da lahko pridem, vendar so ob mojem prihodu ugotovili, da vprašanj še vedno niso potrdili odgovorni. Dogovorili smo se za intervju naslednji dan. Ko sem naslednji dan ponovno prišel v center, smo najprej podpisali dogovor o zaupnosti, s katerim sem se zavezal, da bom podatke in imena v raziskavi prikril in da bodo informacije, pridobljene z intervjuji, uporabljene zgolj za namen raziskovalne diplomske naloge.

Prvi intervju sem opravil s socialno delavko L 16. junija 2015 v prostorih Centra Marsa. Socialna delavka je ob pričetku intervjuja zahtevala prekinitev zvočnega snemanja. Po nekaj vljudnih prošnjah, da mi bo zvočni posnetek pogovora res pomagal pri transkriptu intervjuja in s tem omogočil lažjo in kakovostnejšo analizo, je socialna delavka privolila. Po prvem vprašanju in nekaj začetnih stavkih pa je vseeno prosila, da izklopim snemalnik, saj da ji je precej nerodno in se ne more sprostiti. Snemalnik sem ugasnil in odgovore zapisoval na roko.

Socialna delavka L je po rodu iz Španije, kjer je tudi diplomirala iz socialnega dela. Na vprašanja, ki sem jih pripravil, je odgovarjala s kratkimi stavki, zato sem jo spodbujal, da bi podala še kakšno dodatno informacijo o delovanju v sprejemnem centru, a se je ob tem še bolj zapirala in odklanjala dodatna vprašanja. Za intervju sva imela na voljo eno uro, vendar je že pred iztekom časa povedala, da ima druge obveznosti, zato sva zaključila predčasno in ostalo mi je še nekaj neodgovorjenih vprašanj. Takoj po zaključku sem imel dogovorjen intervju z drugo socialno delavko M, ki je Maltežanka. Intervju je bil za razliko od prvega intenziven in zastavil sem lahko veliko vprašanj.

Do naslednjega intervjuja je preteklo skoraj mesec dni, saj nisem uspel pridobiti drugih socialnih delavcev, s katerimi bi lahko opravil dodatne intervjuje. Zavrnitve oz. neodzivanje na telefonske klice ali elektronska sporočila sem tako dobil s strani nevladnih organizacij in vladnih organizacij, za katere sem pridobil informacije, da v njih delujejo socialni delavci. Po razmisleku in že opisanem razlogu za širitev raziskave na migrantske nevladne organizacije sem bil dogovorjen za intervju pri nevladni organizaciji African Media Association, in sicer 14. julija 2015.

Organizacija African Media Association je bila ustanovljena leta 2014 z namenom informiranja afriških migrantov o življenju in integraciji na Malti in ozaveščanja lokalnega prebivalstva ter vlade o izzivih in rešitvah na področju migracij.

Z A iz African Media Association sva bila dogovorjena za intervju v njegovi pisarni. Kontaktiral sem ga prek elektronske pošte, prek katere sva se tudi dogovorila za intervju. Za intervju sem pripravil vprašanja, s katerimi sem zajel široko sliko delovanja same nevladne organizacije, njeno poslanstvo ter osebni pogled A na rasizem, diskriminacijo beguncev in prosilcev za mednarodno zaščito ter tudi osebno zgodbo njega samega, ki je na lastni koži doživel begunsko izkušnjo. Prav odgovor na

prvo vprašanje prikaže vso razsežnost trpljenja, ki ga begunci doživljajo na svojih poteh do Evrope. Njegove dolge osebne izkušnje poti iz Somalije do Malte nisem prekinjal, čeprav mi je na koncu nekoliko zmanjkalo časa za bolj poglobljen pogovor o sami tematiki raziskave. Pričevanje in zgodba A o osebni izkušnji potovanja in prihoda na Malto je eden izmed bistvenih vidikov raziskovalnega problema in razlog, zakaj sem se odločil za raziskovanje antirasističnega socialnega dela in vprašanja, kaj lahko socialno delo iz antirasistične perspektive sploh naredi v skupnosti, da se ljudem, ki bežijo pred takimi tragedijami, da (po)moč.

V pisarno je čez nekaj časa prišel B, ki je vodja druge nevladne organizacije z nazivom Malta Migrant in si skupaj z A deli pisarno. Čez nekaj časa se je vpletel v pogovor, tako da sem preostali del intervjuja, ki je skupno trajal dve uri, opravil z njim. B ima prav tako begunsko izkušnjo, vendar ima za razliko od A status humanitarne zaščite, ki je neke vrste posebnost Malte. Ta status dobijo osebe, katerim je bila prošnja za mednarodno zaščito zavrnjena, a jih zaradi različnih razlogov ne morejo deportirati v izvirno državo, niso pa niti upravičeni do subsidiarne zaščite. Ljudje s tovrstno zaščito so eni najbolj diskriminiranih ljudi, saj jim med vsemi statusi pripada najmanj pravic.

Oba sem na koncu intervjuja prosil, ali mi lahko zaupata kontakt še od kakšnih migrantskih nevladnih organizacij. Predlagala sta mi Migrant Women Association, ki jo vodi U. Migrant Women Association je nevladna organizacija, ki so jo v letu 2015 ustanovile migrantske ženske z željo po večanju možnosti za uspešno integracijo v malteški družbi. Sestavljajo jo ženske z različnimi pravnoformalnimi statusi. Vseh afriških migrantskih organizacij na Malti je sicer šest, vendar preostale tri niso zelo aktivne. S to informacijo sem tako prišel v stik z ustanoviteljico Migrant Women Association U. Prek elektronske pošte sem jo prosil za intervju in ji razložil, kaj je tema raziskave. V odgovoru je bila takoj pripravljena sodelovati. Dobila sva se 25. julija 2015 v Valletti. Lokal, v katerem sva se pogovarjala, je bil takoj pri vhodu v mesto. Pogovor je potekal v dobrem vzdušju.

Opazovanje z udeležbo je potekalo celotno obdobje mojega bivanja na Malti med januarjem in julijem 2015. Spremljal sem medijska poročanja o migrantih, tako v dnevnem časopisju kot na internetnih portalih. Med raziskovanjem sem zasledil projekte nevladnih in mednarodnih organizacij, ki so osredotočeni predvsem na

zmanjšanje nestrpnosti, medkulturnega izobraževanja, usposabljanja strokovnih delavcev in delavk na področju izobraževanja, zdravstva in socialnega varstva. Udeležil sem se protestov migrantov, ki so ga pripravili v glavnem mestu Malte Valletti. Poudariti je treba, da je bilo opazovanje z udeležbo že samo bivanje na Malti in opazovanje dnevnega dogajanja. Preprost obisk trgovine, lokala, prireditve na plaži, vožnja z avtobusom ti da uvid v razmerja med belopoltimi »državljeni« in temnopoltimi priseljenci.

7. Obdelava in analiza podatkov

Zbrano empirično gradivo (intervjuje, dnevniške zapise, dokumente) sem po koncu raziskovanja prepisal. Izbral sem tudi tri dnevniške zapise, ki predstavljajo moje opazovanje z udeležbo na Malti. Vsebinsko pomagajo osvetliti dogajanje na Malti in pripomorejo k razumevanju izbire zastavljenih raziskovalnih hipotez. Med intervjuji in dnevniškimi zapisi sem podčrtal relevantne stavke, odstavke, besede in misli. Preostalo nepodčrtano vsebino, ki za raziskovanje ni bilo relevantno, sem izpustil.

Zgled 1 Naključno izbran primer dela intervjuja

N: Vprašanje o zagovorništvu je bilo, kako zagovarjate pravice beguncev in prosilcev za azil? Jih zagovarjate, ko gre za njihove socialne prejemke, denarno pomoč, pri dovoljenjih za delo....

M: Na primer, na primer... Včeraj sem zagovarjala stanovalca, ki je v bolnici in rabi mesečno injekcijo, ki mu jo da zdravnik. Ker je zavrneni iskalec azila, ni upravičen do tega. Hvala bogu sem bila tam, imamo mrežo iz vladnih organizacij, smo prijatelji z ljudmi iz vladnega sektorja, ki velikokrat priskočijo na pomoč. Zato sem poslala elektronsko sporočilo gospe in ji povedala za situacijo. Rekla mi je, naj grem v pisarno. Zato sem šla včeraj in sem poslušala pogovor: Vlada ima 30 možnosti za iskalce azila, ki rabijo posebno zdravstveno oskrbo. Ta gospod je bil številka 10 na listi, zato je upravičen do tega, čeprav je zavrneni prosilec za azil. Ker če ne greš pogledat teh stvari, bi ga zavrnili. Če pa greš vprašat zakaj, to je humanitarni primer, morali bi mu pomagati, potem tu in tam dobi, kar potrebuje.

Podčrtano vsebino sem nato oštevilčil z zaporednimi številkami in dodal začetno črko osebe, ki sem jo intervjuval. V tem delu odprtega kodiranja sem kodam v nadaljevanju dodal pojme, s katerimi sem lahko opredelil oz. zaznamoval posamezno kodo.

Zgled 2 Naključno izbran primer kodiranja s pripisanimi pojmi

A15: Vlada nas je sicer že sprejela, vendar zdaj hočemo s tem protestom poslati naš glas v svet prek tujih medijev, Evropski uniji, Združenim narodom, v Bruselj, kjer že poznajo naše težave, s katerimi se srečujemo, predvsem barva kože... Veliko je težav na Malti. **Lobiranje politike**

A16: Vedno smo bili tiho, nismo se oglašali, vendar smo prejšnji mesec sprejeli odločitev, da bomo demonstrirali za vsako kršitev naših pravic, dokler ne dobimo pravic, ki nam pripadajo.

Zagovorništvo na kolektivni ravni

A17: Na Malti ni nobenega državljanstva. Otroci, rojeni na Malti, so brez državljanstva. Nekateri bodo zdaj stari 18 let in nimajo nobenega upanja. Njihovi očetje so še vedno zavrjeni. In ti otroci so bili tu rojeni. **Na Malti ni državljanstva za begunce**

A18: Če hočem dati vlogo za državljanstvo, mi povejo, da je vrsta, da so nekateri tu že 18 ali 20 let, pa še niso dobili državljanstva, da so mala država, in mi pravijo, naj grem ven. **Moč države nad posamezniki**

Pojme sem v nadaljevanju primerjal med seboj, jih strukturiral in klasificiral v razpredelnici tako, da sem na koncu dobil posamezne smiselne kategorije, ki reprezentirajo celotno pot do postavljenih hipotez.

Zgled 3 Naključni primer razpredelnice združevanja sorodnih pojmov v kategorije

2. Nadzor nad priseljenci znotraj meja države	
A3	Vprašal sem enega izmed policistov, zakaj tako ravna z nami, nismo kriminalci. Odgovoril je, da je takšen zakon in da nas bodo dali v center za pridržanje, po tem bomo dobili svobodo.
A5	Ko sem bil v priporu pet mesecev, nisem imel nobene priložnosti poklicati svoje družine, razen en dan, ker je prepovedano uporabljati komunikacije znotraj pripora.
A13	Ko se pogovarjamo z migranti ali begunci o zakonih ... Zakoni na Malti niso dovolj. Ne dajo ti razvidne pravice, zakoni nam ne dajo polnih pravic ... Ne vemo, kakšne so naše pravice ...
2.1 Kritika razmer v centru za pridržanje	

A4	V centru je zelo uničujoče, tam si kot v zaporu, izoliran si, si kot žival v kletki. Imaš le eno uro svetlobe in te naženejo nazaj notri in zaprejo vrata. Nič ne moreš, nemočen si.
	2.2 Državljanstvo
A17	Na Malti ni nobenega državljanstva. Otroci, rojeni na Malti so brez državljanstva. Nekateri bodo zdaj stari 18 let in nimajo nobenega upanja. Njegov oče je še vedno zavržen. In ta otrok je bil tu rojen.
A18	Če hočem dati vlogo za državljanstvo, mi povejo, da je vrsta, da so nekateri tu že 18 ali 20 let, pa še niso dobili državljanstva, da so mala država, in mi pravijo, naj grem ven.
U24	“OK, jaz plačujem davke”, ampak če plačujem davke, ali plačujem rento za stanovanje, vse kar delam, ampak hkrati ne morem pričakovati državljanstva, če ne delam in če nisem naredil nekaj pozitivnega za državo.

Na koncu sem oblikoval dve kategoriji, ki sem ju razčlenil na podkategorije:

- Socialno delo
- Nadzor nad priseljenci znotraj meja države

8. Rezultati in razprava

V tem poglavju bom smiselno opredelil dobljene kategorije oz. rezultate raziskave. S tem bom preveril hipotezi, ki sem si ju zastavil v uvodu.

8.1. Antirasistično socialno delo

8.1.1. *Prepoznavanje osebnega, kulturnega in institucionalnega rasizma*

Eno najpomembnejših načel antirasističnega socialnega dela je prepoznavanje samega rasizma na več ravneh, saj lahko le tako socialni delavci in drugi delavci v skupnosti opozarjajo in odpravljajo družbene neenakosti in diskriminacijo, ki nastane kot posledica rasizma. Iz pričevanj sogovornikov in sogovornic lahko razberemo, da prepoznavajo številne vidike rasizma, diskriminacije in kršenja temeljnih človekovih pravic v njihovem okolju. Posebej izraziti so primeri institucionalnega rasizma, ki ga sogovorniki prepoznajo v samih institucijah, ki služijo tako za urejanje statusa – na primer podaljšanja dovoljenja za bivanje – ali pa zavodih za zaposlovanje in zdravstvenih domovih. »Dajo ti papir in ti povejo, da imaš te in te pravice, ko greš v pisarno za nekaj, ti tam povejo, da niso odgovorni za to. Kažeš jim papir, katerega si podpisal, in piše da imaš pravico... Pa nič.« (A11).

Izraziti institucionalni rasizem se kaže pri ljudeh brez statusa, katerim država ni priznala mednarodne zaščite, jim je pa, da zadosti mednarodnim zavezam (non-refoulement oz. načelo nevračanja), dodelila »hibridne« statute, pri katerih pravice niso definirane in si jih različne institucije razlagajo po svoje. »Kakorkoli, včasih se zdi, kot da THP sploh ni status – ni zakonodaje, ki bi ga določala, je samo politika – včasih tako greš v kakšno pisarno in ti statusa sploh ne prepoznajo, kot da v resnici sploh ne obstaja. S tem statusom nisi upravičen do nobenih socialnih prejemkov, tudi če zbolíš ali se poškoduješ in zaradi tega ne moreš iti na delo« (D28). Sogovornik (B6) je v intervjuju povedal, da je pristojno ministrstvo pred petimi leti izdalo dokument, v katerem piše, da se bo začasna humanitarna zaščita (THP) izenačila s subsidiarno zaščito, a po teh petih letih še vedno nimajo dostopa do socialne pomoči, zdravstvenega zavarovanja, pomoči do izobraževanja itd. Sogovornik na protestih

tako izpostavi, da morajo v primeru bolezni prinesiti v bolnico številne dokumente, da jih veliko ni upravičenih do zdravljenja, po drugi strani pa plačujejo davke kot vsi ostali (D16). Socialna delavka prav tako prepozna rasizem pri zdravnikih in drugih javnih uslužbencih, a kot pravi sama: »... sem rajši tiho, ker če povem kaj, se bova skregala«. (M17)

Pri lastnem raziskovanju na terenu sem institucionalni rasizem zaznal, ko sem prišel v migrantski center Marsa, ki je potisnjen na rob mesta v zapuščeno industrijsko cono in odlagališče izrabljenih ladij (D42). Okrog njega je kanal, ki je poln alg in smeti. Zaradi vročega podnebja na Malti območje zaudarja. Tovrstno postavljanje centrov za begunce na obrobje, kjer niso opazni ljudem, je tipična značilnost institucionalnega rasizma.

Rasizem na osebni ravni sogovorniki prepoznajo na vsakodnevni ravni. Primer rasizma voznikov avtobusov je poleg moje izkušnje (D36) izpostavila tudi sogovornica iz društva migrantskih žensk, ko ji šofer na njeno prošnjo za pomoč odvrne: »Ne, ne... pojdi v stran!« (U12). Pri tem se sogovornica vpraša tudi, ali je razlog za drugačno obravnavo ruta, ki jo nosi, ali barva kože. Vse to po njenih besedah čuti, jo prizadene in se počuti nemočno. Pri tem izpostavi tudi ženske kot posebno skupino in ženske brez statusa, ki so po njenih besedah še posebej ranljive v takšnih situacijah in se le stežka branijo. Sogovornica je pri tem prepoznala pomemben vidik zatiranja na več ravneh, ki sem ga opisal v teoretskem delu in ki zahteva, da so socialni delavci pozorni na več vidikov zatiranja (gibalno ovirani, seksizem...) (Healy 2005: 180). Ne samo, da je bila deležna napada zaradi temne polti, ampak tudi zato, ker je ženska. Essed (v Zaviršek 2005: 254–256) tovrstni rasizem poimenuje »spolno specifičen rasizem« (*gender racism*), ki ga v osnovi naveže na koncept vsakdanjega rasizma in ga opredeli kot »rasizem, integriran v vsakdanje prakse in razmerja moči« in »kompleks praks, ki so heterogene glede na spol in razredne razlike«.

Rezultati raziskave kažejo, da sami begunci, prosilci za mednarodno zaščito in ljudje s humanitarno zaščito (v nadaljevanju bom za vse kategorije uporabljal skupen naziv begunci), najbolje prepoznajo rasizem, saj ga doživljajo na lastni koži. Socialni delavki na drugi strani prepoznavata rasizem, a je iz njunih odgovorov zaznati, da je »situacija pač taka«. Tovrstno stališče podkrepi socialna delavka, ko pravi, da je

rasizem eno, ko pa gre za zlorabo v primeru, da so begunci plačani samo 15 EUR na dan, to pa je po njenem mnenju treba preprečiti. (M26)

8.1.2 Zagovorništvo

Zagovorništvo je med socialnimi delavkami v centru za tujce kot med migrantskimi nevladnimi organizacijami prisotno tako na kolektivni kot individualni ravni. Rezultati raziskave so pokazali, da se v migrantskih nevladnih organizacijah pojavlja več kolektivnega zagovorništva, dočim pri socialnih delavcih v centru za tujce prevladuje zagovorništvo beguncev na osebni oz. individualni ravni. Takim rezultatom bi lahko pripisali dejstvo, da dve migrantski nevladni organizaciji, ki sta bili vključeni v raziskavo, vidita rešitev zatiranja, diskriminacije in rasizma do migrantov s pritiskom na politiko, malteško vlado in mednarodno skupnost. Sogovornik iz organizacije Malta Migrants je tako povedal, da »moramo delati skupaj, ne govorim samo o organizacijah na Malti, ampak po Evropi, povezali smo se z drugimi organizacijami in resnično globoko, globoko razpravljamo o problemih, imamo veliko problemov. Moramo biti v komunikaciji, dialogu, miru, da delamo skupaj za integracijo« (B1). Prav tako sogovornik iz African Media Association, ki je bil med drugim glavni organizator protestov za enake pravice migrantov na Malti, pravi, da so vedno bili tiho, vendar bodo sedaj protestirali za vsako kršitev njihovih pravic, dokler ne dobijo enakih pravic (A16). Slednji vrsti zagovorništva rečemo tudi »zagovorništvo kot socialna oz. politična akcija«, s katero si posameznik prizadeva spremeniti diskriminatorne prakse in zakone (Zaviršek et al. 2002).

Zagovorništvo pri socialni delavki, ki sem ga prepoznal kot kolektivnega, je v delu, ko pravi, da je zagovarjala zavrženega prosilca za mednarodno zaščito v bolnici, ker mora dobivati mesečno injekcijo, a ker je bila njegova prošnja za status begunca zavržena, do te ni bil več upravičen. Socialna delavka je zato skupaj z mrežo vladnih organizacij organizirala in priskrbelo, da je gospod dobil potrebno zdravilo.

Socialna delavka v centru za tujce je izpostavila predvsem zagovorništva na individualni ravni, s katerimi beguncem pomagajo pri iskanju služb – s pisanjem prošenj za službo in tudi tako, da gredo z begunci osebno do delodajalcev in jih pred njimi zagovarjajo (M16). Socialna delavka je povedala, da jim pomagajo tudi pri

vključevanju v skupnost po tem, ko dobijo službo, kar je zelo pomembno z vidika krepitve moči posameznega begunca (M1). Socialni delavki izpostavita po mojem videnju najpomembnejši vidik zagovorništva, ki ga lahko v procesu pridobivanja statusov opravi strokovna delavka, to je pri odločanju o podelitvi statusa za mednarodno zaščito. »Govorimo s komisijo, gremo z njimi tja in jim poskušamo stati ob strani, ker ti ljudje nimajo moči, da bi povedali ljudem tako, kot je...« (L5), je povedala sogovornica. In prav opolnomočenje je ena izmed temeljnih nalog zagovorništva. Kot pravi Lamovec (v Zaviršek et al. 2002: 80): »Namen zagovorništva je, da poveča občutek moči posameznice in posameznika; pomaga jima, da pridobita večje zaupanje, postaneta asertivnejša, dobita več izbire v svojem življenju, izboljšata kvaliteto življenja in zmanjšata izgube, prikrajšanosti ter izključenosti.« V primeru zagovarjanja statusov pred komisijo, ki odloča o prihodnosti posameznika, pa je pomembna naloga zagovorništva predvsem »odpravljanje diskriminatornih praks«.

Izpostaviti je treba stališče sogovornice, ki dela v nevladni organizaciji za migrantske ženske, ki osebno zagovarja migrantske ženske pred sodišči, tako da jim pomaga s prevajanjem. Ob tem pove, da je veliko žensk izkoriščenih in delajo za mizerne plače. Pri tem doda, da v tem primeru »migrantske ženske ne vedo, kakšen je postopek, da se lahko pritožiš in o tem nihče ne bo izvedel. To je eden izmed naših ciljev, da jih izobrazimo o lastnih pravicah, da ni prav, da imajo nizke plače, zelo skrbimo za delavske pravice« (U26).

Eden od razlogov, zakaj socialne delavke v centrih za tujce ne izvajajo več kolektivnega zagovorništva na ravni sprememb diskriminatorne in rasistične zakonodaje, je lahko, da so v službi vlade, ki financira in s tem tudi nadzira centre za tujce. Čeprav uradno Marsa center vodi nevladna organizacija¹⁰, v kateri sta socialni delavki, s katerima sem opravil intervjuje, tudi zaposleni, je center zaradi sredstev in narave izvajalca storitev podrejen financerju, torej državi, in si tovrstnih kritičnih pogledov ne sme oz. noče privoščiti. Diskurz o vlogi socialnega dela v centrih za tujce bom širše predstavil v nadaljevanju pri točki etika socialnega dela.

¹⁰ To je veljalo v času izvedbe intervjujev. Od septembra 2015 je Center Marsa prišel pod neposredno vodenje vladne institucije AWAS.

8.1.3 Informiranje, izobraževanje in načrtovanje služb

Eden izmed praktičnih načinov antirasističnega socialnega dela in dela z begunci v socialnem delu je tudi informiranje beguncev o njihovih pravicah. Pogoj za dobro informiranost beguncev in posledično večjo možnost za zaposlitev pa je tudi sama izobrazba beguncev v kontekstu znanja jezika, uporabe računalniške opreme in podobnih znanj ter veščin. Sogovorniki v migrantskih nevladnih organizacijah imajo v svojih programih tako različne dejavnosti izobraževanja in informiranja. V African Media Association v več jezikih migrantom prek lastnega radija, spletne in Facebook strani in Twitterja podajajo informacije o možnostih zaposlovanja, prostočasnih dejavnostih ter novicah iz njihove domovine. Kot pravi sogovornik: »Zaradi ljudi iz čolnov, ki pridejo na Malto in ki ne znajo ne angleško ne malteško, zato potrebujejo informacije, ki jih lahko razumejo« (A10).

Sogovornica iz migrantskega društva za ženske izpostavi, da veliko žensk ne pozna različnih delavnic in možnosti za izobraževanje oz. se jih ne morejo udeležiti, ker nimajo varstva za otroke. Zato jih osveščajo, da dobijo informacijo o delavnicah, in doda: »Ženske, če hočejo imeti pravice, potrebujejo izobrazbo, morajo imeti spretnosti. Nekatere med njimi sploh ne poznajo svojih pravic.« (U20).

Iz antirasističnega vidika je pomembna tudi izobrazba in informiranost samih ljudi v družbi o beguncih. Ta lahko prispeva k zmanjšanju rasizma in posledično predsodkov ter izključevanja. Tako sem že omenil izobraževanja šoferjev avtobusov, ki jih bo organiziralo prevozniško podjetje, potrebe po informiranju o različnih kulturah so tudi v zdravstvu, šolstvu, med mladimi itd. Tudi sogovornik na protestih je omenil potrebo po izobraževanju ljudi v družbi, ki ne vedo nič o migrantih in integraciji (D15).

Tudi socialni delavki sta izpostavili potrebo po dodatnih znanjih o človekovih pravicah, jeziku za lažje sporazumevanje in pravniških znanjih o azilnih postopkih. Poznavanje zakonodaje je prav tako ena izmed bistvenih metod antirasističnega socialnega dela. Vsi sogovorniki so povedali, da v njihovih organizacijah skupaj z begunci delajo na načrtovanju zaposlitev, kar je za begunce in prosilce za mednarodno zaščito ključnega pomena, da se čim prej vključijo v okolje in lahko poskrbijo ne samo za sebe, ampak tudi za družinske člane, ki so ostali v njihovi domovini. Socialni delavki tovrstne načrte delata z individualnimi načrti. Kot pravi Zorn (2003): »Metoda individualnega načrtovanja naj bi beguncem zagotovila

podporo pri načrtovanju njihove prihodnosti in s tem tudi nadzor nad lastnim življenjem ter na splošno prispevala k raznovrstnosti socialnih storitev«.

8.1.4 Med političnim/makro in mikro delovanjem

Pri sogovornikih in njihovem delu v organizacijah lahko ugotovimo, da predvsem migrantske nevladne organizacije več delajo na makro in mezo skupnostnem nivoju, dočim pri socialnih delavkah v centru za tujce lahko trdimo, da je večina njihovega dela usmerjena na mikro raven in na delo s posameznim primerom. Značilne metode in orodja antirasističnega socialnega dela, kot so lobiranje politike oz. vlade, mobilizacija skupnosti, zagovarjanje sprememb politike, zaščita človekovih pravic in zavzemanje za družbene spremembe, lahko v celoti pripišemo migrantskim nevladnim organizacijam. Sogovornika iz dveh migrantskih nevladnih organizacij, ki sta bila tudi glavna organizatorja protesta v Valletti julija 2015, izpostavljata, da so razmere na Malti nevzdržne in da je edina rešitev za končanje izključevanja, kršenja človekovih pravic in diskriminacije beguncev na Malti družbena aktivacija in »protest« (B12). Sogovornika sta pri tem povedala, da želijo s protestom poslati glas v svet, medijem, Združenim narodom, v Bruselj in Maltežanom, da so potrebne spremembe. »Imam dokaze, da ljudje umirajo, da delajo samomore v tej situaciji, imajo duševne težave. Ljudje, ki imajo delovna dovoljenja, izgubijo oko, izgubijo tri prste, so brez kakršnegakoli zavarovanja. Imam veliko dokumentov, ki dokazujejo, da so ljudje tu brez pravic deset, petnajst, celo dvajset let.« (B13) Sogovornik na protestih je povedal, da morajo mednarodne institucije začeti »vršiti pritisk na malteško oblast, da začne uvajati antirasistično zakonodajo in spoštovati človekove pravice« (D3).

Z idejo političnega pritiska za dosego sprememb pa se ne strinja sogovornica iz ženske migrantske organizacije, ki pravi, da »če hočeš pravice, demonstracije niso pravi način«. Meni, da so demonstracije »za medije, da o tem poročajo, vendar potem hitro pozabijo« (U17).

Socialna delavka je na vprašanje, ali pri svojem delu tudi lobira, odgovorila, da je tu zaradi dela z begunci in se nima časa ukvarjati s politiko. Druga sogovornica v centru za tujce pa je na podobno vprašanje odgovorila, da delujejo na politični ravni »skozi fundacijo in z dr. Ahmedom in gospodom Oliverjem. Kaj ona komunicirata, je

večinoma to, kar jima mi povemo. Pomembno je združevanje nevladnih organizacij in da vedno skupaj damo izjave, mi, SOS Malta, JRS, komisija, Aditus ...» (M34).

8.1.5 Medkulturno sporazumevanje

Medkulturno sporazumevanje med begunci in širšo skupnostjo je iz vidika antirasističnega socialnega dela pomemben temelj, na podlagi katerega lahko v skupnosti medsebojno gradimo odnose na spoštovanju kulturnih razlik brez predsodkov, strahu in izključevanja. Antirasistične metode socialnega dela in orodja pri delu v skupnosti učijo socialne delavce, da je v skupnosti treba spodbujati vzpostavljanje stikov in s tem spreminjati osebne in strukturne predsodke med migranti in lokalnim prebivalstvom. Socialni delavci naj bi mobilizirali skupnost tako, da bi vsem omogočili dostojne pogoje bivanja. Teorija pravi, da je treba mobilizirati resurse v skupnosti in delovati z ljudmi v skupnosti, tako da se vzpostavljajo kulturne povezave med njimi in socialnimi mrežami, ki so prilagojene posebej njim.

Ljudje, ki bežijo pred vojnami ali iščejo v ciljnih državah boljšo prihodnost zase in za svoje družine, prinesejo v državo drugačno kulturo, jezik, navade in običaje. Vse to pri mnogih ljudeh povzroča strah pred neznanim. Sogovornica iz migrantske nevladne organizacije za ženske je tako rekla, da so jo drugače obravnavali takrat, ko je prišla na Malto, in zdaj, ko je tu že več let. Ljudje potrebujejo čas, da se te navadijo, je še dodala.

K potenciranju strahu pred begunci in migranti v veliki meri prispevajo mediji in posamezniki, ki lahko s sodobnimi komunikacijskimi spletnimi omrežji hitro razširijo svoje predsodke in sovraštvo do beguncev. Evropske države, ki so v preteklem obdobju sprejele begunce, se aktivno ukvarjajo prav s temi vprašanji prek različnih projektov na področju uspešne integracije, medkulturnega sobivanja in razvoja medkulturnih kompetenc za socialne delavce, zdravnike, učitelje in delavce v javnih ustanovah. Malta se s tovrstnimi projekti intenzivno srečuje že dalj časa. Socialni delavki sta tako povedali, da v samem centru za tujce prirejajo srečanja, na katerih želijo zblížati begunce in lokalno prebivalstvo. Stanovalci v centru tako priredijo kulinarčne večere z glasbo. »Včasih priredimo tudi fotografke razstave, to se mi zdi,

da prispeva k zmanjšanju nestrpnosti do beguncev s strani domačinov« (L11), je v pogovoru izpostavila ena izmed socialnih delavk.

Pomembno misel o vključevanju skupnosti je izrekla sogovornica iz migrantske nevladne organizacije za ženske, da so v njihovem društvu tudi Maltežanke in da si ne predstavlja dela na integraciji migrantov brez sodelovanja domačinov in domačink. Njihov cilj je zgraditi močno socialno mrežo skupaj z drugimi nevladnimi organizacijami, ministrstvi za izobraževanje, zdravje in socialne zadeve, s katerimi bi skupaj ponudili praktične rešitve za lažje vključevanje begunck. Tudi sogovornika iz drugih dveh migrantskih nevladnih organizacij se zavedata, da morajo poleg vodenja pogovorov o izenačitvi pravic delovati tudi v »praksi« (B2). Tako povezujeta vseh šest afriških nevladnih organizacij, da bi s skupnimi močmi naredili mrežo in pomagali pri vključevanju migrantov v skupnost.

Sogovorniki se tudi sami čutijo kot socialni in skupnostni delavci. Na vprašanje, ali poznajo in ali sodelujejo s kakšnim socialnim delavcem, mi je A povedal: »Mi delamo socialno delo« (A32). Njegov sodelavec je pri tem dodal: »Jaz delam včasih (socialno delo). Grem po šolah in se z otroki pogovarjamo o vojni, kako ljudje trpijo« (B8).

Vprašati pa se moramo, ali je to dovolj. Ali je delo na mezo in mikro ravni dovolj učinkovito, da bo družba v nekem doglednem času začela opuščati rasizem tako na osebni kot tudi na kulturni in institucionalni ravni. Ali bo tovrstno delo v skupnosti tako migrantskih nevladnih organizacij kot socialnih delavcev prispevalo v takšni meri, da bo širša malteška družba v prihodnje strpnejša in manj diskriminatorna do migrantov? Do neke mere že. Od časov apartheida, suženjstva in Martina Luthra Kinga smo z malimi koraki prišli do izkoreninjenja suženjstva. Pa vendarle ostaja trpljenje in dehumanizacija beguncev, pri katerih se zatiranja le seštevajo. Zdi se, da sodoben čas neoliberalizma, moči nacionalnih držav in varovanja lastne kulture prevzema čedalje več moči in prav rasizem je povezan s konceptom moči. Zato ne čudi izjava migranta na protestih v Valletti, ki pravi, da »kljub temu, da smo že integrirani, se ne počutimo kot del te družbe, predvsem zaradi rasističnih dogodkov, te lahko najdeš kjerkoli« (D14). Dejstvo, da begunci, prosilci za mednarodno zaščito pa tudi osebe brez statusa živijo na Malti že 20 let, pa so še vedno diskriminirani, na podlagi rase, vere in migrantskega statusa, nam da vedeti, da je antirasistično

delovanje na političnem nivoju v smeri spreminjanja antidiskriminatorne zakonodaje in zagotavljanja enakih pravic ena bistvenih nalog tako za socialne delavke kot za druge deležnike na tem področju.

8.1.6 Etika socialnega dela pri delu z begunci

Bistveno strokovno vprašanje, ki se odpira pri delu socialnih delavcev in delavk z begunci v centrih za tujce, je etičnost socialnega dela strokovnjakov v prostorih, kjer so priprti prosilci za mednarodno zaščito in tisti, ki so bili že zavrženi. Ostaja dilema, ali lahko delu, pri katerem so socialni delavci v službi državnega nadzora nad priseljevanjem in zakonodaje ter prevzemajo vlogo čuvajev v centrih za pridržanje, sploh pravimo socialno delo? Humphries (2004: 95) tako trdi, da je sam nadzor nad priseljevanjem rasističen in da socialne delavke z antirasističnimi in antidiskriminatornimi praksami na individualni ravni ne naslavlajo problema nadzora nad priseljevanjem, zato je po njenem mnenju nezadostno misliti, da bodo s takim načinom dela odpravile samo srž rasizma. Čeprav je v našem primeru Center Marsa na Malti odprtega tipa, ostajajo nekatera etična vprašanja, ki so se pojavila tudi v pogovoru s socialnima delavkama v tem centru. Socialna delavka je tako na vprašanje, ali se kdaj zgodi, da stkejo prijateljske odnose z migranti, povedala, da »v minuti, ko pade meja, si izgubil nadzor, kdo vodi koga, kdo podpira koga« (M29). Pritrdi ji tudi druga socialna delavka, ki pravi, da »oni so moji klienti, zavzeti moraš profesionalno držo pri delu z njimi, drugače lahko situacijo hitro izkoristijo« (L7). Iz tega lahko razberemo, da socialni delavki, ki že tako delujeta le na mikro nivoju, v tem primeru ne sledita osnovnemu razumevanju socialnega dela, ki pravi, da ne smemo delovati iz pozicije moči, ki jo posedujemo in nam je bila dodeljena s strani institucije.

Pri tem je v tej točki etičnega socialnega dela za namen razumevanja konteksta celotne raziskave treba izpostaviti tudi druga stališča ene izmed socialnih delavk, zaradi katerih sem si v postopku analize zastavljal številna vprašanja. Zaradi težavnost situacije in narave dela, v katero so dane socialne delavke, ki v Centru Marsa hkrati delajo tudi s štiristo prosilci za mednarodno zaščito, ki čakajo na odločitev o njihovem statusu, lahko razumemo, da so si ustvarile sistem dela in razmišljanja, ki je zanje osebno vzdržen. A to ne opravičuje stališč, s katerimi

migrante pomiluješ in ne deluješ v njihovo korist. Sogovornica je tako na moje vprašanje o načinih opolnomočenja migrantov rekla, da »kar se tiče njihovega opolnomočenja, jim poskušamo povedati, ne delajte se žrtve in ne mislite si, da imate pravice, ki niso vaše ... na koncu dneva, ker vi ste na Malti, imate pravice kot človeška bitja, ampak ne izkoriščajte dejstva, da ste iz Afrike« in »Maaa, mi smo črni, zato nas obravnavate tako, oni ... oni... oni radi... oni radi povlečejo rasni problem iz človekovih ust« (M21). Nadaljevala je s stališčem, da tisti, ki verjamejo, da so žrtve sistema, poskuša malo pretresti: »Ti si novinec (*newer*), moraš se prilagoditi tej kulturi, zato si prišel sem konec koncev, zato ti igranje žrtve ne bo pomagalo,« (M22) in doda, da migranti na Malti ne morejo pričakovati, da jih bodo ljudje sprejeli, če si tega ne bodo zaslužili. Predvsem pa se mi je zdela sporna izjava, ko migrante primerja s psom: »Ga nahraniš, mu poiščeš prostor za bivanje [psa]... zakaj ne migrantom? Zakaj bi jih samo rešili?« (M33).

8.2 Nadzor nad priseljevanjem na Malti

V tej točki bom analiziral politiko nadzora nad priseljevanjem, pod katero sem uvrstil vprašanja državljanstva, identitete, politiko zaposlovanja, zahteve po enakih pravicah in s temi povezano politiko dodeljevanja hibridnih statusov prosilcem za mednarodno zaščito.

Sogovornik iz afriške medijske nevladne organizacije mi je na začetku intervjuja zelo podrobno predstavil svojo življenjsko zgodbo poti iz Somalije, kjer mu je milica Al-Shabaab zaradi njegovega novinarskega dela grozila s smrtjo. To je bil tudi razlog, da je pobegnil iz Somalije in pretrpel strašno pot do Malte. »Ko smo prišli, [na mejo med Sudanom, Libijo in Čadom] smo bili presenečeni, saj je bilo tam polno ljudi, ki so nas začeli prositi za vodo, ker smo bili novi, zato smo dajali, dajali, dajali ... Potem je do nas prišel eden izmed glavnih prekupčevalcev in rekel, da naj jim je ne dajemo, saj niso nič plačali. Potem je rekel, da moramo plačati 350 USD. Rekel sem, zakaj, saj smo se že dogovorili s tem gospodom. Rekel je tiho, ne govori, plačaj, to je ukaz, drugače boš umrl« (A2). Ljudje, ki so zapustili svoje družine, pretrpeli mučenja in vojne, na cilju čaka varnostni nadzor držav, kar se v našem primeru manifestira v

petmesečnem priporu, v času katerega sogovornik ni smel niti družini sporočiti, da je živ. »V centru je zelo uničujoče, tam si kot v zaporu, izoliran si, si kot žival v kletki. Imaš le eno uro svetlobe in te naženejo nazaj notri in zaprejo vrata. Nič ne moreš, nemočen si«, je povedal o stanju centra za pridržanje na Malti. Zorn (2014: 2) pravi, da ostri ukrepi zoper ljudi na mejah ali v priporu niso edine posledice nadzora nad priseljevanjem. Pri tem omeni Balibar, ki pravi, da so mejni režimi postali temeljne institucije v izgradnji družbenih pogojev na globalni ravni, kjer potni list ali osebna izkaznica funkcionira kot sistemski kriterij. Pri tem meje niso omejene zgolj na črte med državami. Ljudi se deli na tiste, ki so upravičeni, in tiste, ki niso upravičeni do prejemanja socialnih prispevkov, dostopa do zdravstvene oskrbe, izobraževanja, zaščite otrok, političnih pravic itd. Meje ali nadzor nad priseljevanjem vzdržujejo *status quo* globalnih neenakosti. Primer tovrstnih delitev je dejstvo, da se lahko določene skupine ljudi iz »globalnega juga« pripre in se jih predstavlja kot varnostno grožnjo, medtem pa se državljanov globalnega severa ne more pripreti zaradi administrativnih razlogov, kot je izguba osebnega dokumenta.

Vprašanji nadzora nad priseljevanjem in nacionalnih meja sta tesno povezani s samim vprašanjem državljanstva, slednji pa z identiteto: »Na Malti ni nobenega državljanstva. Otroci, rojeni na Malti, so brez državljanstva. Nekateri bodo zdaj stari osemnajst let in nimajo nobenega upanja. Njegov oče je še vedno zavržen. In ta otrok je bil tu rojen« (A17). Pričevanje sogovornika dobro kaže, da zaradi neurejenih statusnih razmer, izključevanje migrantov iz polja pravic povzroča krizo identitete, ko jih nedefinirani statusi držijo v »pomanjkanju dolgoročne perspektive« (D30). Govorec se nadalje sprašuje: »Kdo sploh bomo?« (D31). Ker niso upravičeni do pokojnin, se sprašuje, kako bodo sploh preživeli v starosti: »To je zelo težko sprejeti, sploh če na Malti živiš že veliko časa in prispevaš v malteško ekonomijo s svojim delom, davki in ostalimi finančnimi izdatki« (D31). Omeni, da so mu pri vlogi za državljanstvo rekli, da so oni mlada država, da je vrsta dolga in da nekateri čakajo na rešitev vloge že več kot dvajset let. Po drugi strani sem že uvodoma v diplomskem delu omenil, da Malta dopušča možnost nakupa državljanstva, a si to lahko privoščijo le zares premožni in redki posamezniki. Pri tem lahko pritrdimo Balibarjinim konceptom evropskega apartheida, za katerega pravi, da je ustvarjanje notranjih in zunanjih mej največji institucionalni rasizem v Evropski uniji (Zorn 2004).

Sogovornik iz migrantske nevladne organizacije to vlogo države in politike le potrdi s stališčem, da bo rasizem v prihodnosti velik problem in žrtve: »mi smo žrtve, migranti, begunci in Maltežani. Ampak kdo ima denar? Podjetja in vlada povzročata težave. Če bodo tako ravnali z ljudmi, se bodo začeli pobijati med seboj« (B5). Sogovorniki so tudi povedali, da razmere na trgu zaposlovanja sploh niso urejene. Sogovornik mi je povedal, da »več 1000 migrantov dela na črno, brez dovoljenja. Če sem domačin, ne morem delati kot ti po tako nizki ceni. Kaj to pomeni? Domačini te »tepejo«, ker jim jemljemo službe. To je realnost. Ampak kaj je razlog, da se to vse dogaja? Vlada.« Pri tem lahko vidimo, kako sama država ustvarja nestrpnost in rasizem med migranti in domačini.

9. Sklepi

V diplomskem delu sem poskušal odgovoriti na vprašanja, ali profesionalni socialni delavci in delavke ter zaposleni v migrantskih nevladnih organizacijah pri svojem delu delujejo iz antirasistične perspektive socialnega dela. V poglavjih, v katerih sem pojasnil teorije in metode antizatiralnega, antidiskriminacijskega in antirasističnega socialnega dela, sem prikazal, da tovrstno socialno delo uporablja številne metode na individualni, skupnostni in tudi politični ravni. Z raziskavo sem prikazal, da na političnem makro nivoju iz perspektive antirasističnega socialnega dela delujejo predvsem migrantske nevladne organizacije. Profesionalni socialni delavci se tovrstnih metod političnega pritiska za spremembe zakonodaje, lobiranja vlade in s tem zahteve po enakopravnosti ne poslužujejo in rajši delujejo na mikro nivoju socialnega dela s posameznim primerom. Eden izmed razlogov je lahko dejstvo, da socialne delavke in delavci delujejo v okviru vladnih institucij ali pa je njihova nevladna organizacija financirana s strani države oz. javnih razpisov in bi s kritiko razmer lahko ogrozili lastno službo ali povzročili prenehanje financiranja same organizacije. Pri tem rezultatu, ki je vezan na moje ugotovitve na primeru Malte, je treba tudi opozoriti, da sem v raziskavi opravil intervju le s socialnima delavkama, ki delujeta v centru za tujce, in posplošitev rezultata na socialne delavce, ki delujejo izven vladnih institucij, ni reprezentativna. Pri obeh socialnih delavkah ugotavljam močnejše izraženo antirasistično delo na mikro nivoju, predvsem pri zagovorništvu na individualni ravni, izobraževanju, informiranju migrantov, spremljanju posameznikov k zdravniku in po mojem mnenju najpomembnejše, zagovorništvo posameznikov pred komisijami, ki odločajo o njihovem statusu mednarodne zaščite.

Zagovorništvo na osebni ravni je pri migrantskih nevladnih organizacijah manj prisotno. Rezultati kažejo razlike tudi znotraj samih migrantskih organizacij, med katerimi je migrantska nevladna organizacija za ženske v celoti usmerjena v antirasistične metode na mikro nivoju, s tem pa tudi na zagovorništvo na osebni ravni. Raziskava je pokazala, da zaposleni v migrantskih nevladnih organizacijah veliko širše prepoznavajo rasizme na osebni, kulturni in institucionalni ravni, kar lahko pripišemo dejstvu, da so sami deležni rasizma na vseh ravneh. Raziskava pokaže, da

prav s to izkušnjo migranti v migrantskih nevladnih organizacijah uporabljajo načela in metode antirasističnega socialnega dela širše kot socialni delavki, zato lahko drugo hipotezo potrdim. Poudariti je treba, da je raziskava potrdila dvome številnih avtorjev, ki trdijo, da je v centrih za tujce težko zasledovati vrednote in etiko socialnega dela. Kot opozarja Humphries (2004: 38), je »govor o antirasistični in antizatiralski praksi v socialnem delu nesmisel, lastna prevara in hipokrizija« (lasten prevod), kadar socialni delavci vzdržujejo sisteme zatiranja nad migranti. Raziskava je pokazala, da socialni delavki v Centru Marsa v celoti ne sledita perspektivi antirasističnega socialnega dela. Na podlagi rezultatov raziskave zato prvo hipotezo delno zavračam, ob ponovnem opozorilu, da vzorec socialnih delavk v raziskavi nikakor ni zadosten.

Določenih pomembnih vidikov socialnega dela z obravnavano skupino uporabnikov diplomsko delo zaradi osredotočenosti na prosilce za mednarodno zaščito in begunce ni obravnavalo. Med pomembnejšimi temami, ki so bile izpuščene in bi ponudile dodaten uvid v prakso antirasističnega socialnega dela, je zagotovo položaj nedokumentiranih migrantov kot izrazito ranljive skupine. Medtem ko študija primera Malte ni omogočila uvida v to problematiko (zaradi otoške lege in nanjo vezane vrste prihodov prosilcev za mednarodno zaščito in drugih migrantov na Malto preko morja in po zraku, ki so »dokumentirani«), za širši evropski in globalni kontekst nedokumentirani migranti predstavljajo izziv za socialne delavke in druge deležnike predvsem na področjih politike pripora in deportacije, pomanjkanja socialnih pravic ter drugih osnovnih pravic, vključno z dostopom do zdravstvene oskrbe, izkoriščanja in trgovine z ljudmi. Antirasistično socialno delo z nedokumentiranimi migranti bi moralo zato obsegati tako individualno podporo pri urejanju dostopa do storitev in pravic, ki so osebam brez pravno-formalnega statusa onemogočene, prav tako pa tudi delo na ravni zagovornišтва in spremembe politik ter politične akcije.

V diplomskem delu sem se z izvedbo intervjuja z ustanoviteljico migrantskega društva za ženske posebej posvetil dvojni ranljivosti, do katere prihaja v kontekstu migracij žensk. Dodatno bi lahko podrobneje raziskal tudi druge mnogotere oblike ranljivosti, ki sem jih omenil v drugem poglavju, in nanje navezal možnost aplikacije metod antirasističnega in širšega antizatiralnega socialnega dela.

Prav tako bi bilo zanimivo podrobneje raziskati tudi organiziranost drugih migrantskih skupnosti na Malti, kot so filipinsko, rusko in srbsko združenje. Tudi

državljeni t. i. »tretjih držav« (države, ki niso članice EU) se soočajo s številnimi izzivi (med katerimi so posebej pereča začasna dovoljenja za prebivanje), hkrati pa so se na Malti dobro organizirali v društva, ki volijo svoje predstavnike in so torej interno politično organizirana. Navsezadnje je za namen dolgoročnih in daljnosežnih sprememb v neki družbi pomembna zmožnost politične participacije in soodločanja v skupnosti. Medtem ko se diplomsko delo posebej ni ukvarjalo s temi vprašanji, je tako v malteškem kontekstu kot tudi drugje pomanjkanje političnih pravic oz. pomanjkanje volilne pravice (razen na lokalnem nivoju, saj številne države omogočajo participacijo tujih državljanov s stalnim bivališčem) ključno vprašanje, saj omejuje vpliv, ki bi ga lahko migranti različnih statusov imeli na sooblikovanje življenja v novi skupnosti. V tem kontekstu je lahko pomembna tudi vloga socialnih delavcev, da lobirajo za tovrstne spremembe in s tem priborijo perspektivo ljudem, vendar pa je pogoj za tovrstno socialno delo neodvisnost in samostojnost socialnih delavcev. Kot je bilo prikazano v diplomskem delu, se socialno delo s prosilci za mednarodno zaščito in migranti (v manjši meri tudi z begunci) večinoma odvija v okviru državnih institucij, kot so azilni domovi, centri za pridržanje, zavodi za zaposlovanje in centri za socialno delo, kar je omejitev za kritično in samostojno delovanje socialnih delavcev.

V tem smislu se pomembna vloga antirasističnega socialnega dela odvija v civilno-družbenih organizacijah, znotraj migrantskih društev in v okviru samoorganizujoče se migrantske skupnosti. Kot je bilo prikazano v študiji primera, migranti sami socialno delo razumejo širše, in sicer svoje aktivnosti ter dejavnosti svojih društev razumejo kot socialno delo. Sicer teoretiki na področju antirasističnega socialnega dela opozarjajo na pomembnost socialnega dela, ki ga izvajajo pripadniki manjšin, vendar se posebej ne osredotočajo na socialno delo, ki se ga izvaja v prostovoljnih migrantskih društvih in drugih oblikah organiziranja migrantov. Kot zaključek želim izpostaviti tudi poziv intervjuvanca B, da se mora socialno delo izvajati v državah izvora, tam, kjer ljudje najbolj trpijo, preden se podajo na nevarno pot po Mediteranu. V tem kontekstu bi bilo vredno razmisliti o mednarodnem antirasističnem socialnem delu, s katerimi bi krepili moč lokalnih skupnosti.

10. Uporabljena literatura

Aditus foundation, Jesuit Refugee Service (2015), *Asylum Information Database Country Report Malta*. Dostopno na: <http://www.asylumineurope.org/reports/country/malta> (15. april 2016)

Arendt, H. (2003), *Izvori totalitarizma*. Ljubljana: Študentska založba.

Asylum Information Database (2015), *Country Report Malta 2015*. Dostopno na: http://www.asylumineurope.org/sites/default/files/report-download/aida__malta_third_update_final_0.pdf (10. avgust 2015).

Balibar, E. (2002), *Politics and the Other Scene*. London; New York: Verso.

Bartoli, A. (2013), *Anti-racism in Social Work Practice*. St. Albans: Critical Publishing Ltd. (Kindle edition).

Bercht, S. (2005), Od kod družbeno zavračanje prosilcev za azil. *Socialno delo*, 4, 4/5: 287 – 302.

Bhatti-Sinclair, K. (2011), *Anti-Racist Practice in Social Work*. Palgrave: Macmillan.

Brendler-Lindqvist, M., Norredam, M., Hjern, A. (2014): Duration of residence and psychotropic drug use in recently settled refugees in Sweden - A register-based study. *International Journal for Equity in Health*, 13:122. Dostopno na <http://www.equityhealthj.com/content/13/1/122#B12> (28. maj 2016).

Cassar, C., Gauci, J. (2015): The Malta Human Rights Report 2015. Dostopno na: http://www.pfcmalta.org/uploads/1/2/1/7/12174934/final_malta_human_rights_report_.pdf (28. maj 2016)

Convention and Protocol Relating to the Status of Refugees (1951, 1967). Dostopno na: <http://www.unhcr.org/3b66c2aa10.html> (28. maj 2016).

Direktiva 2013/32/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. junija 2013 o skupnih postopkih za priznanje ali odvzem mednarodne zaščite (2013). Dostopno na: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/HTML/?uri=CELEX:32013L0032&from=sl> (28. maj 2016).

Dominelli, L. (1988), *Anti-racist social work*. Basingstoke: Macmillan Education.

- (1995), Antirasistične perspektive v evropskem socialnem delu. *Socialno delo*, 34, 3: 181 – 194.

- (2008), *Anti-racist Social Work*. Basingstoke; New York: Palgrave Macmillan (tretja izdaja).

Dominelli, L., Lorenz, W., Soydan, H. (ur.) (2001): *Beyond racial divides: Ethnicities in Social Work Practice*. Aldershot: Ashgate.

European Commission Against Racism and Intolerance (2013): *ECRI Report on Malta (Fourth monitoring cycle)*. Dostopno na: <http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/ecri/Country-by-country/Malta/MLT-CbC-IV-2013-037-ENG.pdf> (15. avgust 2015).

European Council on Refugees and Exiles: *Vulnerable groups*. Dostopno na <http://www.ecre.org/topics/areas-of-work/protection-in-europe/93-vulnerable-groups.html> (5. september 2015)

European Federation of Food, Agriculture and Tourism Trade Unions: General Workers Union, *Migrant Workers' Within Malta's Scenario*. Dostopno na: <http://www.agri-migration.eu/docs/Migrant%20Workers%20english%20translation.pdf> (28. maj 2016)

European Migration Network (2014): *Asylum and Migration Glossary 3.0: A Tool for Better Comparability*. Dostopno na: http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/networks/european_migration_network/docs/emn-glossary-en-version.pdf (28. maj 2016).

Eurostat (2016), *Asylum Statistics*. Dostopno na: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Asylum_statistics (28. maj 2016).

Evropska komisija (2015 a): *Eurobarometer*. Dostopno na http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb83/eb83_fact_mt_en.pdf (7. september 2015)

- (2015 b): *Standard Eurobarometer 83*. Dostopno na: http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb83/eb83_first_en.pdf (28. maj 2016)

Flaker, V. (2012), *Direktno socialno delo*. Ljubljana: Založba / *cf.

Gauci, J., Pisani, M. (2013): *Racism and Related Discriminatory Practices in Malta*. Dostopno na: http://www.academia.edu/3071727/ENAR_Shadow_Report_racism_and_related_discriminatory_practices_in_Malta (28. maj 2016).

Gillborn, D. (2006): Critical Race Theory and Education: Racism and Antiracism in Educational Theory and Praxis. *Discourse: Studies in the Cultural Politics of Education*, 27 (1): 11-32. Dostopno na: <http://eprints.ioe.ac.uk/1661/1/Gillborn2006critical11.pdf> (28. maj 2016).

Global Detention Project (2014), *Malta Immigration Detention*. Dostopno na: <http://www.globaldetentionproject.org/countries/europe/malta/introduction.html> (20. maj 2016).

Golinowksa, S. (2008): *The Impact of Migration on Welfare Systems and Social Services – European Sending Countries*. Dostopno na https://www.researchgate.net/publication/239575789_The_Impact_of_Migration_on_Welfare_Systems_and_Social_Services_-_European_Sending_Countries (9. september 2015)

Hayes, D. (2004), *Social work, Immigration and Asylum*. London; Philadelphia: Jessica Kingsley Publishers.

Healy, K. (2005), *Social Work Theories in Context*. Palgrave: Macmillan.

Humphries, B. (2004): An Unacceptable Role for Social Work: Implementing Immigration Policy. *British Journal for Social Work*, 34 (1): 93-107.

International Federation of Social Work (2012), *Policy Issue: Refugees*. Dostopno na <http://ifsw.org/policies/refugees/> (28. maj 2016).

Lussi, P., (1991): *Systemische Sozialarbeit*. Haupt, Bern. (prevod dveh delov knjige, prevedel B. Mesec)

Mednarodna organizacija za migracije (2006), *Glosar migracij*. Dostopno na: http://publications.iom.int/system/files/pdf/iml_8_slo.pdf (28. maj 2016).

- (2011), *Glossary in Migration*, International Migration Law, Series No. 25. Dostopno na: <http://www.epim.info/wp-content/uploads/2011/01/iom.pdf> (28. maj 2016).

- (2015), *How the World Views Migration: IOM - Gallup World Poll*. Dostopno na: <http://www.iom.int/cms/en/sites/iom/home/news-and-views/press-briefing-notes/pbn-2015/pbn-listing/how-the-world-views-migration-io.html>. (20. maj 2016)

- (2016 a), *Mixed Migration Flows in the Mediterranean and Beyond*. Dostopno na: <http://doe.iom.int/docs/Flows%20Compilation%202015%20Overview.pdf> (28. maj 2016)

- (2016 b), *Migration Flows – Europe*. Dostopno na: <http://migration.iom.int/europe/> (28. maj 2016)

Malta Migration, *Brief History of the Islands of Malta and Gozo*. Dostopno na: <http://www.maltamigration.com/about/malta.shtml> (8. september 2015).

Maltese Citizenship Act (2014), CAP. 188, Individual Investor Programme of the Republic of Malta Regulations. Dostopno na: <http://www.justiceservices.gov.mt/DownloadDocument.aspx?app=lp&itemid=25921&l=1> (15. avgust 2015).

McKay, L. (2014): *Severe forms of Labour Exploitation: Supporting Victims of Severe Forms of Labour Exploitation in Having Access to Justice in EU Member States*. Dostopno na: http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/severe-labour-exploitation-country_mt.pdf (28. maj 2016).

Mesec, B. (2007), *Metodologija raziskovanja v socialnem delu II*. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za socialno delo.

Migration Observatory (2016): *Mixed Migration: Policy Challenges*. Dostopno na: <http://www.migrationobservatory.ox.ac.uk/policy-primers/mixed-migration-policy-challenges> (15. april 2016).

Milošević-Arnold V., Postrak M. (2003), *Uvod v socialno delo*. Ljubljana: Študentska založba.

National Commission for the Promotion of Equality NCPE (2010): *Underreporting Discriminatory Incidents in Malta – A Research Study*, Dostopno na: https://ncpe.gov.mt/en/Documents/Projects_and_Specific_Initiatives/Strengthening_Equality_Beyond_Legislation/underreporting.pdf (28. maj 2016)

- (2012): *Immigrant and Ethnic Minority Groups and Housing in Malta - A Research Study*. Dostopno na: [https://ncpe.gov.mt/en/Documents/Projects_and_Specific_Initiatives/I_m_Not_Racist/immrb_research\(1\).pdf](https://ncpe.gov.mt/en/Documents/Projects_and_Specific_Initiatives/I_m_Not_Racist/immrb_research(1).pdf) (28. maj 2016).

- (2014): *Annual Report 2014*. Dostopno na: [https://ncpe.gov.mt/en/Documents/Our_Publications_and_Resources/Annual_Reports/NCPE%20AR%202014%20Blue%20photos%20Lo-res%20\(2\).pdf](https://ncpe.gov.mt/en/Documents/Our_Publications_and_Resources/Annual_Reports/NCPE%20AR%202014%20Blue%20photos%20Lo-res%20(2).pdf) (28. maj 2016).

Okitikpi, T., Aymer, C. (2010), *Key Concepts in Anti-discriminatory Social Work*. London: Sage Publications Ltd.

Pravno-informacijski center nevladnih organizacij, (2014), *Tujci, begunci, migranti*. Dostopno na: <http://pic.si/clovekove-pravice/tujci-begunci-migranti/> (20. maj 2016).

Schembri Orland, K. (2015): *Asylum Report Shows Living Conditions in Open Centres are Challenging*. *Malta Independent*, 1. 4. 2015. Dostopno na: <http://www.independent.com.mt/articles/2015-04-01/local-news/Asylum-reportshows-living-conditions-in-open-centres-are-challenging-6736133086> (8. september 2015).

Splošna deklaracija človekovih pravic (1948). Dostopno na http://www.ohchr.org/EN/UDHR/Documents/UDHR_Translations/slv.pdf (28. maj 2016).

Svetovna banka: *Forced Displacement*. Dostopno na: <http://www.worldbank.org/en/topic/fragilityconflictviolence/brief/forceddisplacement> (28. maj 2016).

- (2016), *Migration and Remittances Recent Developments and Outlook*. Dostopno na: <http://pubdocs.worldbank.org/pubdocs/publicdoc/2016/4/661301460400427908/MigrationandDevelopmentBrief26.pdf> (28. maj 2016).

Šugman Bohinc, L. (1997), Epistemologija socialnega dela. *Socialno delo*, 36, 4: 289 – 308.

- (2003), Pripovedovanje zgodb v socialnem svetovanju in psihoterapiji. *Socialno delo*, 42, 6: 377 – 383.

- (2005), Kibernetika psihoterapije – razvijanje učinkovite postmoderne dialoške prakse. V: Bohak, J., Možina, M. (ur.). *Četrty študijski dnevi Slovenske krovne zveze za psihoterapijo, Rogla*. Zbornik prispevek: 156 – 163.

- (2010), Od objektivizma h konstruktivizmu in socialnemu konstrukcionalizmu v sistemski psihoterapiji, *Kairos. Slovenska revija za psihoterapijo*, 4: 1-2: 51 – 56.

Thompson, N. (1995), V podporo antidiskriminacijski akciji. *Socialno delo*, 34, 5: 273 – 280.

Visoki komisariat Združenih narodov za begunce (2010), *Submission by the United Nations High Commissioner for Refugees for the Office of the High Commissioner for Human Rights' Compilation Report - Universal Periodic Review: Malta*. Dostopno na: <http://www.refworld.org/pdfid/5270d6fb4.pdf> (17. februar 2016).

- (2014 a), *Global Trends Report, Forced displacement*. Dostopno na <http://www.unhcr.org/cgi-bin/texis/vtx/home/opendocPDFViewer.html?docid=556725e69&q uery=asylum%20seekers%20malta> (15. april 2016)

- (2014 b), *Mid-year Trends 2014*. Dostopno na: <http://www.unhcr.org/54aa91d89.html> (20. maj 2016).

- (2015 a), *Why Malta needs to accede to the UN Statelessness Conventions*. Dostopno na: <http://www.unhcr.org/mt/news-and-views/north-africa-situation/783-why-malta-needs-to-accede-to-the-un-statelessness-conventions-> (15. april 2016).

- (2015 b), *Data at a Glance*. Dostopno na: http://www.unhcr.org/mt/index.php?option=com_content&view=article&id=113&Itemid=110 (20. maj 2016)

- (2015 c) *Worldwide displacement hits all-time high as war and persecution increase*. Dostopno na: <http://www.unhcr.org/558193896.html> (28. maj 2016).

- (2016 a) *Caring for the Vulnerable*. Dostopno na <http://www.unhcr-centraleurope.org/en/what-we-do/caring-for-the-vulnerable.html> (5. maj 2015).

- (2016 b), *Malta Asylum Trends*. Dostopno na: <http://www.unhcr.org/mt/charts/> (15. april 2016).

- (2016 c): *Global Trends: Forced Displacement in 2016*. Dostopno na: <http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/576408cd7.pdf> (21. 6. 2016)

- *Konvencija o beguncih*. Dostopno na: <http://www.unhcr-centraleurope.org/si/viri/konvencije/konvencija-o-beguncih.html> (5. september 2015)

Urh, Š. (2009), *Etično občutljivo socialno delo z Romi*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo (doktorska disertacija).

Ustava Republike Malte. Dostopno na: <http://justiceservices.gov.mt/DownloadDocument.aspx?app=lom&itemid=8566> (28. maj 2016)

Williams C., Soydan, H., Johnson, M. (ur.) (1998), *Social Work and Minorities: European perspectives*. London: Routledge.

Williams, C., Mekada, G. (2014), A World on the Move: Migration, Mobilities and Social Work. *British Journal of Social Work*, Volume 44: 1 – 17. Dostopno na: http://bjsw.oxfordjournals.org/content/44/suppl_1/i1.full (6. september 2015).

Zakon o mednarodni zaščiti (2016), *Ur. l. RS št. 22/16 (ZMZ-1)*. Dostopno na: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO7103> (28. maj 2016).

Zaviršek, D. (2005), Tleči razizem zahodnih demokracij. *Socialno delo*, 44, 4/5: 251 - 258.

Zaviršek, D., Zorn, J., Videmšek, P. (2002), *Inovativne metode v socialnem delu: opolnomočenje ljudi, ki potrebujejo podporo za samostojno življenje*. Ljubljana, Študentska založba.

Zorn, J. (2014), *Undocumented migrants and detention facilities*. Encyclopedia of social work. Dostopno na: <http://socialwork.oxfordre.com/view/10.1093/acrefore/9780199975839.001.0001/acrefore-9780199975839-e-1066?rskey=NYYRXP4&result=729> (28. maj 2016).

- (2003): Antirasistična perspektiva v socialnem delu: Kako prepoznati razizem v vsakdanjem življenju in kulturna kompetentnost služb. *Socialno delo*, 42, 4/5: 303 – 310.

- (2004), Države Evrope ni? V: Balibar, E.: *We, the people of Europe? Reflections on transnational citizenship*. Princeton University Press, Princeton, Oxford (339 – 345).

- (2005), Strategija izključevanja begunk, beguncev oziroma prosilcev za azil in oseb brez statusa, *Socialno delo*, 44, 4/5: 259 – 275.

- (2008), Ljudje brez pravic do pravic in vloga socialnega dela, Prispevek na konferenci: str. 115-131

11. Priloge

11.1 Intervju z African Media Association in Malta Migrants

N: Zaradi transkripcije za diplomsko nalogo bi prosil, če lahko najin pogovor snemam, se strinjate?

A: Seveda, ni problema.

N: Zastavil bi vam prvo vprašanje, in sicer me zanima, ali mi lahko poveste kaj o vaši organizaciji African Media Association. Kako ste jo ustanovili in pa nekaj o vas, kako dolgo delate tu, kakšno je vaše ozadje?

A: Začel bom z mojim ozadjem. Ime mi je A, prihajam iz Somalije in sem novinar. Biti novinar v Somaliji ni preprosto, je zelo zelo težko. Delal sem v Mogadišu, glavnem mestu Somalije. Moje delo je bilo pisanje člankov za lokalni časopis, delal sem na lokalnem radiju in občasno pisal članke. Tam se nahaja ekstremistična skupina Al-shabaab, ki so hoteli, da se jim pridružim, ampak sem bil proti, saj so v Mogadišu ubili veliko novinarjev, tudi mojih prijateljev. Ko sem jih zavrnil, so mi dali pogoj: rekli so, da če se jim ne pridružim, me bodo v naslednjih treh dneh ubili. To situacijo sem povedal mami, ki mi je svetovala, naj grem v drugo mesto, to je bolje, kot da ostanem v Mogadišu. Šel sem na vzhod države v mesto Bosaso, ki se nahaja v delu Somalije Puntland. Tam sem spet začel delati kot novinar na lokalnem radiju in pa kot poročevalec na mediju (Erin), ki ima sedež v Nairobiju. Poročal sem o problemih, povezanih s človekovimi pravicami v regiji, kot na primer o ženskah, o ljudeh iz bark, o vsem, kar se dotika človekovih pravic. Ko sem živel v Mogadišu, je bilo 2007, in 2011 me je spet klical Al-shabaab: oglašil sem se »Prosim, kdo je«, bil je novinar, ki je delal z nami. Rekel je »Ahmed, ko si živel v Mogadišu, si zavrnil sodelovanje z nami, zdaj živiš v Bosasi in še vedno poročaš o stvareh, ki so proti Islamu, torej nisi Islam, nisi Musliman, zato te bomo ubili, ali pa prenečaj delati to, kar delaš«. Rekel sem mu, da bom odnehal: »Prosim oprostite mi, nehal bom«. Potem je rekel OK, če

ne boš odnehal, te bomo ubili, ker hodiš skupaj z Združenimi narodi in ti so nas zavzeli ter kristjani so, zato moraš prenehati s tem in rekel sem da bom. Poskušal sem prekiniti, vendar sem še naprej opravljal svoje delo. Maja 2013 se je začel spopad med vojsko Puntlanda in milico Al-shabaabom. Zaradi teh bojov je v goratem predelu umrlo veliko civilistov. Šel sem tja kot novinar in pripravil nekaj prispevkov za radio, posnel nekaj slik, napisal nekaj člankov. Devetnajstega maja me je poklical eden izmed članov Al-shabaaba in rekel, da so mi dali dovolj časa, več priložnosti in še vedno to počnem. Rekel je: »Zdaj je dovolj, ubili te bomo«, vprašal sem: »Zakaj?«. »Zato ker nisi musliman, ti si proti muslimanom«. Rekel je: »Vemo, kje je tvoj dom, vemo, po kateri poti hodiš domov, kje se videvaš s prijatelji, zato te bomo ubili v 24 urah«. Tisto noč sem molil, nisem spal doma in zjutraj sem zapustil Bosaso, kjer sem se tudi poročil in imam dva otroka, fantka. Zapustil sem ženo in fanta in odšel v Mogadiš, kjer bivajo mama, družina in sestre. Z avtomobilom sem šel do etiopske meje, kjer so me prijeli in me hoteli poslati nazaj v Somalijo, vendar je tam korupcija in sem jih podkupil. V Etiopiji sem hotel na novo zaživet, vendar če vlada izve, da si iz Somalije, novinar brez dokumentov, te aretirajo in te pošljejo nazaj. Prijatelj mi je rekel, da gre v Sudan in če hočem, da lahko grem z njim. Rekel sem, da grem. Pridružil sem se skupini tridesetih ljudi, v kateri je vsak plačal 300 ameriških dolarjev trgovcu z ljudmi. Na poti do Kartuma smo hodili tudi po 15 ur brez vode, ljudje so tudi umirali. V Kartumu sem se spet poskušal ustaliti, zaživet na novo, pomagati svoji družini, vendar je zelo težko, tudi vlada je diktatorska. Nekega dne se nas je skupina petih srečala s trgovcem z ljudmi, ki je rekel, da nas spravi čez morje (do Evrope) za 500 ameriških dolarjev. Odločil sem se, da grem, saj v Afriki ni več priložnosti. Vseeno sem mu rekel, da to ni tako lahko iti čez morje, vendar je rekel, da je enostavno. Takrat sem imel še nekaj denarja in sem rekel, da grem. Pobrli so nas z malimi avtomobili, bilo nas je 26 ljudi, potovali smo štiri dni in štiri noči, ko smo prišli na sredino puščave med Sudanom, Libijo in Čadom. Ko smo prišli, smo bili presenečeni, saj je bilo tam polno ljudi, ki so nas začeli prositi za vodo, ker smo bili novi, zato smo dajali, dajali, dajali... Potem je do nas prišel eden izmed glavnih prekupčevalcev in rekel, da naj jim ničesar ne dajemo, saj niso nič plačali. Potem je rekel, da moramo plačati 350 ameriških dolarjev. Rekel sem, zakaj, saj smo se že dogovorili s tem gospodom. Rekel je »Tiho, ne govori, plačaj, to je ukaz, drugače boš

umrl«. Ti ljudje so imeli satelitski telefon in so ga dajali ljudem, da so klicali, nekateri so ga dobili, drugi ne. Jaz ga nisem dobil, s tihotapci sem ostal mesec in pol, ker nisem vedel, kako naj kontaktiram svoje domače. Moj oče je umrl, moja mama ima malo kavarnico v Mogadišu in z denarjem, ki ga ima, pokriva življenjske stroške mojih bratov in sester. Nisem vedel, kaj naj naredim, moji prijatelji so plačali in odšli. Mene pa so začeli pretepati in mi na koncu dali telefon ter rekli, da če v dveh dneh ne plačam, me bodo ubili. Pokazali so mi ljudi, ki so že umrli. Prosil sem jih za telefon in po telefonski zvezi dobil mamu ter ji razložil situacijo. Mama je rekla, da bo plačala, po očetu smo imeli nekaj zemlje, ki jo je prodala. Tihotapci so imeli tri račune. Mama je nakazala na račun v Sudan in od tam so jim sporočili: »Imamo denar od Ahmeda, daj mu svobodo«. Takoj sem se pridružil skupini enaintridesetih ljudi s katerimi smo z malimi avtomobili potovali pet dni in pet noči. Predali so nas drugim ljudem, ki so spet zahtevali 2.500 dolarjev in sem rekel, da nimam tega denarja. Zaprli so nas v skladišče, zaprli okna, vrata in pet dni smo bilo notri. Ena noč je bila zelo vroča in bili smo brez zraka, kričali smo: »Odprite okna in vrata!«. Prišli so in jih odprli. Z dvema kolegoma smo se dogovorili, da pobegnemo in smo splezali skozi okno. Zjutraj sem srečal neke gradbene delavce in jim razložil situacijo. Povedali so mi, da poznajo nekega Somalijca, ki vodi trgovino, ostal sem z njimi in se pozneje srečal s tem Somalijcem. Rekel je, da pozna enega prekupčevalca in kateremu je potrebno plačati petsto evrov, on ti pa priskrbi ponarejene dokumente in te spravi do Tripolija. Rekel sem mu, da imam samo dvesto. Nekako se je obotavljal in rekel OK, bo drugo on pokril. V Tripoliju nisem vedel, kam naj grem, ko sem hodil, me je ustavila policija in me vprašala, če imam dokumente, od kje sem in kam grem. Rekel sem, da sem iz Somalije in da sem prosilec za azil in da nimam dokumentov. Rekli so, da sem potem ilegalno tu in me aretirali ter zaprli v zapor za petnajst dni. V zaporu sem se povezal z nekimi ljudmi in smo pobegnili. Spraševali smo, kako priti v Evropo, in so nas napotili do neke vasi zraven Tripolija, kjer je čakalo veliko ljudi. Prosil sem za telefon in poklical mamu ter ji rekel, da potrebujem osemsto dolarjev za plovbo z ladjo. Rekel sem ji, da sem v Libiji in da nimam možnosti iti nazaj, lahko grem samo naprej... Mama je rekla, da nima denarja, ampak da si bo poskušala sposoditi. Čez par dni je denar nakazala in skupaj s stoštridesetimi ljudmi sem se vkrcal na malo barko, na kateri so bili migranti različnih nacionalnosti. Vreme na morju ni bilo dobro, bilo

je valovito. Nismo imeli telefona, ne vode, ne hrane, brez kompasa. Zaradi vremena nas je neslo proti Tuniziji. Od daleč smo zagledali ladjo, bila je tunizijska mornarica. Odpeljali so nas v zapor in nas po petih dneh vkrcali v tovornjake in nas odpeljali na libijsko mejo ter nam pokazali drevo, za katero je Libija. Začeli so nas pretepati in kričati, naj gremo preko meje. Vsi smo tekli in ko smo prišli prek meje, so nas ujeli libijski policisti. Vprašali so nas, kam gremo in od kod smo prišli. Rekli smo, da prihajamo iz Tunizije in da so nas pretepali in prisilili, da gremo v Libijo. Nato so nas Libijci usmerili nazaj proti Tuniziji, tam so nas čakali ti isti policisti in smo se spet morali obrniti proti Libiji. Ko smo prišli še enkrat do njih, smo sedli na tla in jim rekli, da nas Tunizijci močno pretepajo, ne spoštujejo človekovih pravic, zato ne bomo šli nazaj: »Lahko nas ubijete«. Potem je eden izmed njih kontaktiral šefa in rekel: »Šef, tu je skupina migrantov, prišli so iz Tunizije. Kaj naj naredim?«. Šef je rekel, da nas naj naloži na tovornjake in nas odpelje v zapor v Sabrathi. Tam sem ostal približno šest dni. Eden izmed poveljnikov zapora je potreboval pomoč na kmetiji in je vprašal, kdo bi rad šel. Javilo se nas je pet iz Sudana, Gane, Čada in Somalije. Ko smo prišli na kmetijo, smo pobegnili vsak na svojo stran. Ponovno sem prišel v Tripoli, od koder sem še enkrat poklical mamo in jo prosil za osemsto dolarjev. Mama je rekla: »Ahmed, dala sem ti vse, kar imam, lahko umreš ali prideš nazaj, ne kliči me več, ker sem odgovorna za tvoje brate in sestre, tvoja sinova in ženo. Nimam denarja, da bi pokrila osnovne potrebe za življenje, imamo samo to kavarno, ti pa hočeš samo denar, ne morem.« in je odložila telefon. Naslednji dan sem jo še enkrat klical in rekel »Mama, jaz sem tvoj sin, če ostanem tu, bom umrl. Me nimaš rada?«. Potem je rekla, da bo poskušala najti še nekaj denarja, in ga je, vzela je še eno posojilo in nakazala tihotapcem. Šel sem s čolnom, ki je bil večji od prvega, bilo je približno stopetindvajest ljudi. Imeli smo kruh, vodo in tudi kompas, vreme je bilo dobro. Tihotapci so nam dali številko od italijanske in malteške obalne straže ter satelitski telefon. Rekli so nam: »Kompas je tako, ko pridete na Sredozemsko morje, more kazati tako«. Potovali smo dva dni in dve noči, porabili smo zaloge vode in kruha, bili smo lačni, dehidrirani, nekateri so oslabei, drugi so kričali: »Gremo nazaj v Libijo!«, drugi spet: »Gremo naprej, gremo naprej, zelo smo blizu!«. Po štirih dneh smo bili obupani, mislili smo, da bomo umrli. Naslednje jutro nam je kompas pokazal, da smo v evropskih vodah, in smo začeli vriskati: »Uspelo nam jeeee, jeeee!«.

Poklicali smo italijansko obalno stražo in rekli, da smo majhen čoln in potrebujemo pomoč. Verjetno so zasledili naš signal in rekli, da smo zelo blizu Malte, naj gremo tja. Poklicali smo malteško številko in rekli: »Smo čoln stopetindvajset migrantov, pomagajtee nam, pomagajtee nam!«. Prišli so in nas rešili ter izkrcali v pristanišču v Msidi. Naredili so vrsto vseh nas in nas vklenili.

Vprašal sem enega izmed policistov, zakaj tako ravnaajo z nami, nismo kriminalci. Odgovoril je, da je takšen zakon in da nas bodo dali v center za pridržanje, po tem bomo dobili svobodo. Vzeli so nam prstne odtise in nas nastanili v center. Ko sem videl center, sem bil zelo šokiran, to ni dobro, nisem hotel priti sem. Tam sem bil pet mesecev. V centru je zelo uničujoče, tam si kot v zaporu, izoliran si, si kot žival v kletki. Imaš le eno uro svetlobe, potem te naženejo nazaj notri in zaprejo vrata. Nič ne moreš, nemočen si. Nekateri so zavrtnjeni in ostanejo notri eno leto in šest mesecev, nekateri dobijo svobodo po nekaj mesecih. Ko sem bil notri tri mesece, sem izpolnil vlogo za azil pri komisiji. Po dveh mesecih sem imel dva intervjuja s komisarjem za begunce. Ko sem bil v priporu pet mesecev, nisem imel nobene priložnosti poklicati moje družine razen en dan, ker je prepovedano uporabljati komunikacije znotraj pripora. Tisti dan, ko sem šel na čoln, sem rekel mami: »Oprosti mi, če ne umrem, te bom poklical«. Zadnji dan v petih mesecih mi je Rdeči križ Malta dal priložnost, da pokličem domov. Poklical sem mamo in rekel »Zdravo mama«. Mama je začela jokati in govoriti: »Kaj se dogaja s tabooo, zakaj me ne pokličeš, mislila sem, da si umrl na Mediteranu«. Rekel sem, da nisem umrl in da sem v zaporu na Malti in da upam, da bom kmalu na svobodi in jo ponovno pokličem. Potem je rekla: »Bog ti pomagaj, moj sin«. Po treh dneh sem dobil svobodo in begunsko zaščito. Ko sem prišel ven, sem šel v odprti center Marsa. Začel sem živeti, takoj sem kontaktiral različne medije in jim povedal, da sem novinar iz Somalije, ki je ušel mučenju in če mi lahko dajo kakšno delo. Eni so rekli, da ni variante, drugi, da mogoče v prihodnosti. Potem sem govoril s socialno delavko Sandro v Marsa centru in jo vprašal, kaj naj naredim. Rekla je, da pozna Davida, ki je Anglež in vodi nek program, ter da ga lahko kontaktiram in mu vse povem, tudi da imam certifikat, da sem novinar. Govoril sem z Davidom in je rekel, da nima nič takšnega, da bi pa lahko naredili neko zadevo, preko katere bi dajali informacije migrantom. Tako smo se odločili, da vzpostavimo African Media Association. Prijavili smo se tudi na razpis za financiranje in dobili denar od

organizacije SOS Malta. Tako smo začeli dajati informacije migrantom. Uporabljamo dva jezika, angleščino in somaljščino. Radijski program je večinoma v somaljščini, članki na spletni strani pa v angleščini in jih prevajamo v somaljščino. Radijski program oddajamo tudi preko interneta. Dogajanje na Malti spremljamo in ga dajemo na internetno stran, na Facebook in Twitter. Načrtujemo tudi, da bomo oddajali v vseh jezikih, ki jih govorijo migranti, ki prihajajo iz Afrike. »Ljudje iz čolnov«, ki pridejo na Malto, ne znajo ne angleško ne malteško, zato potrebujejo informacije, ki jih lahko razumejo. To je to, kar počnemo zaenkrat. Zadovoljen sem z življenjem tu, veliko napora sem vložil v to. Zaprošil sem vlado za združevanje družine, dobil sem dovoljenje ter letalske karte in družina je zdaj tu.

N: Kakšna se vam zdaj zdi situacija v centru za pridržanje? Če dobro razumem, je dve leti od takrat, ko ste bili tam.

A: Zdaj se bo spremenila zakonodaja. Prej si bil lahko zaprt tudi eno leto in osem mesecev, zdaj po novem zakonu, ki ga bodo sprejeli konec tega meseca, boš lahko notri največ tri mesece, torej če te zavrnejo ali ti dajo kakšno zaščito.

N: Vprašal bi glede medijev. ECRI je v poročilu zapisal, da se vlada mora truditi in sprejeti ukrepe, da mediji ne bodo poročali sovražno o migrantih in se izogibali rasističnim opazkam, da morajo spodbujati k enakosti...

A: Ne! Nobene enakosti ni. Ko govorimo o medijih, vladi... Vedno so rasisti. Zanikajo tvoje pravice. Dajo ti papir in ti povejo, da imaš te in te pravice, ko greš v pisarno za nekaj, ti tam povejo, da niso odgovorni za to. Kažeš jim papir, ki si ga podpisal in na katerem piše, da imaš pravico... Pa nič. Ni pravice in enakosti na Malti. Ni enakosti na trgu dela, v izobraževanju...

N: Kaj pa v medijih?

A: Mediji vedno prikazujejo negativno stran. Na primer. Povejo da prihaja dvesto ljudi, sploh v letih 2013 in 2014, ko nas je bilo veliko, očitno kažejo, da nas nočejo.

Takrat sem pisal članke o tem, absolutno so proti, potrebujemo medijsko etiko. Nekateri so res aktivni, se zavzemajo za enakost, druga stran pa je problem. Kot Afričani na Malti se soočamo z diskriminatornim govorom in ksenofobnim obnašanjem predvsem zaradi barve kože, ki jo prinašamo iz izvirne države. Na primer ljudje iz Bližnjega vzhoda se nemudoma integrirajo v malteško družbo, v nasprotju z nami, ki imamo črno kožo.

N: Kakšna je percepcija dojemanja rasizma, diskriminacije med organizacijami, nevladnih organizacij, ki so podobne vaši. Kakšne rešitve iščete v skupnosti, v povezavi z vlado?

A: Ko se pogovarjamo z migranti ali begunci o zakonih... Zakoni na Malti niso dovolj. Ne dajo ti razvidne pravice, zakoni nam ne dajo polnih pravic...Ne vemo, kaj so naše pravice...

N: Kako to vidite v vsakodnevem življenju? Navedite en primer, ali je to šolstvo, zdravstvo, socialne storitve...

A: Vsepovsod. Ne izobražujejo se, ker so vsak dan priča diskriminaciji in so razočarani, strah jih je. Zdaj, 19. julija imamo demonstracije v Valletti, ker se soočamo z veliko rasizma. Prebrali bomo izjavo. Smo različne migrantske organizacije. Vlada nas je sicer že sprejela, vendar zdaj hočemo s tem protestom poslati naš glas v svet preko tujih medijev, Evropski uniji, Združenim narodom, v Bruselj, kjer že poznajo naše težave, s katerimi se srečujemo, predvsem zaradi barve kože... Veliko je težav na Malti. Vedno smo bili tiho, nismo se oglašali, vendar smo prejšnji mesec sprejeli odločitev, da bomo demonstrirali za vsako kršitev naših pravic, dokler ne dobimo pravic, ki nam pripadajo, ker rasistični ljudje, ki so proti nam, imajo demonstracije na vsake tri mesece in govorijo: »Ti črnci nam bodo vzeli državo, v prihodnjih dvajsetih letih bo voditelj države črnc«. Tu imam otroke in ženo, vsi smo begunci in želimo imeti tu prihodnost ter poskušamo braniti svoje pravice, potrebujemo enakost, bog je dal vsem ljudem enake pravice, lažje se Združenim narodom, kako dobro delajo z migranti in dajejo to, to in to, kako jim pomagajo... na

primer, na enoletno dovoljenje za prebivanje čakaš osem mesecev, te zavrnejo in spet čakaš osem mesecev. Vsa dan se naša skupnost pritožuje, pritožuje... Tako da se trudimo. Na Malti npr. ni nobene integracijske politike, dokumenta, strategije.

N: Pred nekaj tedni so sprejeli strategijo za integracijo migrantov iz tretjih držav, ki pa ne vključuje beguncev in prosilcev za azil, saj je EU financirala pripravo strategije samo za to skupino migrantov..

A: Ja, poznam, hotel sem priti na tisti sestanek, ampak sem imel drug pomemben sestanek. Lahko ti pokažem slike od te skupine, ki protestirajo proti nam in so vedno rasisti. Vodi jih Alex Brizani.

N: Mi lahko poveste kaj glede pridobivanja malteškega državljanstva?

A: Na Malti ni nobenega državljanstva. Otroci, ki so rojeni na Malti, so brez državljanstva. Nekateri bodo zdaj stari osemnajst let in nimajo nobenega upanja. Njihovi očetje so še vedno zavrtnjeni. In ti otroci so bili tu rojeni. Državljanstvo na Malti lahko dobiš le na en način, če se poročiš z Maltežanko. Če bo tvoja žena pet let in bo vse v redu brez pritožb, ti ga lahko dajo. Če hočem dati vlogo za državljanstvo, mi povejo, da je vrsta, da so nekateri tu že osemnajst ali dvajset let pa še niso dobili državljanstva, da so mala država in mi pravijo, naj grem ven. Nekateri so zavrtnjeni in živijo tu tudi dvajset let in več, delajo na črno, brez zdravstvenega zavarovanja. Nekateri izgubijo nogo ali roko zaradi nesreče in so brez vsakega zavarovanja.

N: Ja, to sem vas hotel vprašati, kako se pomaga tistim, ki so zavrtnjeni, kaj se zgodi z njimi, ali gredo naprej v druge evropske države?

A: Tako je, so brez vsakih pravic in gredo iskat boljše življenje v druge države, če pa jih ujame policija, jih pošljejo nazaj.

N: Zanima me še, kako gledate na religijo in te napetosti med muslimani in kristjani. Se vam zdi, da Maltežani, ko ugotovijo, da je kakšen migrant kljub črni barvi kože kristjan, da nekako spremenijo mnenje in so bolj prijazni, strpnejši?

A: Ne. Če si katolik in si črn, si pač črn. Neenakost in vse je zaradi črne barve kože. Drugače pa spoštujejo različno vero, ne zdi se mi, da bi zaradi tega bilo kaj... Ne spoštujejo pa enakih pravic. Nisem doživel diskriminacije zaradi vere, vero spoštujejo tudi pri nas temnopoltih muslimanih, sem jo pa doživel zaradi moje barve.

N: Lahko vprašam, kdo dela socialno delo ali skupnostno delo, so med njimi kakšni temnopolti, ki delajo z begunci in prosilci za azil, jih poznaš?

A: Mi delamo skupnostno in socialno delo! Mi, Afričani v African Network.

N: Kaj pa socialni delavci v vladnih institucijah?

A: Ne, nikogar ne poznam.

Pridružil se nam je Bušhra, ki je vodja migrantske mreže, malta migrants.

N: Vaša organizacija pa je?

B: Malta Migrants, je nova zadeva, ampak smo rešili že nekaj težav.

N: Če vas lahko vprašam, torej raziskujem vprašanje, kako različne organizacije, nevladne, neformalna združenja, lahko prispevajo k temu, da bo manj rasizma, diskriminacije, sovraštva.

B: To je naš glavni cilj. Moramo delati skupaj, ne govorim samo o organizacijah na Malti, ampak po Evropi, povezali smo se z drugimi organizacijami in resnično globoko, globoko razpravljamo o problemih, imamo veliko problemov. Moramo biti v komunikaciji, dialogu, miru, da delamo skupaj za integracijo.

N: Kaj točno delate, kako delate...

B: Iščemo poti, kako se povezati preko interneta in razpravljati, ampak delati moramo tudi v praksi. Zdaj smo povezali šest društev in organizacij, ki predstavljajo vse migrantske organizacije na Malti, no afriške mislim. Vlada je zelo presenečena, kako... Tudi novinarji nas sprašujejo. Pravimo jim, mi vas ne bomo ignorirali, tudi če nam govorite, da smo nori, še vedno vam bomo trkali na vrata. Mislim, da se ne smemo ignorirati med sabo.

N: Slišal sem glede rasističnih napadov, je to realnost?

B: Tu sem deset let. Nikoli se ni to veliko dogajalo do sedaj. Imajo razlog. Več tisoč migrantov dela na črno brez dovoljenja. Če sem domačin, ne morem delati kot ti po tako nizki ceni. Kaj to pomeni? Domačini te tepejo, ker jim jemljemo službe. To je realnost. Ampak kaj je razlog, da se to vse dogaja? Vlada. Ko govoriš s kakim človekom in ti pove: »Pojdi domov, jebi se, smrdiš«.

N: Imate izkušnje, ste to doživel na svoji koži?

B: Nekateri o tem pripovedujejo, da v prihodnosti bo verjetno vse slabše... včasih so govorili za hrbtom, zdaj ti kakšen že pove v obraz. V prihodnosti bo velik problem. Morali bi biti bolj diplomatski, morali bi se pač opravičiti, odprti svoja srca, mi smo to, to, to... bla bla bla bla.... Preveč migrantov, dali smo vam zdaj pa pojdite domov. To ni res. Vlada laže v medijih. V resničnosti se to dogaja. Mi smo žrtve, migranti, begunci in Maltežani. Ampak kdo ima denar? Podjetja, vlada povzroča težave. Če bodo tako ravnali z ljudmi, se bodo začeli pobijati med sabo, povzročilo bo veliko težav.

N: Ali imate kakšne programe zagovorništva, svetovanja, npr. za bivanje, zdravstvo, izobraževanje?

B: Splošno gledano, naše pravice niso jasne po zakonih. Na primer, če imaš status begunca po konvenciji, bi ti morali dati potni list za obdobje pet let, to je zakon, pa ti ga ne dajo. Jaz imam humanitarno zaščito. Do pravic so upravičeni le s statusom begunca in subsidiarno zaščito. Leta 2010 so nam npr. dali dokument iz Ministrstva za notranje zadeve, kjer je pisalo, da imamo mi s humanitarno zaščito enake pravice kot tisti s subsidiarno zaščito. Po petih letih še vedno nimamo dostopa do nikakršne socialne pomoči: ne v izobraževanju, ne za integracijo, ne v zdravstvu. Z begunskim statusom ti dajo enoletni potovalni dokument. Me razumeš? Tudi v Marsa centru niso hoteli slišati za to.

N: Imel sem intervju v Marsa centru, kjer so mi rekli, da bo center za pridržanje kmalu prazen, ker ni migrantov. Imate v vaših organizacijah kakšne socialne delavce? Zanima me še, kako gledata na druge organizacije, ki delajo z begunci in prosilci za azil.

B: Jaz delam včasih (op. socialno delo). Grem po šolah in se pogovarjamo o vojni, kako ljudje trpijo. Z otroki se pogovarjam v šolah.

Ampak razumel sem te, kaj me sprašuješ. Kaj delajo socialni delavci in druge organizacije in društva. Kaj bo delovalo v prihodnosti? Mednarodna skupnost zapira Mediteran, zdaj bodo šli bombardirat Libijo. Vsi ti delajo na rezultatu, ki jih producirajo težave. Veš, kdo je rezultat problema? Mi. Kako boš ubil problem, kako boš rešil problem, če vedno delaš na rezultatu problema? To nima smisla. Eden izmed mojih projektov je, da gremo s skupino Afričanov in tam naredimo nekaj projektov, da jim pomagamo tam, kjer je problem. Zakaj bi prihajali sem, če se tu ne moreš integrirati, zakaj bi ti delal probleme? In ta človek potem tu običi, ja, lahko postane bogat, ampak zakaj prihajal sem.

N: Se strinjam s tem, ampak vseeno bodo ljudje še prihajali v Evropo in kaj lahko naredimo tu, da bo večina bolj strpna, solidarna, da ne bo rasizma. Večina ljudi je prestrašenih, bojijo se za službe, migrante povezujejo s teroristi.

B: Ja, kdo vse to dela? Kdo kreira problem? To je poanta. Puške. To je problem. Ljudje, ki prihajajo iz vojne, ni toliko barva kože, tam so mučeni, ta človek psihološko več ni normalen človek. Ubijali smo se v vojnah v Afriki. Če ne bi bilo vojn in pušk, nihče ne bi odšel iz Afrike. Ampak največji trg za orožje je Afrika. Afrika je poceni država, z malo denarja bi lahko naredili podjetja, vzpostavili kmetijstvo. Ta denar bi tam porabili, ne pozabi, v Afriki je v vojni le šest držav, ni celotna v vojni. Zakaj ne narediti teh projektov tam? Zakaj ne iti tja kot socialni delavec in drugi, ter tam živeti, pomagati? Kaj boš delal tu? Zakaj ne iti tja, dokazati iz srca, da želiš pomagati? To je tvoje delo, to si študiral.

A: Na primer, ljudje iz arabskih držav, ko gredo skupaj v Evropo, smo enaki, ko pridemo sem, se spremenimo. Tak je bil moj prijatelj, bila sva skupaj in je bilo vse OK, tukaj se je pridružil beli skupini in se me sramuje. Ker govori arabsko, ki je zelo podoben jeziku na Malti, so ga sprejeli. V bistvu ne vidiš problema. Rešitev so pravice, tukaj pravice niso jasne, zakoni se ne upoštevajo, predvsem integracijske, kaj ti pripada, si moramo vzeti, to je tvoja pravica!

N: Rešitev je torej protest, upor proti vladi...Kaj še?

A in B: Protest je še edina rešitev...

B: Enako se dogaja s Srbi, veliko jih je tu, pridni so, veliko delajo, pa jih tudi ne plačajo. Veliko je korupcije. Tudi pri plačevanju najemnin za stanovanja, zaslužim pet do šest evrov, daš mi pa dva in pol evra. Ne moreš to početi, tudi v Afriki, cena je cena. V tej državi nimajo sistema, nimajo vlade, to kar govoriš, ima smisel, če se spoštujejo pravila, zakoni. Malta je mali otok, 400.000 ljudi. Ne morejo nadzirati zadev. Če pogledaš globoko v sebe, koristi imajo in dopuščajo, da ljudje delajo za nizko plačo, s tem jih izkoriščajo, ker so povezani s podjetji. Zato se ne borijo proti delu na črno.

N: To je vaš prvi protest?

B: To je drugi protest. Jaz sem prišel na Malto leta 2005. Imel sem zlomljen vrat, pol telesa mi ni delovalo, ko sem prišel. Jaz vedno uporabljam pamet. Ko sem bil v srednji šoli v Sudanu, od tam prihajam, sem tudi organiziral proteste. Ko sem prišel, sem organiziral prvi protest, bilo nas je dvestosedemdeset. Prišli so tudi iz komisije, jokali so, ko sem jim razlagal, kako živimo in kaj nam delajo. Vsa poročila o kršenju pravic imam zbrana. Na protestih bomo pred novinarji zahtevali, da pridejo na Malto in jim bomo izročili ta poročila. Imam dokaze, da ljudje umirajo, da delajo samomore v tej situaciji, imajo duševne težave. Ljudje, ki imajo delovna dovoljenja, izgubijo oko, izgubijo tri prste brez kakršnega koli zavarovanja. Imam veliko dokumentov, ki dokazujejo, da so ljudje tu brez pravic deset, petnajst celo dvajset let.

N: Če dobro razumem, boste te dokaze na protestih izročili Visokemu komiserjatu Združenih narodov za begunce?

B: Tako je, preko mednarodnih medijev, katere smo povabili na proteste. Pripravljamo jih že deset mesecev. Hočemo poslati svoj glas vsem Maltežanom, povabili smo tudi delavsko stranko, prebrali bomo izjavo. Poslali smo že šest pisem, dobili smo se s tremi ministri. Srečali smo se tudi s poslancem v EU parlamentu. Nas je prišlo osem, on je bil sam. To pomeni diskriminacijo, tiho je bil, gledali smo se. Tukaj smo zaradi različnih zaščit. In ni vedel, kaj je humanitarna zaščita. Zadnje vprašanje je bilo, vprašal sem ga, kaj pomeni začasna zaščita. In pravi, da verjetno, da jo dobiš za vedno.

N: Neverjetno. Zahvalil bi se vama za intervju, se opravičujem, da je trajal dlje kot sem napisal v e-pošti.

11.2 Intervju s socialno delavko v Centru Marsa

N: Lahko prosim na kratko opišete vašo izobraževalno in poklicno pot?

M: Imam diplomo iz uporabnih družbenih ved in še eno diplomo iz duhovnega vodenja pri Jezuitih. Devet let sem delala pri Karitasu Malta, kjer sem tudi

nadaljevala izobraževanje. Štirinajst let sem delala v hospicu z ljudmi, ki so zboleli za rakom. V prostem času vodim tudi terapevtsko skupino za ljudi, ki so izgubili službo ali bližnjo osebo.

N: Kakšen je mandat socialnih delavcev in delavk v odprtih centrih?

M: Naš mandat je, da gostimo ljudi, ki pridejo iz centra za pridržanje, da se nastanijo tu, da preverimo njihovo zdravje, ker nekateri imajo zdravstvene težave, ko so nastanjeni, jim počasi pomagamo iskati delo, pomagamo pri pisanju prošenj za službe, ko dobijo službo, jim pomagamo s vključevanjem v skupnost. Nekateri gredo nazaj s programom prostovoljnega vračanja, to nekako delamo z našimi stanovalci.

N: Prosim opišite vaš delovni dan.

M: Dan se začne ob osmih zjutraj. Medicinska sestra pripravi zdravila za tiste, ki jih potrebujejo. Pogledamo, če jih vzamejo. Potem gremo skozi nove službe, ki so na razpolago. So dnevi, ko smo napovedani v bolnicah, kot je danes, gremo v bolnico za duševno zdravje in v splošno bolnico, kjer je tudi psihiatrični oddelek. Stanovalci prihajajo ob deseti uri, pred tem uredimo papirje in pripravimo načrt, kaj bomo delali skozi dan, po tem se pogovarjamo s stanovalci, ali naredimo telefonske pogovore v njihovem imenu, odvisno kaj hočejo, nikoli ne veš, kaj potrebujejo. Ampak praktično smo jim na razpolago. Kadar je veliko število stanovalcev, naredimo individualne podporne načrte.

N: To pomeni, da delate individualne načrte za zaposlovanje, izobraževanje?

M: Da, to delamo, da spoznamo ozadje stanovalcev, moramo jim razložiti, da so lahko tu največ eno leto, ne morejo ostati dlje. Mi ne spimo tu, smo z njimi, ali oni pridejo k nam ali gremo mi k njim, jih opazujemo, smo pozorni na določene stvari, kot na primer, če vidimo osebo, ki nosi vedno enako majico, potem je nekaj narobe, ali se ne preoblači, ali si jih ne umiva ali se sploh ne umiva, torej moramo biti pozorni tudi na to. Moramo biti z ljudmi, pred kratkim sem prebrala, da je vonj po potenju za

afriške ljudi normalen. Za nas v Evropi ni normalen, ampak za njih je, jih ne moti. Ampak v evropskem kontekstu, je to nekaj, kar nas moti, zato jim pomagamo, da se izobrazijo, da bodo bolj sprejeti v skupnosti. Veste, majhne stvari, ki jim lahko pomagajo.

N: V centru so torej begunci s statusom?

M: S statusom jih je le nekaj, te spodbujamo, da gredo živet v skupnost. S statusom begunca ali subsidiarne zaščite se lahko prijavijo za socialne prejemke, s katerimi dobijo dobijo dva do tri krat več denarja, kot ga dobijo tu. Samo status begunca ima enake pravice kot Maltežani in se obnavlja vsake tri leta. Torej v centru je mešanica vseh. Imamo prosilce za azil, ki jim ni uspelo...

N: Torej zavrtnjeni prosilci so tudi v odprtem centru?

M: Na Malti je včasih bilo tako da, če so ti obravnavali prošnjo v roku dvanajstih mesecev, potem lahko zapustiš pripor za pridržanje v roku enega do dvanajstih mesecev. Če dobiš v dvanajstih mesecih drugo zavrnitev, lahko ostaneš tu največ osemnajst mesecev. Če narediš nekaj »hecnega« v priporu in si poslan na sodišče in v zapor, ko prideš nazaj, moreš narediti osemnajst mesecev, plus kazni, ki si si jo zaslužil.

N: Pa se vi strinjate s tem?

M: Ne strinjam se, ker sta zapor in center za pridržanje enaka. Oseba je zaklenjena. Ampak to so politike, ki se bodo upajmo kmalu končale. Danes zjutraj so mi povedali, da so centri za pridržanje prazni, ker ni ljudi. Povedali so mi, da jih je le okoli šest.

N: Kakšno asistenco nudite osebam v centru in kakšen status imajo? O tem sva govorila.

M: Ponujamo jim tečaje angleščine, računalniško izobraževanje, spodbujamo jih, da

delajo higienske tečaje za prehrano, da bodo bolj zaposljivi, kulturna orientacija, kjer se učijo o zgodovini Malte, o mentaliteti Maltežanov, o stanovanjskih navadah, kako skrbeti za stanovanja, da ko bodo najeli stanovanje, bodo vedeli, kako skrbeti za njega. To je ena izmed kritik, da ne pazijo na stanovanja, katera najamejo, in jih lastniki vržejo ven. Da, to so izobraževali tečaji, ki jih ponujamo. Potem so še nekateri izobraževalni programi za tiste mlade, ki bi radi študirali in nas prosijo za tečaje zunaj centra. MCAST je šola na nivoju univerze, kjer se ljudje učijo trgovine na zelo zelo profesionalnem nivoju, komunikacija,... Torej se te mlade ljudi prijavlja, da gredo na MCAST.

N: Ali imajo to plačano?

M: Ne. Lahko prosijo ministra za izobraževanje, da jim zniža prispevek oz. ga oprosti, drugače morajo plačati. Po navadi, če gredo v večerne šole, jih plačajo. Ampak nekateri, ki cenijo znanje, napredujejo.

N: Torej lahko delajo prosilci?

M: Lahko delajo pod pogojem, da jim zaposlovalec izpolni delovno prošnjo, dokument, drugače ne morejo delati. Kar se mi zdi v redu, da ko najdejo dobrega delodajalca, ki verjame v njih in jih hoče zaposliti, imamo npr. tri ljudi, ki so zaposleni v hotelu s petimi zvezdicami v Medini, dva od njih sta potrebovala ta dokument in so jima ga izpolnili. Ti so jim celo predhodno plačali 58 EUR za delovno dovoljenje in jim potem odšteli od plače, tako da jim ga ni bilo potrebno takoj plačati.

N: Koliko jih je zaposlenih in kako si najdejo stanovanja zunaj centra?

M: Tega vam ne morem povedati. Dela so sezonska, tako da jih zdaj veliko dela, center je skoraj prazen. Želijo živeti v tej soseski, ker veste, mi smo jim kot družina in če se jim kaj zgodi, pridejo sem.

N: Organizirate projekte, ki podpirajo vzpostavljanje socialnih vezi oz. omrežij?

M: Skoraj vsako leto, enkrat ali dvakrat, se prijavimo na evropska sredstva in organiziramo festivale za njih. To organiziramo z drugimi organizacijami. Pripravili smo večer za stanovalce in zunanje obiskovalce, ki jih ni bilo zaradi stigme. Ampak to nas na koncu koncev ne moti, saj radi vidimo, da se stanovalci zabavajo in se imajo lepo, celo sami prispevajo k programu preko glasbe, plesa, kuhajo hrano... To jim ponujamo enkrat do dvakrat letno. Organiziramo tudi nogometne turnirje.

N: Ampak to je delo socialnih delavcev?

M: Sandra piše razpise, mi potem pomagamo pri izvedbi aktivnosti.

N: Kje so pa otroci in ženske?

M: V Halfar centru. Tam so tudi moški, ker je center velik. Imajo oddelke, kjer živijo družine, oddelke, kjer živijo moški in oddelke, kjer živijo matere z otroki. Potem je tudi hiša v Balzanu, ki pripada katoliški cerkvi.

N: Kakšno vrsto dostopa do duševnega zdravja imajo begunci in prosilci za azil? Jim kot socialni delavci pomagata tudi pri duševnem zdravju?

M: Da, skrbimo za njih... Opazujemo jih, ker veste, to so moški, ki ti ne pridejo povedat, kaj jih teži. Zato opazujemo njihovo obnašanje, še posebej, ko ne gredo ven iskat službe, ko jih vidimo, da se držijo za sebe v stran od drugih. Takrat posumimo, da je nekaj narobe, poskušamo se jim približati, pridobiti njihovo zaupanje. Tukaj imamo zdravnika, ki je prostovoljec, pride trikrat do štirikrat na teden, da se pogovori z njimi in začne postopke, da jih napoti v bolnico.

N: Imate kakšne podporne skupine, ki jih vodite?

M: Ne. To izvaja JRS (Jezuitska begunska služba op.), ki ima dva psihologa. Imajo čakalno listo. Veste, na Malti kot tudi drugje poteka tako, kakor koga poznaš.

Psiholog pokliče in vpraša, če lahko sprejme tega človeka. Starejši psihiatri, za njih je težje... Potem se dogovorijo.

N: Pravite, da jim je težje, mislite s tem, da imajo predsodke pred begunci in drugačno raso?

M: Ja, to se tudi najde. Nekateri zdravniki so prijazni, jih spoštujejo, jim poskušajo pomagati in jih čutijo, to vidiš na psihiatrovem obrazu. Potem so eden ali dva tudi rasisti.

N: Prav o tem, antirasističnem socialnem delu pišem...

M: Mislim... Nisva omenila zagovorništva.

N: To je moje naslednje vprašanje...

M: Gremo tudi z njimi v bolnico. Če gre in pride nazaj brez tistega, po kar je šel, ga vprašam zakaj. Po navadi grem z njimi, da dobimo to, kar potrebujejo. Ampak sprva jim vedno povem, naj gredo sami, da vidimo, kako jim bo šlo, če se ne udejanji, grem sama in vprašam, kaj se dogaja. Da, so ljudje v državnih službah, ki jih ne sprejemajo, jim ne pomagajo... Saj veste... Najdejo se ljudje, ki jim pomagajo, ker si jim smilijo, najdeš pa tudi ljudi, ki pravijo: »ah...Ti migranti, jemljejo nam službe, jemljejo nam denar«. In včasih moram sedeti v pisarni in poslušati godrnjanje uslužbenca... in sem rajši tiho, ker če povem kaj, se bova skregala... (smeh)

N: Se skregate?

M: Trudim se, da ne bi bila izzvana.

N: Kje se to dogaja, v zdravstvu, šolstvu...?

M: Včasih v zdravstvu, saj veste... Stanovalci so naročeni, kot vsi ostali ljudje, in

potem tam govorijo: »Ti ljudje so na vrsti pred nami« in jim pravim: »Poslušaj, tako so naročeni kot ti, zakaj se pritožuješ? Enako so naročeni, kot ti, sprejmi to.«

N: In vi ste z njim tam...

M: Da, da, seveda... Kot sem rekla, poskušamo jih poslati same, če ne gre, jim pomagamo. Ne vedo na primer, da po tem, ko pridejo od zdravnika, se morajo naročiti za naslednjič. To pomeni, da se jim lahko zgodi, da bodo naslednji pregled imeli čez šest mesecev, zato jih moramo naučiti, kako delamo tu na Malti.

N: Vprašanje o zagovorništvu je bilo, kako zagovarjate pravice beguncev in prosilcev za azil? Jih zagovarjate, ko se gre za njihove socialne prejemke, denarno pomoč, pri dovoljenjih za delo?

M: Na primer, na primer... Včeraj sem zagovarjala stanovalca, ki je v bolnici in rabi mesečno injekcijo, ki mu jo da zdravnik. Ker zavrnjeni prosilec za azil, ni upravičen do tega. Hvala bogu sem bila tam, imamo mrežo iz vladnih organizacij, smo prijatelji z ljudmi iz vladnega sektorja, ki velikokrat priskočijo na pomoč. Zato sem poslala elektronsko sporočilo gospe in ji povedala za situacijo. Rekla mi je, naj grem v pisarno. Zato sem šla včeraj in sem poslušala pogovor: vlada ima trideset mest za prosilce za azila, ki rabijo posebno zdravstveno oskrbo. Ta gospod je bil številka deset na seznamu, zato je upravičen do tega, čeprav je zavrnjeni prosilec za azil. Ker če ne greš pogledat teh stvari, bi ga zavrnili. Če pa greš vprašat: »zakaj, to je humanitarni primer, morali bi mu pomagati«, potem tu in tam dobi, kar potrebuje.

N: Kako je z uporabo drog v skupnosti? Veliko ljudi zaradi travm, ki jih doživljajo na poti in potem v samih državah, začne posegati po različnih drogah in medikamentih, npr. antidepresivih, kat,...

M: Kat je nekaj kulturnega, zanje ni droga, je kot pri nas tobak. Enkrat sem govorila z moškim, ki mi je rekel, ko imam kat, se počutim dobro, sem srečen. Pri nas je predvsem prisotna zloraba marihuane, to je vse, kar sem slišala. Nismo imeli težav z

zlorabo drog. Edino, če jemlje kdo zdravila, ga poskušamo odvrniti od jemanja kata, saj mu lahko povzroči psihoze.

N: Zanima me, kakšno podporo dobivate vi socialni delavci, kako se opolnomočite in kakšno opolnomočenje dajete njim?

M: Imamo mesečne supervizije. Imamo socialnega delavca, ki pride k nam in se vsedemo skupaj za eno uro. Predpisano je z zakonom – s supervizijo dobiš tudi dovoljenje, da lahko delaš v praksi, z ljudmi. Kar se tiče opolnomočenja njih, jim poskušamo povedati, ne delajte se žrtve in ne mislite si, da imate pravice, ki niso vaše na koncu dneva, ker vi ste na Malti, imate pravice kot človeška bitja, ampak ne izkoriščajte dejstva, da ste iz Afrike “Maaa mi smo črni, zato nas obravnavate tako”. Oni...oni...oni radi... oni radi povlečejo rasni problem iz človekovih ust. Zato jim pravim, poslušajte, na primer, če gredo v bolnico ali do socialne službe, ali gredo iskat službo... Na primer enkrat, na intervjuju za zelo dobro podjetje, me je poklical človek, ki ga je intervjuval in mi rekel: “Ne bom ga vzel, ker je izpostavil rasno vprašanje na intervjuju in predstavljal si, če bi mu dal službo, veš, kaj bi to pomenilo za nas”. Ker niso imeli namena diskriminirati, ampak je to omenil... Veste... Kot da je on žrtev. Nekateri verjamejo, da so žrtve sistema. Te ljudi probamo malo pretresti in jim povedati: To te ne bo pripeljalo nikamor OK? Ti si novinec, moraš se prilagoditi tej kulturi, zato si prišel sem konec koncev, zato ti igranje žrtve ne bo pomagalo. Na primer, ko gredo iskat službo in potrebujejo dokumente, danes imam dva. Eden mi pravi maaa...ima neke izgovore, da ne bo šel iskat dokumentov. Mu pravim, to je tvoja naloga ne moja, jaz sem ti pomagala, da si našel službo, zdaj je na tebi, da greš in dobiš službo in pokažeš gospe, da si želiš službo. Ker nekateri mi pravijo: »Naredi to za mene, ne morem poklicati gospe, ker nimam kredita na telefonu... Saj veste... Ootrebno jih je malo, ker jaz sem zrasla s štirimi brati, tako da veste... (smeh)

N: Ali se počutite kot zaveznica migrantom?

M: Da, da.. Dokler ne bom zapustila te službe... Veste, imam priložnost zapustiti službo, ampak nisem mogla.

N: Zakaj?

M: Ker mi je v veliko zadovoljstvo tu delati, ker je izziv, so dnevi ko, imamo situacije, ko pridejo iz psihiatrične bolnišnice, ker posamezniku ni dobro, veliko jih je bolnih, eden je zdaj imel veliko operacijo... Na koncu dneva me zelo skrbi za te ljudi, opažam občutke osamljenosti, domotožje, zdaj je v redu – imajo mobitele, Skype, si bližje družini. Fundacija dela zelo dobro z njimi, smo dober tim. Zdaj, ko sem se navadila njihove mentalitete, njihove realnosti... Včeraj sem imela kosilo s prijatelji in so bili okoli in me poslušali, ker vsi so govorili o rasističnih zgodbah...

N: Ja, to je tudi naslednje moje vprašanje o rasizmu, kakšne strategije ubrati, da se ga izognemo, kako v praksi socialni delavec...

M: ...Ampak ponovno, ampak ponovno..., Migranti si to morejo zaslužiti, ne morejo pričakovati, da jih bodo ljudje sprejeli, če si tega ne bodo zaslužili. Nekateri migranti se nagibajo k temu, da bi živeli svojo kulturo, prilagajanje vidijo kot težavno, večina od njih, ki se je lepo prilagodila, jim gre dobro. Ampak veš... To, ko rečeš, to je moja država... Tako kot Maltežani, ki gredo v Avstralijo, morajo se prilagoditi njihovi situaciji. Zato mislim, da je iz obeh strani... Jaz rada povem, kako migranti pomagajo malteški ekonomiji. Naslednji teden dobijo ček in jaz vedno pravim, malteško gospodarstvo bo šlo gor danes, ker vsi ti ljudje, ki zapravijo denar, točno tisti dan, nekateri zapravijo vse na ta dan, vse, veliko jih pošlje denar domov... Bodimo fer... Večina jih pošlje domov tudi, če je petnajst evrov, je za tiste kot tisoč dolarjev. Vem tudi, da veliko Maltežanov oddaja stanovanja migrantom, ki jih ne morejo prodati na trgu, zato jih učimo: "Poslušaj, če plačuješ 400 EUR vsak mesec, moraš pričakovati to, to, to in to, če ni vode, ne sprejmi tega stanovanja". Moramo poskrbeti, da niso izkoriščeni, z vsem spoštovanjem, rasizem je rasizem, zloraba je druga zgodba, da bi zlorabljali te ljudi in nekateri jim celo ne dajo plače. Ta vikend je eden izmed naših, prihaja iz Libije, dela za Sirca in ta mu plača le petnajst evrov za ves dan!

N: Podjetja kontaktirajo vas kot Marsa center?

M: Da, nekateri pridejo direktno do nas. In v tem uživamo, v gradnji dobrih odnosov s podjetji. Ker tudi migrantom povem, če dobro delate, je to za vas in za ljudi, ki prihajajo za vami, ker podjetja bodo prišla in nas vprašala: »Lahko dobimo še eno skupino ljudi?«

N: In kaj na primer delajo migranti?

M: To je stara tovarna, kjer pakirajo hrano. Pridejo sem in jih vzamejo. Nekatera podjetja jih intervjuvajo celo tukaj. Poznaš Melita telefonsko podjetje, oni pridejo po njih.

N: Ljudje pridejo sem tudi že z znanji, obrtniki..

M: Da, da... Seveda delajo v gradbeništvu, novinarstvu, zdravniško osebje. Vidiš jih. tiste, ki jim gre dobro, lahko jih ločiš od drugih migrantov, kako se pogovarjajo, kakšne interese imajo... Lahko poveš, ta gospod ima zelo dobro ozadje.

N: Kakšno sodelovanje obstaja med socialnimi delavci in drugimi zaposlenimi?

M: Skrbstveno osebje (*care workers*) - ljudje, ki so zadolženi za sobe, pišejo dnevna poročila. Preden zaključi, odda poročilo, kaj se je dogajalo iz njegove perspektive, saj je on bližje nastanitvenim zadevam. Ko pridemo mi, potem vidimo, kaj se je dogajalo popoldan in ponoči.

N: Kaj je naloga paznika?

M: Da vsak dan preveri, če so čiste sobe, za dobro počutje stanovalcev v sobah, da se ne troši voda, elektrika, varnostni ukrepi v kuhinji, da zagotovi varno bivalno okolje stanovalcev. Lahko je tudi psihološko, saj nam pove: »Ta oseba je bila žalostna, ta me je spraševal o službi, o stanovanju«. Mi smo bolj formalni, saj delamo v pisarni.

N: Kakšne odnose imate z migranti, so tudi bolj neformalni, pride tudi kakšna ljubezen vmes?

M: Če podreš meje med teboj in migrantom, moraš biti previden. Ne moreš biti učinkovit. Ni nam dovoljeno se družiti z njimi. Če pa je na primer nogometna tekma, gremo. Če migrant reče: »Gremo na kavo«, mu povem »Ne, oprost, ni dovoljeno«, mi to ne delamo. V minuti, ko pade meja, si izgubil nadzor, kdo vodi koga, kdo podpira koga. Socialni delavci potrebujemo tudi kdaj koga, da se pogovorimo, ampak je narobe, če za to prosiš osebo, ki bi mu moral pomagati.

N: No, tudi socialni delavci se lahko kaj naučimo od migrantov.

M: Seveda... Veliko se naučimo od njih, od njihove kulture... Na primer, nikoli te ne pogledajo v oči, to je po njihovo manjko spoštovanja. Jaz imam določeno starost, na začetku me niso gledali v oči iz spoštovanja. Na začetku sem se vedno spraševala: “Zakaj me ne gledajo v oči, kaj je zdaj to?” Nek zdravnik mi je potem rekel, da je iz spoštovanja. Včeraj sem govorila z enim, ki je bil na intervjuju ga niso sprejeli, pameten, inteligen, ampak je tako sramežljiv, glas ima nizek, in sem mu rekla: “Lahko gledaš ljudi v oči, v redu je, nisi nespoštljiv”.

N: Govorite z njimi v angleščini?

M: Večinoma da, v malteščini tudi, saj je blizu arabščini.

N: Na vprašanje glede finančne podpore in potreb sva odgovoril. Veliko se sliši o slabih razmerah v centrih.

M: Ja.. Pet let nazaj mogoče, ko sem jaz prišla 2.5 let nazaj, sem videla spremembe. Na žalost migranti sami zlomijo veliko stvari. Imamo skupino ljudi, ki vzdržujejo stvari, luči, postelje, ki jih vedno popravljamo in jim kažemo nek standard življenja. Tudi na stranišču, ne znajo uporabljati školjke, nikoli je niso, moreš jim narediti graf ali sliko, kako uporabljati stranišče, da ne čepiš na školjki, ampak se vsedeš. Vsega jih

moraš naučiti.

N: Bi potrebovali kakšne dodatna izobraževanja oz. bi potrebovali kakšne dodatne kompetence. Katere?

M: Ja, potrebovala bi kakšna izobraževanja o jezikih, človekovih pravicah in samih pravnih postopkih azila, ker je veliko lukenj, ki jih moreš vedeti. Včasih smo socialni delavci kot odvetniki, moreš vedeti, kako »se znajti«. Imamo podporo iz JRS, ki imajo zakone v malem prstu. Ko imamo migranta, ki je duševno bolan, ali je postal bolan, ko je prišel na Malto in nima podeljene zaščite, potem odpremo primer, kot primer ranljive osebe in včasih bo trajalo leto dni, da odpreš ta postopek in lahko dobi začasno humanitarno zaščito. To je nekaj, kar delamo z JRS odvetniki. Nekateri migrant gredo celo k privatnim odvetnikom, če mislijo da jim bo bolj pomagal spremeniti ali dobiti status.

N: Ali podpirate ukrepe za ukinitev praks pripora in deportacije ter za pravico do bivanja za posameznike in družine?

M: Pripor jim stori veliko hudega. Jaz sem delala v centru za pridržanje in je bila velikokrat negativna izkušnja. Prvič to ni gostoljubnost, ki smo je Maltežani navajeni, dati ljudi za rešetke, ker so prišli v našo državo. Bilo je zelo zelo ponižujoče. Bili so časi, ko je bivalo v njih štiristo ljudi. Dobra novica je, da se bo z julijem to prenehalo, pripor bo krajši. Potem pa preden se ti ljudje sprocesirajo, jim ni dovoljeno iti svobodno naokoli po otoku. Maltežanom je bilo predstavljeno, imamo jih v zaporu, preden ne izvemo, zakaj so prišli sem. To krajše pridržanje, ne vemo, kaj bo prineslo.

N: Ali naj bi socialni delavci sodelovali z nedokumentiranimi migranti in njihovimi družinami v skupnostih ter jih podpirali?

M: To v Marsa centru ne delamo, to dela bolj JRS. Podpirajo ljudi v skupnosti, mi jih podpiramo tukaj.

N: Ampak vi kot socialna delavka, kaj mislite?

M: Ja... Zakaj pa ne... Veliko stvari je, sploh pri družinah je potrebno vključiti otroke v šolo, v vrtce, pomagati ženskam poiskati delo, se naučiti računalniških veščin ali jezika.

N: Evropski in svetovni problem. Diskurz o mejah, da je Evropa zaprta...

M: Ko najdeš psa, kaj narediš? Ga udomačiš...

N: Psa?

M: Ga nahraniš, mu poiščeš prostor za bivanje... Zakaj ne migrantov? Zakaj bi jih samo rešili? Če gledaš italijansko televizijo na Malti, vsak dan je na programu oddaja – program, ki mu je ime: “Na pravi poti”. In vsak dan vidiš migrantski problem v Italiji. In statistika je prišla ven, da je na Siciliji 16.000 migrantov, rekli so, pripeljali smo te ljudi sem, ampak ne bomo jim ponudili nastanitve, živijo v kolibah, zdaj, ko so snemali, so jih odstranili. Ne gre samo za to, da jih rešiš, moreš jim dati zatočišče, možnosti. V Italiji dobijo štirideset evrov za migranta, da bodo skrbeli za njega, in to se dogaja. Pritožujejo se nad migranti, vendar ne nad denarjem, ki jim ga daje EU, ki bi ga morali porabiti za migrante.

N: Ali menite, da bi morali socialni delavci zahtevati spremembo zakonov in zakonodaje, ki se tičejo prosilec za azil in beguncev, npr. preko lobiranja vlad?

M: To delamo skozi fundacijo in z dr. Ahmedom in gospodom Oliverjem. Kaj ona komunicirata, je večinoma to, kar jima mi povemo. Pomembno je združevanje nevladnih organizacij in da vedno skupaj damo izjave, mi, SOS Malta, JRS, komisija, Aditus... vedno gremo skupaj skozi, kar je prav in kaj ni. Če si prosilec za azil, ne moreš odpreti bančnega računa, okrog hodijo z več sto evri denarja in ga nimajo kam varno dati... To je problem. En migrant je položil denar na banko in ni dobil kartice.

Potem smo klicali, da ta človek ne more preživeti, ker je vse dal na banko in nima kartice, kako je to mogoče? Vsi se morajo prilagoditi, bolnice, banke,..

N: Zahvaljujem se vam za pogovor.

11.3 Intervju s socialno delavko (2) v centru Marsa

N: Lahko prosim na kratko opišete vašo izobraževalno in poklicno pot.

L: Sem diplomirana socialna delavka. Prihajam iz Španije, kjer sem začela delati v centrih za tujce, tako zaprtih kot odprtih. Delala sem na Kanarskih otokih, kamor so prihajali begunci predvsem iz Gambije, Maroka in Alžirije. Na področju migracij delam že osem let.

N: Kakšen je mandat socialnih delavcev in delavk v odprtih centrih?

L: Pomagati migrantom na področju zaposlovanja, zdravja in pri urejanju dokumentov. Naša naloga je tudi mediacija med različnimi organizacijami in agencijami. Tu v centru so nastanjeni begunci, prosilci za mednarodno zaščito, ljudje s začasno humanitarno zaščito in tudi tisti, ki nimajo nobene humanitarne zaščite. Sodelujemo s podjetji in jim iščemo službe.

N: Izdelujete z ljudmi individualne načrte za zaposlovanje, izobraževanje?

L: Da. Delamo individualne podporne načrte in načrte za zaposlovanje. Veliko od njih ne govori jezika in ne zna uporabljati računalnika, zato jim pomagamo pri tem, priskrbimo tudi vse potrebne potrebščine. Pomagamo na primer v postopku odločanja o statusu. Govorimo s komisijo, gremo z njimi tja in jim poskušamo stati ob strani, ker ti ljudje nimajo moči, da bi povedali ljudem tako, kot je...

N: Kaj pa izobraževanje?

S: Lahko gredo v šolo, imajo možnost tečajev kot na primer računalniški tečaj, hodijo na kulturne orientacije, ker je največ služb v turizmu, lahko opravijo tečaje za ravnanje s hrano in higienske tečaje... S službami je tako, da v realnosti ne dobijo službe, delajo na črno... Ljudje jih pač nimajo za enake....

N: Vzpostavite tudi kakšne prijateljske odnose z uporabniki?

L: Ne vzpostavljam prijateljskih odnosov z uporabniki, oni so moji klienti, zavzeti moraš profesionalno držo pri delu z njimi, drugače lahko situacijo hitro izkoristijo. Je pa normalno obstaja odnos, ko odidejo, se počutim ponosno, da se je osvobodil, da bo začel živeti...

N: Kakšno priložnost imajo uporabniki, da znotraj odprtega centra ohranjajo stike s sorodniki in socialno mrežo v domovini?

L: V centru imajo možnost uporabe WiFi omrežja. Stike vzdržujejo preko Skypa in pa telefonov, katerega ima skoraj vsak uporabnik.

N: Kako vidite problem uporabe drog med begunci in prosilci za azil?

L: Pošljemo jih k specialistu, ponavadi je to psihiater in psiholog. Ta jim potem pomaga razrešiti težavo.

N: Kako zagovarjate prosilce za azil in begunce?

L: Dajemo jim informacije o socialni pomoči. Potem, velikokrat se zgodi, da jih pri najemanju stanovanj najemodajalci ogoljufajo – zaračunajo jim večje stroške ali nesorazmerne najemnine. Pri tem se vključimo in jih opremimo s podatki in informacijami, koliko stanejo kakšna stanovanja, koliko so stroški, kateri stroški so upravičeno njihovi in kateri ne. Dajemo jim moč za neodvisno življenje, naučimo jih, kako samostojno živeti...

N: Katere strategije se vam zdijo smiselne za zmanjšanje rasizma ali da se z njimi izognete diskriminaciji?

L: V centru trikrat na leto priredimo neke vrste dan odprtih vrat, kjer stanovalci

pripravijo kulturni program z različno glasbo. Včasih priredimo tudi fotografske razstave. To se mi zdi prispevek k zmanjšanju nestrpnosti do beguncev s strani domačinov

N: Kakšno sodelovanje obstaja med vami socialnimi delavci in drugimi zaposlenimi?

L: Imamo redne sestanke, kjer smo prisotni socialni delavci, skrbstveno osebje in vodja centra.

N: Kaj počne skrbstveno osebje?

L: Preverijo, ali so čiste sobe, opazujejo migrante kaj delajo. Ker jih veliko nima prijateljev prav njim zaupajo probleme. Ta oseba nato to pove nam, socialnim delavcem, ki potem ukrepamo.

N: Kakšne dodatna izobraževanja bi potrebovali kot socialni delavci v centru, katere kompetence vam manjkajo za delo z migrant?

S: Potrebovala bi usposabljanje o prostovoljni vrnitvi, kakšno izobraževanje o jeziku, ki ga govorijo migrant...

N: Ali s svojo vlogo podpirate idejo o ukinitvi centrov za pridržanje in se pogajate za pravice posameznikov in družin ter s tem delujete tudi na politični ravni?

S: Jaz sem tu, da pomagam migrantom. Nimam se časa ukvarjati s politiko, zato so drugi socialni delavci. Seveda pa se strinjam z ukinitvijo zaporov, ki držijo begunce zaprte.

11.4 Intervju z ustanoviteljico Migrant Women Association

N: Kako ste ustanovili društvo migrantskih žensk? Kaj vas je pripeljalo do te ideje?

U: Sprva, ko sem prišla sem, nisem imela namena ustanoviti organizacije. Prišla sem kot mama, ker so moji otroci obiskovali šolo. Pred tem smo bivali v Libiji, ampak smo se odločili, da pridemo na Malto zaradi večje varnosti in stabilnosti. Ko sem začela živeti na Malti, sem opazila, da postopki niso tako enostavni zame kot migrantsko žensko. Vse, na primer urejanje prebivališča, prepoznavanje mojih kvalifikacij, vse...

Tako jaz, kot ostale ženske, ki sem jih spoznala, smo imele enake probleme, kako si urediti življenje na Malti, ker ni lahko. Na Malti sem delala kot prostovoljka na Rdečem križu in tudi pri ostalih nevladnih organizacijah za podporo beguncem. Delala sem na primer pri »African Media Association«, kamor so me povabili kot prevajalko na delavnicah o dvigu zavesti migrantskih žensk. Postopoma smo začeli premišľevati, kaj lahko naredimo na področju pomoči migrantskim ženskam in odkrito povedano, kako lahko pomagamo samim sebi. Ko sem šla skozi to situacijo, sem na nekem evropskem seminarju o razvoju spoznala Claudio, ki dela pri SOS Malta. Z njo sem se začela pogovarjati o naših problemih in kako je življenje migrantske ženske, begunke in prosilke za azil tu na Malti težko. Rekla je, da je čas, da nekaj naredimo in mi predlagala, da kot migrantska ženska ustanovim organizacijo, ki bo združevala ženske. Tako smo začeli s postopki, SOS Malta nam pri tem pomaga. Smo že registrirani in imamo odbor. Smo tudi del Evropske mreže migrantskih žensk (European Network of Migrant Women).

N: Kaj je torej vloga in namen organizacije? Organizirate tudi kakšne projekte, ki podpirajo ustvarjanje socialnih mrež med begunci, prosilci za azil in Maltežani?

U: Plan dela in točni načrti se pravkar pišejo, imamo pa že nekaj aktivnosti. Naš primarni fokus bo na izobraževanju proti nasilju nad ženskami, revščina, podpirati ženske pri pridobivanju spretnosti. V društvo sprejemamo vse migrantske ženske, tudi iz evropskih držav, tudi Maltežanke. Imamo že tudi pisarno, volitve v odbor bodo

konec tega mesca in hočemo, da bodo v njem zastopane ženske iz Maroka, Srbije, afriških držav - Somalije, Eritreje, Sudana... V društvo so torej dobrodošle vse migrantske ženske.

N: Kakšna so ozadja žensk, ki so se vam že pridružila, so tudi begunke, prosilke za azil?

U: Da, ženske imajo različne statute. Predvsem je pomembno, da s tem, ko imajo različne izkušnje, lahko lažje pomagamo migrantskim ženskam, to je glavni namen. K meni zdaj pristopi veliko žensk in mi pravijo, ali jim lahko pomagam govoriti s kom za službo, ker znam angleško. Pa pravim seveda, ni problema. Imam specifično znanje oz. spretnost in lahko pomagam. Imamo eno žensko iz Maroka, ki je zaradi nasilja nad njo šla na sodišče in smo ji pomagali pri prevajanju. Zdaj smo vpleteni v dva projekta kot partnerji z malteškimi organizacijami. S SOS Malta bomo sodelovali pri organizaciji skupnih usposabljanj. Za zdaj smo hvaležni in poskušamo dobiti izkušnje iz projektov, na katere nas vabijo.

N: Na področju izobraževanja imate že kakšne konkretne izkušnje?

U: Da, ena izmed naših članic, ki je Maltežanka, vodi skupnostne projekte na področju izobraževanja in pomaga migrantskim otrokom in pa tudi staršem. Ker integracija ni vedno le delo z otroki, ampak tudi s starši, ker prihaja do manjka komunikacije med njimi. Ona je torej starševski vodja.

N: Torej dela v šoli...Kaj pa področje zdravja?

U: Dela na Ministrstvu za izobraževanje. Na področju zdravja vam bo dala primer. Imamo komunikacijo z Mariko, ki dela na oddelku za pomoč migrantom v zdravstvenem domu. Že delamo načrt, da bomo imeli izobraževalne delavnice za migrantske ženske na področju zdravega načina življenja, zdravega prehranjevanja, nasilja nad ženskami... Ima specifični projekt, ki ga bo izvajala preko društva migrantskih žensk. Gradimo povezave z ministrstvom za zdravje in izobraževanje in

tudi z nevladnimi organizacijami, ki že izvajajo nekatere izobraževalne delavnice, na primer učenje angleščine, ampak migrantske ženske za njih ne vedo, tudi če vedo, potrebujejo nekoga, da jim pri tem pomaga, ker imajo doma otroke, socialno pomoč... Zato jih poskušamo motivirati, da se udeležijo takšnih delavnic.

N: Na področjih izobraževanja, zdravstva in drugih področjih, ste že prišli v stik s kakšnim socialnim delavcem?

U: Z Mariko na področju zdravstva. Na področju izobraževanja imamo Marijo, ki nas povezuje z Ministrstvom za izobraževanje. Z njimi smo se že dobili in so pripravljeni za sodelovanje. Zdaj, ko govorim o tem, sem se spomnila na nekaj zelo pomembnega. Z nami sodelujejo iz fundacije predsednice države, kjer bomo vodili skupne projekte o lažjem urejanju dokumentov.

N: Sodelujete kaj s centrom za pridržanje ali z odprtimi centri Halfar/Marsa?

U: Da, zelo smo srečni, prijavi smo se za članstvo v mreži...Ampak v Marso še nismo šli. Pravkar smo se dogovarjali, da bi šli v centre navezat stike. Za zdaj nam še ni uspelo. Smo se pa srečali v skupnosti, ko smo zbirali donacije in oblačila za center.

N: Kaj so po vašem mnenju največje težave migrantov na Malti in posebej žensk?

U: Čeprav nisem dolgo časa tu, kakor lahko vidim, je status zelo pomemben. Da so zakonsko zaščiteni. To je zelo pomembno predvsem za ženske. Ker če status ni urejen, zavrtnjeni prosilci, subsidiarna in humanitarna zaščita...Za ženske, ki niso samostojne, nimajo izkušenj, znanja - npr. za ženske iz Sirije, je status zelo pomemben. Da imaš čist status z dokumenti.

N: Zanima me, kako je biti temnopolta ženska na Malti?

U: Nočem posploševati, da je malteška družba rasistična. Ko sem prišla sem, se pač nihče ne vtika v tvoje življenje. Imaš pa nekaj primerov, ko so ljudje rasistični, zelo

rasistični. Na primer, povedala vam bom lastno izkušnjo, ko grem na avtobus, vprašam voznika, če mi lahko pomaga in mi reče: "Ne, ne... pojdi vstran!". Kar tako...dogaja se. Za mene, ne morem reči, da sem zelo močna in me prizadene. Mogoče ni samo stvar barve kože, ampak te prizadene... Še posebej za druge ženske, ker pogosto je meni vseeno, ampak predstavlja si žensko, ki nima nobene zaščite, nima urejenega statusa in je vpletena v takšne primere, sploh se ne more braniti, to je velik problem. Ja, videla sem različne primere. Spomnim se, da je nekaj dni nazaj do mene stopil moški in me vprašal, če bi šla z njim na pijačo, rekla sem mu: »Ne hvala, rekel je: »Zakaj, ni problema, če greva na pijačo«, in sem še enkrat rekla »Ne, hvala«. Čez nekaj časa sem ga vprašala, zakaj me to sprašuje, »Ne poznaš me, je normalno, da počneš to?«, in je rekel »Ne, samo všeč si mi, to je vse«. Zato včasih mislijo, da nas lahko zlorabljajo, da ne poznajo kulture in mislijo, da smo šibkejše, od preostale skupnosti...Obsojajo nas, glede na njihovo mentaliteto.

N: Prej ste omenili šal, ki ga nosite kot viden znak... Kaj pa mislite glede religije, da se počutijo ogrožene tudi zaradi drugačne religije in ne samo zaradi barve kože?

U: Odvisno je, včasih mislim, da me drugačno obravnavajo zaradi šala, včasih zaradi barve, ne moreš točno povedati, ampak čutiš. Pravim, nočem posploševati, načeloma ko kamor grem, ničesar ne čutim, nekateri ljudje te dobro obravnavajo. Mogoče glede na tvojo osebnost. Spoznala sem nekaj Maltežanov, ki živijo zraven mojega doma. Drugače so me obravnavali takrat, ko sem komaj prišla, in zdaj, potrebujejo čas...Navadijo se te.

N: O tem je moje naslednje vprašanje. Na intervjuju s Ahmedom in Bušhro smo se pogovarjali tudi o protestih, ki so bili to soboto in katerih sem se tudi sam udeležil...

U: Mi nismo šli, se nismo strinjali s tem.. Naš odbor....

N: Aha, lahko vprašam zakaj, kakšen je razlog?

U: Za nas so naredili proteste, ker želijo pravice, predvsem pravico do stalnega

prebivališča. Ko sem predlagala to odboru, da bi se udeležili tega protesta, so nekateri rekli: »Če hočeš pravice, demonstracije niso pravi način«. Ker demonstracije so za medije, da o tem poročajo, vendar potem nanje hitro pozabijo. Če delaš s ciljno populacijo, da jih ozaveš o pravicah, nekaj takega... in hkrati nekateri od nas verjamemo, da migranti zahtevajo le pravice, na žalost pa se ne zavedajo tudi svojih dolžnosti, ker morejo narediti nekaj dela, da bodo upravičeni do stalnega prebivališča, saj so specifični pogoji za pridobitev te pravice, moraš delati, plačevati davke,... Delati moraš na teh pogojih, ki ti jih dajo, še posebej za stalno prebivališče. Tako da odbor društva za migrantske ženske ni sprejel tega predloga. Zato se nismo udeležili.

N: Se vidite kot skupnostna delavka? (*community worker*)

U: Da, vidim se kot skupnostna in socialna delavka. Ker poleg zagovorništva iščemo možnosti zavarovati pravice žensk na zakonskem področju. To je naš dolgoročni cilj. Da vse to dosežemo, delamo na ravni skupnostnega dela in socialnega dela.

N: Torej verjamete, da lahko dosežete cilje s skupnostnim delom, od spodaj navzgor?

U: Da, vsi mi verjamemo, da če nekaj hočeš, moraš biti pripravljen. Ne moreš dobiti nečesa, če nisi na to pripravljen. Ženske, če hočejo imeti pravice, potrebujejo izobrazbo, morajo imeti spretnosti. Nekatere med njimi sploh ne poznajo svojih pravic. Če jim ne damo ekonomske... ni dobrodelnost...če jim ne damo spretnosti za delo.

N: Ekonomske neodvisnosti?

U: Da, problem je, da veliko žensk ne dela. Nekatere, ker imajo otroke, druge, ker imajo socialno podporo in je zanje to OK in ker so odvisne od moških. To mentaliteto hočemo spremeniti, ker tu v Evropi je drugače kot v izvornih državah. Zato delamo v skupnosti, socialno delo, skupnostno delo... In nočemo biti vpleteni v nobene politične zadeve, zato tudi nismo šli na protest. Ker mislimo na žalost, včasih...vsi vemo... migrantski problem postanejo politični problem, zato damo vse od sebe, da

ostanemo nevtralni. Ena izmed naših članic iz Maroka je politična osebnost, ampak nič zato...

N: Kaj mislite, kako se spreminjajo identitete beguncev in prosilcev za azil?

Veliko se govori o zgodbah, kdo pripada kam. Belopolti ljudje govorijo: »Vi ne spadate sem«, »Postanite kot mi«, temnopolti pa odgovarjajo "Mi smo tudi ljudje, to je tudi naša država". Diskurz gre v smer asimilacije, integracije, multikulturalizma in transnacionalnosti. Socialna delavka v centru za tujce mi je govorila, da se morajo prilagoditi naši kulturi, torej se asimilirati. Na drugi strani je vprašanje ohranjanja kulture, jezika, vere....Kakšno je vaše mnenje o tem?

U: Govorila bom o mojem osebнем mnenju. Moje mnenje je, da je problem, ko migrantska ženska in migrant na splošno pride v tujo državo, nima pravice misliti ali pričakovati, da bo enaka kot gostiteljska skupnost. Verjamem, da imajo vsi, ki pridejo v tujo državo, posebno mesto, ki varuje njihove človekove pravice, zakonske pravice, ekonomske in varnostne pravice. Včasih imajo migranti na žalost velika pričakovanja, da ko pridem v drugo državo, moram biti tak kot Maltežani... Moram imeti to in to... ne. Po mojem mnenju imamo na eni strani pričakovanja od migrantov in na drugi strani realnost s strani malteške skupnosti. Kako narediti ravnotežje med njima je glavni problem. Zdaj ko pravite, da se African Media Association bori za pravice prosilcev za azil, humanitarno zaščito, urejen status, o tem se vsi strinjamo. Hkrati pa, da se integriraš v drugo kulturo, moraš biti zelo realen, kaj pričakuješ od gostiteljske skupnosti, to povzroči napetosti, ker migrant mislijo, da imajo ena, dva, tri pravic.. Ne, ne...Tvoje mesto ni enako domačinom, je specifično mesto in hkrati lahko igraš pozitivno vlogo v skupnosti: »OK, jaz plačujem davke«, ampak, če plačujem davke, ali plačujem rento za stanovanje, vse kar delam, ampak hkrati ne morem pričakovati državljanstva, če ne delam in če nisem naredil nekaj pozitivnega za državo.

N: Ampak nekateri migrant delajo tu na Malti že dvajet let, pa še vedno nimajo državljanstva.

U: Ampak kakšno delo opravljajo, kaj delajo to veste? Večina.. Ne moremo reči vsi, ampak veliko jih dela nezakonito. Njihov status ni urejen, delodajalci jih zelo malo plačajo in gredo delat na črno. Če ne veš, kako varovati svoje pravice, ne moreš zahtevati pravic. To verjamem. Ne da se ne bi strinjala z njimi, ampak to je realnost. Na primer, večina jih dela, vendar ne plačujejo davkov za opravljeno delo ali pa delajo in nihče ne ve za to, ker nočejo plačati davkov. Ne morem reči, da vsi, ampak nekateri, ker pridejo z našo mentaliteto, ker nismo navajeni od oblasti dobiti nobene pomoči, zato skrivamo vse... V Evropi je drugače.

N: Zdi se mi, da je problem tudi v delodajalcih, izkoriščanju... Kaj vi kot organizacija lahko naredite oz. delate v smeri reševanja tega problema?

U: V to smer delamo več, kot si lahko mislite. Večina žensk dela za mizerne plače, da bi se pritožile, jih je strah. Na primer, bila sem na predavanju Mednarodne organizacije za migracije o delavskih pravicah. Migrantske ženske ne vedo, kakšen je postopek, da se lahko pritožiš in nihče ne bo izvedel. To je eden izmed naših ciljev, da jih izobrazimo o lastnih pravicah, da ni prav, da imajo nizke plače, ob tem zelo skrbimo za delavske pravice. V tej smeri sem pozabila omeniti tudi, da nam je Marika ponudila kulturnega mediatorja za migrantske ženske na področju zdravja, ozaveščanja itd.

N: Veliko se govori o tem, ali je delo v centrih za pridržanje sploh socialno delo. Diskurz gre tudi v smer zapiranja meja, o zapiranju ljudi v zapore... Je to sploh humano, pravično... So tisti, ki delajo v teh zaporih po diktatu države, še socialni delavci?

U: Za zdaj nismo še toliko delali v centrih za pridržanje. Posebni postopki so, katerih se moraš držati v teh centrih. Srečali se bomo z ministrom za notranje zadeve, da vidimo kaj se da narediti. To je pač pod okriljem vlade...Celo v nevladne organizacije je težko priti, kot je npr. Marsa center. Jaz sem proti ideji, da se da vse migrante skupaj v nek prostor in se jih negira, ker ne veš, kaj razmišljajo, narediš prostor med teboj in njimi, potem pa pridejo v skupnost in hočeš, da se integrirajo. Kako? Mislim,

da dajanje ljudi skupaj na eno mesto, ni integracija.

N: Kako vidite integracijo migrantov in možnosti za sobivanje brez rasizma?

U: Afriški migranti se trudijo integrirati in biti sproščeni v skupnem bivanju z Maltežani. Problem je v ravni integracije. Sem integriran ker delam s teboj? Ker sem tvoj sosed? Ali ker si navajen bivati z različnimi etničnimi skupinami? Imamo splošno gibanje proti afriški skupnosti s strani malteške skupnosti. Ne moremo reči, da je rasistična, lahko pa, da je skupinsko obsojanje oz. stereotipiziranje. Govorijo, da jim bodo ti ljudje ukradli službe, da bodo naredili državo umazano. Obstaja tudi skupina (Fronta), ki zbirajo podpise proti prihodu migrantov, zbrali naj bi jih že 10.000. Ampak jaz mislim, da je na področju integracije veliko odvisno od pripravljenosti migrantov, vlade je že naredila nekaj...Še vedno pa ostane delo na integraciji migrantskih žensk.

N: Torej potrebujete tudi podporo malteške skupnosti in njihovih nevladnih organizacij?

U: Tako je. V društvu so tudi Maltežanke, ne moremo delati na integraciji migrantov brez Maltežanov. Naš cilj je dobra integracija. Pomagajo nam, učimo se od njih in krati se oni učijo od nas, o naši kulturi... Ne morejo me poznati, če se ne soočijo direktno z mano. Ker prihajamo iz drugačne skupnosti in smo drugačni, vendar se lahko dopolnujemo in to nameravamo delati.

N: Kaj menite o tem, da se mora socialno in skupnostno delo v prvi vrsti opravljati v državi izvora, tam, kjer je v bistvu problem?

U: Zelo dobra izjava in vprašanje, tudi meni se zdi to zelo pomembno. Ampak kdo mora tam delati? Migranti, domačini? Na primer, jaz sem iz Sudana. Imam nekaj znanja, ki ga lahko podelim s socialnim delavcem tu, da bo lahko šel delat v mojo državo. Da, v državi izvora je problem. Mislim, če dam migrantu znanje, moč, možnost, da si pridobi veščine in potem lahko on s tem pomaga doma v svoji državi

spremeniti zadeve na boljše.. To moramo narediti. Je sicer delo na dolgi rok, ampak to moramo narediti. Dala bom še en primer. Ena organizacija dela na področju trgovine z ljudmi, osebi, ki to delata, prihajata iz Somalije. Pravim jima glede žensk, da če jim daš znanje, izkušnje, pripraviš socialne projekte in če bodo te ženske šle v Sudan, lahko prenašajo znanje in izobražujejo naprej. Delati tam kot socialni delavec brez nekoga, ki prihaja od tam, bo težko. Lahko si kulturni mediator, ampak če si prebivalec tiste države, je to nekaj drugega. Zaupajo svojim sonarodnjakom. Jaz npr. zaupam Somalijcem.

N: Hvala vam za pogovor in da ste si vzeli čas.

11.5 Dnevnik opazovanja z udeležbo

Zapis št. 1:

Protestni shod migrantov za več pravic (19. 7. 2015, Malta, Valletta)

O protestnem shodu beguncev in migrantov v Valletti sem se pogovarjal z A in B med intervjujem. Povedala sta mi, da je povod za shod predvsem diskriminacija in rasizem do migrantov. Migranti na Malti ne uživajo pravic, ki jim zakonsko pripadajo, država in institucije jih zaradi drugačnosti zatirajo, zato šest različnih migrantskih organizacij organizira protestni shod, ki ni prvi takšne vrste, v preteklosti so organizirali že dva. Namen protestnega shoda je predvsem, da medijem in širši javnosti predstavijo težave, s katerimi se soočajo. Svojo zgodbo o neenakih pravicah želijo tudi preko mednarodnih medijev predstaviti širši evropski javnosti in institucijam Evropske unije, ki morajo začeti vršiti pritisk na malteško oblast, da začne uvajati antirasistično zakonodajo in spoštovati človekove pravice.

Zjutraj sem se odpravil na protestni shod v Valletto. Pred vhodom v mesto sem na dogovorjenem mestu sprva zagledal nekaj policistov in novinarskih ekip, za tem pa skupino protestnikov s številnimi transparenti. Na največjem transparentu, ki ga je na pročelju skupine držalo ducat protestnikov, je pisalo: "We deserve to grant long term resident. The rights of every person are diminished when the rights of one person is

threatened”. (Zaslužimo si pridobiti stalno prebivališče. Pravice vsakega posameznika so zmanjšane, ko so pravice enega človeka kršene, last. prevod). Eden izmed protestnikov s transparentom je v roki držal tudi malteško zastavico. S pogledom sem iskal A in B. B je stal ob strani skupine ter nervozno pogledoval naokoli. S sončnimi očali in oblečen v belo srajco se je s težavo premikal, saj je bil v času bega iz Afrike močno poškodovan in je imel hromo celotno desno stran telesa. Stopil sem do njega in ga pozdravil. Kot eden glavnih organizatorjev protesta je bil vidno napet in v pričakovanju. Ko me je zagledal, se je nasmehnil in mi zaželel dobrodošlico. S ponosom me je vprašal, kako se mi zdi. Čestital sem mu za organizacijo.

Protestniki so v rokah držali napise: “Voice to voiceless and justice” (Glas tistim, ki glasu nimajo, in pravica, last. prevod), “Stop racism our black color has not making any sense; we need to integrate with you” (Stop rasizmu, naša črna koža nima nobenega smisla; moramo se integrirati z vami, last. prevod), “We are slaves for the economics of Malta” (Mi smo sužnji malteške ekonomije, last. prevod), “Stop racism it’s the enemy of freedom!” (Stop rasizmu, je sovražnik svobode!, last. prevod), “Black life matter in the system.”, (Temnopolto življenje ima vrednost v sistemu, last. prevod), “Children born in Malta without Citizenship” (Otroci rojeni na Malti brez državljanstva, last. prevod), “I have been here for 10 years after which I have nothing. People think we are happy but we have many problems. We want the people of Malta and the Europe to know what the situation is. If nothing change, we will still have nothing after another 10 years” (Po 10 letih življenja tu nimam ničesar. Ljudje mislijo, da smo srečni, ampak imamo veliko problemov. Želimo, da ljudje iz Malte in Evrope spoznajo, kakšna je tu situacija. Če se nič ne spremeni, čez 10 let še vedno ne bomo imeli ničesar, last. prevod), “We work with permit, pay tax and national insurance but when we have no work we receive no benefits” (Delamo z dovoljenjem, plačujemo davke in zavarovanja, ko pa dela nimamo, nismo upravičeni do socialne pomoči, last. prevod), “Racism, racism is a crime” (Rasizem, rasizem je zločin, last. prevod). Protestniki so krenili proti centru Vallette in vzklikali protestniška gesla.

Držal sem se v ozadju skupine in med hojo sva se pozdravila z enim izmed protestnikov. Vprašal sem ga, kako se mu zdi protest. Odvrnil mi je, da super, vendar pa da je situacija za migrante daleč od odličnega. Vprašal sem ga, v čem vidi največji problem. Odgovoril mi je, da je situacija res slaba, od izobraževanja, zdravja,

dokumentacije. Ustavili smo se pred novozgrajenim parlamentom, ki stoji ob vhodnih vratih v Valletto. Prvi govornik na protestu je pričel govor o osnovnih človekovih pravicah, med katere spada izobraževanje. “Preprečena nam je pravica do izobraževanja. Veliko nas je brezposelnih, brez delavskih dovoljenj, sistem glede urejanja dokumentov je zelo slab. Nismo tu, da bi spreminjali zakone, dajemo pa lahko predloge. Nimamo pravice govoriti vladi, kaj naj počne, lahko pa predlagamo stvari izboljšati, kar lahko pomaga vsem nam. Res smo hvaležni Malti kot našemu drugemu domu. Kljub temu, da smo že integrirani, se ne počutimo kot del te družbe, predvsem zaradi rasističnih dogodkov, te lahko najdeš kjerkoli. Mislimo, da poleg tega, da potrebujemo izobrazbo, mi migranti, je potrebno izobraziti tudi ljudi, ki ne vedo nič o nas migrantih in o integraciji. Kot migranti nekateri izmed nas nimajo dostopa niti do zdravstvene oskrbe. Če greš v bolnico, bodo med tem, ko si v bolečini, od tebe zahtevali veliko stvari, ki jih moraš prinesiti s seboj (dokumentov o.p). In potem: imamo dolžnost, da plačujemo davke, vendar nimamo pravic do socialnih prejemkov. Plačujemo davke, prispevamo k tej ekonomiji, dejstva in dokazi. Plačujemo tudi za sistem, ki ureja dokumete. 3000 migrantov plačuje za dokumente, ki so veljavni le eno leto. Če greš po osebno izkaznico, preden jo dobiš, mine 6 ali 7 mesecev – ta servis ni dober, še posebej ker smo to storitev plačali. Plačaš 25 eur za osebno izkaznico, preden jo dobiš, bo minilo šest mesecev. Če jo hočeš obnoviti, moraš še enkrat prinesiti pogodbo o zaposlitvi (delovno dovoljenje), telefonski račun, stanovanjsko pogodbo,...nekaj dni nazaj so nam povečali najemnino za stanovanja, pa čeprav dobivaš enako plačo kot prej. Zdi se mi, da država lahko naredi nekaj glede tega, bil bi hvaležen. Hvaležni smo Malti in domačinom, vendar nas boli od znotraj in to moramo dati ven iz sebe, da nas slišijo. Domačini nam govorijo, da nam dajo vse... Da, že res, vendar so nekateri od nas bili zavrženi, tako da je že odpreti bančni račun težava. Moraš imeti denar v žepih, nimaš pravice do bančnega računa. Tudi naši otroci, ki so rojeni tukaj, glede na to, kako sistem deluje, ne vidimo nobene prihodnosti za njih, kljub temu, da so se prilagodili in prispevamo svoj delež, ne vidimo nobene prihodnosti.”

Sledil je govor A, s katerim sem pred dnevi naredil tudi intervju. A je povedal, da lahko razlog za demonstracije strnemo v dve točki: prva je problem pri pridobivanju dokumentacije in druga rasistične ter diskriminatorne prakse nad migranti. Rekel je,

da se na Malti dnevno srečujejo z diskriminacijo zaradi barve kože: "Potrebujemo enakost, potrebujemo enakost pri zaposlitvi, moramo delovati skupaj, hočemo se integrirati v mateško družbo in nočemo biti diskriminirani zaradi naše barve kože". Ponovil je enako kot na intervjuju: "Ljudje iz Bližnjega vzhoda, ki pridejo z nami v istem čolnu in so iz Libije, Sirije, Egipta, se takoj integrirajo v malteško družbo. Zakaj nas diskriminirate na podlagi naše barve kože? Nočemo, da se nas diskriminira na podlagi naše temnopolte kože. Bog je ustvaril temnopolto in belo kožo, ne iti nasproti bogu. Moramo se integrirati z vami, hočemo živeti z vami, večina domačinov je prijaznih, so pa nekateri, ki so rasisti in nas diskriminirajo. Stojimo pred novim parlamentom in moramo povedati, da mora parlament začeti ukrepati. Potrebujemo pravice. Drugi problem je diskriminacija pri urejanju dokumentov. Imamo veliko problemov pri pridobivanju dokumentov, saj nas diskriminirajo. Prosimo, da se te stvari uredijo in da nas smatrate kot ljudi."

Protestniki smo nato šli naprej proti naslednji točki, kjer je imel zelo čustven govor eden izmed protestnikov, ki živi na Malti že dvanajst let. Povedal je, da so ljudje, ki stojijo za njim, utrujeni: "Mi smo ljudje, moški, ženske, otroci in smo takšni, kot vsi ostali. Ni važno, od kod prihajamo, črni, beli, iz Azije, Afrike... Smo ljudje in imamo pravice kot vsi ostali. Nekateri tukaj so na Malti že dvajset in tudi trideset let, jaz sem tu dvanajst let in imam humanitarno zaščito. Plačujem davke od leta 2004, ko sem izgubil službo, sem šel spat pod most in ko sem šel prosit za socialno pomoč, so mi rekli, da do nje nisem upravičen, ker sem begunec. Se vam zdi, da je to pravično? Tukaj smo si zgradili življenje, kot vsi ostali, delamo v restavracijah, v administraciji, v hotelih... da, imamo pravico delati, vendar ne dobim socialne podpore, dokumentov, nič... Tudi jaz moram potovati! Oni morajo potovati, vsi moramo potovati, naše življenje ni samo začasno! Ničesar drugega ne zahtevamo kot enakih pravic. Pošiljajo nas od pisarne do pisarne... Mi nismo proti nobenemu. Ja, prišli smo po morju iz Afrike, ki ima veliko problemov, in našli še več težav, ni tako, kot smo se učili doma o ZDA, Avstraliji, Evropi, kjer imajo vsi pravice. Zdaj smo pa tu in pravica živati je pomembnejša kot pravica žensk! Vsi potrebujemo pravice. Ljudje v Aziji, Afriki, vsi potrebujemo pravice. Ja, mi smo begunci, pa kaj potem, v čem je razlika, opica prihaja iz Afrike in je šla na vse celine, vi smo enaki. Pravica za vse!" Gospod je po končanem govoru v zrak dvignil otroka in kričal, da se je ta otrok rodil

tukaj na Malti, a nima državljanstva in pravic, ni prišel s čolnom.... Otroka mu je vzela mama in se postavila pred velik transparent s napisom: "Children born in Malta without citizenship" (Otroci rojeni na Malti brez državljanstva, last. prevod).

Protest se je nadaljeval pred predstavništvom Evropske komisije in se zaključil na glavnem trgu. Zaključni govor je prebral B. Po končanem pogovoru sem ga prosil, če mi lahko svoj govor pošlje. V prevodu je zapisan spodaj:

"Večina nas je prišla na Malto s čolni in vsi smo zaprosili za azil. Nekateri so pridobili zaščito, drugi so bili zavrnjeni, pa jim je vseeno bilo dovoljeno ostati na Malti. Danes nas veliko tu živi in dela že vrsto let in vsi čutimo, da je Malta naš dom.

Naše razumevanje integracije

Ker na Malti živimo že vrsto let, smo posvojili malteški način življenja: delamo z malteškimi podjetji, imamo malteške prijatelje in nekateri od nas so celo poročeni z Maltežani. Pa kljub temu na nek način čutimo, da nismo ravno polno integrirani in resnično nismo del malteške družbe. Ker, če želiš biti polnopravni član neke skupnosti, moraš imeti pravice, na podlagi katerih se lahko počutiš kot del širše družbe. African Media Association predstavlja migrante z različnimi nivoji zaščite in celo tisti z največjo možno stopnjo zaščite, statusom begunca, se soočajo z veliko izzivi, kako ohraniti lastne pravice. Seveda je situacija veliko slabša za tiste, ki imajo začasni status humanitarne zaščite ali sploh nimajo zaščite, čeprav so tu že vrsto let.

Kaj zahtevamo

Večno bomo hvaležni Malti, ki nam je omogočila ponovno rojstvo. Spoštujemo Maltežane, tako kot spoštujemo naše starše, ki so nas rodili. Kar sedaj prosimo, je, da zavarujete življenja, ki ste jih rešili in pri tem celovitejše spoštujete naše pravice, da lahko postanemo resnično del malteške družbe. Ljudje z začasno humanitarn zaščito (THP) nimajo zakonskih pravic - tovrstni status nima zakonske podlage temveč le politično – pa vendar imamo nekaj pravic. Medtem ko imamo THP, ne bomo poslani nazaj proti naši volji, imamo dovoljenje za bivanje, začasni potni list in dovoljenje za delo. Kakorkoli, včasih se zdi, kot da THP sploh ni status – ni zakonodaje, ki bi ga določala, je samo politika – včasih tako greš v kakšno pisarno in ti statusa sploh ne

prepoznajo, kot da v resnici sploh ne obstaja. S tem statusom nisi upravičen do nobenih socialnih prejemkov, tudi če zbolíš ali se poškoduješ in zaradi tega ne moreš iti v službo. Nekaterim izmed naših članov je bil odobren THP, ker so resnično bolni, in še oni niso upravičeni do nobene finančne podpore, čeprav res ne morejo delati. Tudi tisti, ki redno delamo in plačujemo prispevke, v primeru izgube zaposlitve nismo upravičeni do nobenega nadomestila ali socialne podpore. Status je začasen in se obnavlja letno. Včasih je obnova statusa težavna zaradi zahtevanih dokumentov. THP se podeljuje in obnavlja, če lahko dokažeš, da se polno vključuješ in integriraš v malteško družbo. V primeru, če hočeš podaljšati status začasne humanitarne zaščite, moraš predložiti dokaz o zakoniti zaposlitvi, kar pa pogosto ni enostavno, tudi če delaš, saj nekaterim delodajalcem ni v interesu, da bi nas zaposlili zakonito. Ko si želimo podaljšati naše dokumente za bivanje, se srečujem z enakimi težavami in dolgotrajnimi postopki kot ljudje s statusom begunca ali subsidiarno zaščito.

V kolikor si imetnik začasne humanitarne zaščite, je največja težava začasnost našega statusa in pomanjkanje dolgoročne perspektive. Tudi mi se sprašujemo, če bomo tu še čez 20 let, kdo sploh bomo? Če nismo upravičeni do nobenih prispevkov, kot na primer pokojnine, kako bomo živeli, ko več ne bomo mogli delati? Čutimo, da se naš status ne bo spremenil. To je zelo težko sprejeti, sploh če na Malti živiš že dpolgo časa in prispevaš k malteškui ekonomiji preko svojega dela, davkov in ostalih finančnih izdatkov. Poleg tega se nam zdi nepravilno, da nam je na eni strani povedano, da se moramo integrirati v malteško družbo za pridobitev začasne humanitarne zaščite, na drugi strani pa dobimo samo začasni status, kar nam ne pomaga, da bi se počutili kot polnopravni člani družbe.

Zavrtnjeni prosilci za azil: situacija in izzivi

Dobro poznano dejstvo je, da imamo več sto zavrtnjenih prosilcev za azil, kateri so živeli in delali na Malti vrsto let. Oblasti se dobro zavedajo naše prisotnosti. Približno vsakih šest mesecev gremo v migrantsko pisarno, da obnovimo našo začasno dovoljenje za bivanje na Malti. Dovoljeno nam je tudi zakonito delati, če najdemo delodajalca, ki se je pripravljen prijaviti, da dobi delovno dovoljenje za našo zaposlitev. Še nekaj let nazaj, ko je bil sistem za odobritev THP enostavnejši, so zavrtnjeni prosilci za azil lahko upali, da se bo njihova situacija na Malti uredila v

petih letih, če se v tem obdobju ne bi mogli vrniti domov. Danes je situacija drugačna. THP se obnavlja ali podeljuje le ljudem, ki so na Malto prispeli pred letom 2007 in le, če so ustrezali posebnim kriterijem. Večina tistih, ki so na Malto prispeli po letu 2008, nimajo ničesar. Tisti, ki imamo THP, lahko redno delamo, plačujemo davke in nacionalno zavarovanje.

Med nami so tako ženske, otroci, ki večino svojega življenja živijo na tak način, ljudje z ovirami in ljudje z motnjami v duševnem zdravju. Za ljudi, ki se srečujemo s takšnimi težavami, je situacija še veliko težja. Nekaj časa nazaj smo lahko dobili osebno izkaznico, ki jo je izdajala malteška pisarna za osebne dokumente. Pred kratkim pa se je spremenil zakon in imamo le migrantski certifikat, ki ga izdaja policija. S tem dokumentom ne moreš odpreti niti bančnega računa, ne moreš potovati, ker nisi upravičen do potovalnega dokumenta, kar pomeni, da ne moreš niti obiskati svoje družine. Je pa mogoče dobiti začasno delovno dovoljenje, ki ga je mogoče obnoviti vsake tri mesece, vendar je težko dobiti delodajalca, ki se bo prijavil za delovno dovoljenje za migrante, tudi zaradi dolgotrajnih birokratskih postopkov in preprek. Dovoljenje je potrebno obnoviti vsake 3 mesece in zanj letno plačati 58 eur. Večina delodajalcev nas želi zaposliti nezakonito, ker se zavedajo, da je zakonodaja na tem področju zelo šibka. Iz naše strani imamo malo možnosti, saj moramo delo v vsakem primeru sprejeti saj moramo preživeti – če ne delamo, ne moremo jesti.

Zapis št. 2

Med bivanjem na Malti sem bil priča številnim dogodkom, ki kažejo na diskriminacijo in rasizem do beguncev. Tovrstne prakse sicer najdemo tudi v drugih državah, vendar so tukaj izrazite in jih zaslediš skoraj na vsakem koraku. Malta je kot majhna država znana po slabi prometni ureditvi in pomanjkljivem javnem prometu. V državo prihaja veliko turistov in migrantskih delavcev, med katerimi sem tudi sam, ter beguncev, ki na dnevni ravni uporabljajo avtobuse, ki vozijo po otoku. Tujci avtomobilov ponavadi nimajo, taksijev in vlakov ni, zato je javni avtobusni promet edina možnost za mobilnost. Dnevno srečevanje tujcev, beguncev, prosilcev za azil in domačinov na avtobusih ponazarja tudi, kakšni so odnosi med njimi. Včeraj sem bil priča očitnemu rasističnemu dejanju voznika avtobusa, ko je temnopoltemu moškemu

ob plačevanju vozovnice skozi okno zalučal nekaj preostalega drobiža. Moški je stopil dol iz avtobusa in začel pobirati denar. Ne trdim, da je bil temnopolti moški nujno prosilec za mednarodno zaščito ali begunec, vendar je to zelo verjetno. Rasističen odnos šoferjev sem opazil že nekajkrat. Predvsem je to očitno, ko avtobusa ne ustavijo temnopoltim ljudem na postajališčih, ko tam stojijo sami, ali v situacijah, ko jih iz avtobusa vidimo, da ob približevanju avtobusa tečejo, da bi ga ujeli, vendar jih šofer ne počaka. To se ob enakih situacijah, ko za avtobusom tečejo domačini, zgodi zelo redko.

Zapis št. 3

Na intervju s socialnima delavkama, ki ga opravljam v sklopu raziskave v Marsa open centru na Malti, kjer živijo moški begunci in prosilci za mednarodno zaščito, je pred samim centrom videti živahno dogajanje. Gospod je iz tovornjaka prodajal oblačila in obutev, zraven pa sadje in zelenjavo. Pred vhodom v center je majhna kavarna, kjer poteka živahna razprava. Sem uvidel tudi, kako deluje tipičen institucionalni rasizem, saj so center postavili na obrobje mesta, stisnili so ga v opuščen pristaniški dok, kjer so parkirane odslužene ladje. Pred samim centrom, kjer je živahno dogajanje, nekaj beguncev tam prodaja čevlje, zraven je voz z zelenjavo. V bližnjem lokalu se v večini stanovalci centra na glas pogovarjajo. Zraven njih je prazen dok s stoječo vodo v kateri so se nabrale smeti in gladino prekrivajo zelene alge. Kot pravi Dominelli (2008: 196), je skupnost, v kateri bivajo revni temnopolti in belci, velikokrat okoljsko degradirana, onesnažena in glasna. Iz tega se rodijo stereotipi, ki revne skupnosti oddaljijo od možnosti za sodelovanje z ostalimi in pri tem izgubijo moč povezovanja, s katerim bi lahko skupaj zahtevali več pravic in boljše pogoje za življenje.

Zapis št. 4

Spoznanje, da je rasizem in diskriminacije težava, s katero se bo morala malteška družba soočiti, je vidno v projektih, ki jih izvajajo nekatere nevladne organizacije. Fundacija "People for Change" (Fundacija Ljudje za spremembe, last. prevod) je v letu 2014 pričela s kampanjo, s katero želi omogočiti, da bi se rasistični incidenti na Malti prijavili preko spletne aplikacije. V aplikacijo žrtev napiše vse o incidentu, kje

se je zgodil, kdo je bil povzročitelj, komu se je incident prijavil itd. Razlog za vzpostavitev portala je predvsem v podatkih o majhnem deležu prijavljenih rasističnih napadov na Malti. Tudi moji sogovorniki so govorili o tem, da ne prijavijo rasističnih napadov, pa naj so verbalni ali fizični, saj oblasti oz. policija nikoli ne ukrepajo. Veliko ljudi je izjavilo, da je prijava le izguba časa, da jih na policijskih postajah zadržujejo in zmerjajo. Razlog za neprijava rasističnega incidenta je po pričevanju ljudi (beguncev, prosilcev za mednarodno zaščito), s katerimi sem se pogovarjal tako na protestih, v zasebnem življenju kot tudi pred odprtim centrom Marsa, tudi bojazen, da jih bodo oblasti izgnale iz države – predvsem tiste, kateri niso pridobili mednarodne zaščite in so brez vseh pravic in dokumentov. Cilj kampanje oz. aplikacije je, da žrtev dobi možnost prijave.

12. Enote kodiranja s pripisanimi pojmi

A (A dela v Africa Media association)

A1: Maja 2013 se je začel spopad med vojsko Puntlanda in milico Al-shabaabom. Zaradi teh bojev je v goratem predelu umrlo veliko civilistov. Šel sem tja kot novinar in pripravil nekaj prispevkov za radio, posnel nekaj slik, napisal nekaj člankov. Devetnajstega maja me je poklical eden izmed članov Al-shabaaba in rekel, da so mi dali dovolj časa, več priložnosti in še vedno to počnem. Rekel je: »Zdaj je dovolj, ubili te bomo«, vprašal sem zakaj? »Zato ker nisi musliman, ti si proti muslimanom«. Rekel je: »Vemo, kje je tvoj dom, vemo po kateri poti hodiš domov, kje se videvaš s prijatelji, zato te bomo ubili v 24 urah«. Tisto noč sem molil, nisem spal doma in zjutraj sem zapustil Bosaso, kjer sem se tudi poročil in imam dva otroka, fantka. Zapustil sem ženo in fanta in odšel v Mogadiš, kjer bivajo mama, družina in sestre.

Osebnostno je politično

A2: Ko smo prišli, [na mejo med Sudanom Libijo in Čadom] smo bili presenečeni, saj je bilo tam polno ljudi, ki so nas začeli prositi za vodo, ker smo bili novi, zato smo dajali, dajali, dajali... Potem je do nas prišel eden izmed glavnih prekupevalcev in rekel, da naj jim ničesar ne dajemo, saj niso nič plačali. Potem je rekel, da moramo plačati 350 ameriških dolarjev. Rekel sem, zakaj, saj smo se že dogovorili s tem gospodom. Rekel je »Tiho, ne govori, plačaj, to je ukaz, drugače boš umrl« **Osebnostno je politično**

A3: Vprašal sem enega izmed policistov, zakaj tako ravnaajo z nami, nismo kriminalci. Odgovoril je, da je takšen zakon in da nas bodo dali v center za pridržanje, po tem bomo dobili svobodo. **Zavračanje represije**

A4: V centru je zelo uničujoče, tam si kot v zaporu, izoliran si, si kot žival v kletki. Imaš le eno uro svetlobe in te naženejo nazaj notri in zaprejo vrata. Nič ne moreš, nemočen si. **Kritika razmer v centru za pridržanje**

A5: Ko sem bil v priporu pet mesecev, nisem imel nobene priložnosti poklicati moje družine razen en dan, ker je prepovedano uporabljati komunikacije znotraj pripora. **Zatiralski odnos države do beguncev**

A6: Zadnji dan v petih mesecih mi je Rdeči križ Malta dal priložnost, da pokličem domov.

Osebnostno je politično

A7: Potem sem govoril s socialno delavko Sandro v Marsa centru in jo vprašal, kaj naj naredim. Rekla je, da pozna Davida, ki je Anglež in vodi nek program, ter da ga lahko kontaktiram in mu vse povem, tudi da imam certifikat, da sem novinar. Govoril sem z Davidom in je rekel, da nima nič takšnega, da bi pa lahko naredili neko zadevo, preko katere bi dajali informacije migrantom. Tako smo se odločili, da vzpostavimo

African Media Association. **Odločitev za ustanovitev nevladne organizacije na podlagi socialne mreže**

A8: Tako smo začeli dajati informacije migrantom. Uporabljamo dva jezika, angleščino in somaljščino. Radijski program je večinoma v somaljščini, članki na spletni strani pa v angleščini in jih prevajamo v somaljščino. **Informiranje beguncev in prosilcev za mednarodno zaščito**

A9: Radijski program oddajamo tudi preko interneta. Dogajanje na Malti spremljamo in ga dajemo na internetno stran, na Facebook in Twitter. **Dosegljivost internetnih družbenih omrežij**

A10: Načrtujemo tudi, da bomo oddajali v vseh jezikih, ki jih govorijo migranti, ki prihajajo iz Afrike. »Ljudje iz čolnov«, ki pridejo na Malto, ne znajo ne angleško ne malteško, zato potrebujejo informacije, ki jih lahko razumejo. **Načrti za prihodnost - informiranje**

A11: Nobene enakosti ni. Ko govorimo o medijih, vladi.. Vedno so rasisti. Zanicajo tvoje pravice. Dajo ti papir in ti povejo, da imaš te in te pravice, ko greš v pisarno za nekaj, ti tam povejo, da niso odgovorni za to. Kažeš jim papir, ki si ga podpisal in na katerem piše, da imaš pravico... pa nič. Ni pravice in enakosti na Malti. Ni enakosti na trgu dela, izobraževanju... **Prepoznavanje institucionalnega rasizma**

A12: Kot Afričani na Malti se soočamo s diskriminatornim govorom, ksenofobnim obnašanjem predvsem zaradi barve kože, ki jo prinašamo iz izvirne države. Na primer ljudje iz Bližnjega vzhoda se nemudoma integrirajo v malteško družbo, v nasprotju z nami, ki imamo črno kožo. **Prepoznavanje kulturnega rasizma**

A13: Ko se pogovarjamo z migranti ali begunci o zakonih... Zakoni na Malti niso dovolj. Ne dajo ti razvidne pravice, zakoni nam ne dajo polnih pravic...Ne vemo, kakšne so naše pravice... **Zakonodaja, ki ne daje pravic**

A14: Zdaj 19. julija imamo demonstracije v Valletti, ker se soočamo z veliko rasizma. Prebrali bomo izjavo. Smo različne migrantske organizacije. **Politična aktivacija za spremembe**

A15: Vlada nas je sicer že sprejela, vendar zdaj hočemo s tem protestom poslati naš glas v svet preko tujih medijev, Evropski uniji, Združenim narodom, v Bruselj, kjer že poznajo naše težave, s katerimi se srečujemo, predvsem barva kože... Veliko je težav na Malti. **Lobiranje politike**

A16: Vedno smo bili tiho, nismo se oglašali, vendar smo prejšnji mesec sprejeli odločitev, da bomo demonstrirali za vsako kršitev naših pravic, dokler ne dobimo pravic, ki nam pripadajo
Zagovorništvo na kolektivni ravni

A17: Na Malti ni nobenega državljanstva. Otroci rojeni na Malti, so brez državljanstva. Nekateri bodo zdaj stari 18 let in nimajo nobenega upanja. Njihovi očetje so še vedno zavrjeni. In ti otroci so bil tu rojeni. **Na Malti ni državljanstva za begunce**

A18: Če hočem dati vlogo za državljanstvo, mi povejo, da je vrsta, da so nekateri tu že osemnajst ali dvajset let, pa še niso dobili državljanstva, da so mala država in mi pravijo, naj grem ven. **Moč države nad posamezniki**

A19: Nekateri so zavrjeni in živijo tu tudi dvajset let in več, delajo na črno, brez zdravstvenega zavarovanja. Nekateri izgubijo nogo ali roko zaradi nesreče in so brez vsakega zavarovanja. **Zavrjeni brez pravic**

A20: Gredo iskat boljše življenje v druge države, če pa jih ujame policija, jih pošljejo nazaj. **Iskanje boljšega življenja**

A21: Če si katolik in si črn, si pač črn. Neenakost in vse je zaradi črne barve kože. **Neenakost zaradi črne barve kože**

A22: Drugače pa spoštujejo različno vero, ne zdi se mi, da bi zaradi tega bilo kaj... Ne spoštujejo pa enakih pravic. Nisem doživel diskriminacije zaradi vere, vero spoštujejo tudi pri nas temnopolnih muslimanih, sem pa jo doživel zaradi moje barve. **Diskriminacija zaradi barve kože**

A23: Mi delamo [socialno delo]! Mi, Afričani v African Network. **Razumevanje socialnega dela kot načina delovanja v skupnosti**

A24: Na primer ljudje iz arabskih držav, ko gredo skupaj v Evropo, smo enaki, ko pridemo sem, se spremenijo. Tak je bil moj prijatelj, bila sva skupaj in je bilo vse OK, tukaj se je pridružil beli skupini in se me sramuje. Ker govori arabsko in je zelo podoben jeziku na Malti, so ga sprejeli. V bistvu ne vidiš problema. **Jezik kot razlog za diskriminacijo**

A25: Rešitev so pravice, tukaj pravice niso jasne, zakoni se ne upoštevajo, predvsem integracijski, kaj ti pripada, si moramo vzeti, to je tvoja pravica! **Zagovorništvo na kolektivni ravni**

B (B dela v Malta Migrants)

B1: Moramo delati skupaj, ne govorim samo o organizacijah na Malti, ampak po Evropi, povezali smo se z drugimi organizacijami in resnično globoko, globoko

razpravljamo o problemih, imamo veliko problemov. Moramo biti v komunikaciji, dialogu, miru, da delamo skupaj za integracijo. **Zagovorništvo na kolektivni ravni**

B2: Iščemo poti, kako se povezati preko interneta in razpravljati, ampak delati moramo tudi v praksi. Zdaj smo povezali šest društev in organizacij, ki predstavljajo vse migrantske organizacije na Malti, no afriške mislim. **Mobiliziranje resursov v skupnosti**

B3: Vlada je zelo presenečena, kako...Tudi novinarji nas sprašujejo. Pravimo jim, mi vas ne bomo ignorirali, tudi če nam govorite, da smo nori, še vedno vam bomo trkali na vrata. **Lobirne na ravni vlade**

B4: Več tisoč migrantov dela na črno brez dovoljenja. Če sem domačin, ne morem delati kot ti po tako nizki ceni. Kaj to pomeni? Domačini te »tepejo«, ker jim jemljemo službe. To je realnost. Ampak kaj je razlog, da se to vse dogaja? Vlada. Ko govoriš s kakim človekom in ti pove: »Pojdi domov, jebi se, smrdiš«... **Odgovornost politike za razmere na trgu dela in posledična nestrpnost do priseljencev**

B5: V prihodnosti bo velik problem [rasizem]. Vlada laže v medijih. V resničnosti se to dogaja. Mi smo žrtve, migranti, begunci in Maltežani. Ampak kdo ima denar? Podjetja, vlada povzroča težave. Če bodo tako ravnali z ljudmi, se bodo začeli pobijati med sabo, povzročilo bo veliko težav. **Odgovornost politike in podjetij**

B6: Leta 2010 so nam npr. dali dokument iz Ministrstva za notranje zadeve, kjer je pisalo, da imamo mi s humanitarno zaščito enake pravice kot tisti s subsidiarno zaščito. Po petih letih še vedno nimamo dostopa do nikakršne socialne pomoči: ne v izobraževanju, ne za integracijo, ne v zdravstvu. **Prepoznavanje rasizma na institucionalni ravni**

B7: V resničnosti se to dogaja. Mi smo žrtve, migranti, begunci in Maltežani. Ampak kdo ima denar? Podjetja, vlada povzroča težave. **Prepoznavanje neenakih ramerij moči**

B8: Jaz delam včasih (socialno delo). Grem po šolah in se pogovarjamo o vojni, kako ljudje trpijo. Z otroki se pogovarjam v šolah. **Opravljanje skupnostnega socialnega dela**

B9: Kako boš ubil problem, kako boš rešil problem, če vedno delaš na rezultatu problema. To nima smisla. Eden izmed mojih projektov je, da gremo s skupino Afričanov in tam naredimo nekaj projektov, da jim pomagamo tam, kjer je problem. Zakaj bi prihajali sem, če se tu ne moreš integrirati, zakaj bi ti delal probleme? In ta človek potem tu obtiči, ja, lahko postane bogat, ampak zakaj bi prihajal sem...**Rešitev je v akciji v izvorni državi**

B10: Ja, kdo vse to dela? Kdo kreira problem? To je poanta. Puške. Ubijali smo se v vojnah v Afriki. Če ne bi bilo vojn in pušk, nihče ne bi odšel iz Afrike. **Probleme kreirajo vojne**

B11: Zakaj ne narediti teh projektov tam? Zakaj ne iti tja kot socialni delavec in drugi, ter tam živeti, pomagati? Kaj boš delal tu? Zakaj ne iti tja, dokazati iz srca, da želiš pomagati? To je tvoje delo, to si študiral. **Opravljanje socialno delo v izvorni državi**

B12: Protest je še edina rešitev... **Protest kot delovanje za spremembe na makro nivoju**

B13: Vsa poročila o kršenju pravic imam zbrana. Na protestih bomo pred novinarji zahtevali, da pridejo na Malto in jim bomo izročili ta poročila. Imam dokaze, da ljudje umirajo, da delajo samomore v tej situaciji, imajo duševne težave. Ljudje, ki imajo delovna dovoljenja, izgubijo oko, izgubijo tri prste, brez kakršnega koli zavarovanja. Imam veliko dokumentov, ki dokazujejo, da so ljudje tu brez pravic deset, petnajst celo dvajset let. **Spreminjanje sistema, ki vzdržuje institucionalni rasizem**

B14: Tako je, preko mednarodnih medijev, ki smo jih povabili na proteste. Pripravljamo jih že 10 mesecev. Hočemo poslati svoj glas vsem Maltežanom, povabili smo tudi delavsko stranko, prebrali bomo izjavo. Poslali smo že šest pisem, dobili smo se s tremi ministri. Srečali smo se tudi s poslancem v EU parlamentu. Nas je prišlo osem, on je bil sam. To pomeni diskriminacijo, tiho je bil, gledali smo se. **Lobiranje politike in vlade**

M (Socialna delavka v odprtem centru za tujce Marsa)

M1: Naš mandat je, da gostimo ljudi, ki pridejo iz centra za pridržanje, da se nastanijo tu, da preverimo njihovo zdravje, ker nekateri imajo zdravstvene težave, ko so nastanjeni, jim počasi pomagamo iskati delo, pomagamo pri pisanju prošenj za službe, ko dobijo službo, jim pomagamo z vključevanjem v skupnost. **Zagovarjanje na individualni ravni**

M2: Nekateri gredo nazaj v program prostovoljnega vračanja, to nekako delamo z našimi stanovalci. **Prostovoljno vračanje**

M3: Medicinska sestra pripravi zdravila za tiste, ki jih potrebujejo. Pogledamo, če jih vzamejo. **Nadzor nad jemanjem zdravil s strani socialnih delavk**

M4: So dnevi, ko smo napovedani v bolnicah, kot je danes, gremo v bolnico za duševno zdravje in v splošno bolnico, kjer je tudi psihiatrični oddelek. **Zagovor na individualni ravni**

M5: Stanovalci prihajajo ob deseti uri, pred tem uredimo papirje in pripravimo načrt, kaj bomo delali skozi dan, po tem se pogovarjamo s stanovalci, ali naredimo telefonske pogovore v njihovem imenu, odvisno kaj hočejo, nikoli ne veš, kaj potrebujejo. Ampak praktično smo jim na razpolago. Kadar je veliko število stanovalcev naredimo individualne podporne načrte. **Individualni načrti**

M6: Da, to delamo, da spoznamo ozadje stanovalcev, moramo jim razložiti, da so lahko tu največ eno leto, ne morejo ostati dlje. **Informiranje stanovalcev**

M7: Če vidimo osebo, ki nosi vedno enako majico, potem je nekaj narobe, ali se ne preoblači, ali si jih ne umiva ali se sploh ne umiva, torej moramo biti pozorni tudi na to. Moramo biti z ljudmi, pred kratkim sem prebrala, da je vonj po potenju za afriške ljudi normalen. Za nas v Evropi ni normalen, ampak za njih je, jih ne moti. Ampak v evropskem kontekstu je to nekaj, kar nas moti, zato jim pomagamo, da se izobrazijo, da bodo bolj sprejeti v skupnosti. Veste, majhne stvari, ki jim lahko pomagajo. **Stereotipiziranje temnopoltih beguncev**

M8: Ne strinjam se [z zapiranjem], ker sta zapor in center za pridržanje enaka. Oseba je zaklenjena. Ampak to so politike, ki se bodo – upajmo – kmalu končale. Danes zjutraj so mi povedali, da so centri za pridržanje prazni, ker ni ljudi. **Nestrinjanje s politiko pripora migrantov**

M9: Ponujamo jim tečaje angleščine, računalniško izobraževanje, spodbujamo jih, da delajo higienske tečaje za prehrano, da bodo bolj zaposljivi, kulturna orientacija, kjer se učijo o zgodovini Malte, o mentaliteti Maltežanov, o stanovanjskih navadah, kako skrbeti za stanovanja, da ko bodo najeli stanovanje, bodo vedeli, kako skrbeti za njega. To je ena izmed kritik, da ne pazijo na stanovanja, katerega najamejo in jih lastniki vržejo ven... Ja, to so izobraževalni tečaji, ki jih ponujamo. Potem so še nekateri izobraževalni programi za tiste mlade, ki bi radi študirali in nas prosijo za tečaje zunaj centra. **Zagovorništvo na individualni ravni**

M10: Lahko prosijo ministra za izobraževanje, če jim zniža prispevek oz. oprosti, drugače morajo plačati. **Zagovorništvo na kolektivni ravni**

M11: Želijo živeti v tej soseski, ker veste, mi smo jim kot družina in če se jim kaj zgodi, pridejo sem. **Institucija kot družina**

M12: Organiziramo festivale za njih. **Organiziranje dogodkov**

M13: Pripravili smo večer za stanovalce in zunanje obiskovalce, ki jih ni bilo zaradi stigme. Ampak to nas na koncu koncev ne moti, saj radi vidimo, da se stanovalci zabavajo in se imajo lepo, celo sami prispevajo k programu preko glasbe, plesa, kuhajo hrano... to jim ponujamo enkrat do dvakrat letno. Organiziramo tudi nogometne turnirje. **Vzpostavljanje dialoga z lokalnim prebivalstvom**

M14: Ne. To [podporne skupine] izvaja JRS, ki ima dva psihologa. Imajo čakalno listo.. Veste, na Malti kot tudi drugje poteka tako, kakor koga poznaš. Psiholog pokliče in vpraša, če lahko sprejme tega človeka. Starejši psihiatri, za njih je težje... Potem se dogovorijo. **Sistemska neurejenost podpore prosilcem za azil**

M15: [zdravniki] Potem so, eden ali dva, tudi rasisti. **Prepoznavanje rasizma**

M16: Če gre in pride nazaj brez tistega, po kar je šel, ga vprašam zakaj. Po navadi grem z njimi, da dobimo to, kar potrebujejo. Ampak sprva jim vedno povem, naj

gredo samo, da vidimo, kako jim bo šlo, če se ne udejanji, grem sama in vprašam, kaj se dogaja. **Individualno zagovorništvo**

M17: Saj Veste... Najdejo se ljudje, ki jim pomagajo, ker si jim smilijo, najdeš pa tudi ljudi, ki pravijo: "Ah...Ti migranti, jemljejo nam službe, jemljejo nam denar". In včasih moram sedeti v pisarni in poslušati godrnjanje uslužbenca... In sem rajši tiho, ker če povem kaj, se bova skregala... (smeh) **Prepoznavanje kulturnega rasizma**

M18: Da, da, seveda... Kot sem rekla, poskušamo jih poslati same, če ne gre, jim pomagamo. Ne vedo na primer, da po tem, ko pridejo od zdravnika, se morajo naročiti za naslednjič. To pomeni, da se jim lahko zgodi, da bodo naslednjič imeli čez šest mesecev, zato jih moramo naučiti, kako delamo tu na Malti. **Opolnomočenje za samostojno življenje v novih razmerah**

M19: Včeraj sem zagovarjala stanovalca, ki je v bolnici in rabi mesečno injekcijo, ki mu jo da zdravnik. Ker je zavrneni prosilec za azil, ni upravičen do tega. Hvala bogu sem bila tam, imamo mrežo iz vladnih organizacij, smo prijatelji z ljudmi iz vladnega sektorja, ki velikokrat priskočijo na pomoč. **Kolektivno zagovorništvo mreže nevladnih organizacij**

M20: Ker če ne greš pogledat teh stvari, bi ga zavrnil. Če pa greš vprašat »Zakaj? To je humanitarni primer, morali bi mu pomagati«, potem tu in tam dobi, kar potrebuje. **Zagovorništvo**

M21: Kar se tiče opolnomočenja njih, jim poskušamo povedati, ne delajte se žrtve in ne mislite si, da imate pravice, ki niso vaše na koncu dneva, ker vi ste na Malti, imate pravice kot človeška bitja, ampak ne izkoriščajte dejstva, da ste iz Afrike "Maaa mi smo črni, zato nas obravnavate tako", Oni...oni...oni radi... oni radi povlečejo rasni problem iz človekovih ust. **Poveličevanje rasnega problema s strani migrantov**

M22: Nekateri verjamejo, da so žrtve sistema. Te ljudi poskušamo malo pretresti in jim povedati; »To te ne bo pripeljalo nikamor. OK? Ti si novinec, moraš se prilagoditi tej kulturi, zato si prišel sem konec koncev, zato ti igranje žrtve ne bo pomagalo«. Na primer, ko gredo iskat službo in potrebujejo dokumente, danes imam dva. Eden mi pravi maaa...ima neke izgovore, da ne bo šel iskat dokumentov. Mu pravim, to je tvoja naloga, ne moja, jaz sem ti pomagala, da si našel službo, zdaj je na tebi, da greš in dobiš službo in pokažeš gospe, da si želiš službe. Ker nekateri mi pravijo, naredi to za mene, ne morem poklicat gospe ker nimam kredita na telefonu... Saj veste... potrebno jih je malo... ker jaz sem zrasla s štirimi brati, tako da veste.. (smeh) **Žrtve sistema**

M23: Na koncu dneva me zelo skrbi za te ljudi, opažam občutke osamljenosti, domotožje, zdaj je v redu – imajo mobitele, Skype, so bližje družini. Fundacija (Marsa open center) dela zelo dobro z njimi, smo dober tim. Zdaj, ko sem se navadila na njihovo mentaliteto, njihovo realnost... **Skrb za ljudi**

M24: Včeraj sem imela kosilo s prijatelji in so bili okoli in me poslušali, ker so vsi govorili o rasističnih zgodbah... **Poslušanje rasističnih zgodb**

M25: Migranti si to morajo zaslužiti, ne morejo pričakovati, da jih bodo ljudje sprejeli, če si tega ne bodo zaslužili. Nekateri migranti se nagibajo k temu, da bi živeli svojo kulturo, prilagajanje vidijo kot težavno, večina od njih, ki se je lepo prilagodila, jim gre dobro. **Prilagajanje na novo kulturo**

M26: Moramo poskrbeti, da niso izkoriščani, z vsem spoštovanjem, razizem je razizem, zloraba je druga zgodba, da bi zlorabljali te ljudi in nekateri jim celo ne dajo plače. Ta vikend je eden izmed naših, prihaja iz Libije, dela za Sirca in ta mu plača le petnajst evrov za ves dan! **Izkorišnje migrantov na delovnem mestu**

M27: Mi smo bolj formalni, saj delamo v pisarni. **Formalno socialno delo v pisarni**

M28: Lahko je tudi psihološko, saj nam pove [paznik]: »Ta oseba je bila žalostna, ta me je spraševal o službi, o stanovanju«. **Pazniki poročajo socialnim delavcem o migrantih**

M29: Če pa je na primer nogometna tekma, pa gremo. Če migrant reče: »Gremo na kavo«, mu povem »Ne, oprost, ni dovoljeno«, mi to ne delamo. V minuti, ko pade meja, si izgubil nadzor, kdo vodi koga, kdo podpira koga. **Socialno delo kot avtoriteta**

M30: Veliko se naučimo od njih, od njihove kulture... Na primer, nikoli te ne pogledajo v oči, to je po njihovo manko spoštovanja. Jaz imam določeno starost, na začetku me niso gledali v oči iz spoštovanja. Na začetku sem se vedno spraševala: »Zakaj me ne gledajo v oči, kaj je zdaj to?« Nek zdravnik mi je potem rekel, da je iz spoštovanja. **Kulturne razlike**

M31: Ja, potrebovala bi kakšna izobraževanja o jezikih, človekovih pravicah in samih pravnih postopkih azila, ker je veliko lukenj, ki jih moreš vedeti.. **Potreba po dodatnih izobraževanjih na področju človekovih pravic**

M32: Včasih smo socialni delavci kot odvetniki, moreš vedeti, kako »se znajti« **Socialni delavci kot odvetniki**

M33: Ga nahraniš, mu poiščeš prostor za bivanje [psa]... Zakaj ne migrantov? Zakaj bi jih samo rešili? **Reševanje migrantov**

M34: [spreminjanje zakonodaje] To delamo skozi fundacijo in z dr. Ahmedom in gospodom Oliverjem. Kaj ona komunicirata, je večinoma to, kar jima mi povemo. Pomembno je združevanje nevladnih organizacij in da vedno skupaj damo izjave, mi, SOS Malta, JRS, komisija, Aditus... **Skupno lobiranje vlade in politike**

M35: Vsi se morajo prilagoditi, bolnice, banke. **Prilagoditev institucij**

L (L je socialna delavka v odprtem centru Marsa)

L1: Pomagati migrantom na področju zaposlovanja, zdravja in pri urejanju dokumentov. **Načrtovanje novih služb**

L2: Naša naloga je tudi mediacija med različnimi organizacijami in agencijami. **Mediacija med organizacijami, ki delajo z migranti**

L3: Delamo individualne podporne načrte in načrt za zaposlovanje. **Izdelava individualnih načrtov za zaposlovanje**

L4: Veliko od njih ne govori jezika in ne zna uporabljati računalnika, zato jim pomagamo pri tem, priskrbimo tudi vse potrebne potrebščine. **Pomoč pri učenju lokalnega jezika**

L5: Pomagamo na primer v postopku odločanja o statusu. Govorimo s komisijo, gremo z njimi tja in jim poskušamo stati ob strani, ker ti ljudje nimajo moči, da bi povedali ljudem tako kot je... **Zagovorništvo na individualni ravni**

L6: S službami je tako, da v realnosti ne dobijo službe, delajo na črno... Ljudje jih pač nimajo za enake... **Prepoznavanje rasizma**

L7: Oni so moji klienti, zavzeti moraš profesionalno držo pri delu z njimi, drugače lahko situacijo hitro izkoristijo. **Profesionalna drža socialnih delavk**

L8: Pošljemo jih k specialistu, ponavadi je to psihiater in psiholog. Ta jim potem pomaga razrešiti težavo. **Problem reševanja drog pri beguncih in prosilcih za mednarodno zaščito**

L9: Dajemo jim informacije o socialni pomoči. Pri tem se vključimo in jih opremimo s podatki in informacijami, koliko stanejo kakšna stanovanja, koliko so stroški, kateri stroški so upravičeno njihovi in kateri ne. **Informiranje migrantov**

L10: Dajemo jim moč za neodvisno življenje, naučimo jih, kako samostojno živeti... **Opolnomočenje**

L11: V centru trikrat na leto priredimo neke vrste dan odprtih vrat, kjer stanovalci pripravijo kulturni program z različno glasbo. Včasih priredimo tudi fotografske razstave. To se mi zdi, da prispeva k zmanjšanju nestrpnosti do beguncev s strani domačinov **Skupnostni projekti za zmanjšanje nestrpnosti**

L12: Potrebovala bi usposabljanje o prostovoljni vrnitvi, kakšno izobraževanje o jeziku, ki ga govorijo migrant... **Potreba po dodatnem izobraževanju**

L13: Jaz sem tu, da pomagam migrantom. Nimam se časa ukvarjati z politiko, zato so drugi socialni delavci. Seveda pa se strinjam z ukinitvijo zaporov, ki držijo begunce zaprte. **S politiko se ukvarjajo drugi socialni delavci**

U (U je vodja organizacije Migrant Women Association na Malti)

U1: Ko sem začela živeti na Malti, sem opazila, da postopki niso tako enostavni zame kot migrantsko žensko. Vse, na primer urejanje prebivališča, prepoznavanje mojih kvalifikacij, vse... **Osebnostno je politično**

U2: Fokus bo na izobraževanju proti nasilju nad ženskami, na vprašanje revščine, podpirati ženske pri pridobivanju spretnosti. V društvo sprejemamo vse migrantske ženske, tudi iz evropskih držav, tudi Maltežanke. **Namen je opolnomočenje in pridobivanje spretnosti za migrantske ženske**

U3: K meni zdaj pristopi veliko žensk in mi pravijo, da če jim lahko pomagam govoriti s kom za službo, ker znam angleško. **Zagovorništvo na individualni ravni**

U4: Imam specifično znanje oz. spretnost in lahko pomagam. Imamo eno žensko iz Maroka, ki je zaradi nasilja šla na sodišče in smo ji pomagali pri prevajanju. **Zagovorništvo na individualni ravni**

U5: Da, ena izmed naših članic, ki je Maltežanka, vodi skupnostne projekte na področju izobraževanja in pomaga migrantskim otrokom in pa tudi staršem. **Skupnostni projekti**

U6: Ker integracija ni vedno delo samo z otroki, ampak tudi s starši ... Ker prihaja do manjka komunikacije med njima. **Integracija je tudi s starejšimi**

U7: Že delamo načrt, da bomo imeli izobraževalne delavnice za migrantske ženske na področju zdravega načina življenja, zdravega prehranjevanja, nasilja nad ženskami... Ima specifični projekt, ki ga bo izvajala preko društva migrantskih žensk. **Načrtovanje projektov**

U8: Gradimo povezave z ministrstvom za zdravje in izobraževanje in tudi z nevladnimi organizacijami, ki že izvajajo nekatere izobraževalne delavnice, na primer učenje angleščine. **Komunikacija in povezovanje z drugimi organizacijami**

U9: ...ampak migrantske ženske za njih ne vedo [delavnice], tudi če vedo, potrebujejo nekoga, da jim pri tem pomaga, ker imajo doma otroke, socialno pomoč... Zato jih poskušamo motivirati, da se udeležijo takšnih delavnic. **Informiranje migrantskih žensk**

U10: Smo se pa srečali v skupnosti [s centrom za tujce Marsa/Halfar], ko smo zbirali donacije in oblačila za center. **Komunikacija z drugimi organizacijami**

U11: [največji problem] da so zakonsko zaščiteni. To je zelo pomembno predvsem za ženske. Ker če status ni urejen, zavrnjeni prosilci, subsidiarna in humanitarna zaščita,...Za ženske, ki niso samostojne, nimajo izkušenj, znanja npr. za ženske iz Sirije je status zelo pomemben. Da imaš čist status z dokumenti... **Pomen zakonske zaščite**

U12: Na primer, povedala vam bom lastno izkušnjo, ko grem na avtobus, vprašam voznika, če mi lahko pomaga in mi reče: "Ne, ne... pojdi vstran!" Kar tako, dogaja se. Za mene, ne morem reči, da sem zelo močna in me prizadene. Mogoče ni samo stvar barve kože, ampak te prizadene... Še posebej za druge ženske, ker pogosti je meni vseeno, ampak predstavlja si žensko, ki nima nobene zaščite, nima urejenega statusa in je vpletena v takšne primere, sploh se ne more braniti, to je velik problem. **Osebnostno je politično**

U13: Imaš pa nekaj primerov, ko so ljudje rasistični, zelo rasistični **Prepoznavanje rasizma**

U14: Odvisno je, včasih mislim, da me drugačno obravnavajo zaradi šala, včasih zaradi barve, ne moreš točno povedati, ampak čutiš **Prepoznavanje rasizma**

U15: Z nami sodelujejo iz fundacije predsednice države, kjer bomo vodili skupne projekte o lažjem urejanju dokumentov. **Povezovanje z organizacijami**

U16: Drugače so me obravnavali takrat, ko sem komaj prišla [na Malto] in zdaj, potrebujejo čas...Navadijo se te. **Potreben čas za enako obravnavo**

U17: Ko sem predlagala to odboru, da bi se udeležili tega protesta, so nekateri rekli: "Če hočeš pravice, demonstracije niso pravi način". Ker demonstracije so za medije, da o tem poročajo, vendar potem nanje hitro pozabijo. **Demonstracije za pravice migrantov niso pravi način**

U18: Da, vidim se kot skupnostna in socialna delavka. Ker poleg zagovorništva iščemo možnosti zavarovati pravice žensk na zakonskem področju. To je naš dolgoročni cilj. Da vse to dosežemo, delamo na ravni skupnostnega dela in socialnega dela. **Videnje opravljanja dela kot socialnega dela**

U19: [ženske ne delajo] Nekateri, ker imajo otroke, druge ker imajo socialno podporo in je za njih OK in ker so odvisne od moških. To mentaliteto hočemo spremeniti, ker tu v Evropi je drugače kot v izvornih državah. Zato delamo v skupnosti, socialno delo, skupnostno delo... **Socialno delo v skupnosti za spreminjanje vzorcev**

U20: Ženske, če hočejo imeti pravice, potrebujejo izobrazbo, morajo imeti spretnosti. Nekateri med njimi sploh ne poznajo svojih pravic. **Potreba po izobraževanju in poznavanju pravic**

U21: Migrantski problemi postanejo politični problem, zato damo vse od sebe, da ostanemo nevtralni. **Migrantski problem postaja politični problem**

U22: Moje mnenje je, da je problem, ko migrantska ženska in migrant na splošno pride v tujo državo, nima pravice misliti ali pričakovati, da bo enaka kot gostiteljska skupnost. **Več nivojsko delovanje rasizma in seksizma**

U23: Včasih imajo migranti na žalost velika pričakovanja, ko pridem v drugo državo, moram biti tak kot Maltežani... Moram imeti to in to... Ne. **Osebnostno je politično**

U24: "OK, jaz plačujem davke", ampak, če plačujem davke, ali plačujem rento za stanovanje, vse kar delam, ampak hkrati ne morem pričakovati državljanstva, če ne delam in če nisem naredil nekaj pozitivnega za državo. **Pričakovanje ljudi o državljanstvu**

U25: Večina.. ne moremo reči vsi, ampak veliko jih dela nezakonito. Njihov status ni urejen, delodajalci jih zelo malo plačajo in gredo delat na črno. Če ne veš, kako varovati svoje pravice, ne moreš zahtevati pravic. To verjamem. Ne da se ne bi strinjala z njimi, ampak to je realnost. **Delo na črno zaradi neurejenost statusa**

U26: Migrantske ženske ne vedo, kakšen je postopek, da se lahko pritožiš in nihče ne bo izvedel. To je eden izmed naših ciljev, da jih izobrazimo o lastnih pravicah, da ni prav, da imajo nizke plače, ob tem zelo skrbimo za delavske pravice **Zagovorništvo na kolektivni ravni**

U27: Jaz sem proti ideji, da se da vse migrante skupaj na nek prostor in se jih negira, ker ne veš, kaj razmišljajo, narediš prostor med teboj in njimi, potem pridejo v skupnost in hočeš, da se integrirajo. Kako? Mislim, da dajanje ljudi skupaj na eno mesto ni integracija. **Integracija**

U28: Imamo splošno gibanje proti afriški skupnosti s strani malteške skupnosti. Govorijo, da nam bodo ti ljudje ukradli službe, da bodo naredili našo državo umazano in obstaja tudi skupina (Fronta), ki zbira podpise proti prihodu migrantov, zbrali naj bi jih že 10.000. **Prepoznavanje kulturnega rasizma**

U29: V društvu so tudi Maltežanke, ne moremo delati na integraciji migrantov brez Maltežanov. **Integracija brez večinskega prebivalstva je neuspešna**

U30: Naš cilj je dobra integracija. **Dobra integracija je cilj**

U31: Ne morejo me poznati, če se ne soočijo direktno z menoj. Ker prihajamo iz drugačne skupnosti in smo drugačni, vendar se lahko dopolnujemo in to nameravamo delati. **Brez direktnega soočanja bo strah do priseljencev ostal**

U32: Mislim, če dam migrantu znanje, moč, možnost, da si pridobi veščine in potem lahko on s tem pomaga doma v svoji državi spremeniti zadeve na boljše.. To moramo narediti. **Opolnomočenje migrantov**

Dnevnik opazovanja z udeležbo št. 1

D1: Povod za shod predvsem diskriminacija in rasizem do migrantov.
Povod za shod je rasizem in diskriminacija do migrantov

D2: Namen protestnega shoda je predvsem, da medijem in širši javnosti predstavijo težave s katerimi se soočajo. **Informiranje javnosti**

D3: Svojo zgodbo o neenakih pravicah hočejo tudi preko mednarodnih medijev predstaviti širši evropski javnosti in institucijam Evropske unije, ki morajo začeti vršiti pritisk na malteško oblast, da začne uvajati antirasistično zakonodajo in spoštovati človekove pravice. **S pritiskom na mednarodno skupnost do uveljavljanja antirasistične zakonodaje**

D4: Zaslužiimo si pridobiti stalno prebivališče. **Transparent kot vidnost zahtev po enakopravnosti**

D5: Pravice vsakega posameznika so zmanjšane, ko so pravice enega človeka kršene **Transparent kot opozarjanje na kršenje pravic**

D6: Stop rasizmu, naša črna koža nima nobenega smisla; moramo se integrirati z vami

Transparent kot opozarjanje na kršenje pravic

D7: Stop rasizmu, je sovražnik svobode

Transparent kot antirasistično geslo

D8: Temnopolto življenje ima vrednost v sistemu

Transparent kot antirasistično geslo

D9: Otroci so na Malti rojeni brez državljanstva

Transparent kot opozorilo na kršenje človekovih pravic

D10: Delamo z dovoljenjem, plačujemo davke in zavarovanja, ko pa dela nimamo, nismo upravičeni do socialne pomoči

Transparent kot opozorilo na kršenje človekovih pravic

D11: Rasizem, rasizem je zločin

Transparent kot antirasistično geslo

D12: Preprečena nam je pravica do izobraževanja. Veliko nas je brezposelnih, brez delavskih dovoljenj, sistem glede urejanja dokumentov je zelo slab.

Transparent kot opozorilo diskriminacije

D13: Nismo tu, da bi spreminjali zakone, dajemo pa lahko predloge. Nimamo pravice govoriti vladi, kaj naj počne, lahko pa predlagamo stvari izboljšati, kar lahko pomaga vsem nam.

Transparent kot pobuda

D14: Kljub temu, da smo že integrirani, se ne počutimo kot del te družbe, predvsem zaradi rasističnih dogodkov, te lahko najdeš kjerkoli. **Integracija še ne pomeni, da si sprejet**

D15: Mislimo, da poleg tega, da potrebujemo izobrazbo mi migranti, je potrebno izobraziti tudi ljudi, ki ne vedo ničesar o nas migrantih in o integraciji. **Izobraževanje ljudi o migrantih**

D16: Kot migranti, nekateri izmed nas nimajo dostopa niti do zdravstvene oskrbe. Če greš v bolnico, bodo med tem, ko si v bolečini, od tebe zahtevali veliko stvari, ki jih moraš prinesiti s seboj (dokumentov o.p). In potem: imamo dolžnost, da plačujemo davke, vendar nimamo pravic do socialnih prejemkov. Plačujemo davke, prispevamo k tej ekonomiji, dejstva in dokazi. **Prepoznavanje strukturnega rasizma**

D17: Plačaš petindvajset evrov za osebno izkaznico, preden jo dobiš bo minilo šest mesecev. **Prepoznavanje strukturnih rasizmov**

D18: Hvaležni smo Malti in domačinom, vendar nas boli od znotraj in to moramo dati ven iz sebe, da nas slišijo. **Potreba po biti slišan**

D19: Moraš imeti denar v žepih, nimaš pravice do bančnega računa. **Prepoznavanje strukturnih rasizmov**

D20: Rekel je, da se na Malti dnevno srečujejo z diskriminacijo zaradi barve kože: "Potrebujemo enakost, potrebujemo enakost pri zaposlitvi, moramo delovati skupaj, hočemo se integrirati v mateško družbo in nočemo biti diskriminirani zaradi naše barve kože". **Kritično razumevanje strukturnih neenakosti**

D21: Ljudje iz Bližnjega vzhoda, ki pridejo z nami v istem čolnu in so iz Libije, Sirije, Egipta, se takoj integrirajo v malteško družbo. Zakaj nas diskriminirate na podlagi naše barve kože? Nočemo, da se nas diskriminira na podlagi naše temnopolte kože. Bog je ustvaril temnopolto in belo kožo, ne nasprotujte bogu. **Osebnostno je politično**

D22: Stojimo pred novim parlamentom in moramo povedati, da mora parlament začeti ukrepati. Potrebujemo pravice. **Spreminjanje sistema**

D23: Drugi problem je diskriminacija pri urejanju dokumentov. Imamo veliko problemov pri pridobivanju dokumentov, saj nas diskriminirajo. **Sistemska diskriminacija pri urejanju dokumentov**

D24: Prosimo, da se te stvari uredijo in da nas smatrate kot ljudi. **Zahteva po enaki obravnavi**

D25: Nekateri tukaj so na Malti že dvajset in tudi trideset let, jaz sem tu dvanajst let in imam humanitarno zaščito. Plačujem davke od leta 2004, ko sem izgubil službo sem šel spat pod most in ko sem šel prosit za socialno pomoč, so mi rekli, da do nje nisem upravičen, ker sem begunec. Se vam zdi, da je to pravično? Tukaj smo si izgradili življenje kot vsi ostali, delamo v restavracijah v administraciji, v hotelih... Da, imamo pravico delati, vendar ne dobim socialne podpore, dokumentov, nič... Tudi jaz moram potovati! **Sistemsko zatiranje**

D26: Oni morajo potovati, vsi moramo potovati, naše življenje ni samo začasno! **Zahteva po potovanju kot pomen zatiralne politike**

D27: Zdaj smo pa tu in pravica živali je pomembnejša kot pravica žensk! Vsi potrebujemo pravice. Ljudje v Aziji, Afriki, vsi potrebujemo pravice. Nič drugega ne zahtevamo kot enakih pravic. **Zahteva po enakih pravicah**

D28: Kakorkoli, včasih se zdi, kot da THP sploh ni status – ni zakonodaje, ki bi ga določala, je samo politika – včasih tako greš v kakšno pisarno in ti statusa sploh ne prepoznajo, kot da v resnici sploh ne obstaja. S tem statusom nisi upravičen do nobenih socialnih prejemkov, tudi če zbolíš ali se poškoduješ in zaradi tega ne moreš iti na delo. **Zavrneni prosilci s statusem, ki ne obstaja**

D29: V primeru, če hočeš podaljšati status začasne humanitarne zaščite, moraš predložiti dokaz o zakoniti zaposlitvi, kar pa pogosto ni enostavno tudi če delaš, saj nekaterim delodajalcem ni v interesu, da bi nas zaposlili legalno **Pogojevanje statusa z zaposlitvijo**

D30: V kolikor si imetnik začasne humanitarne zaščite, je največja težava začasnost našega statusa in pomanjkanje dolgoročne perspektive. **Brez priložnosti dolgoročne perspektive**

D31: Tudi mi se sprašujemo, če bomo tu še čez dvajset let, kdo sploh bomo? Če nismo upravičeni do nobenih prispevkov, kot na primer pokojnine, kako bomo živeli, ko več ne bomo mogli delati? Čutimo, da se naš status ne bo spremenil. To je zelo težko sprejeti, sploh če na Malti živiš že dolgo časa in prispevaš v malteško ekonomijo preko svojega dela, davkov in ostalih finančnih izdatkov. **Sistemska zatiranje in poniževanje**

D32: THP se obnavlja ali podeljuje le ljudem, ki so na Malto prispeli pred letom 2007 in le, če so ustrezali posebnim kriteriem. Večina tistih, ki so na Malto prispeli po letu 2008, nimajo ničesar. **Ljudje ujeti v zatiralnem sistemu**

D33: Nekaj časa nazaj smo lahko dobili osebno izkaznico, ki jo je izdajala malteška pisarna za osebne dokumente. Pred kratkim pa se je spremenil zakon in imamo le migrantski certifikat, ki ga izdaja policija. S tem dokumentom ne moreš odpreti niti bančnega računa, ne moreš potovati, ker nisi upravičen do potovalnega dokumenta, kar pomeni, da ne moreš niti obiskati svoje družine. **Osebno je politično**

D34: Dovoljenja [za bivanje] je potrebno obnoviti vsake tri mesece in za njega letno plačati 58 evrov.

Plačilo za dovoljenje prebivati

D35: Sem bil priča očitnemu rasističnemu dejanju voznika avtobusa, ko je temnopoltemu moškemu ob plačevanju vozovnice skozi okno zalučal nekaj preostalega drobiža. **Rasistično dejanje voznika**

D36: Ne ustavljajo avtobusa temnopoltim ljudem na postajališčih, ko stojijo sami, ali v situacijah, ko jih iz avtobusa vidimo, da ob približevanju avtobusa tečejo, da bi ga ujeli, vendar jih šofer ne počaka. **Viden rasizem v skupnosti**

D37: Podjetje, ki je prevzelo celotni javni potniški promet, obljublja izobraževanja šoferjev na področju strpnosti do beguncev. **Izobraževanje šoferjev za večjo strpnost**

D38: Da se rasistične incidente na Malti prijavi v spletno aplikacijo. **Prijava rasističnih incidentov s spletno aplikacijo**

D39: Majhnem deležu prijavljenih rasističnih napadov na Malti. **Pomen neukrepanja institucij**

D40: Saj oblasti oz. policija nikoli nič ne ukrepajo. **Policija in oblasti ne ukrepajo**

D41: Veliko ljudi ne prijavi rasističnih napadov ker se bojijo, da jih bodo oblasti izgnale iz države – predvsem tisti, ki niso dobili zaščite in so brez vseh pravic in dokumentov. **Nadzor države nad posamezniki**

D42: Sem uvidel tudi, kako deluje tipičen institucionalni rasizem, saj so center postavili na obrobje mesta, stisnili so ga v opuščen pristaniški dok, kjer so parkirane odslužene ladje. Pred samim centrom, kjer je živahno dogajanje, nekaj beguncev tam prodaja čevlje, zraven je voz z zelenjavo. V bližnjem lokalu se v večini stanovalci centra na glas pogovarjajo. Zraven njih je prazen dok s stoječo vodo v kateri so se nabrale smeti in gladino prekrivajo zelene alge. **Prepoznavanje institucionalnega rasizma**

1. Socialno delo	
1.1 Antirasistično socialno delo	
1.1.1 Prepoznavanje osebnega, kulturnega in institucionalnega rasizma	
A11	Nobene enakosti ni. Ko govorimo o medijih, vladi.. Vedno so rasisti. Zanikajo tvoje pravice. Dajo ti papir in ti povejo, da imaš te in te pravice, ko greš v pisarno za nekaj, ti tam povejo, da niso odgovorni za to. Kažeš jim papir, ki si ga podpisal in na katerem piše, da imaš pravico... Pa nič. Ni pravice in enakosti na Malti. Ni enakosti na trgu dela, izobraževanju...
A12	Kot Afričani na Malti se soočamo s diskriminatornim govorom, ksenofobnim obnašanjem predvsem zaradi barve kože, ki jo prinašamo iz izvorne države. Na primer ljudje iz Bližnjega vzhoda se nemudoma integrirajo v malteško družbo, v nasprotju z nami, ki imamo črno kožo.
A21	Če si katolik in si črn, si pač črn. Neenakost in vse je zaradi črne barve kože.
A22	Drugače pa spoštujejo različno vero, ne zdi se mi, da bi zaradi tega bilo kaj... Ne spoštujejo pa enakih pravic. Nisem doživel diskriminacije zaradi vere, vero spoštujejo tudi pri nas temnopoltih muslimanih, sem pa jo doživel zaradi moje barve.
A24	Na primer ljudje iz arabskih držav, ko gredo skupaj v Evropo, smo enaki, ko pridemo sem, se spremenijo. Tak je bil moj prijatelj, bila sva skupaj in je bilo vse OK, tukaj se je pridružil beli skupini in se me sramuje. Ker govori

	arabsko in je zelo podoben jeziku na Malti, so ga sprejeli. V bistvu ne vidiš problema.
B6	Leta 2010 so nam npr. dali dokument iz Ministrstva za notranje zadeve, kjer je pisalo, da imamo mi s humanitarno zaščito enake pravice kot tisti s subsidiarno zaščito. Po petih letih še vedno nimamo dostopa do nikakršne socialne pomoči: ne v izobraževanju, ne za integracijo, ne v zdravstvu.
M15	[zdravniki] Potem so, eden ali dva, tudi rasisti.
M17	Saj Veste... Najdejo se ljudje, ki jim pomagajo, ker si jim smilijo, najdeš pa tudi ljudi, ki pravijo: "Ah...Ti migranti, jemljejo nam službe, jemljejo nam denar". In včasih moram sedeti v pisarni in poslušati godrnjanje uslužbenca... In sem rajši tiho, ker če povem kaj, se bova skregala... (smeh)
M24	Včeraj sem imela kosilo s prijatelji in so bili okoli in me poslušali, ker so vsi govorili o rasističnih zgodbah...
M26	Moramo poskrbeti, da niso izkoriščani, z vsem spoštovanjem, rasizem je rasizem, zloraba je druga zgodba, da bi zlorabljali te ljudi in nekateri jim celo ne dajo plače. Ta vikend je eden izmed naših, prihaja iz Libije, dela za Sirca in ta mu plača le petnajst evrov za ves dan!
L6	S službami je tako, da v realnosti ne dobijo službe, delajo na črno... Ljudje jih pač nimajo za enake...
U12	Na primer, povedala vam bom lastno izkušnjo, ko grem na avtobus, vprašam voznika, če mi lahko pomaga in mi reče: "Ne, ne... pojdi v stran!" Kar tako, dogaja se. Za mene, ne morem reči, da sem zelo močna in me prizadene. Mogoče ni samo stvar barve kože, ampak te prizadene... Še posebej za druge ženske, ker pogosti je meni vseeno, ampak predstavlja si žensko, ki nima nobene zaščite, nima urejenega statusa in je vpletena v takšne primere, sploh se ne more braniti, to je velik problem.
U13	Imaš pa nekaj primerov, ko so ljudje rasistični, zelo rasistični
U14	Odvisno je, včasih mislim, da me drugačno obravnavajo zaradi šala, včasih zaradi barve, ne moreš točno povedati, ampak čutiš
U28	Imamo splošno gibanje proti afriški skupnosti s strani malteške skupnosti. Govorijo, da nam bodo ti ljudje ukradli službe, da bodo naredili našo državo umazano in obstaja tudi skupina (Fronta), ki zbira podpise proti prihodu migrantov, zbrali naj bi jih že 10.000.
D16	Kot migranti, nekateri izmed nas nimajo dostopa niti do zdravstvene oskrbe. Če greš v bolnico, bodo med tem, ko si v bolečini, od tebe zahtevali veliko stvari, ki jih moraš prinesiti s seboj (dokumentov o.p). In potem: imamo dolžnost, da plačujemo davke, vendar nimamo pravic do socialnih prejemkov. Plačujemo davke, prispevamo k tej ekonomiji, dejstva in dokazi.
D19	Moraš imeti denar v žepih, nimaš pravice do bančnega računa.
D20	Rekel je, da se na Malti dnevno srečujejo z diskriminacijo zaradi barve kože: »Potrebujemo enakost, potrebujemo enakost pri zaposlitvi, moramo delovati skupaj, hočemo se integrirati v malteško družbo in nočemo biti diskriminirani zaradi naše barve kože«.

D28	Kakorkoli, včasih se zdi, kot da THP sploh ni status – ni zakonodaje, ki bi ga določala, je samo politika – včasih tako greš v kakšno pisarno in ti statusa sploh ne prepoznajo, kot da v resnici sploh ne obstaja. S tem statusom nisi upravičen do nobenih socialnih prejemkov, tudi če zbolíš ali se poškoduješ in zaradi tega ne moreš iti na delo.
D35	Sem bil priča očitnemu rasističnemu dejanju voznika avtobusa, ko je temnopoltemu moškemu ob plačevanju vozovnice skozi okno zalučal nekaj preostalega drobiža.
D36	Ne ustavljajo avtobusa temnopoltim ljudem na postajališčih, ko stojijo sami, ali v situacijah, ko jih iz avtobusa vidimo, da ob približevanju avtobusa tečejo, da bi ga ujeli, vendar jih šofer ne počaka.
D41	Veliko ljudi ne prijavi rasističnih napadov ker se bojijo, da jih bodo oblasti izgnale iz države – predvsem tisti, ki niso dobili zaščite in so brez vseh pravic in dokumentov.
D42	Sem uvidel tudi, kako deluje tipičen institucionalni rasizem, saj so center postavili na obrobje mesta, stisnili so ga v opuščen pristaniški dok, kjer so parkirane odslužene ladje. Pred samim centrom, kjer je živahno dogajanje, nekaj beguncev tam prodaja čevlje, zraven je voz z zelenjavo. V bližnjem lokalu se v večini stanovalci centra na glas pogovarjajo. Zraven njih je prazen dok s stoječo vodo v kateri so se nabrale smeti in gladino prekrivajo zelene alge.
1.1.2 Zagovorništvo	
1.1.2.1 Zagovorništvo na individualni ravni	
M1	Naš mandat je, da gostimo ljudi, ki pridejo iz centra za pridržanje, da se nastanijo tu, da preverimo njihovo zdravje, ker nekateri imajo zdravstvene težave, ko so nastanjeni, jim počasi pomagamo iskati delo, pomagamo pri pisanju prošenj za službe, ko dobijo službo, jim pomagamo z vključevanjem v skupnost.
M4	So dnevi, ko smo napovedani v bolnicah, kot je danes, gremo v bolnico za duševno zdravje in v splošno bolnico, kjer je tudi psihiatrični oddelek.
M9	Ponujamo jim tečaje angleščine, računalniško izobraževanje, spodbujamo jih, da delajo higienske tečaje za prehrano, da bodo bolj zaposljivi, kulturna orientacija, kjer se učijo o zgodovini Malte, o mentaliteti Maltežanov, o stanovanjskih navadah, kako skrbeti za stanovanja, da ko bodo najeli stanovanje, bodo vedeli, kako skrbeti za njega To je ena izmed kritik, da ne pazijo na stanovanja, katerega najamejo in jih lastniki vržejo ven... Ja, to so izobraževali tečaji, ki jih ponujamo. Potem so še nekateri izobraževalni programi za tiste mlade, ki bi radi študirali in nas prosijo za tečaje zunaj centra.
M16	Če gre in pride nazaj brez tistega, po kar je šel, ga vprašam zakaj. Po navadi grem z njimi, da dobimo to, kar potrebujejo. Ampak sprva jim vedno povem, naj gredo sami, da vidimo, kako jim bo šlo, če se ne udejanji, grem sama in vprašam, kaj se dogaja.
M20	Ker če ne greš pogledat teh stvari, bi ga zavrnili. Če pa greš vprašat »Zakaj? To je humanitarni primer, morali bi mu pomagati«, potem tu in tam dobi, kar potrebuje.

L5	Pomagamo na primer v postopku odločanja o statusu. Govorimo s komisijo, gremo z njimi tja in jim poskušamo stati ob strani, ker ti ljudje nimajo moči, da bi povedali ljudem tako kot je...
U3	K meni zdaj pristopi veliko žensk in mi pravijo, da če jim lahko pomagam govoriti s kom za službo, ker znam angleško.
U4	Imam specifično znanje oz. spretnost in lahko pomagam. Imamo eno žensko iz Maroka, ki je zaradi nasilja šla na sodišče in smo ji pomagali pri prevajanju.
M32	Včasih smo socialni delavci kot odvetniki, moreš vedeti, kako »se znajti«
1.1.2.2 Zagovorništvo na kolektivni ravni	
A16	Vedno smo bili tiho, nismo se oglašali, vendar smo prejšnji mesec sprejeli odločitev, da bomo demonstrirali za vsako kršitev naših pravic, dokler ne dobimo pravic, ki nam pripadajo.
A25	Rešitev so pravice, tukaj pravice niso jasne, zakoni se ne upoštevajo, predvsem integracijski, kaj ti pripada, si moramo vzeti, to je tvoja pravica!
B1	Moramo delati skupaj, ne govorim samo o organizacijah na Malti, ampak po Evropi, povezali smo se z drugimi organizacijami in resnično globoko, globoko razpravljamo o problemih, imamo veliko problemov. Moramo biti v komunikaciji, dialogu, miru, da delamo skupaj za integracijo.
M10	Lahko prosijo ministra za izobraževanje, če jim zniža prispevek oz. oprosti, drugače morajo plačati.
M19	Včeraj sem zagovarjala stanovalca, ki je v bolnici in rabi mesečno injekcijo, ki mu jo da zdravnik. Ker je zavrtnjeni prosilec za azil, ni upravičen do tega. Hvala bogu sem bila tam, imamo mrežo iz vladnih organizacij, smo prijatelji z ljudmi iz vladnega sektorja, ki velikokrat priskočijo na pomoč.
U26	Migrantske ženske ne vedo, kakšen je postopek, da se lahko pritožiš in nihče ne bo izvedel. To je eden izmed naših ciljev, da jih izobrazimo o lastnih pravicah, da ni prav, da imajo nizke plače, ob tem zelo skrbimo za delavske pravice.
1.1.2.3 Krepitev moči beguncev in prosilcev za mednarodno zaščito	
M18	Da, da, seveda... Kot sem rekla, poskušamo jih poslati same, če ne gre, jim pomagamo. Ne vedo na primer, da po tem, ko pridejo od zdravnika, se morajo naročiti za naslednjič. To pomeni, da se jim lahko zgodi, da bodo naslednjič imeli čez šest mesecev, zato jih moramo naučiti, kako delamo tu na Malti.
L10	Dajemo jim moč za neodvisno življenje, naučimo jih, kako samostojno živeti...
U32	Mislim, če dam migrantu znanje, moč, možnost, da si pridobi veščine in potem lahko on s tem pomaga doma v svoji državi spremeniti zadeve na boljše.. To moramo narediti.
U2	Fokus bo na izobraževanju proti nasilju nad ženskami, na vprašanje revščine, podpirati ženske pri pridobivanju spretnosti. V društvo sprejemamo vse migrantske ženske, tudi iz evropskih držav, tudi Maltežanke.

1.1.3 Informiranje in izobraževanje beguncev, prosilcev za mednarodno zaščito in migrantov	
A8	Tako smo začeli dajati informacije migrantom. Uporabljamo dva jezika, angleščino in somaljščino. Radijski program je večinoma v somaljščini, članki na spletni strani pa v angleščini in jih prevajamo v somaljščino.
A9	Radijski program oddajamo tudi preko interneta. Dogajanje na Malti spremljamo in ga dajemo na internetno stran, na Facebook in Twitter.
A10	Načrtujemo tudi, da bomo oddajali v vseh jezikih, ki jih govorijo migranti, ki prihajajo iz Afrike. »Ljudje iz čolnov«, ki pridejo na Malto, ne znajo ne angleško ne malteško, zato potrebujejo informacije, ki jih lahko razumejo.
M6	Da, to delamo, da spoznamo ozadje stanovalcev, moramo jim razložiti, da so lahko tu največ eno leto, ne morejo ostati dlje.
L4	Veliko od njih ne govori jezika in ne zna uporabljati računalnika, zato jim pomagamo pri tem, priskrbimo tudi vse potrebne potrebščine.
L9	Dajemo jim informacije o socialni pomoči. Pri tem se vključimo in jih opremimo s podatki in informacijami, koliko stanejo kakšna stanovanja, koliko so stroški, kateri stroški so upravičeno njihovi in kateri ne.
U7	Že delamo načrt, da bomo imeli izobraževalne delavnice za migrantske ženske na področju zdravega načina življenja, zdravega prehranjevanja, nasilja nad ženskami... ima specifični projekt, ki ga bo izvajala preko društva migrantskih žensk.
U9	...ampak migrantske ženske za njih ne vedo [delavnice], tudi če vedo, potrebujejo nekoga, da jim pri tem pomaga, ker imajo doma otroke, socialno pomoč... Zato jih poskušamo motivirati, da se udeležijo takšnih delavnic.
U20	Ženske, če hočejo imeti pravice, potrebujejo izobrazbo, morajo imeti spretnosti. Nekatere med njimi sploh ne poznajo svojih pravic.
1.1.3.1 Izobraževanje ljudi o migrantih	
D15	Mislimo, da poleg tega, da potrebujemo izobrazbo mi migranti, je potrebno izobraziti tudi ljudi, ki ne vedo ničesar o nas migrantih in o integraciji.
D37	Podjetje, ki je prevzelo celotni javni potniški promet, obljublja izobraževanja šoferjo na področju strpnosti do beguncev.
1.1.3.2 Potreba po izobraževanju socialnih delavk	
M31	Ja, potrebovala bi kakšna izobraževanja o jezikih, človekovih pravicah in samih pravnih postopkih azila, ker je veliko lukenj, ki jih moreš vedeti..
L12	Potrebovala bi usposabljanje o prostovoljni vrnitvi, kakšno izobraževanje o jeziku, ki ga govorijo migranti...
1.1.3.3 Delanje individualnih načrtov	
M5	Stanovalci prihajajo ob deseti uri, pred tem uredimo papirje in pripravimo načrt, kaj bomo delali skozi dan, po tem se pogovarjamo s stanovalci, ali naredimo telefonske pogovore v njihovem imenu, odvisno kaj hočejo, nikoli ne veš, kaj potrebujejo. Ampak praktično smo jim na razpolago. Kadar je veliko število stanovalcev naredimo individualne podporne načrte.

1.1.3.4 Načrtovanje služb	
A8	Tako smo začeli dajati informacije migrantom. Uporabljamo dva jezika, angleščino in somaljščino. Radijski program je večinoma v somaljščini, članki na spletni strani pa v angleščini in jih prevajamo v somaljščino.
L3	Delamo individualne podporne načrte in načrt za zaposlovanje.
1.1.4 Med političnim/makro in mikro delovanjem	
A14	Zdaj, 19. julija imamo demonstracije v Valletti, ker se soočamo z veliko razizma. Prebrali bomo izjavo. Smo različne migrantske organizacije.
A15	Vlada nas je sicer že sprejela, vendar zdaj hočemo s tem protestom poslati naš glas v svet preko tujih medijev, Evropski uniji, Združenim narodom, v Bruselj, kjer že poznajo naše težave, s katerimi se srečujemo, predvsem barva kože... Veliko je težav na Malti.
B3	Vlada je zelo presenečena, kako...tudi novinarji nas sprašujejo. Pravimo jim, mi vas ne bomo ignorirali, tudi če nam govorite, da smo nori, še vedno vam bomo trkali na vrata.
B10	Ja, kdo vse to dela? Kdo kreira problem? To je poanta. Puške. Ubijali smo se v vojnah v Afriki. Če ne bi bilo vojn in pušk, nihče ne bi odšel iz Afrike.
B12	Protest je še edina rešitev...
B13	Vsa poročila o kršenju pravic imam zbrana. Na protestih bomo pred novinarji zahtevali, da pridejo na Malto in jim bomo izročili ta poročila. Imam dokaze, da ljudje umirajo, da delajo samomore v tej situaciji, imajo duševne težave. Ljudje, ki imajo delovna dovoljenja, izgubijo oko, izgubijo tri prste, brez kakršnega koli zavarovanja. Imam veliko dokumentov, ki dokazujejo, da so ljudje tu brez pravic deset, petnajst celo dvajset let.
B14	Tako je, preko mednarodnih medijev, katere smo povabili na proteste. Pripravljamo jih že deset mesecev. Hočemo poslati svoj glas vsem Maltežanom, povabili smo tudi delavsko stranko, prebrali bomo izjavo. Poslali smo že šest pisem, dobili smo se s tremi ministri. Srečali smo se tudi s poslancem v EU parlamentu. Nas je prišlo osem, on je bil sam. To pomeni diskriminacijo, tiho je bil, gledali smo se.
M34	[spreminjanje zakonodaje] To delamo skozi fundacijo in z dr. Ahmedom in gospodom Oliverjem. Kaj ona komunicirata, je večinoma to, kar jima mi povemo. Pomembno je združevanje nevladnih organizacij in da vedno skupaj damo izjave, mi, SOS Malta, JRS, komisija, Aditus...
L13	Jaz sem tu, da pomagam migrantom. Nimam se časa ukvarjati s politiko, zato so drugi socialni delavci. Seveda pa se strinjam z ukinitvijo zaporov, ki držijo begunce zaprte.
U21	Migrantski problemi postanejo politični problem, zato damo vse od sebe, da ostanemo nevtralni.
D2	Namen protestnega shoda je predvsem, da medijem in širši javnosti predstavijo težave, s katerimi se soočajo.
D3	Svojo zgodbo o neenakih pravicah hočejo tudi preko mednarodnih medijev predstaviti širši evropski javnosti in institucijam Evropske unije, ki morajo začeti vršiti pritisk na malteško oblast, da začne uvajati antirasistično zakonodajo in spoštovati človekove pravice.

U15	Z nami sodelujejo iz fundacije predsednice države, kjer bomo vodili skupne projekte o lažjem urejanju dokumentov.
D1	Povod za shod predvsem diskriminacija in rasizem do migrantov.
D18	Hvaležni smo Malti in domačinom, vendar nas boli od znotraj in to moramo dati ven iz sebe, da nas slišijo.
D22	Stojimo pred novim parlamentom in moramo povedati, da mora parlament začeti ukrepati. Potrebujemo pravice.
1.1.4.1 Sporočila transparentov	
D4	Zaslužimo si pridobiti stalno prebivališče
D5	Pravice vsakega posameznika so zmanjšane, ko so pravice enega človeka kršene
D6	Stop rasizmu, naša črna koža nima nobenega smisla; moramo se integrirati z vami
D7	Stop rasizmu, je sovražnik svobode
D8	Temnopolto življenje ima vrednost v sistemu
D9	Otroci so na Malti rojeni brez državljanstva
D10	Delamo z dovoljenjem, plačujemo davke in zavarovanja, ko pa dela nimamo, nismo upravičeni do socialne pomoči
D11	Rasizem, rasizem je zločin
D12	Preprečena nam je pravica do izobraževanja. Veliko nas je brezposelnih, brez delavskih dovoljenj, sistem glede urejanja dokumentov je zelo slab.
D13	Nismo tu, da bi spreminjali zakone, dajemo pa lahko predloge. Nimamo pravice govoriti vladi, kaj naj počne, lahko pa predlagamo stvari izboljšati, kar lahko pomaga vsem nam.
1.1.4.2 Demonstracije za pravice migrantov niso pravi način	
U17	Ko sem predlagala to odboru, da bi se udeležili tega protesta, so nekateri rekli: "Če hočeš pravice, demonstracije niso pravi način". Ker demonstracije so za medije, da o tem poročajo, vendar potem nanje hitro pozabijo.
1.1.4.3 Osebno je politično	
A1	Maja 2013 se je začel spopad med vojsko Puntlanda in milico Al-shabaabom. Zaradi teh bojov je v goratem predelu umrlo veliko civilistov. Šel sem tja kot novinar in pripravil nekaj prispevkov za radio, posnel nekaj slik, napisal nekaj člankov. Devetnajstega maja me je poklical eden izmed članov Al-shabaaba in rekel, da so mi dali dovolj časa, več priložnosti in še vedno to počnem. Rekel je: »Zdaj je dovolj, ubili te bomo«, vprašal sem zakaj? »Zato ker nisi musliman, ti si proti muslimanom«. Rekel je: »Vemo, kje je tvoj dom, vemo po kateri poti hodiš domov, kje se videvaš s prijatelji, zato te bomo ubili v 24 urah«. Tisto noč sem molil, nisem spal doma in zjutraj sem zapustil Bosaso, kjer sem se tudi poročil in imam dva otroka, fantka. Zapustil sem ženo in fanta in odšel v Mogadiš, kjer bivajo mama,

	družina in sestre.
A2	Ko smo prišli, [na mejo med Sudanom Libijo in Čadom] smo bili presenečeni, saj je bilo tam polno ljudi, ki so nas začeli prositi za vodo, ker smo bili novi, zato smo dajali, dajali, dajali... Potem je do nas prišel eden izmed glavnih prekupčevalcev in rekel, da naj jim ničesar ne dajemo, saj niso nič plačali. Potem je rekel, da moramo plačati 350 ameriških dolarjev. Rekel sem, zakaj, saj smo se že dogovorili s tem gospodom. Rekel je »Tiho, ne govori, plačaj, to je ukaz, drugače boš umrl«
A6	Zadnji dan v petih mesecih mi je Rdeči križ Malta dal priložnost, da pokličem domov.
U1	Ko sem začela živeti na Malti, sem opazila, da postopki niso tako enostavni zame kot migrantsko žensko. Vse, na primer urejanje prebivališča, prepoznavanje mojih kvalifikacij, vse...
U23	Včasih imajo migranti na žalost velika pričakovanja, ko pridem v drugo državo, moram biti tak kot Maltežani... Moram imeti to in to... Ne
D21	Ljudje iz Bližnjega vzhoda, ki pridejo z nami v istem čolnu in so iz Libije, Sirije, Egipta, se takoj integrirajo v malteško družbo. Zakaj nas diskriminirate na podlagi naše barve kože? Nočemo, da se nas diskriminira na podlagi naše temnopolte kože. Bog je ustvaril temnopolto in belo kožo, ne nasprotujte bogu.
1.1.5 Medkulturno sporazumevanje	
1.1.5.1 Integracija	
U6	Ker integracija ni vedno delo samo z otroki, ampak tudi s starši ... Ker prihaja do..
U27	Jaz sem proti ideji, da se da vse migrante skupaj na nek prostor in se jih negira, ker ne veš, kaj razmišljajo, narediš prostor med teboj in njimi, potem pridejo v skupnost in hočeš, da se integrirajo. Kako? Mislim, da dajanje ljudi skupaj na eno mesto ni integracija.
U29	V društvu so tudi Maltežanke, ne moremo delati na integraciji migrantov brez Maltežanov.
U30	Naš cilj je dobra integracija.
D14	Kljub temu, da smo že integrirani, se ne počutimo kot del te družbe, predvsem zaradi rasističnih dogodkov, te lahko najdeš kjerkoli.
1.1.5.2 Potreben čas za enako obravnavo	
U16	Drugače so me obravnavali takrat, ko sem komaj prišla [na Malto] in zdaj, potrebujejo čas... Navadijo se te.
D24	Prosimo, da se te stvari uredijo in da nas smatrate kot ljudi.
1.1.5.3 Mobiliziranje resursov v skupnosti	
B2:	Iščemo poti, kako se povezati preko interneta in razpravljati, ampak delati moramo tudi v praksi. Zdaj smo povezali šest društev in organizacij, ki predstavljajo vse migrantske organizacije na Malti, no afriške mislim.

U8	Gradimo povezave z ministrstvom za zdravje in izobraževanje in tudi z nevladnimi organizacijami, ki že izvajajo nekatere izobraževalne delavnice, na primer učenje angleščine
M35	Vsi se morajo prilagoditi, bolnice, banke.
1.1.5.4 Vzpostavljanje dialoga z lokalnim prebivalstvom	
M13	Pripravili smo večer za stanovalce in zunanje obiskovalce, ki jih ni bilo zaradi stigme. Ampak to nas na koncu koncev ne moti, saj radi vidimo, da se stanovalci zabavajo in se imajo lepo, celo sami prispevajo k programu preko glasbe, plesa, kuhajo hrano... To jim ponujamo enkrat do dvakrat letno. Organiziramo tudi nogometne turnirje.
1.1.5.5 Medkulturne kompetence	
M30	Veliko se naučimo od njih, od njihove kulture... Na primer, nikoli te ne pogledajo v oči, to je po njihovo manko spoštovanja. Jaz imam določeno starost, na začetku me niso gledali v oči iz spoštovanja. Na začetku sem se vedno spraševala: »Zakaj me ne gledajo v oči, kaj je zdaj to?« Nek zdravnik mi je potem rekel, da je iz spoštovanja.
1.11 Antirasistična orodja nvo	
D38	Da se rasistične incidente na Malti prijavi v spletno aplikacijo.
1.1.5.6 Skupnostno socialno delo	
A23	Mi delamo [socialno delo]! Mi Afričani v African Network.
B8	Jaz delam včasih (socialno delo). Grem po šolah in se pogovarjamo o vojni, kako ljudje trpijo. Z otroki se pogovarjam v šolah.
B9	Kako boš ubil problem, kako boš rešil problem, če vedno delaš na rezultatu problema. To nima smisla. Eden izmed mojih projektov je, da gremo s skupino Afričanov in tam naredimo nekaj projektov, da jim pomagamo tam, kjer je problem. Zakaj bi prihajali sem, če se tu ne moreš integrirati, zakaj bi ti delal probleme? In ta človek potem tu obtiči, ja lahko postane bogat, ampak zakaj bi prihajal sem...
B11	Zakaj ne narediti teh projektov tam? Zakaj ne iti tja kot socialni delavec in drugi, ter tam živeti, pomagati? Kaj boš delal tu? Zakaj ne iti tja, dokazati iz srca, da želiš pomagati? To je tvoje delo, to si študiral.
M12	Organiziramo festivale za njih.
M11	Želijo živeti v tej soseski, ker veste, mi smo jim kot družina in če se jim kaj zgodi, pridejo sem.
U5	Da, ena izmed naših članic, ki je Maltežanka, vodi skupnostne projekte na področju izobraževanja in pomaga migrantskim otrokom in pa tudi staršem.
L2	Naša naloga je tudi mediacija med različnimi organizacijami in agencijami.
L11	V centru trikrat na leto priredimo neke vrste dan odprtih vrat, kjer stanovalci pripravijo kulturni program z različno glasbo. Včasih priredimo tudi fotografske razstave. To se mi zdi, da prispeva k zmanjšanju nestrpnosti do beguncev s strani domačinov

U10	Smo se pa srečali v skupnosti [s centrum za tujce Marsa/Halfar], ko smo zbirali donacije in oblačila za center.
U19	[ženske ne delajo] Nekateri, ker imajo otroke, druge ker imajo socialno podporo in je za njih OK in ker so odvisne od moških. To mentaliteto hočemo spremeniti, ker tu v Evropi je drugače kot v izvornih državah. Zato delamo v skupnosti, socialno delo, skupnostno delo...
1.1.5.6.1 Odločitev za ustanovitev nevladne organizacije na podlagi socialne mreže	
A7	Potem sem govoril s socialno delavko Sandro v Marsa centru in jo vprašal, kaj naj naredim. Rekla je, da pozna Davida, ki je Anglež in vodi nek program, ter da ga lahko kontaktiram in mu vse povem, tudi da imam certifikat, da sem novinar. Govoril sem z Davidom in je rekel, da nima nič takšnega, da bi pa lahko naredili neko zadevo, preko katere bi dajali informacije migrantom. Tako smo se odločili, da vzpostavimo African Media Association.
1.1.5.6.2 Brez direktnega soočanja bo strah do priseljencev ostal	
U31	Ne morejo me poznati, če se ne soočajo direktno z mano. Ker prihajamo iz drugačne skupnosti in smo drugačni, vendar se lahko dopolnjujemo in to nameravamo delati.
1.2 Etika socialnega dela	
M21	Kar se tiče opolnomočenja njih, jim poskušamo povedati, ne delajte se žrtve in ne mislite si, da imate pravice, ki niso vaše na koncu dneva, ker vi ste na Malti, imate pravice kot človeška bitja, ampak ne izkoriščajte dejstva, da ste iz Afrike »Maaa mi smo črni, zato nas obravnavate tako«, Oni...oni...oni radi... oni radi povlečejo rasni problem iz človekovih ust.
M22	Nekateri verjamejo, da so žrtve sistema. Te ljudi poskušamo malo pretresti in jim povedati; »To te ne bo pripeljalo nikamor. OK? Ti si novinec, moraš se prilagoditi tej kulturi, zato si prišel sem konec koncev, zato ti igranje žrtve ne bo pomagalo«. Na primer, ko gredo iskat službo in potrebujejo dokumente, danes imam dva. Eden mi pravi maaa...ima neke izgovore, da ne bo šel iskat dokumentov. Mu pravim, to je tvoja naloga, ne moja, jaz sem ti pomagala, da si našel službo, zdaj je na tebi, da greš in dobiš službo in pokažeš gospe, da si želiš službe. Ker nekateri mi pravijo, naredi to za mene, ne morem poklicat gospe ker nimam kredita na telefonu... Saj veste... potrebno jih je malo... ker jaz sem zrasla s štirimi brati, tako da veste.. (smeh)
M23	Na koncu dneva me zelo skrbi za te ljudi, opažam občutke osamljenosti, domotožje, zdaj je v redu – imajo mobitele, Skype, so bližje družini. Fundacija (Marsa open center) dela zelo dobro z njimi, smo dober tim. Zdaj, ko sem se navadila na njihov mentaliteto, njihovo realnost...
M25	Migranti si to morajo zaslužiti, ne morejo pričakovati, da jih bodo ljudje sprejeli, če si tega ne bodo zaslužili. Nekateri migranti se nagibajo k temu, da bi živeli svojo kulturo, prilagajanje vidijo kot težavno, večina od njih, ki se je lepo prilagodila, jim gre dobro.
M27	Mi smo bolj formalni, saj delamo v pisarni.

M29	Če pa je na primer nogometna tekma, gremo. Če migrant reče: »Gremo na kavo«, mu povem »Ne, oprosti, ni dovoljeno«, mi to ne delamo. V minuti, ko pade meja, si izgubil nadzor, kdo vodi koga, kdo podpira koga.
M33	Ga nahraniš, mu poiščeš prostor za bivanje [psa]... Zakaj ne migrantov? Zakaj bi jih samo rešili?
M28	Lahko je tudi psihološko, saj nam pove [paznik]: »Ta oseba je bila žalostna, ta me je spraševal o službi, o stanovanju«.
L7	Oni so moji klienti, zavzeti moraš profesionalno držo pri delu z njimi, drugače lahko situacijo hitro izkoristijo.
1.2.1 Problem reševanja drog pri beguncih in prosilcih za mednarodno zaščito	
L8	Pošljemo jih k specialistu, ponavadi je to psihiater in psiholog. Ta jim potem pomaga razrešiti težavo.
1.2.2 Stereotipiziranje temnopolnih beguncev	
M7	Če vidimo osebo, ki nosi vedno enako majico, potem je nekaj narobe, ali se ne preoblači, ali si jih ne umiva ali se sploh ne umiva, torej moramo biti pozorni tudi na to. Moramo biti z ljudmi, pred kratkim sem prebrala, da je vonj po potenju za afriške ljudi normalen. Za nas v Evropi ni normalen, ampak za njih je, jih ne moti. Ampak v evropskem kontekstu je to nekaj, kar nas moti, zato jim pomagamo, da se izobrazijo, da bodo bolj sprejeti v skupnosti. Veste, majhne stvari, ki jim lahko pomagajo.
1.2.3 Nadzor nad jemanjem zdravil s strani socialnih delavk	
M3	Medicinska sestra pripravi zdravila za tiste, ki jih potrebujejo. Pogledamo, če jih vzamejo.
1.3 Socialno delo in zatiralski sistem države	
1.3.1 Več nivojsko delovanje rasizma in seksizma	
U22	Moje mnenje je, da je problem, ko migrantska ženska in migrant na splošno pride v tujo državo, nima pravice misliti ali pričakovati, da bo enaka kot gostiteljska skupnost.
1.4 Videnje opravljanja dela kot socialnega dela	
U18	Da, vidim se kot skupnostna in socialna delavka. Ker poleg zagovorništva iščemo možnosti zavarovati pravice žensk na zakonskem področju. To je naš dolgoročni cilj. Da vse to dosežemo, delamo na ravni skupnostnega dela in socialnega dela.

2. Nadzor nad priseljenci znotraj meja države	
A3	Vprašal sem enega izmed policistov, zakaj tako ravnaajo z nami, nismo

	kriminalci. Odgovoril je, da je takšen zakon in da nas bodo dali v center za pridržanje, po tem bomo dobili svobodo.
A5	Ko sem bil v priporu pet mesecev, nisem imel nobene priložnosti poklicati moje družine razen en dan, ker je prepovedano uporabljati komunikacije znotraj pripora.
A13	Ko se pogovarjamo z migranti ali begunci o zakonih... Zakoni na Malti niso dovolj. Ne dajo ti razvidne pravice, zakoni nam ne dajo polnih pravic...Ne vemo, kakšne so naše pravice...
2.1 Kritika razmer v centru za pridržanje	
A4	V centru je zelo uničujoče, tam si kot v zaporu, izoliran si, si kot žival v kletki. Imaš le eno uro svetlobe in te naženejo nazaj notri in zaprejo vrata. Nič ne moreš, nemočen si.
2.2 Državljanstvo	
A17	Na Malti ni nobenega državljanstva. Otroci rojeni na Malti, so brez državljanstva. Nekateri bodo zdaj stari 18 let in nimajo nobenega upanja. Njihovi očetje so še vedno zavrtni. In ti otroci so bil tu rojeni.
A18	Če hočem dati vlogo za državljanstvo, mi povejo, da je vrsta, da so nekateri tu že osemnajst ali dvajset let, pa še niso dobili državljanstva, da so mala država in mi pravijo, naj grem ven.
U24	»OK, jaz plačujem davke«, ampak, če plačujem davke, ali plačujem rento za stanovanje, vse kar delam, ampak hkrati ne morem pričakovati državljanstva, če ne delam in če nisem naredil nekaj pozitivnega za državo.
2.3 Zavrtni prosilci za mednarodno zaščito s hibridnimi statusi	
A19	Nekateri so zavrtni in živijo tu tudi dvajset let in več, delajo na črno, brez zdravstvenega zavarovanja. Nekateri izgubijo nogo ali roko zaradi nesreče in so brez vsakega zavarovanja.
A20	Gredo iskat boljše življenje v druge države, če pa jih ujame policija, jih pošljejo nazaj.
M2	Nekateri gredo nazaj v program prostovoljnega vračanja, to nekako delamo z našimi stanovalci
U11	Da so zakonsko zaščiteni. To je zelo pomembno predvsem za ženske. Ker če status ni urejen, zavrtni prosilci, subsidiarna in humanitarna zaščita,...Za ženske, ki niso samostojne, nimajo izkušenj, znanja npr. za ženske iz Sirije je status zelo pomemben. Da imaš čist status z dokumenti...
D29	V primeru, če hočeš podaljšati status začasne humanitarne zaščite, moraš predložiti dokaz o zakoniti zaposlitvi, kar pa pogosto ni enostavno tudi če delaš, saj nekaterim delodajalcem ni v interesu, da bi nas zaposlili legalno
D30	V kolikor si imetnik začasne humanitarne zaščite, je največja težava začasnost našega statusa in pomanjkanje dolgoročne perspektive.
D32	THP se obnavlja ali podeljuje le ljudem, ki so na Malto prispeli pred letom 2007 in le, če so ustrezali posebnim kriteriem. Večina tistih, ki so na Malto

	prispeli po letu 2008, nimajo ničesar.
D25	Nekateri tukaj so na Malti že dvajset in tudi trideset let, jaz sem tu dvanajst let in imam humanitarno zaščito. Plačujem davke od leta 2004, ko sem izgubil službo sem šel spat pod most in ko sem šel prosit za socialno pomoč, so mi rekli, da do nje nisem upravičen, ker sem begunec. Se vam zdi, da je to pravično? Tukaj smo si izgradili življenje kot vsi ostali, delamo v restavracijah v administraciji, v hotelih... Da, imamo pravico delati, vendar ne dobim socialne podpore, dokumentov, nič... Tudi jaz moram potovati!
D33	Nekaj časa nazaj smo lahko dobili osebno izkaznico, ki jo je izdajala malteška pisarna za osebne dokumente. Pred kratkim pa se je spremenil zakon in imamo le migrantski certifikat, ki ga izdaja policija. S tem dokumentom ne moreš odpreti niti bančnega računa, ne moreš potovati, ker nisi upravičen do potovalnega dokumenta, kar pomeni, da ne moreš niti obiskati svoje družine.
D34	Dovoljenja [za bivanje] je potrebno obnoviti vsake tri mesece in za njega letno plačati 58 evrov.
2.3.1 Vprašanje identitete pri ljudeh brez statusa	
D31	Tudi mi se sprašujemo, če bomo tu še čez dvajset let, kdo sploh bomo? Če nismo upravičeni do nobenih prispevkov, kot na primer pokojnine, kako bomo živeli, ko več ne bomo mogli delati? Čutimo, da se naš status ne bo spremenil. To je zelo težko sprejeti, sploh če na Malti živiš že dolgo časa in prispevaš v malteško ekonomijo preko svojega dela, davkov in ostalih finančnih izdatkov.
2.3.2 Zahteva po enakih pravicah	
D26	Oni morajo potovati, vsi moramo potovati, naše življenje ni samo začasno!
D27	Zdaj smo pa tu in pravica živati je pomembnejša kot pravica žensk! Vsi potrebujemo pravice. Ljudje v Aziji, Afriki, vsi potrebujemo pravice. Nič drugega ne zahtevamo kot enakih pravic.
D40	Saj oblasti oz. policija nikoli nič ne ukrepajo.
2.4 Odgovornost politike za razmere na trgu dela in posledična nestrpnost do priseljencev	
B4	Več tisoč migrantov dela na črno brez dovoljenja. Če sem domačin, ne morem delati kot ti po tako nizki ceni. Kaj to pomeni? Domačini te »tepejo«, ker jim jemljemo službe. To je realnost. Ampak kaj je razlog, da se to vse dogaja? Vlada. Ko govoriš s kakim človekom in ti pove: »Pojdi domov, jebi se, smrdiš«...
B5	V prihodnosti bo velik problem [rasizem]. Vlada laže v medijih. V resničnosti se to dogaja. Mi smo žrtve, migranti, begunci in Maltežani. Ampak kdo ima denar? Podjetja, vlada povzroča težave. Če bodo tako ravnali z ljudmi, se bodo začeli pobijati med sabo, povzročilo bo veliko težav.
U25	Večina.. ne moremo reči vsi, ampak veliko jih dela nezakonito. Njihov status ni urejen, delodajalci jih zelo malo plačajo in gredo delat na črno. Če

	ne veš, kako varovati svoje pravice, ne moreš zahtevati pravic. To verjamem. Ne da se ne bi strinjala z njimi, ampak to je realnost.
	Sistemska neurejenost podpore prosilcem za azil
M14	Ne. To [podporne skupine] izvaja JRS, ki ima dva psihologa. Imajo čakalno listo.. Veste, na Malti kot tudi drugje poteka tako, kakor koga poznaš. Psiholog pokliče in vpraša, če lahko sprejme tega človeka. Starejši psihiatri, za njih je težje... Potem se dogovorijo.
D23	Drugi problem je diskriminacija pri urejanju dokumentov. Imamo veliko problemov pri pridobivanju dokumentov, saj nas diskriminirajo. Sistemska diskriminacija pri urejanju dokumentov